

НИКИ ПЕЛЕГРИНО НЯКЪДЕ В РИМ

Превод от английски: Цветана Генчева, 2014

chitanka.info

БОЖИЯТА МАЙКА НА МИЛОСЪРДИЕТО

На всяка врата има снимка. На нея сме такива, каквито бяхме навремето — нито изхабени, нито побелели, нито превити от годините, нито почти достигнали края на живота си. На някои врати се виждат снимките на широко усмихнати булки, преплели пръсти с отдавна починалите си съпрузи. На други жените са гушнаи бебета, има и млади момичета в бели одежди от първото причастие. Бяхме красиви, силни и здрави. Бяхме млади.

Тук, в старчески дом „Божията майка на милосърдието“, живеем зад тези врати. На моята врата е закачена снимка също както на другите. Взеха я от старата рамка, сега вече прибрана с остатъците от живота ми на дъното на чекмеджето в гардероба. Почти никой от персонала не спира, за да погледне снимката и никой не ме пита за нея. Сигурно са решили, че мъжът до мен ми е съпруг, но той, разбира се, никога не ми е бил мъж. Беше напълно невъзможно.

Толкова е усмихнат и красив, че сърцето ми се къса. Тъмната му коса е сресана на път, немирнен кичур пада над челото, раменете му изглеждат широки, благодарение на дискретните подплънки на елегантното сако от костюма. Струва ми се уморен, но аз знам кога е правена снимката; помня всичко за онзи момент с по-голяма яснота от случките миналата седмица или дори вчера.

Така и не изрекох името му пред никого. По-възрастните, ако са чували за него, може и да не повярват, а на младите им е все едно. Възможно е, рано или късно някой да го познае, защото съм сигурна, че той не е забравен. А и кой би ни свързал? Кой би предположил, че навремето животът ми се е преплел с неговия и се е променил напълно?

Някой ден може и да споделя историята си, стига да попадна на човек, който разполага с време, за да я чуе. Нямам никакво намерение да я претупам, докато ме къпят в леглото или да се опитам да разказвам, докато ми бухват възглавниците или изпъват чаршафите и

ме питат: „Как се чувствате днес, синьора“. Та те дори не изчакват да чуят отговора.

Освен това, историята ми не започна с него. Започва с жена, надвесила се от прозореца на сграда в Трастевере, стените покрити с бръшлян. Провиква се към тясната уличка долу:

— Серафина... Серафина... Серафи-и-и-на-а-а.

ЗЛАТНИ ДНИ

— Серафина... Серафина... Серафи-и-и-на-а-а.

Гласът на мама се носи отвъд затворените врати; спуска се по стълбите, а когато тя се навежда от прозореца на дома ни в Трастевере, ехти по тясната уличка.

Най-често викаше мен, тъй като бях най-голямата от трите момичета. Когато някой трябваше да отнесе прането до *lavanderia*^[1], да се купи нещо от пазара или да се вплетат панделки в косите на сестрите ми, тя най-често викаше мен.

— Серафи-и-и-на-а-а.

По онова време мама все още беше красива. Дори когато бе облечена в избелялата домашна престилка, а тъмната ѝ коса бе прибрана и вързана на хлабав кок ниско на врата ѝ, тя даваше вид на внушителна жена. Имаше пълни устни с цвят на корал, очи като на котка, които очертаваше грижливо в черно всяка вечер, преди да протегне ръка към лъскавата бяла чанта със златна закопчалка и да потъне в нощта.

Дрехите ѝ бяха красиво скроени и ушити — рокли със стегната талия и богато разкроени поли, къси цигански блузки, които откриваха раменете ѝ. Държеше в нашата стая повечето дрехи, създадени на шевната машина вкъщи. Мама можеше да стане шивачка, но бе намерила друг начин да изкарва пари, начин, който определено предпочиташе.

Беше свикнала вечер да ни оставя със сестрите ми да се оправяме с мръсните чинии от вечерята и да се наслаждава на безгрижен *aperitivo*^[2] с приятелки в най-близкия бар, преди всички да отидат на работа. Бяхме свикнали да оставаме сами. Мама очакваше да почистим и подредим, след това да си легнем рано, но ние, разбира се, не я слушахме. Някои вечери вадехме списанията, които тя носеше у дома и разглеждахме снимките на звездите: Рита Хейуърт, Ава Гарднър и нашата Джина Лолобриджида. Какво ли бе чувството да си толкова известен и красив?

Мама нямаше нищо против да разглеждаме списанията ѝ, но щеше много да се ядоса, ако видеше как вадя безценните ѝ плочи от кальфите им, слагам ги на грамофона и внимателно спускам иглата. Тя имаше толкова много музика: американски джаз, неаполитански любовни песни, малко опера. Любимият ми певец, чийто глас отрязваше късче от сърцето ми и ме оставяше разтреперана от удоволствие, беше Марио Ланца.

— Той дори не е истински италианец — подсмиваше се вечно сестра ми Кармела. — Погледни го какъв е дундъо на снимката.

— Чуй го обаче как пее — опитах се да споря аз. — Нима има нещо по-красиво?

— Ако продължиш да пускаш плочата непрекъснато ще я изтъркаш и тогава мама ще разбере какво си правила — предупреди ме Кармела. Тя беше на четиринайсет, на същата възраст като мен, когато ме спряха от училище, за да се грижа за нея и за най-малката ни сестра Розалина.

Кармела имаше красив глас. Дори когато пееше с плочите на мама, звучеше великолепно. Често пъти през топлите месеци, след като вземех двете с Розалина от училище, се разхождахме заедно до Пиаца Навона, където Кармела пееше пред туристите.

Тя си имаше любимо място, заставаше до един от фонтаните. Още щом отвореше уста, хората се събираха и започваха да пускат монети в сламената шапка, която поставяхме на земята. Понякога двете с Розалина ѝ пригласяхме, защото пеехме не лошо. Кармела обаче имаше истински талант. Мечтаехме един ден да я забележат и тогава всички щяхме да станем богати.

Щом шапката се напълнеше с лирети, спирахме, за да ги преброим. Ако парите бяха достатъчно, си купувахме сладолед и кока-кола, след това отивахме на кино. Предпочитахме мюзикли и често гледахме едни и същи отново и отново. Бях гледала „Серенада“ толкова много пъти, че я знаех наизуст. Същото беше и с „Наздравица за Ню Орлиънс“^[3] и „Защото си моя“^[4] — все филми с Марио Ланца.

— Влюбена си в него, нали? — усети се Кармела.

— И какво, ако съм? — озъбих се аз.

Нямаше нищо лошо в това да си влюбена във филмова звезда. Марио Ланца беше по-добър от всички истински мъже, които бях срещала. Очите му блестяха, имаше нежна усмивка. Успокоявах се,

докато седях в тъмния салон и го гледах на екрана. А когато запееше „Бъди моята любов“, песента ми се струваше толкова истинска, точно както трябва да е с всеки романс. Беше толкова различен от момчетата, които ме зяпаха, докато минавах, подвикваха и свиреха след мен. Също и от прекалено дружелюбните по-възрастни мъже, които вероятно знаеха, че съм дъщеря на мама.

Може да се каже, че бях красиво момиче. Имах устните на мама и ми беше приятно да мисля, че съм взела сиво-зелените очи от татко, макар никога да не бях виждала негова снимка. Косата ми беше лъскава, тъмна, прибрана на висока опашка. Носех широки поли, безупречно изгладени блузи, закопчани до врата и тесен колан на кръста. Бях по-висока от останалите момичета, въпреки че отпусках рамене и се прегърбвах, за да изглеждам колкото тях. Нищо чудно, че хората се заяпваха след мен.

Мама се гордееше с външния ми вид. Гримираше ме често и възкликваше, че с грим изглеждам много по-възрастна. Покриваше клепачите ми с лъскаво златно, а устните ми боядисваше в розово. Щом ми позволише, на мига избърсвах и последната пращинка грим.

Питах се дали мама има представа какво правим с Кармела и Розалина през летните следобеди. Може би просто не искаше да забелязва. В повечето дни спеше до късно, след това се къпеше дълго, почистваше веждите си, лакираше се. Дори да е знаела, че заедно със сестрите ми понякога не ходим на училище, едва ли я беше грижа. Стига да можем да броим дотолкова, че да не ни излъжат на пазара в Кампо деи Фиори, мама беше доволна.

Настояваше единствено всички да понаучим английски. По време на войната тя беше научила малко заради американците и всеки ден ни караше да упражняваме по някоя нова фраза. Вече ни бяха от полза. На туристите, които слушаха изпълненията на Кармела на Пиаца Навона, изглежда им беше приятно да ги поздравяваме на техния език и да им пожелаваме приятна почивка. Често пъти се смееха и ни даваха още монети.

— Родена съм с песен на уста — провикваше се Кармела към тях. — Останете и чуйте и други мои песни. Знаем много американски песни, не само италиански.

Тогава запяваше „Бъди моята любов“, защото знаеше, че ми е любима, без всякакво усилие изпяваше нотите, гласът ѝ се лееше

сладък като праскова и топъл мед.

— В мига, в който започна да изглеждам малко по-възрастна, ще си намеря работа като певица в нощен клуб — обеща Кармела, докато седяхме край фонтана и ближехме сладолед. — Някой ден гласът ми ще ми донесе слава. Тогава ще купя огромно палацо край морето и всички ще живеем заедно, когато не записвам плочи и филми.

— Не искам да живея в палацо край морето — оплака се Розалина и близна стичащия се по вафлата шамфъстък. — Искам да остана в Рим и да продавам *gelato*^[5] на Пиаца Навона.

— Ти ще изядеш повече, отколкото ще продадеш — разсмях се аз. — В количката ти никога няма да има сладолед.

— Напротив — настоя тя. — И ще стана по-богата от Кармела, защото ще предлагам най-хубавите вкусове. След това ще си купя огромен апартамент в Трастевере и ще си имаме собствени легла и няма да ни се налага да спим в едно.

Всяка вечер трите си лягахме притиснати една до друга в двойното легло. Когато мама се връщаше къщи, често много късно, тя вдигаше Розалина и я полагаше на един матрак на пода, защото беше най-малката и спеше най-дълбоко. Когато сутрин се събуждаше и откриваше къде се намира, тя започваше да хленчи и се опитваше да се намърда под завивките при нас.

Апартаментът ни беше толкова безобразно малък, само две сбутани стаички в разнебитена сграда; в едната спяхме, а другата беше превърната в хол с газов котлон, на който приготвях вечерята всеки ден. Беше влажно, мрачно и натъпкано до пръсване с вещите ни. Нямахме и баня — единствено общото помещение в края на коридора, където се миехме и използвахме тоалетната. Може би щяхме да намерим нещо по-хубаво, ако бяхме готови да се преместим в друга част на града, но мама все отказваше.

— Ние сме от Трастевере... живеем в самото сърце на Рим — настояваше тя. — Защо ни е да ходим другаде?

Тя обожаваше лабиринта от тесни улички, високите сгради облечени в плочи от теракота, с арковидни входове и растения, които се катереха по стените, провисналото пране, възрастните дами, седнали пред входните врати, докато чистят грах и се наслаждават на утринното слънце, мъжете, които поставят разтегателни маси на калдъръма и по цял следобед се карат, превити над картите,

натруфените храмове по ъглите на улиците. Мама обожаваше живота в Трастевере.

Всяка неделя ни водеше на сутрешната служба в старинната църква на Пиаца Санта Мария. Винаги влизахме с малко закъснение и се настанявахме на задните редове, разглеждахме редиците колони, които стигаха чак до лъскавата мозайка над олтара. Мама беше с шал, за да скрие ярката като лъсната мед коса, и закопчаваше скромно роклята си чак до врата. Свеждаше глава и затваряше очи, докато се молеше. Доста преди края на службата тя ни подбираше, вдигаше пръст пред устните си и ни повеждаше навън. Много години по-късно разбрах защо го е правила. В „Санта Мария“ имаше мъже, които със сигурност са щели да се почувстват неловко, ако видят мама, а съпругите им веднага щяха да се досетят какво става.

Веднага след като излезехме на пиацата, тя сваляше шала от косата си.

— В кое *caffè*^[6] да отидем, момичета? — подвикваше тя, вече много по-весела, съвсем като жената, която познавахме. — Серафина, не е ли твой ред да избереш? Кажки къде предпочиташ.

В неделя ни беше позволено да седнем с мама под чадъри или в сепаре до бара и да си поръчаме каквото пожелаем от менюто. Редувахме се коя да избере кафенето. Розалина обичаше заведението на Пиаца ди Санта Мария, защото там обикновено се събираха деца, с които можеше да си поиграе край фонтана, а Кармела обичаше да пробва различно място всеки път, докато моето любимо място, както всички много добре знаеха, беше закътано в тясна уличка и човек имаше чувството, че нищо в него не е било променяно векове наред.

В неделите мама ни глезеше, черпеше ни с огромни сладоледи и твърде много сладкиши, докато тя пиеше кафе и пушеше цигара. Често си купуваше списание *Confidenze*^[7] от будката на пиацата и докато го разлистваше, критикуваше звездите, чиито снимки всички разглеждаха.

— Вижте я тази София Лорен... срамота, с този нос... толкова е остър, а пък ноздрите ѝ са прекалено големи. Жалко, нали? Ами Джина Лолобриджида! Прекрасна е, но погледнете косата ѝ, винаги е рошава. — Тя приглаждаше собствената си коса, докато говореше. — Толкова пари има, би трябвало да направи нещо.

— Ти трябваше да станеш филмова звезда, мамо — заяви Розалина, както бе с пълна уста, след като бе отхапала от *cornetto*^[8] с пухкав пълнеж. — Много по-красива си от жената в списанието.

Мама избухна в смях и щипна с обич бузата на малката ми сестра.

— Щеше ли да ти е приятно, ако бях известна, *cara*^[9]?

— Може ли и аз да стана известна? Ами Кармела и Серафина? — полюбопитства сестра ми.

— Може... защо не?

— Тогава искам — реши Розалина.

Кармела откри клюката в списанието на мама.

— Я, вижте, тук пише нещо за Марио Ланца. — Намръщи се, докато се опитваше да разчете думите. — Пишат, че щял да идва в Рим.

— Дай да видя. — И аз, също като Кармела, четях бавно и ми беше трудно. Следях всеки ред с пръст и изричах думите с уста съвсем бавно. — Говори се, че Марио Ланца щял да снима филма „Ариведерчи, Рома“^[10] в Италия. Ще пристигне от дома си в Америка заедно със съпругата си Бети и четирите им деца... Я, вижте, има тяхна снимка, най-долу на страницата. Нали са много красиви?

Мама разглежда списанието дълго. Запитах се дали не се опитва да си се представи на снимката до Марио или как ще изглежда в елегантното палто с набрани ръкави на съпругата му, стиснала за ръка съвършените деца в еднакви костюмчета.

Чаках, бях сигурна, че ще намери нещо, което да критикува, но ето че този път тя мълчеше.

— Дали ще го видим, мамо? Ще можем ли да поискаме автограф? — Кармела все се преструваше, че не дава пет пари за Марио Ланца, но винаги се вълнуваше, когато ставаше дума за него. — Ако остане по-дълго в Рим, може и да го чуем да пее.

Мама сви рамене и замърмори.

— Може... Ще видим.

Тези думи означаваха, че е малко вероятно.

След като се натъпчихме със сладкиши, си тръгнахме от кафенето и поемахме по виещите се улици на Трастевере чак до нашата. Мама обичаше да си полегне в неделя следобед, намазваше

лицето си със специален крем, за да омекоти кожата, и навиваше косата си на ролки, преди да се опъне на леглото.

— Искам малко тишина, момичета — мърмореше тя. — Следобедът е прекрасен, защо не се поразходите? Гледайте да се върнете навреме, за да направиш паста за сестрите си, Серафина.

Не одобрявах свободата, която ни беше дадена, възможността да кръстосваме Рим от единия край до другия, да ходим, където ни скимне. Когато ожаднеехме, Кармела сваляше шапката от главата си, поставяше я на земята и запяваше. Скоро тя се напълваше с достатъчно пари, за да можем да влезем в някое заведение и да си купим леденостудена оранжада. Ако бяхме сред тълпите туристи близо до Колизеума или Пантеона и Кармела беше в настроение да пее, шапката се пълнеше много по-бързо и можехме да си позволим дори парчета пица или *tramezzini*, триъгълничета от мек, бял хляб с вкусна пълнка. Понякога дори можехме да си позволим да се приберем вкъщи с трамвай.

Близо до апартамента чувахме гласа на мама много преди да я видим, стиснала запалена цигара в ръка, приведена над тясната тераса, на която отглеждахме билки и домати. Не спираше да ме вика.

— Серафина... Серафина... Серафи-и-ина-а-а.

[1] Обществена пералня (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Аперитив (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Мюзикъл от 1950 г. с участието на Марио Ланца, Дейвид Нивън, Рито Морено и др. — Б.пр. ↑

[4] Музикален филм от 1952 г. с участието на Марио Ланца. — Б.пр. ↑

[5] Сладолед (ит.). — Б.пр. ↑

[6] Кафене (ит.). — Б.пр. ↑

[7] Увереност (ит.). — Б.пр. ↑

[8] Фунийка (ит.). — Б.пр. ↑

[9] Мила (ит.). — Б.пр. ↑

[10] Arrivederci, Roma (ит.) — Довиждане, Рим. — Б.пр. ↑

МОЯТА СЪДБА

Изрязах статията за Марио Ланца от *Confidenze* и за да я съхраня, я скрих в кутията, в която държах всичките си неща. Вътре нямаше кой знае какво. Само червен шал, който не исках Кармела да спипа, златната верижка с осветен медальон, който ми беше подарен още като бебе, и картички за рождени дни, надписани с почерка на мама. Всичко останало беше общо. Сестрите ми износваха дрехите, които ми бяха умалели, както и обувките, стига да не бяха твърде изтъркани. Куклата на Розалина навремето не излизаше от ръцете ми, розовите ѝ панделки — вплетени в косата ми.

Не исках останалите да пипат изрезката от списанието. Беше ми приятно да виждам Марио Ланца преплел пръсти с дъщерите си. Те бяха сладки момиченца в чисти бели комплектчета от блуза и жилетка, лъскави кожени обувки и къси чорапки. Пишеше, че къдравата се казва Елиза и тя ми се стори срамежлива, свела очи, докато по-голямата ѝ сестра Колийн изглеждаше по-висока и много по-самоуверена.

Нямах баща, който да държи ръката ми по този начин, с толкова обич и гордост. Дори мама да знаеше кои са бащите ни, тя така и не ни беше казала. Подозирах, че няма представа. Беше имала толкова много мъже и те до един бяха начинът ѝ да изкарва прехраната си.

Тя нито веднъж не доведе мъж в апартамента ни. Може би някъде имаше стая под наем или пък ходеше в техните хотели, но аз не смеех да попитам. По онова време не знаех достатъчно, за да се срамувам от онова, което върши. За мен беше напълно нормално. По време на войната, заниманието ѝ ни изхранваше, докато другите семейства гладуваха. То ѝ придаваше бляскав вид, докато останалите жени вехнеха и забравяха да се поддържат. Кожата на краката ѝ никога не беше груба, не си позволяваше косми на места, където не трябваше да ги има. И тя, и приятелките ѝ се кичеха със златни обеци халки и пристъпваха на високи токчета. Те оставяха следи от червило на всяка чаша, от която пиеха и ухаеха на „Л’ер дьо Там“ и „Акуа ди Колониа“.

За онова, което правеха, след като ставаха от любимата си маса в края на бара, почти не се говореше.

Кармела се роди през войната. Беше по-светла от мен и обичаше да си фантазира, че баща ѝ е американски войник. Розалина пък приличаше на истинска италианка с шоколадови очи и кожа, която придобиваше наситен тен през лятото. Все още помня отчаянието на мама, когато разбра, че е бременна с нея и тялото ѝ ще се разшири, а парите отново няма да ни достигат.

Моят баща, който и да беше той, сигурно беше от родния град на мама. Тя е родена в равнините под Везувий, където баща ѝ обработвал мрамор. Щом пораснала достатъчно, тя избягала в Рим и сега вече рядко говореше за момичето, което е била, преди да се установи в Трастевере. Имаше обаче неща, които мразеше, те ме караха да мисля, че семейството ѝ е било бедно — евтини парчета месо, които трябваше да се готвят часове наред, закърпени дрехи, зле ушити, очукани чинии и всичко втора ръка. Мама обичаше новото, лъскавото, обичаше всичко, което я караше да се усмихва. Не познавах друга жена, толкова сигурна в онова, което я даряваше с щастие.

Когато я питахме за бащите си, така и не получавахме отговор. Кармела обаче държеше да разбере. Беше очарована от всичко американско — и музиката, и филмовите звезди, и туристите, които срещахме.

— Някой ден ще отида да намеря татко — зарече се тя пред мен.

— Откъде ще започнеш? Дори не знаеш името му.

— Ще накарам мама да ми каже.

— Той може да си има друго семейство и сигурно не иска и да знае за теб.

Тя сви рамене при тези думи.

— Няма защо да се измъчвам. Първо трябва да го открия.

Преди да видя снимката в *Confidenze*, не разбирах защо я е чак толкова грижа. Какво можеше да ми даде един баща, когото и без това не бях виждала досега? Снимката обаче ми показва как трябва да изглежда едно семейство — всички заедно, усмихнати, облечени в най-хубавите си дрехи, стиснали се за ръце: Бети с момчетата, Марио с момичетата.

— Май и аз искам да открия баща си — казах на Кармела.

Седяхме притиснати към парапета на мъничката ни тераса и се топлехме на последните слънчеви лъчи, Кармела лакираше ноктите на ръцете си с нещо, което беше откраднала от тоалетката на мама.

— Как мислиш, че изглежда? — попита ме тя.

Затворих очи и се опитах да създам образа на мъж със сиво-зелени очи, който върви до мама. Лицето му обаче беше размазано и аз не успях да си представя как го държа за ръката.

— Кой знае? — отвърнах най-сетне.

Кармела се опита да помогне.

— Ти си красива, така че и той сигурно е красив. По всяка вероятност е висок, защото не си наследила височината си от мама. Успя ли да си го представиш?

— Почти... Не точно. — Във фантазията ми мъжът се беше превърнал в Марио Ланца, но аз знаех със сигурност, че няма начин той да ми е баща.

Кармела протегна пръсти с алени нокти, за да изсъхне лакът, без да се размаже.

— Красив цвят — отбеляза тя доволно.

— Трябва да го махнеш, преди да те види мама.

— Може би.

— Тя ще побеснее, задето си похабила лака ѝ за нокти.

Кармела се нацупи.

— Не е похабен. На мен ми отива.

Под нас, точиларят на ножове се провикваше в опит да си намери клиенти, а улицата започваше да се пълни с хора. Ако извиех врат, можех да видя мама да седи пред бара с чаша с нещо, което да ѝ даде сили за приближаващата нощ. Беше излязла преди около час, ноктите ѝ лакирани в същия цвят като откраднатия лак и нова златна гривна на китката. Сигурно всичките ѝ приятелки я бяха забелязали и ѝ се бяха възхитили.

— Дали ще станем като мама? — попита неочаквано Кармела.

— Какво имаш предвид? — попитах изненадано аз. Не си бях представяла, че някоя от нас ще поеме по същия път. — Защо да ставаме като нея?

— Тя така мисли. Чух я един ден да се шегува. Говореше си с приятелки и се смееха, че когато един ден накарат дъщерите си да работят, ще имат повече време за почивка.

— Мама не е говорила сериозно, нали?

Самата мисъл ме ужаси.

— Защо да не говори сериозно? Не може да не си наясно. Вече си достатъчно голяма, Серафина, така че не ти остава много време.

— Никога — заявих аз. — По никакъв начин.

Кармела погледна алените си нокти.

— Ами тогава какво? Как ще живееш?

Никога не се бях замисляла за нещо друго, освен за нещата, с които се занимавах всеки ден: да мия пода, да оправям леглата, да ходя на пазар, да гладя дрехите ни, да обикалям улиците на Рим със сестрите си, за да търсим начини да се забавляваме.

— Нямам представа — признах аз.

— Трябва да си помислиш — предупреди ме тя.

— Ти сигурно смяташ да пееш.

— Разбира се. — Кармела ме погледна и лицето ѝ с остри черти неочаквано стана сериозно. — Ще ми помогнеш ли, Серафина?

— Стига да мога. Кажете обаче как.

— Трябва да разберем кога Марио Ланца ще пристигне в Рим. Искам да попея пред него. Ако хареса гласа ми, тогава кой знае какво би могъл да направи. Може да ме включи във филма си. Може дори да ми помогне да замина за Америка.

— Кармела, ти си толкова млада... — започнах аз.

— Ще пее. Ако нямаш намерение да ми помогнеш, тогава сама ще намеря начин.

Завиждах на целеустремеността на сестра си. Дори като дете тя много точно знаеше какво иска. Струваше ми се много малко вероятно да се срещне с Марио Ланца, още по-малко да пее пред него, въпреки това обещах да ѝ помогна.

По-късно, в леглото, с по една сестра от всяка страна, докато вдъхвах мириса на топло мляко и чиста коса, се тревожех за онова, което е дочула Кармела. Мама едва ли очакваше и трите да изберем нейния начин на живот, да почерним миглите си, да изрисуваме с молив вежди и да я последваме на улицата. Само че какво друго можех да върша аз? Освен да се грижа за дома и за сестрите си, аз не притежавах нито умения, нито пък имах образование. Детството ми беше отминало, а аз сигурно го бях изживяла в просъница, защото не го бях забелязала кога и как се е изнизало.

Лежах будна, изтерзана от тревога, докато най-сетне чух как ключът се превърта в ключалката и входната врата изскърца. Кармела се размърда, а Розалина засмука палеца си.

Мама се движеше из хола. Наля си напитка, най-вероятно червено вино от бутилката, която беше отворила на обяд. След това чух щракването на запалката, преди да я поднесе към цигарата и стърженето на стола по пода, когато седна. Мама никога не идваше да си легне веднага, независимо колко късно се прибираще. Първо имаше нужда да се поотпусне малко. Когато най-сетне се опъваше на дюшека и ме побутваше с бедра, за да ѝ направя повече място, от кожата ѝ лъхаше полепналият мускусен аромат, дим на пури, а понякога в дъха ѝ усещах острия мирис на вино.

— Мамо — прошепнах аз, когато тя отвори вратата на стаята.

— Серафина, още ли не спиш?

— Много ми е горещо — излъгах аз.

— Късно е... утре сутринта ще бъдеш уморена.

— Мамо, къде беше тази вечер?

— Къде ли? Ами, на обичайните места. Изкарах добра вечер. Утре може да излезем, за да купим плат и да ти ушием нова рокля. — Тя изпъшка, докато местеше Розалина на матрака. — Имаш нужда от нещо красиво — най-добре в зелено, за да ти подчертава очите.

— Да... може би. — Новата рокля беше невероятно изкушение.

Тя легна и затвори очи. Гласът ѝ звучеше сънено.

— С тънки презрамки — прошепна тя. — И ниско изрязано деколте.

Същата нощ почти не спях, а когато най-сетне се унесох, сънищата ми бяха объркани и страшни. На следващата сутрин ме болеше глава, а устата ми беше залепнала. Не проявих никакво търпение към сестрите си, сопнах се на Розалина, задето се забави, докато си закопчае сандалите, скарах се с Кармела заради аления лак на ноктите ѝ.

— Не можеш да отидеш така на училище — казах ѝ аз.

— И без това не ми се ходи. Предпочитам да пея на Пиаца дел Пополо, след това да се поразходя в градината.

— Няма да е днес.

— Не е честно — заскимтя Кармела, докато аз накисвах топче памук в ацетон. — Защо да ходя, а ти не ходиш?

— Защото мама каза така. Днес ще ме заведе да купим плат за нова рокля и нямам време да обикалям целия град с вас.

— И какво от това? Ще отидем без теб, нали, Розалина? — Както винаги, сестра ми се инатеше.

— Никъде няма да ходите, заминавате на училище. — Стиснах ръката ѝ и започнах да търкам лака. — Ще ви заведе, независимо дали ви е приятно или не. Но съм готова да ви обещаю нещо — на връщане ще купя колкото е възможно повече списания. Не искаш ли да научиш още новини за Марио Ланца?

— Искам — укроти се най-сетне тя.

Кармела застана мирно, колкото да ми даде възможност да избърша маминия ален лак. Тя се цупи чак до училището, а пък аз се зарадвах, когато я видях, че се сля с тълпата момичета и до обяд щеше да бъде проблем за някой друг.

Облекчена, че съм се отървала от нея, тръгнах към пазара Кампо дел Фиори, за да купя храна. Прехвърлях се бързо от сергия на сергия, внимателно подбирах намалени стоки и пълнех кошницата си с прекалено зрели домати, които не ставаха за нищо друго, освен за салца, завехналият край от сирене пармезан, подходящо за супа, евтин хляб, защото коричката му беше прегоряла, дребен артишок, който трябваше да се изяде в най-скоро време.

Готвех за семейството всяка вечер, приготвях ястията, на които ме беше научила мама, все селска храна, която тя някога е научила от своята майка, както и римските специалитети, които тя обичаше. Може мястото да беше съвсем малко и имаше единствено газов котлон, който ме ограничаваше, въпреки това давах най-доброто от себе си. Пържих осолена треска с лук, правех салата от горчива цикория и аншоа или пък препълнени купи с паста, станала пухкава от яйчен жълтък, осолена с бекон. Когато сестрите ми опитваха храната и се усмихнеха, аз се чувствах щастлива.

Пътят от Кампо дел Фиори до дома винаги ми се струваше дълъг и бавен заради тежката кошница. Завиждах на момичетата, които профучаваха покрай мен на скутери, седяха настрани, а косите им се вееха на вятъра. Веднъж или два пъти оставях покупките на земята и съжалявах, че съм обещала да купя списания. *Tempo*^[1], *Novella*^[2] и *La Settimana*^[3] — имах нужда от всичките, тъй като нямах представа в кое са публикували новини за Марио Ланца.

В апартамента ни цареше тишина, мама все още спеше. Внимавах да не я събудя, затова пристъпвах тихо, когато започнах да правя сос за обяд, нарязвах една глава лук и я изпържих бавно с малко тлъсти обрезки говеждо, което месарят ми продаде за смешни пари. Щом накълцах доматиите и ги задуших с малко зехтин, разтворих списанията на масата и започнах бавно да търся името на Марио Ланца или още по-добре, друга негова снимка.

Разсеях се по хороскопите и скиците на модели от последната мода, затова не стигнах далече. Цял половин час се борих с думите и тогава мама се появи, загърната в избеляла оранжева роба. За пръв път забелязах, че под очите ѝ започват да се връзват бръчки, а в косата ѝ се промъкват сиви нишки.

— Направи ми едно кафе, *cara* — помоли тя с дрезгав глас и посегна веднага към стека с цигари. — И филия от този хляб с малко конфитюр, стига да имаме.

Придърпа стол до отворения прозорец, въздъхна и запали цигара.

— Уморена ли си, мамо? — попитах аз, отрязвах филия хляб и я намазах дебело със сладко от кайсии.

— Ще се почувствам по-добре, след като се наям и изкъпя. Нали ще ходим на пазар? Трябва да ти намерим красив зелен плат за рокля.

— С тънки презрамки и дълбоко деколте — напомних ѝ аз.

Тя потри очи и се усмихна.

— Точно така... ще изглеждаш много изтънчена. Най-сетне като жена, нали, Серафина?

[1] Време (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Разказ (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Седмица (ит.). — Б.пр. ↑

СЕРЕНАДА

Често си представях как ще се запозная с Марио Ланца, как очите му ще заблестят и той ще избере мен сред всички останали момичета, които искат автографи. Мечтаех, докато вървах, безпомощно се отдавах на мисли за него, вместо да се концентрирам над други неща.

— Гледай къде вървиш, Серафина — скара ми се мама. — Обикновено не си толкова тромава и непохватна.

Цяла сутрин търсихме плат, вадохме топ след топ лъскави коприни в цветовете на скъпоценни камъни, а аз клатех глава всеки път. Най-сетне мама престана да ме пита и купи от топчето лъскава изкуствена коприна, която ѝ хареса най-много — зелено на бели точки, толкова дръзка, че дори не можех да си представя, че ще облека подобна рокля.

— Повечето момичета са благодарни, че имат нова рокля — измърмори мама. — Какво ти става, Серафина?

Не можех да призная, че предпочитам памучни материи на клончета и момичешки пастелни цветове. Имаше толкова много други неща, които двете с мама никога не си бяхме казали.

Докато обикаляхме магазините, настроението ѝ се подобри. Купи си лъскави стъклени обеци във формата на маргаритки, чифт черни очила и златни сандали с каишки, извади пари от ръчната си чанта и ги преброи внимателно, преди да ги подаде.

— Толкова много пакети, които трябва да пренесем, а вече стана горещо — въздъхна тя. — Хайде да вземем такси до нас. Може да спрем в бара, за да проверим дали някои от момичетата не са там, да си починем и да пийнем по чаша.

— Нали трябва да взема Кармела и Розалина от училище — напомних ѝ аз.

Мама никак не се трогна.

— Сестрите ти имат ключ за апартамента, нали? — попита тя.

— Да...

— Значи, Кармела ще се погрижи за останалото. Крайно време е да започне да помага повече. Достатъчно голяма е.

— Те ще ме чакат. Винаги ги посрещам.

— Кармела ще се справи — настоя мама. — Не е глупава и познава пътя до дома. Не се тревожи чак толкова, сага. — Мама повика такси. За пръв път щях да се возя и се плъзнах върху гладката кожена седалка, очарована от белите перденца на прозорците, които можех да дръпна, за да не ме вижда никой или за да имам сянка. Докато пътувахме към Трастевере мама бързо оправи лицето си, напудри носа и бузите, сложи си червило и приглади веждите си като дъги.

Когато спряхме пред бара, тя свали прозореца и се провикна високо, така че всички да ни забележат, че слизаме от елегантния автомобил натоварени с покупки.

Две от приятелките ѝ седяха на масата отвън, която смятаха за своя и пиеха рубиненочервено кампари.

— Здравсти, *bella*^[1] — провикнаха се те към мама. — Ела и ни покажи какво си купила.

— Красиви неща — усмихна се мама. — Похарчих, разбира се, прекалено много.

Направиха ни място на тяхната маса, целунаха ни по бузите и дадоха знак на сервитьора да донесе още напитки и забърбориха развълнувано, когато видяха съкровищата, които бяхме открили.

— Каква красота, миличка — възкликна най-добрата приятелка на мама, Джана, когато извади новите ѝ обеци, за да ги покаже. — Това не са истински диаманти, нали?

— Не, разбира се. Стъкълца, но са много елегантни. Чакайте да ви покажа сандалите. Невероятни са.

Приятелките на мама съвсем не бяха красиви като нея и го знаеха. Тя обаче нямаше нищо против завистта им, дори имах чувството, че се наслаждава всеки път, когато я усети. Когато вечерта ѝ беше успешна, тя държеше всички да разберат. Купуваше си някоя нова дрънкулка, на която те да се възхищават, аромат, който да подушат на китката ѝ, веднъж дори си купи зимна наметка с истинска кожа.

Това бяха жени, които носеха цялото си богатство на гърба: златни пръстени, верижки, дрехи по последна мода. Някои живееха под наем в апартаменти дори по-сбутани от нашия, но за тях важното бе да изглеждат добре, когато излязат навън.

Всички останаха поразени от великолепните нови сандали на мама. Джана ги пробва, сложи си маргаритките с изкуствени диаманти и зае поза като манекенка. Наблюдавах ги с неудобство, тъй като не бях свикнала да бъда част от подобни сцени и не бях сигурна как да се държа.

Те изглежда усетиха неудобството ми и се опитаха да ме включат. Джана свали маргаритките и ги щракна на ушите ми. Свали два пръстена от ръката си и ги побутна на масата.

— Серафина, изглеждаш толкова обикновена — заяви тя. — Трябват ти бижута. Пробвай тези. Може би и колие. Не искаш ли? Момиче на твоята възраст трябва да започне да мисли за външния си вид. Слушай какво ти казвам: никой мъж не харесва жена, която не полага усилия за вида си.

— Джана — измърмори мама, — остави я, ако не иска да ги пробва.

— Защо да не иска? На всяко момиче му е приятно да е красиво. Сложи ги, Серафина — настоя тя.

Бижутата изглеждаха не на място на мен. Досега ръцете ми бяха виждали единствено готвене и миене на чинии; ноктите ми бяха изпочупени, кожата — зачервена и груба.

— Трябва да ти направя маникюра. — Джана протегна пръсти, за да им се възхитим. — Виж колко много се грижа за ноктите си. Винаги втривам по малко олио на кожичките, изпилвам ги на една дължина и ги лакирам в красиви нюанси. Сама ще се увериш, Серафина, че подобни неща са важни.

— Тя не се интересува от маникюр — обясни мама и помахна на сервитьора за нова чаша кампари, защото бе изгълтала набързо първото. — Все още не е готова за подобни неща.

Джана ме зяпна.

— Ама ти на колко си? — попита тя.

— Деветнайсет — признах.

— Достатъчно голяма си, за да носиш грим и бижута — заяви тя. — Когато бях на твоята възраст, заминах от къщи и...

— Стига, Джана — предупреди я тихо мама и поклати глава.

Джана се нацупи, че не са ѝ дали възможност да се изкаже, взе си пръстените и си ги сложи.

— Ако промениш мнението си за маникюра, предложението остава в сила — измърмори тя.

Усмихнах се единствено, защото така беше любезно. Мама беше права — не исках гладки нокти, боядисани в изкуствен цвят, нито да се кича с бижута и да се движа сред облак от толкова тежък парфюм, че да мога дори да го вкуса. Не проявявах никакъв интерес да стана такава. Ни най-малко.

Втората чаша кампари на мама бе изпита много по-бавно. Докато отпиваше и палеше нова цигара, аз се опитах да не си представям сестрите си на стълбите на училището, докато ме чакат. Слушах с половин ухо приказките на масата — кое било най-доброто място на Виа Венето, коя с кого е била предишната вечер.

Въздъгнах облекчено, когато мама допи последните капки от чашата си и реши, че е време да се прибира.

— Трябва да започна нова рокля за Серафина. Ще се видим довечера, нали, момичета? Тогава ще пийнем по още едно.

Сестрите ми се бяха прибрали и всичко беше съвсем наред, точно както ме уверяваше мама. Розалина бе във възторг, че е скитала по улиците без мен.

— Минахме по Пиаца ди Санта Мария и сервитьорът от кафенето излезе и ни даде близалки — рече възторжено тя. — Моята беше с вкус на лимон. Каза да ти изпратим много поздравя, мамо.

— М-м-м — отвърна мама. Тя тъкмо разгръщаше зеления плат на точки върху масата в кухнята и стискаше карфиците с устни.

— Прибрахме се направо вкъщи — увери я Розалина. — Спряхме само да кажем здрасти на човека във вестникарската будка. Той ни каза, че Серафина вече е минала и била купила купища списания от него.

— Браво, сага — отвърна разсеяно мама. — Момичета, хайде сега да ме оставите. Вървете на терасата да се порадвате на слънцето. Вземете и списанията. Упражнявайте се да четете.

Ние я послушахме, а Розалина се престори, че чете, защото буквите бяха твърде малки за нея. Ноктите на Кармела отново бяха алени. Забелязах ги в мига, в който обърна първата страница. Оплези ми се, когато видях, че я зяпам.

— Ще си навлечеш неприятности — изсъсках аз.

— Не ми пука. — Сестра ми вдигна *Novella*, за да ме скрие от очите си.

Никога досега не бях забелязвала колко гъсто напечатани са колоните думи в тези списания. Обикновено ги прескачахме, интересувахме ни снимките. Сега обаче трябваше да се съсредоточа и да открия колонките с холивудски клюки, пръснати сред романтичните истории и модните новини.

Докато мама кроеше плата и шевната ѝ машина жужеше, аз сричах, докато не ме заболя главата.

— Не може ли да отидем на пиацата? Сервитьорът може пак да ми даде близалка — хленчеше отегчено Розалина.

— Никъде няма да ходим, докато не довършим списанията — отсече Кармела.

— Това е много трудно за четене и не ми харесва — оплака се Розалина.

— Тогава ще ги сменим — рече нетърпеливо Кармела. — И престани, моля те, да ме дразниш.

— Момичета — провикна се мама над шума на шевната машина. — Не мислете, че не ви чувам.

Накрая аз открих снимка на Марио Ланца в списание *Тетро*. Беше от последния му филм „Серенада“, в който играеше ролята на певец, който губи гласа си и потъва в отчаяние. На снимката драскаше с нокти мократа глина на скулптура, а лицето му беше разкривено от мъка.

Прегледах думите под снимката, след това ги прочетох втори път, за да съм сигурна, че съм разбрала правилно.

— Олеле, новините са ужасни.

— Какво пише? — попита Кармела.

— Че Марио Ланца изгубил гласа си също както в „Серенада“. Вече не може да пее.

— Гласа си ли е изгубил? — не можа да повярва Кармела.

— Слушай какво пише — подхвърлих аз. — *Да не би животът да е имитация за Марио Ланца? Известният тенор не е пял на живо след концертите си в Лас Вегас миналата година и се оправдава с болно гърло, но разочарова много от феновете си. Критиците твърдят, че последният му албум „Ланца на Бродуей“ е най-*

неуспешният досега и се твърди, че е изгубил гласа си също като героя си от филма „Серенада“.

Роденият във Филадельфия Ланца е син на италиански емигранти. Наричат го новия Карузо и той изглежда е предопределен за слава и величие. От известно време насам обаче хората се притесняват, че напруга гласа си, особено в горния регистър, а в съчетание с влошеното му напоследък здраве, може да се стигне до трагедия.

Кармела остана шокирана.

— Ако не може да пее повече, значи няма да дойде в Рим, за да снима. В статията казва ли се нещо по този въпрос?

— Абсолютно нищо.

Сестра ми посегна, за да погледне сама.

— Напруга гласа си в горния регистър... Какво значи това? — попитах аз, докато четях.

— Сигурно става въпрос за по-високите ноти. Напруга се, за да ги изпее.

— Значи напруга гърлото си и затова го боли.

Кармела сви рамене.

— Може и така да е. За мен обаче няма никакъв смисъл. Той е голяма звезда. Защо му е да рискува всичко и да съсипе гласа си?

— В „Серенада“ не можеше да пее, защото сърцето му беше разбито — напомних ѝ аз. — След това се влюби в красивата мексиканка и гласът му се върна.

— Това е просто филм. В истинския живот нещо друго ще се обърка — ще има по-сериозен проблем от едно разбито сърце.

— Глас като този не може да бъде изгубен. Той е дар от бог.

— Не знам — призна Кармела. — Може да го е съсипал по някакъв начин. Горкият Марио Ланца. Не мога да си представя да си отворя устата и да не мога да запея. Ако е истина, то тогава и животът му е свършен. Какво е той без гласа си?

[1] Красавица (ит.). — Б.пр. ↑

АВЕ МАРИЯ

Кармела бе очарована от нещата на мама — и корсетите, които пристягаха талията ѝ и поддържаха корема ѝ плосък, и оребрените сутиени, които оформяха гърдите ѝ. Понякога ги пробваше и тъпчеше хартия на празните места, които тялото ѝ не успяваше да запълни, а след това обикаляше апартамента облечена в сатен и дантела. Мама изглежда нямаше нищо против, че тя се конти с нейните дрехи. Не ѝ се караше, когато забелязваше аления лак на ноктите, не се оплакваше, когато един следобед Кармела изчезна и се върна подстригана също като Одри Хепбърн в „Римска ваканция“. Каквото и да вършеше сестра ми, все ѝ се разминаваше.

Само че Кармела не беше тази, която получи нова рокля на бели точки с пола скроена в съвършен кръг, който се разгръща, когато танцуваш в нея. Забелязах изражението на лицето ѝ, когато мама ме накара да застана пред огледалото и провери дали е ушита по формите на тялото ми.

— Не забравяй, че тази рокля ще бъде моя, когато ти омалее — напомни ми Кармела. — Гледай да не я скъсаш или лекъосаш.

Сигурна бях, че тя греши. Тази рокля никога нямаше да премине в ръцете на по-малката ми сестра. Този подарък на мама беше единствено за мен.

— Какво ще кажеш? — усмихна се мама на отражението ми в огледалото. — *Bella*, нали?

— Да, много е красива — съгласих се аз.

Мама работеше бързо и умело с платовете, но за тази рокля бе отделила време, решена да не оставя щръкнали конци или криви шевове. Изглеждаше толкова елегантна, сякаш бе купен от скъп магазин на Виа Кондоти, а в нея аз ставах съвсем различна. Крайчето на вързаната ми на опашка коса докосваше голия ми гръб, гърдите ми напиреха налети под дълбокото сърцевидно деколте.

— Може ли да я пробвам? — помоли Кармела. — Моля те.

Мама се разсмя.

— Няма да ти стане, *sara*. Нямах нейната фигура, все още. След няколко години ще ти бъде добре.

— Какво разхищение за Серафина. Тя никога не ходи на хубави места, където да облече хубава рокля като тази.

— Сега вече може и да ходи — отвърна небрежно мама. — Кой знае къде ще те отведе тази рокля, нали, Серафина?

Обърнах се с гръб, за да може мама да ме разкопчае.

— Недей, не я сваляй, остани с нея — настоя тя. — Трябва да дойдеш с мен, за да покажа на момичетата, че си съвършена. Само за едно питие, *sara*, това е. Така всички ще видят каква прекрасна рокля съм ушила.

Кармела настоя да ми помогне да се приготвя. Тя обожаваше малките бурканчета с кремове на мама, мекото пухче, което се топва в пудрата, червилата в златни гилзи и най-много — компактната пудра на „Max Factor“ от Холивуд, за която рекламите твърдяха, че била любимата на Елизабет Тейлър.

— Може ли и аз да дойда? — заподмазва се тя, докато си слагаше руж и се оглеждаше. — Само за една чаша кола, ако обещава да слушам.

Мама се усмихна и поклати глава.

— Понякога приличаш толкова много на мен на същата възраст, Кармела... същата като мен си.

Жълтите чадъри в бара на ъгъла трептяха при всеки порив на ветреца. Някой беше пуснал прекалено високо американски рок. Всички приятелки на мама бяха тук, скупчили се на любимата им маса. В мига, в който ни видяха, се провикнаха за още кампари. Сервитьорът поднесе чашата ми с резен портокал и шарено хартиено чадърче, което се подаваше над ръба.

— Първият ти коктейл — подхвърли той, докато го поднасяше на масата с обигран жест.

Всички се засуетиха около мен, възхищаваха се на роклята, накараха ме да се завъртя, за да видят колко богата е полата. Пуснаха косата ми и възкликнаха, когато вързаните на опашка кичури се разстлаха на вълни около лицето ми.

— Великолепно — заяви мама.

— Доста по-добре — съгласи се Джана.

Кампарито беше по-горчиво, отколкото очаквах, но напитката се оказа приятно газирана и аз отпихах внимателно, за да не капне по новата ми рокля. Щом изпих чашата, те ми поръчаха нова.

— Вторият ти коктейл — разсмя се сервитьорът и аз изпих този по-бързо, насладих се как всичко се замъгли и омекооти.

Една от жените постави златна гривна на китката ми и аз не възроптах, макар да не ми беше никак приятно да усещам златото, затоплено от чужда кожа. Те бухнаха косата ми и боядисаха устните ми в червено. Дори позволих на Джана да изпили ноктите ми и да издухва цигарен дим в лицето ми. Имах чувството, че са си направили парти и си прекарват славно.

След това мама погледна светлината, която струеше от небето, после сведе поглед към китката си.

— Става късно — рече тя и това сложи край на веселието.

Жените побързаха да напудрят лицата си. Джана пръсна отново парфюм на китките си и ги притисна зад ушите.

— Идваш ли с нас? — попита тя.

Мама отговори вместо мен.

— Няма да е тази вечер — заяви тихо тя. — Серафина се връща при сестрите си.

Джана ме погледна — наполовина развеселена, наполовина изпълнена с презрение — след това сви незаинтересовано рамене.

— Естествено, тичай вкъщи при децата. Ние ще поработим.

Наистина затичах, прибрах полата в ръце, главата ми пулсираше от изпития алкохол и не спрях, докато не пристигнах пред входа на сградата ни.

Вътре Кармела беше пуснала плоча на Марио Ланца; чух гласа ѝ през затворената врата. Той пееше „Аве Мария“ и звукът беше съвършено ясен и чист. Затворих очи и останах отпред, спомних си как във филма „Серенада“ песента бележи момента, в който Марио разбира, че изгубеният му талант се е върнал. Първоначално започва колебливо, след това отпуска гласа си, докато не заехтява в църквата. Бях чувала този запис на „Аве Мария“ сто пъти, може би дори повече, ала тази вечер, когато откряхнах вратата, за да чувам по-добре, музиката ми се стори вълшебна.

— Кой е? — провикна се Кармела и намали звука. — Ти ли си, Серафина? Защо стоиш навън?

— Слушах Марио Ланца — казах й аз. — Увеличи звука и пусни „Аве Мария“ отново, за да я чуя от самото начало.

Двете с Розалина бяха свалили възглавниците от леглото и се бяха проснали на пода, за да слушат музика. Отидох при тях, чух пропукването, когато Кармела вдигна иглата и я постави внимателно в началото на песента. Тя започваше с църковна музика на орган, след това Марио се включи колебливо, изпяваше всяка дума така, сякаш беше безценна. Гласът му укрепваше, изпълваше целия апартамент. Изглежда изпълваше и мен и аз го усещах във всяка част на тялото си.

След последната нота всички мълчахме известно време. Едва тогава Кармела ми зададе въпроса, който ми се въртеше в главата, откакто Марио запя молитвата.

— Интересно, как ли звучи гласът му сега? Дали може отново да изпее „Аве Мария“ толкова красиво?

— Разбира се, че може.

Кармела разглеждаше калъфката на плочата с лъскавата снимка на красив мъж в черен официален костюм, отметнал глава назад, замахнал с ръка.

— Няма да може, ако е изгубил гласа си, както твърдят в списанието. Как ми се иска да разберем дали е истина.

Розалина се отпусна по гръб и изрита нетърпеливо една от възглавниците.

— На кой му пука? Нали можем да го слушаеме? Имаме всички плочи на мама. Престанете да приказвате и пуснете „Несун дорма“. Тя ми е любимата.

В известен смисъл беше права. Дори да не можеше да пее повече, все още имахме гласа му тук, в нашия апартамент. През следващите седмици пусках песните му, докато съседите не започнеха да блъскат по стените, за да спра. Харесвах ариите от опери колкото и бавните мелодии, не се интересувах дали пее на английски или на италиански, стига да чувах гласа му, завладяващ и истински, както винаги.

Роклята на точки остана на закачалка. Втори път не я облякох, за да отида с мама в бара. Вместо това всяка вечер, след като тя отидеше на работа, аз се сгушвах със сестрите си и слушахме Марио Ланца. Гласът му винаги ме трогваше, прогонваше тревогите, които вечно ме измъчваха. Не ми позволяваше да мисля за времето, когато щеше да ми

се наложи да нося лак на ноктите и пръстени на ръцете. Той изместваше бъдещето. Светът ми се вмести в песните му, усмивката му и нищо друго нямаше значение, стига на грамофона да се въртеше плоча.

БЪДИ МОЯТА ЛЮБОВ

Известният тенор Марио Ланца пристигна в Неапол с кораба „Юлий Цезар“. Хиляди възторжени фенове чакаха да го посрещнат, докато той се качваше на лимузината, за да отиде на официален прием по случай обявяването му за почетен гражданин. След това посети за кратко гробницата на легендарната оперна звезда Енрико Карузо и сподели пред пресата, че е много щастлив, че най-сетне е в Италия. Утре синьор Ланца и семейството му ще продължат с влак към Рим, където ще отседнат в хотел „Бернини Бристол“ на Пиаца Барберини.

Бях сама и слушах радио, перях мръсните дрехи в кухненската мивка, когато чух новината. Мама издебна времето, докато сестрите ми бяха на училище, за да отиде на фризьор и да боядисат сивите нишки, които бях забелязала. Нямах с кого да споделя въодушевлението си, че Марио Ланца е в Италия. Скоро щеше да е в родния ми град и да диша същия въздух като мен. Изписах и пуснах бельото.

Нямах търпение да кажа на Кармела, тъй като знаех, че тя ще бъде очарована, също като мен. Сигурно щеше да поиска да отидем на Пиаца Барберини рано утре сутринта и да чака пред хотела, докато великият тенор пристигне. Планът ѝ беше да се престори, че иска автограф, а след това да го изненада с пеенето си. Беше убедена, че той веднага ще забележи таланта ѝ и това ще бъде началото на прекрасните неща, които ще ѝ се случат.

По радиото пуснаха негов запис в чест на пристигането му — „Санта Лучия“, любима неаполитанска песен. Аз пък трябваше да доизпера и да закача дрехите на простора на терасата. След това трябваше да избърша водата, която се беше разплискала и да накисна бял боб и едва тогава щях да се преоблека в чисти дрехи и да отида при сестрите си.

Докато чаках на стълбите пред училището заедно с другите сестри и майки, едва се сдържах да не споделя новината.

— Марио Ланца най-сетне е пристигнал — искаше ми се да кажа. — Слушала съм песните му, гледала съм филмите му, а сега, най-сетне, може би ще имам възможност да го видя лично.

Представих си безизразните погледи на хората, които не харесваха песните му и запазих вълнението си за Кармела.

Вече бе краят на май и градът ставаше все по-горещ. Запитах се какво ли ще прави Марио, докато е тук през лятото. Дали ще ходи със семейството си на плажа, а вечер ще си почива в скъпите кафенета на Виа Венето? Паста ли ще избере или ще предпочете американска храна? Дали му е останал глас, за да пее пред публика? Сега беше тук и всичко ми се струваше възможно.

Когато Кармела най-сетне се появи, на мен отчаяно ми се искаше да ѝ кажа новината.

— Марио Ланца е пристигнал. В Неапол е — провикнах се аз, щом я видях сред момичетата, които се изнизваха навън. — Можеш ли да повярваш? Чакаме толкова отдавна.

Бях си представяла как ще посрещне новината, как ще заподскача от вълнение, как ще започне да ме разпитва за подробностите, как ще бърби за плановете си да се запознае с великия певец. Вместо това, тъмните очи на Кармела ми се сториха стоманени, лицето ѝ отпуснато, спокойно, а гласът тих.

— Кога ще пристигне в Рим? — полюбопитства тя.

Разказах ѝ малкото, което знаех, докато се прибирахме, а Розалина се тътреше след нас.

— Това е шансът ми — заяви Кармела, след като замълчах. — Трябва да се запозная с него.

— Какво ще кажеш, да отидем и да го чакаме пред хотела?

— Не, по-добре да отидем на гарата. Искам Марио Ланца да ме види в мига, в който пристигне в Рим.

— Тогава трябва да отидем рано. Сигурно феновете му ще чакат да го зърнат на Стационе Термини. Ако закъснеем, няма да си намерим подходящо място и той изобщо няма да ни забележи.

— Добре, ще отидем рано. — Кармела ме стрелна с поглед и добави хитро: — Ще облека роклята на точки.

— А, не.

— Моля те, Серафина.

— Роклята е моя. — Въпреки че рядко я свалях от закачалката, не исках сестра ми да я облече.

— Само този път. Трябва да изглеждам добре, а дрехите ми изобщо не са подходящи.

— Няма да ти стои добре.

— Ще направя така, че да ми стои. Когато Марио Ланца слезе на Термини, първото, което ще види, е момиче в рокля на точки, а първото, което ще чуе, е песента ми.

Кармела беше толкова решителна, че не можах да ѝ откажа. В мига, в който пристигнахме вкъщи, тя се втурна да пробва роклята. Не ѝ беше чак толкова голяма, колкото си представях. Малко ѝ беше дълга, трябваше да си сложи и подплънки от памук на гърдите, но зеленото много ѝ отиваше, а моделът я правеше много по-голяма.

— Какво ще му изпееш? — попитах аз. — Нещо италианско или американска песен?

— Американска — рече убедено тя.

— Коя?

— „Бъди моята любов“, разбира се.

Представих си сцената. Влакът пристига, тълпата ликува, когато Марио Ланца се появява за пръв път, след това се понася гласът на младо момиче и всички притихват, за да слушат. Той, разбира се, ще остане впечатлен и ще попита за името ѝ. Може би дори ще я покани в хотела си и ще я помоли да му попее още.

Изглежда сестра ми мислеше за същото, защото вечерта, когато си легнахме, и двете не можахме да заспим. Въртяхме се, мятахме се, докато накрая мама се оплака, че ѝ пречим да спи.

На сутринта Кармела за пръв път стана преди останалите. Усетих аромата на смляно кафе, чух тихото бръмчене на радиото, докато тя слушаше в очакване на още новини.

Като внимавах да не събудя мама, аз отидох на пръсти при нея.

— Казаха ли нещо? — любопитствах аз.

— Още не. — Кармела ми се стори напрегната. — Ще слушаш ли, докато отида до банята?

Пуснаха още една песен на Ланца, този път американска — „Защото си моя“ — и на мен ми се прииска да е „Бъди моята любов“, тъй като това щеше да бъде добро предзнаменование. Увеличих малко звука и сварих кафе.

Когато песента свърши, говорителят обяви:

На прием в красивия ресторант „Интернационале“ в Неапол американският тенор Марио Ланца и семейството му бяха официално приветствани с добре дошли в Италия. Колегата му актьор, нашият сънародник, Ренато Рашел, пъ за него, изпълни дори песен от филма, който двамата скоро ще снимат заедно. Самият синьор Ланца не пъ, но сподели пред репортерите, че очаква с огромно нетърпение новия си живот тук и още от пристигането се е почувствал у дома в Италия.

После пуснаха музика и този път Ренато Рашел изпя италианска песен. Гласът му изглеждаше немощен в сравнение с този на Марио и аз го съжалих. Кармела се забави в банята и когато се върна усетих, че мирише силно на парфюма на мама. Не казах и дума, не се опитах да я спря да не лакира ноктите си в алено, нито да не си слага грим. Щом се приготви, й помогнах да облече роклята на точки и останах да я наблюдавам как обува мамините сандали със златни каишки.

Розалина се размрънка, че я будим толкова рано, продължи да се оплаква и когато тръгнахме от къщи, без да е закусила. Единствено новината, че няма да ходи на училище, а също и тихичко изреченото обещание, че ще яде сметанова торта, я накараха да млъкне, колкото да излезем от апартамента, без да събудим мама.

Ако тръгнем пеша за Термини, щеше да отнеме прекалено много време, затова си купихме билети за трамвай. Въпреки това забелязах нетърпението на Кармела, когато спряхме на Порта Портезе и хората започнаха да слизат и да се качват.

— Не се притеснявай, няма да закъснеем — уверих я аз.

— Нямаме представа по кое време пристига, откъде си сигурна — попита остро тя и едва сега разбрах колко опънати са нервите й.

Когато пристигнахме на Термини, имахме чувството, че е най-обикновено утро; мъже в строги костюми слизаха от влаковете, спираха, за да изпият на един дъх по едно еспreso или да си купят вестник, след това забързваха към работните си места. По нищо не личеше, че денят щеше да е различен, че много скоро ще пристигне великият американски тенор, човекът, за когото твърдяха, че е новият Карузо.

Открихме перона и място, на което да се настаним. Известно време бяхме само ние и аз започнах да се питам дали не сме се объркали, дали Марио Ланца ще дойде. Постепенно около нас започнаха да се събират групи хора. По обяд, когато отидох да купя парчета пица и бутилки минерална вода, се наложи да си проправям с усилие път през все по-гъстото множество, за да открия сестрите си.

Сред тълпата имаше какви ли не хора: баби, млади жени и мъже на средна възраст; чух дори английска реч. Всеки път, когато влак от Неапол спираше на гарата, ние сякаш се лашвахме напред и се задвижвахме като един, аз стисках здраво ръката на Розалина, уплашена, че може да падне и да я стъпчат.

Късно следобед от Марио Ланца все още нямаше и следа и трите започнахме да ставаме неспокойни. Хората около нас черпеха с храната, която си бяха донесли: обикновен хляб с колбаси и маслини, грубо отрязани парчета пармезан, пликчета със семе от варена лупина.

— Той май няма да дойде — обърнах се към Кармела. — Дали да не си вървим вкъщи?

— Не.

— Розалина е уморена, а мама ще се притесни.

— Тогава вие вървете. Аз оставам — настоя Кармела.

Не можех да изоставя сестра си, а и много ми се искаше да видя Марио Ланца, не по-малко, отколкото на нея. Затова останахме да чакаме.

Влакът му пристигна чак вечерта. По това време тълпата беше набъбнала и никой не можеше да помръдне. Хората бяха вдигнали приветствени надписи и скандираха: „Искаме Марио“. Репортери и оператори се стичаха на перона. Когато влакът приближи, от тълпата се понесоха оглушителни овации.

— Виждам го. Виждам го — изкрещях към Кармела, застанала на пръсти в отчаян опит да зърне идола си.

И ето че дойде най-прекрасният момент. Влакът намали и Марио Ланца се показва на отворения прозорец, започна да изпраща въздушни целувки на тълпата, а лицето му бе толкова познато от филмите, които бях гледала, усмивката — широка, щастлива. Щом влакът спря, той вдигна в ръце всяко едно от децата си, за да могат и те да ни помагат. Сториха ми се по-големи, по-едри, отколкото на снимката, която бях изрязала от списание *Confidenze*, въпреки това ги познах на мига —

Колийн, Елиза, Деймън и Марк. Момиченцата бяха с красиви бели шапки и се усмихваха. Момченцата ми се сториха по-срамежливи. Най-сетне до него застана и съпругата му Бети и помахаше с облечената си в бяла ръкавица ръка, красива и много елегантна.

Тълпата крещеше все по-високо, когато усетих, че Кармела ме тегли за ръката. Наложих се да се наведа, за да чуя какво казва.

— Трябва да се приближим — изкрещя тя. — Промуши се напред, разблъскай всички.

Опитах, но се оказа невъзможно. Когато Марио Ланца слезе от влака, множеството го погълна. Репортерите го бомбардираха с въпроси, желаещите да получат автографи размахваха тefтерчета. Блестяха светкавици, тикаха микрофони в лицето му. Никой не забеляза дребното момиченце в рокля на точки, нито пък чу и нота от онова, което тя изпя.

Въпреки това чакахме с надеждата тълпата да се умори, за да може Кармела да получи своя шанс. Само че по нищо не личеше овациите да престанат. Започнаха да се събират дори повече хора, привлечени от шума и суматохата, докато накрая не усетихме, че прииждащите тела ще ни смажат.

— Марио, обичаме те.

— Марио, прекрасен си — провикваха се те.

— Искам да те целуна, Марио.

Група фенове последваха певеца на тръгване от гарата чак до пиацата. Влачеха и нас и никой не се интересуваеше дали искаме или не. Всеки път, когато успееш да го зърна, той ми се струваше или възторжен или развълнуван, обръщаше се да помахаше, стискаше ръцете на хората, подписваше се на късовете хартия, които му даваха.

Той обичаше множеството и едва ли искаше да си тръгне. Докато го отвеждаха към автомобила, спря и се отдели от останалите, насочи се към спряла наблизо карета с кон. За огромно удоволствие на всички, той се качи на нея, изправи се над морето от ръце, размахаше своите и поздрави отново насъбралото се множество. Сякаш гледах любимата си сцена от филма му „Великият Карузо“.

Най-сетне успях да го видя по-добре. Беше облечен в елегантен тъмен костюм, вратовръзката му беше леко изкривена на една страна, стори ми се красив, но доста уморен. Бях невероятно развълнувана, че този велик, известен човек е застанал точно пред мен. Марио Ланца от

плът и кръв. Забравих напълно горкичката си сестра и подех оваците на останалите.

Когато той най-сетне се откъсна от тълпата и го откараха нанякъде, беше станало ужасно късно; небето беше мастилено, а пиацата пред Термини бе осеяна с хвърлени флагчета и знаменца. Прихванахме прозяващата се Розалина между нас и поехме бавно към спирката на трамвая.

— Ще отидем до хотела му на Пиаца Барберини, ще пробваме отново — обещах аз на разочарованата Кармела. — Следващия път тълпата няма да е чак толкова многобройна.

Тя обаче беше уморена и духът ѝ бе прекършен; не искаше да я утешавам.

— Може — отвърна тя. — Ще видим.

Не помня някога мама да е била по-ядосана отколкото тази вечер, когато се прибрахме. Беше бледа, а устата ѝ стисната в тънка черта. Сигурно бе крачила из апартамента часове наред, спирала е от време на време, за да се наведе от терасата и да огледа улицата. Много добре знаеше какво представлява Рим, след като мръкне и си бе представяла най-лошото. Не бе и помислила да излезе, не и докато нямаше представа какво ни се е случило. Беше изгубила цялата вечер, вместо да работи и сега портмонето ѝ беше празно. Най-много побесня, когато видя Кармела облечена в моята рокля на точки и нейните златни сандали.

— Какво си въобразяваш, че правиш? Сваляй ги веднага — изкрещя тя и пъкна грубо пръсти в деколтето ѝ, за да измъкне памука, който запълваше бюстието на сестра ми.

Отначало мама крещя, после се разплака и аз чух непознато досега хлипане. Розалина ѝ заприглася шумно, все още стиснала ръката ми с всички сили, както когато се оказахме притиснати от тълпата. Кармела пък наведе очи и мълча, докато не приключи всичко.

— Аз съм виновна — призна тя, докато мама събличаше роклята ѝ и я остави по бельо. — Искях да видя Марио Ланца. Нямах представа, че ще пристигне толкова късно. Много се извинявам.

— Струваше ли си поне? — попита с горчивина мама. — Струваше ли си да ми причините толкова тревога?

— Искях да му попея. Не съм си представяла, че ще има толкова много хора и ще е толкова шумно. — Горещи сълзи се застичаха по

лицето на Кармела. — Извинявай, много се извинявам.

— Глупаво момиче — рече мама, но този път малко по-меко.

— Мислех, че ако чуе първо моя глас, ще ме запомни. Само че така и не успях да му попея истински. А сега... сега... — Тя отпусна глава на гърдите на мама и зариде. — Сега си ми много сърдита.

— *Cara*, толкова се уплаших — обясни мама, прегърна Кармела и я залюля лекичко. — Не спрях да си повтарям, че сте разумни момичета, че нищо не ви се е случило, но не знаех къде сте отишли. Имате ли представа колко е късно?

— Да не би да минава полунощ? — опита се да познае Кармела.

— Много по-късно. Вървете да си лягате. Ще поговорим утре сутринта. Ти също, Серафина. Сигурна съм, че и ти носиш вина за тази работа, но сега не е моментът да обсъждаме този въпрос. Всички сме изтощени.

Докато мама ни завиваше в леглото, чухме гласа на Розалина, уморен, все още изтънял от сълзите.

— Минава полунощ — рече с нескрито учудване. — Никога досега не съм си лягала толкова късно.

— Не си и повече няма да се случи — отвърна мама. — Поне няма да е скоро.

Тя угаси лампата и излезе на терасата, за да изпуши последна цигара за вечерта. Когато отпуснахме глави на възглавниците, дори не посмяхме да шептим. Нито една от нас не искаше да чуе виковете на мама отново, нито да види сълзите ѝ.

По дишането на сестрите си разбрах, че са заспали бързо, докато аз не усещах умората. Лежах будна, припомнях си как Марио Ланца беше застанал в каретата, протегнал нагоре ръце, като шампион, който се наслаждава на възхищението на тълпите.

— Благодаря ви. Обичам ви! — провикваше се той на английски и италиански. — Обичам ви всички.

Сигурно вече се беше настанил в апартамента си в хотел „Бернини Бристол“. Мебелите навярно бяха великолепни, има и цветя, може би дори шампанско. Децата вече са заспали дълбоко, а двамата със съпругата му гледат към куполите и покривите и вдигат тост за бъдещето си в Рим.

ШАНСЪТ

Мариса Аласио, Бриджит Бардо на Италия, ще участва с Марио Ланца в новия му филм „Ариведерчи Рома“. Синьор Ланца сподели с наш репортер, че има късмет да осигури участието на такава талантлива актриса и е сигурен, че тя ще се превърне в невероятен хит. Записите на саундтрака ще започнат скоро във Ватиканския Аудиториум на студио „Анджелико“.

— Мариса Аласио. — Мама изрече името злобно, съскайки. — Защо не си осигурят истинската Бриджит Бардо за филма, вместо измислената?

— Много е красива — възроптах аз и усилих звука на радиото, да не би да съобщят още някоя новина за Марио.

— Но той е известна холивудска звезда. Репортерът сигурно е пълен *cretino*^[1], след като вярва на всичко, което му пробутват от филмовото студио. Сигурно истината е, че не могат да си позволят по-известна актриса. Мариса Аласио... да бе — отвърна презрително мама.

От нощта, в която я уплашихме като се прибрахме неприлично късно, мама започна да прекарва повече време с нас и стана по-строга. През повечето дни взема сестрите ми от училище, а после следи дали си пишат домашните. Ако някой следобед искаме да излезем от апартамента, тя пита къде отиваме и кога ще се върнем. Свободата ни изчезна. Нямахме никакъв шанс да се измъкнем, за да отидем до Пиаца Барберини и да чакаме Марио Ланца пред хотела. Единствено новините по радиото поддържаха духа ни, както и късите материали в списанията, ала те не ни казваха много.

Колкото по-ограничена се чувстваше, толкова по-решителна ставаше Кармела да намери начин да попее пред него, въпреки че много други момичета щяха да се опитат да направят същото. С всеки изминал ден шансовете ѝ ставаха все по-нищожни. Знаем колко разочарована се чувстваше, но също като мен, тя разбираше, че е по-

добре да се държи прилично, докато мама не се умори да бъде толкова бдителна и не престане да ни следи.

Трябваша ни няколко седмици, за да си върнем свободата, а когато най-сетне се добрахме до центъра, се оказа, че Марио Ланца и семейството му отдавна вече не са в хотел „Бристол Бернини“. Консиержът категорично отказа да ни съобщи къде да го открием, но Кармела се оказа невероятно изобретателна. Тя ощипа нещастната Розалина толкова силно, че тя се разпищя пронизително и не спря, докато най-сетне, единствено, за да се отърве от нас, консиержът зашепна:

— Проверете в „Екселсиор“ на Виа Венето.

Пътят пеша до „Екселсиор“ беше съвсем къс, но ние спряхме, за да купим на киселата Розалина захаросан плод на клечка. Пред хотела се бяха скупчили хора, които чакаха за автограф, и аз ги попитах дали очакват Марио Ланца да пристигне скоро, или да излезе.

— Чакаме го да се върне — обясниха те. — Обикновено се прибира по обяд.

Една от жените вече имаше подписа му. Показа го гордо на Кармела.

— Колекционирам ги — обясни тя. — Надявам се да дойде скоро, за да получа още един.

Кармела сви рамене, тъй като изобщо не се интересуваше от името, надраскано на лист. Срещата с Марио Ланца беше важна единствено, за да може той да я чуе как пее. Аз обаче се заинтересувах. Жената не ми позволи дори да докосна бележника ѝ с автографи, съгласи се да ми го покаже отдалече, за да видя по-добре. Въпреки това видях почерка му, буквите, извити в синьо мастило, името напълно четливо, една малка, неодошевена частица от него.

— Ще го попитам дали този път ще ми подпише снимка — довери жената. — След това ще си я сложа на стената у дома.

Чакахме часове наред под палецото слънце, отегчени, пламнали от жегата, жадни, всеки потънал в собствените си мисли. Когато автомобилът приближи, ние го забелязахме последни. Неочаквано настана суматоха, насъбралите се за автографи закрепяха името му и се втурнаха напред.

Шофьорът на Марио Ланца слезе пръв, в елегантна униформа, със синя шапка, на която се виждаше избродирано името „Титанус

Студиос“.

— Отдръпнете се, отдръпнете се, синьор Ланца има нужда от място — разпореди се шофьорът, отвори огромен черен чадър и го вдигна, за да заслони певица, докато излизаше от автомобила.

Той, разбира се, се усмихваше. Измъкна се изпод чадъра, изглежда се зарадва на малката тълпа, стискаше ръцете на хората и даваше автографи. Под очите му имаше тъмни кръгове, челото му беше прорязано от бръчки, бузите изглеждаха доста по-налетени, отколкото на екрана, освен това имаше и двойна брадичка. Във филмите си Марио Ланца изглеждаше много по-изискан и елегантен, по-красив. Независимо от това, за мен беше прекрасен.

Кармела отстъпи настрана от тълпата, докато чакаше търпеливо реда си. Едва когато той се отправи към входа на хотела, тя запя „Бъди моята любов“. Гласът на сестра ми зазвуча силен, уверен, топъл, както винаги досега. Тя пееше за него с цялото си тяло и аз изпитах задоволство, когато той спря и се заслуша, изчака я да стигне до високите тонове в края, преди да изръкопляска.

— *Brava, brava*^[2]. Изпя го прекрасно. Чудесно — провикна се той.

Преди Кармела да успее да отговори, той беше на стълбите, влезе в „Екселсиор“ и се скри от погледите ни. Нито една от нас не можа да повярва, че мигът е отминал толкова бързо. Все още зашеметени, ние останахме сред чакащите за автографи, загледани във вратата, през която той беше минал.

— Ами сега какво? — попитах аз.

— Ще го последваме, разбира се — отвърна решително Кармела.

— Не можем... — започнах аз, но сестра ми се втурна покрай портиера и нахълта във фойето. На мен не ми оставаше друго, освен да стисна ръката на Розалина и да я последвам.

Вътре беше прохладно, тихо, ухаеше, дори въздухът ми се стори невероятен. От арковидния таван висяха полилеи, униформени мъже бяха застанали зад дълга рецепция. По-смела жена като мама може би щеше да пристъпи напред и да се отправи напред по лъскавия мраморен под с високо вдигната глава, но аз не бях виждала подобно величие никога досега. Имах чувството, че всички ни наблюдават и преценяват — и дрехите ни, и обувките, дори косите — и разбират, че

не сме на мястото си. От синьор Ланца нямаше и следа, сестра ми беше застанала сама насред фойето и очевидно се чувстваше неловко.

— Кармела, да си вървим — изсъсках аз, но тя не ми обърна никакво внимание. Пристъпи към рецепцията и каза нещо на един от мъжете в тъмни костюми, който пишеше нещо в дебела книга. Видях го как намества очилата на носа си, поглежда я неодобрително и поклаща глава. Тя се обърна и ме посочи, но той отново поклати глава, този път по-категорично и продължи да драска по листа с писалката си.

— Моля ви — рече Кармела по-високо. — Сестра ми е тук за интервю със синьор Ланца.

Мъжът вдигна поглед и се намръщи.

— Интервю, казваш? *Va bene*^[3], ще се опитам да позвъня в апартамента му. Не че има смисъл, защото няма да вдигнат телефона.

— Той посегна към слушалката и започна да набира. Телефонът сигурно иззвъня поне десет пъти, преди той да се откаже и да постави слушалката на мястото ѝ. — Видя ли?

— Очакват я — настоя Кармела.

— Едва ли.

— Моля ви...

— Не са ми съобщили.

Кармела пристъпи към рецепцията и сниши глас.

— Синьор Ланца иска сестра ми да работи като гувернантка на децата му — излъга тя, без дори да трепне. — Няма да остане никак доволен, ако не се намери кой да се погрижи за тях.

По лицето на човека се изписа различно изражение: строгостта започна да се стопява, появи се нещо като надежда. Стрелна ме с поглед.

— Ти наистина ли си гувернантка? — попита той.

Хваната в капан от лъжата на сестра ми, аз трябваше да потвърдя.

— Да. — Нямах сили да срещна погледа му.

— И ще се грижиш за децата на семейство Ланца. И за четирите ли?

— Така ми се иска. — Това поне не беше лъжа.

Човекът издаде някакъв звук, който започна като въздишка, сетне зазвуча като суха кашлица.

— Тогава можеш да се качиш — примири се той. — Само че без тези двете. Те ще те чакат тук.

Кармела ме стрелна с поглед, умолителен, отчаян. Притисна длани, сякаш се молеше.

— Благодаря — обърна се тя към мъжа на рецепцията.

— Пети етаж, апартамент „Купола“ — измърмори той, след това отново се приведе над дебелината книга. — И успех.

Хвърлих последен гневен поглед на Кармела и тръгнах по лъснатия до блясък под към асансьора. Както и всичко останало в „Екселсиор“, той беше огромен, стените покрити с огледала, лъскав. Докато ме качваше към етаж на Марио Ланца, аз погледнах отражението си, пригладих нервно коса, уверих се, че ноктите ми не са черни, че дрехите ми са чисти и спретнати. Казах си, че трябва да събера кураж да почукам на вратата и да го помоля да даде втори шанс на Кармела да попее. Сигурно щеше да ме отпрати, но поне щях да съм опитала.

Вратата на асансьора се отвори с тихо жужене и аз излязох в коридор с килим, където видях висока двойна врата с дискретна златна табела, на която пишеше „Апартамент Купола“. Спрях, поколебах се, бях готова да си тръгна, ала дребно момченце изскочи навън, лицето му омазано в доматен сос, устата широко отворена. Пищеше.

— Не ми харесва, искам хамбургер — изкрещя то и се втурна към мен.

Познах го веднага и останах изненадана, че никой не изтича след него. Детето беше почти до асансьора, когато се наведох с протегнати ръце и го спрях с тялото си.

— Къде отиваш, Деймън? — попитах аз на разваления си английски.

Той ме погледна учудено.

— Откъде знаеш името ми?

— Видях твоя снимка.

— Къде? — полюбопитства той. Беше сладко малко момченце, ухаеше на сапуна, с който бяха изпрани дрешките му и измита косата му.

— Видях я в едно списание. Беше с баща си.

Деймън кимна, сякаш всичко се връзваше. Много приличаше на баща си с тъмните очи и малко като копче носле. Стиснах ръката му,

също както бих направила със сестра си Розалина, и се опитах да го отведа обратно в апартамента.

— Не искам — настоя той и се дръпна от мен. — Мама плаче, а спагетите са гадни.

— Гадни спагети в Италия ли? Това вече е истинско престъпление — отвърнах насмешливо аз.

Той ме зяпна и килна глава на една страна.

— Наистина ли?

— Да, разбира се.

— Може ли да повикаме полицията? — попита той с надежда.

Усмихнах се и пробутах дежурния отговор на мама.

— Може би. Ще видим.

Най-сетне детето ми позволи да го отведа обратно, докато виеше силно като полицейска сирена, чак до отворената врата и във фойето на апартамента.

Не бях виждала подобно нещо досега — просторно, богато, луксозно, почти като в църква. Имаше купол с фрески, лъскави дървени панели на всяка стена, много злато, кадифе и мекота навсякъде. Първото, което ме порази, не бе красотата, която ме заобикаляше, ами как беше съсипано всичко: навсякъде бяха пръснати играчки, търкаляха се обувки, дрехите бяха разпилени на смачкани купчинки, възглавниците бяха смъкнати от мебелите и разхвърляни по пода, отнякъде се чуваше детски плач.

Познах ги от снимката, която бях разглеждала толкова много пъти. Най-малкият — Марк — се беше проснал на пода и удряше с пети по килима; най-голямата му сестра — Колийн — също ревеше. Единствено по-малката от двете сестри — Елиза — седеше на масата за хранене и набождаше спокойно спагети, сякаш хаосът около нея бе нещо напълно естествено.

Забелязах, че на едно от канапетата седи жена. По лицето ѝ се стичаха сълзи, очите ѝ бяха мокри, косата несресана, халатът мръсен. Не можах да позная безупречната красавица, която махаше с облечена в бяла ръкавица ръка от отворения прозорец на влака, когато спря на Станционе Термини.

— Синьора Ланца? — повиках я неуверено аз.

Тя се обърна и ме погледна, но изглежда нещо не беше наред с очите ѝ, защото ми се сториха стъклени, сякаш не виждаха нищо.

— Добре ли сте? — попитах. — Мога ли да ви помогна?

Тя зарови глава в една възглавница и не ми обърна абсолютно никакво внимание. Изглежда децата трябваше да се гледат сами. Чиния с паста беше преобърната по средата на масата и сосът капеше по хубавото дърво. Масата у дома беше от евтина пластмаса, въпреки това никога не оставяхме такава каша. Оправих чинията и изчистих лепкавата плетеница от спагети, след това се огледах за парцал, с който да избърша соса. Щом изчистих, реших, че е най-разумно да събера играчките, да сгъна смачканите дрехи и да подредя спретнато обувките под масата. Изпитах задоволство, че съм върнала реда на това прекрасно място, нещо, което не бях изпитвала в малкия ни апартамент в Трастевере.

Колийн беше спряла да плаче и ме наблюдаваше внимателно. Елиза продължаваше да яде, без да каже и дума. Синьора Ланца се беше свила на топка на канапето и изглежда спеше. Прецених, че не е редно да я оставя сама с децата, затова поостанах известно време, тъй като не знаех дали да я събудя, или да потърся помощ.

Деймън протегна ръка и докосна лакътя ми.

— Сега може ли да повикаме полицията? — попита той.

— На мен спагетите ми се струват хубави — отвърнах. — Виж, сестра ти дояжда нейните. Няма нужда да викаме полицията.

— Ама аз още съм гладен — оплака се той. — Искам хамбургер.

— И аз искам — обади се Колийн, лицето ѝ още румено, а вадичките сълзи засъхваха по бузите ѝ. — Ако позвъниш, те ще донесат. Мама винаги прави така.

Запитах се защо никой от тях не се грижи за децата, след като майка им очевидно беше болна. Нали филмовите звезди имаха цяла армия помощници, които да хранят децата и да се грижат за тях, да ги обличат спретнато в красиви дрехи, така че да са готови за снимка. Къде бяха медицинските сестри, гледачките и възпитателите? Нещо не беше наред.

Поколебах се и Деймън захленчи отново, а Колийн сгърчи лице.

— Гладни сме — оплакаха се те.

Посегнах към телефона. Какво друго ми оставаше да направя?

Беше ми приятно, че стаята изглежда подредена, че се е възцарило спокойствие, че децата са на масата с чисти лица и кротко похапват хамбургерите, които поръчах. За момент си позволих да

забравя истинската причина, поради която бях тук. След това чух стъпки по мраморния под и нечий ключ прищрака в ключалката. Вратата на апартамента се отвори със замах и на прага застана самият Марио Ланца.

Имах сили само да го зяпна, без да откъсвам поглед. Да бъда в една стая с него, да бъда съвсем близо, почти част от неговия свят... беше наистина невероятно. Едва дишах, нямах сили да продумам. Стоях като закована, не помръдвах в ъгъла, в който се намирах, и безмълвно наблюдавах сцената, която се разигра.

Усмивката за пред феновете му беше изчезнала, косата му беше разрошена, а вратовръзката висеше хлабаво на врата. Той прекоси стаята с едри крачки, посегна към гарафата, поставена на един шкаф, наля си чаша кехлибарена течност и я изпи на един дъх. След това се обърна към съпругата си, все още просната на канапето и се намръщи.

— Мама му стара, сега пък какво не е наред, Бети? — попита той.

Тя покри лицето си с ръце и не отговори.

— Нали ти казах, че трябва да отидем на приема, който Боб Едуардс е организиран? Уелч ще бъде там, Роуланд, Стол и цяла орда репортери. Не можем да не отидем. — Наля си нова напитка. — Погледни се само. Не трябва ли да си на фризьор, да се приведеш в приличен вид? Няма да ме разочароваш, нали? Хайде, ставай.

— Гувернантката напусна — уведоми го тя, гласът ѝ приглушен от ръцете, които все още криеха лицето. — Скарахме се и тя просто си тръгна. Вината не беше моя. Глупачката дори не пожела да чуе онова, което ѝ казвах.

Погледът му се спря на мен, преди да погледне отново жена си.

— След като гувернантката е напуснали, коя, по дяволите, е тази? — попита той и ме посочи с чашата в ръка.

Тя се надигна неуверено от канапето и ме погледна.

— Нямам никаква представа. Просто влезе и започна да оправя, след това поръча обяд за децата, успокои ги, те спряха да плачат, слава богу, а не спираха от часове.

— От хотела ли я изпратиха? — Допи чашата и я подхвърли към шкафа, а аз останах изненадана, че стъклото не се пръсна.

— Казах ти вече, че нямам представа коя е. Сигурно са я изпратили, защото децата вдигаха безобразен шум. Сигурно някой от

гостите се е оплакал. Ти къде беше досега? Долу в бара, нали?

Деймън изглежда усети, че родителите му всеки момент ще се скарат. Прегърна крака на баща си, потри глава в крачола на панталоните и се опита да отвлече вниманието му.

— Тати, тати — заповтаря той.

Марио поомекна малко и насочи вниманието си към детето.

— Кажи какво става? Какво не беше наред днес? — Протегна ръка и разроши косата на сина си.

— Спагетите бяха гадни. Не можах да ги ям. Жената ми поръча хамбургер — посочи ме Деймън.

— Аз ѝ показах как да поръча по телефона — добави гордо Колийн. — Казах ѝ точно какво да направи.

Очите му срещнаха моите за пръв път и за момент той остана загледан в мен. Имах чувството, че забеляза всички незначителни подробности от износените ми обувки до кичурите коса измъкнали се от опашката. Никой мъж не ме беше наблюдавал така настойчиво досега и аз сведох поглед към пода.

— От агенцията ли те изпратиха? — попита ме той на италиански.

— Много се извинявам, синьор Ланца, моля да ме извините — успях да заекна аз.

— Защо се извиняваш?

— Не съм гувернантка — признах аз.

— Тогава коя си? — попита остро той. — В хотела ли работиш?

— Не, синьоре. Бях долу на входа одеде и сестра ми пя. Помните ли? Има прекрасен глас. Изпя „Бъди моята любов“.

Той се намръщи.

— А, да, спомням си. Това обаче не обяснява какво търсиш в апартамента ми.

— Качих се, за да ви помоля да я чуете отново. Тя много иска да стане певица.

— И се качи просто така ли?

— Вратата беше отворена... момченцето ви беше в коридора... аз го върнах вътре.

Той погледна Деймън.

— Така ли е? — попита той. — Решил си да бягаш, а?

Детето кимна.

— Спагетите... не ми харесаха.

— Непослушно момче си ти. — Той се усмихна с обич на сина си и отново ме погледна. — Благодаря ти, че си се погрижила за него.

— Пак заповядайте, синьор. Сега трябва да си вървя. Моля да ме извините, че се натрапих.

Докато пристъпвах към вратата, забелязах как съпругата стиска ръката му.

— Не оставяй момичето да си отиде — помоли го тя. — Няма кой друг да се грижи за тях. Как да дойда на приема с теб? Не мога да ги оставя сами.

— Мама му стара, Бети, момичето е напълно непознато, влязло е просто така. — Отново говореше на английски, но достатъчно бавно и аз разбирах почти всичко. — Кой знае коя е. Разбира се, че не можем да оставим децата с нея. Тя изобщо няма работа тук. Защо не попиташ хората на рецепцията? Сигурно ще успеят да намерят някоя за днес. Утре ще поискаме от агенцията да изпратят нова гувернантка.

— Тя беше толкова добра с тях. По-добра е от всички жени, които ни изпращаха от агенцията. Моля те, Марио, позволи ѝ да остане.

Усетих, че това е шансът ми и се намесих.

— С удоволствие ще помогна — рекох предпазливо. — Много ме бива с деца и съм трудолюбива.

— Естествено. — Стори ми се, че изслуша с досада тези банални думи. — Ако искаш да кандидатстваш за работата, ще ни трябват обичайните препоръки. Дай ги на жена ми, тя ще реши.

— Препоръки ли? — попитах объркано.

— Да, препоръки за теб и работата ти... от лекаря, от свещеника, от предишен работодател... все някой от тях ще ти напише.

— Не мога — отвърнах нещастно.

Той посегна към вратата и аз разбрах, че за последен път ми се предоставя подобна възможност.

— Няма кой да ми даде препоръка. Невъзможно е.

Той въздъхна и стисна бравата.

— Какво му е трудното? Все трябва да имате семеен адвокат или учителка — някой да каже нещо хубаво за теб.

— Няма кой да ми даде препоръка. Горещи сълзи на отчаяние започнаха да се стичат от тъгълчетата на очите ми и аз ги избърсах.

— Напуснах училище на четиринайсет, за да се грижа за двете си сестри. Учителките едва ли ме помнят.

— Тогава много съжалявам. Много мило, че си помогнала на съпругата ми, но не можем да си позволим да вземем гувернантка без препоръки. Никой с капчица здрав разум не би го направил.

Той отвори вратата и аз видях коридора и асансьора, който щеше да ме отведе право при разочарованата Кармела.

— Синьор, мама е проститутка. — Ръката ми отхвъркна към устата. Никога досега не бях използвала тази дума, дори не я бях изричала на ум. Не можех да повярвам, че ми се изплъзна точно сега.

Марио Ланца отстъпи крачка назад и се изсмя.

— Майка ти е проститутка в Рим и ти искаш да ти позволя да се грижиш за децата ми? Ти за *pazzo*^[4] ли ме имаш?

— Ама, синьор, не искам същия живот за мен и сестрите ми. — Вече плачех неудържимо и дори не се опитвах да се прикрия. — Искам нещо по-добро. Готова съм да върша всичко: да работя непрекъснато, да чистя, да готвя, от каквото имате нужда. Моля ви, помогнете ми, позволете ми да се докажа. Помогнете на малките ми сестри.

Изражението му остана строго, но аз продължих да говоря, сякаш думите и силата на волята ми щяха да го накарат да разбере, че съм добър човек.

— Ако ми поверите децата си, ще се грижа за тях така, сякаш са от моето семейство — обещах аз. — Много държа на семейството си, синьор. Обичам ги. Те са най-важното на този свят.

Той пристъпи към телефона и аз се уплаших, че ще повика консиержа, за да ме изхвърли на улицата и дори ще накара да ме арестуват.

Деймън за втори път ми помогна. Той се откъсна от баща си, преплете пръсти с моите и ми зашепна да спра да плача. Друг мъж би ме накарал да си тръгна, но Марио Ланца имаше по-голямо сърце от повечето хора и сигурно затова реши да ме пожали.

— Как се казваш? — попита той. — На колко години си?

— Аз съм Серафина Маджо и съм почти на двайсет — отвърнах през сълзи.

Той извади колосана кърпичка от джоба си и ми я подаде.

— Онова, което ми каза, цялата истина ли е?

— Да, самата истина, кълна се. — Притиснах кърпичката към лицето си и вдъхнах аромата му на мускус, на сапун и пури. — Мама е добра жена, моля ви, повярвайте. Уважавам я. Само че искам различно бъдеще за себе си и сестрите си. Не знам как ще успея, освен ако някой не ме съжали и не ми помогне.

За момент той остана загледан в мен. След това поклати бързо глава, сякаш бе изгубил спор със себе си, пристъпи към мен и аз усетих дъха му на уиски. Марио Ланца не беше висок мъж, но бе набит, с едри гърди и внушително присъствие. Изпъна рамене и аз отстъпих назад, докато раменете ми не докоснаха отворената врата. Нямахме накъде повече да отстъпвам.

— Ако ти дам шанс — рече той тихо и спокойно, — ако ти се доверя... ако реша да... тогава не искам да ме разочароваш. Разбра ли ме?

— Si^[5], синьор.

— Обещаващ, нали? Ще спазиш ли обещанието си?

— И още как, синьор — отвърнах разпалено.

Той се обърна към съпругата си и заговори отново на английски.

— Значи това момиче ти харесва. Искаш ли да остане?

— Нали ти казах?

Той не й каза истината и аз се запитах дали тя ще научи.

— Добре — реши той и затвори вратата. — Тя не е квалифицирана гувернантка. Какво ще кажеш да я наемем като твоя лична асистентка?

— Какво ще прави? — попита неуверено тя.

— Ще ти превежда, ще донася каквото ти трябва, ще записва уговорки. Ще върши каквото й кажеш.

— Моя лична асистентка — повтори тя учудено. — Значи ще прави каквото искам. И ще ми помага всеки ден, така ли?

За пръв път тя се усмихна едва-едва и лицето й се промени.

— Доволна ли си? — попита настоятелно той.

— О, да — увери го тя. — Много.

— Тогава ще остане. — Кърпичката на Марио Ланца бе все още свита на топка в юмрука ми и без да се замислям, аз я пъхнах в джоба, защото сълзите ми бяха пресъхнали, а аз не спирах да се усмихвам. Бях си намерила работа, специална работа, щях да работя за известни хора. Та това бе възможност, за каквато не бях и мечтала. Това бе

начинът да си създам собствен живот. Кой знае къде щеше да ме отведе тази възможност. Не можех да повярвам на късмета си.

— Много ви благодаря, синьор — отвърнах разпалено. — Няма да ви разочаровам, обещавам.

Обзета от вълнение, аз напълно забравих, че сестра ми Кармела чака във фойето и се надява да ѝ осигурия шанс да пее.

[1] Кретен (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Браво (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Добре (ит.). — Б.пр. ↑

[4] Луд (ит.). — Б.пр. ↑

[5] Да (ит.). — Б.пр. ↑

ЕТО ТЕ И ТЕБ

Така и не можах да свикна с великолепия живот, който те водеха. Въпреки че портиерът в „Екселсиор“ вече ме познаваше, а мъжете в тъмни костюми ми кимваха, когато ме видеха да пресичам фойето, нито веднъж не изпитах чувството, че съм на мястото си.

В апартамент „Купола“ водех непрестанна битка да накарам децата да престанат да лудуват. Имаше толкова много скъпи вещи, които можеха да счупят, толкова много място за възрастните, а толкова малка част бе подходяща, за да живее едно семейство. Никога не се знаеше кой ще ме посрещне, когато пристигна — дали изисканата, прелестна Бети Ланца, съпруга на велика звезда или жената в лекъосан халат на хотела, която едва намираще сили, за да се вдигне от леглото.

На мен ми възлагаха единствено незначителни задачи. Събирах разхвърляните вещи, прибирах ги и ги подреждах, бършех, чистех, вършех онова, което беше под нивото на двете нови гувернантки. Струваше ми се, че децата оставят невъобразим хаос на всяка крачка, също и Бети. Пудрата ѝ се разпиляваше по тоалетката, а на нея не ѝ минаваше през ум да я събере, по кърпите оставяше петна от червило, кафето и червеното вино капеха от чашите. Сигурна съм, че ако не ходех след тях, ако не чистех и не подреждах всичко, до което се докоснеха, хотелският апартамент щеше да е напълно съсипан.

Беше истинско облекчение, когато тя ми съобщи, че се местят във вила, където децата щяха да имат повече свобода.

— Истински дом в Рим — рече ведро тя. — Най-сетне ще се почувстваме като у дома си, децата ще бъдат на по-безопасно място и синьор Ланца ще бъде отново себе си, вместо непрекъснато да се чувства на показ.

За мен Вила Бадолио в Париоли бе по-скоро замък, отколкото дом. Беше на пет етажа, изградена от бял мрамор, с дълго стълбище до входа, вътре висяха венециански полилеи, пишно украсени с пурпурно и златно, с огледални стени и мраморни подове. Семейство Ланца се бяха разположили само на два етажа, въпреки това разполагаха с

петнайсет стаи — едната бе специално отделена за телевизионните и радио изяви на Марио, друга бе запазена за рояла му и в нея имаше полици за партитурите му и сценариите в кожени подвързии с изписани в златно заглавия. Имаше много бани, бална зала, а къщата бе обградена от парк с магнолии, имаше и плувен басейн, тераси, тенис кортове, дори спортен салон, в който синьор Ланца вдигаше тежести всеки ден.

Бети веднага се зае да наеме още персонал: хора, които да чистят и готвят, да сервират — къща пълна с хора, които да ѝ слугуват. Аз бях част от всичко това.

Всяка сутрин ставах рано и няхах търпение да изживея приключението, което ме очакваше. В трамвая, докато се клатушках към града, се чувствах различна от останалите пътници. Копнеех да съобщя на непознатите: „Аз работя за Бети Ланца, съпругата на известния Марио“. Може би в този ден щях най-сетне да го чуя да пее, да чуя как гласът му отеква по коридорите на великолепната вила, в която живееше. Може да го зърна в коридора, докато разхлабва вратовръзката си или целува децата си за довиждане. Може дори да ме поздрави: „*Buon giorno*^[1], Серафина“. Всеки ден ми поднасяше нови възможности.

Скоро разбрах защо Бети имаше нужда от мен. Тя живееше самотно в чужда страна, където нямаше нито близки, нито приятели. Свикнах да преценявам настроението ѝ всяка сутрин, когато ѝ отнасях подноса със закуската. Ако се чувстваше тежка и потисната, тогава бе истинска борба, докато я накарам да пийне малко чай. В тези дни изпитваше глад единствено за хапчетата, които така я зашеметяваха, че прекарваше часове наред в леглото, вратата плътно затворена, отказваше да се храни, нямаше желание да има компания.

Ако обаче успееш да я убедиш да изяде едно рохко яйце с няколко хапки препечена филийка с масло, тогава ми позволяваше да отворя вратата за децата и те се втурваха, пъхваха се под завивката и очакваха да им се порадва и гушне.

Беше моя работа да накарам Бети да изкара деня, стига да можех. Започвахме като избирахме дрехите, които ще облече. Гардеробите ѝ бяха невероятно луксозни — фини кожи, елегантни костюми, обувки в комплект с чанти. Имаше кутии накити и ръчни часовници, чекмеджета пълни с гримове и парфюми, по много от всичко. Докато

се прегледа всичко и се избере подходящата дрехи за времето и настроението ѝ, отиваше половината сутрин.

Едва след като косата и гримът ѝ бяха безупречни, тя се съгласяваше да излезе с автомобил през портите от ковано желязо на Вила Бадолио.

— Може да ни следват фотографии — обясни тя веднъж, въпреки че така и не видях никого.

Ако денят беше хубав и тя беше във ведро настроение, си слагаше шапка и черни очила и водехме децата в градината на Вила Боргезе, купувахме им балони или се возехме на лодки на езерото. Винаги ни придружаваше една гувернантка и шофьор. Беше ми странно, че се движим заобиколени от толкова много хора.

Когато обаче нервите ѝ се обаждаха, шумните деца и суматохата ѝ действаха зле. Тогава шофьорът ни откарваше на Виа Кондоти, където я разсейвах с магазини и красиви неща. Никога досега не бях виждала друг да харчи такива огромни суми като Бети Ланца. Та тя купуваше всичко, което ѝ харесаше.

— Както съпругът ми винаги казва, това са просто пари — повтаряше често тя, докато оглеждаше нова шапка или чифт обувки.

— Освен това трябва да изглеждам добре, нали?

Никога не ѝ противоречах. Работата ми не беше да си казвам мнението, а да я поддържам в настроение, така че, когато великият тенор се прибереше след дълъг ден в звукозаписното студио, да завари у дома съпруга за пример: изпълнена с обич, готова да го подкрепи, а не притисната от необяснимата тъга, която я поваляше толкова често.

Вечер във вилата често идваха гости. Дългата мраморна маса в трапезарията беше за двайсет човека и някои вечери всички места бяха заети. Аз, разбира се, никога не вечерях с тях, но оставах и слушах звуците, които долитаха откъм партитата, чувах пукането на тапите от бутилките шампанско, части от разговори, когато някоя врата се отвореше, за да могат хората от персонала да внесат поредното плато с морски дарове или поднос с чисти чаши, за да усетят истинския вкус на различна реколта вино. Точно такъв очаквах да бъде животът на филмовата звезда. Марио Ланца не ме разочарова.

След това партитата спряха и синьор Ланца изчезна и никой във вилата не можа да ми каже къде е отишъл. Без него животът вече не беше така бляскав, а настроението на Бети стана мрачно. Тя спеше до

по-късно сутрин, ядеше по-малко, пиеше повече лекарства. Започна да разчита на мен още повече.

Понякога клюкарстваше с мен сякаш ѝ бях приятелка и на мен ми беше приятно, че ми се доверява, поощрявах я винаги, когато ми се стореше, че е в подходящо настроение. Беше ми приятно да слушам за семейството ѝ, за известните хора, с които се беше запознала, за партитата, на които бе ходила. Най-много се радвах, когато говореше за Марио.

— Да не би синьор Ланца да е заминал някъде? — попитах една сутрин, докато ѝ наливах чай. — Не съм го виждала от много време.

— Не, той е, той е... всъщност, постъпи в болница — довери ми се Бети. — Ти не се тревожи, не е болен. Ще се подложи на лечение за отслабване. Казаха, че трябвало да бъде много по-слаб за филма, който снима и затова ни остави сами за известно време.

— Колко време ще отсъства, синьора? — Сърцето ми се сви от мъка, защото досега така и не бях намерила подходящ момент да спомена Кармела. Не исках да прибързвам, надявах се, че рано или късно ще успея, притеснявах се да не го притисна прекалено и да рискувам собствената си работа.

— Няма да е за дълго, не повече от две седмици — отвърна тя. — Той сваля килограми много бързо, а лекарите са го подложили на строга диета. Дори го инжектират с урината на бременни жени. Представяш ли си, Серафина?

Поклатих глава. Стори ми се гнусно, да не говорим, че нямах представа защо някой би се съгласил да се подложи на подобно нещо.

— Урина ли? Не, синьора.

— Ами да, това изглежда била най-модерната процедура. Лекарят му е един от топ диетолозите в Европа. Казва, че така тлъстините се топели по-бързо.

Изкушавах се да попитам за гласа на синьор Ланца. Слуховете, че го бил изгубил изглежда бяха заглъхнали и когато го виждах да се връща от звукозаписното студио всеки ден, той ми се струваше в добро настроение. Но така и не го бях чула да пее.

Бети се поизправи в леглото, докато подреждах възглавниците зад гърба ѝ.

— Толкова е трудно — цялата тази работа с отслабването му. — Тя въздъхна. — Марио пее добре, когато е малко по-пълен, но

изглежда добре на екрана, когато е слаб. Затова отказваше да предприеме тази мярка, докато завърши записите за филма.

— Те готови ли са? — Бях очарована. — Вие чухте ли песните му?

— Още не съм. Изпълнил ги е в студио „Ватикан“ — не скри тя гордостта си. — Първият комерсиален запис в личното студио на папата. Дори великият диригент Артуро Тосканини не е получил разрешение, докато на моя Марио казаха да.

— Нямам търпение да чуя песните.

— Ще трябва да почакаме още известно време, защото по тях има работа. Предстои да запишат една комична сцена, в която той имитира известни певци. А също и песента с момичето, което пее по улиците. Проблемът е, че тя изглежда е изчезнала и никой няма представа къде да я открият.

Тогава за пръв път чух за Луиза ди Мео, момичето, което бе изпълнило серенада за Марио Ланца, докато сестра ми беше вкъщи, в Трастевере, когато мама ни се сърдеше. Тя беше улична изпълнителка и ние я бяхме виждали много пъти на Пиаца Навона или близо до Испанския площад. Тя пееше в неаполитански стил, който беше много популярен сред туристите по онова време. Когато Марио пристигна в Рим, тя изглежда се беше преместила на ново място на пиацата, точно под хотела му, защото Бети ми каза, че са я чули да пее чак на седмия етаж и двамата останали очаровани от гласа ѝ. Изпратили ѝ огромен бакшиш и както можело да се предполага, на следващия ден тя се върнала под прозореца им, нетърпелива да се порадва отново на щедростта им. Накрая я поканили в апартамента, за да се запознае с Марио Ланца.

— Тя е на девет и според Марио е късче от истинската Италия — обясни Бети. — Каза, че тя пее с такава изразителност, че той е готов да изпълни дует с нея.

— В Рим има много момичета, които могат да пеят, синьора — отвърнах предпазливо. — Сестра ми Кармела има великолепен глас. Може ли да се яви на прослушване за дует, ако не открият Луиза ди Мео?

— Не, не, за съжаление, Марио иска тъкмо тази улична певица — въздъхна Бети и затвори очи. — Би ли дръпнала завесите, Серафина? Слънцето е толкова силно, че ме заболя главата. Ако по-

късно се почувствам по-добре, тогава ще накарам Лиляна и Ана-Мария да доведат децата. Дотогава ги дръж настрани от стаята ми. И ми донеси хапчетата...

Връщането вкъщи беше трудно след цял ден прекаран във Вила Бадوليو. Стаите ни в Трестевере ми се струаха още по-бедни и голи и аз забелязвах неща, които досега не ми бяха правили впечатление: мръсотията в ъглите, олющените стени, бъркотията. Да се прехвърляш от един живот в съвършено различен бе доста объркващо. Бях започнала да прекарвам нощите в дома на семейство Ланца винаги когато бе възможно, като използвах ранното ставане и работата до късно за извинение винаги, когато ми се приискаше да се отпусна сама в меко легло или да дръпна плътните завеси, за да не влиза в стаята светлина и шум. Знаех, че мястото ми не беше тук, въпреки това бе толкова приятно да се преструвам. Лежах будна, прекалено развълнувана от преживяното през деня и си мислех за всички онези момичета, които с радост биха разменили мястото си с мен. Макар работният ми ден да беше безкраен, можех да се радвам на същия лукс, на който беше свикнало семейство Ланца. Хранех се с тяхната храна, спях в дома им, слушах историите на Бети. В Рим нямаше друг човек, който да ѝ е по-близък.

Мама обаче не проявяваше разбиране. За нея слугинската работа беше нещо долно. От онзи пръв следобед, когато се върнах от хотел „Екселсиор“, поруменяла от вълнение и задоволство, тя се отнасяше неодобрително към работата ми. Сякаш я бях разочаровала.

— Въртиш се на чекрък заради тях по цял ден — оплака се тя. — Това ли искаш?

— Работа за Марио Ланца, великата звезда — опитах се да обясня аз.

— Работиш за съпругата му — изтъкна мама, — и ѝ слугуваш.

— Те са известни хора от Холивуд.

Мама никак не се впечатли от думите ми.

— Хората си остават хора, независимо дали са известни или не.

— Но възможността е невероятна. Не съм и очаквала подобен шанс.

— Щом казваш — сви рамене мама. — Ако ти писне да те командорят, винаги можеш да напуснеш.

— Няма — отвърнах разпалено и убедено. — Обичам тази работа, харесвам и тях. Ще остана, докато имат нужда от мен.

Кармела също беше разочарована и, струва ми се, завиждаше малко. За цяла седмица ми проговори един-единствен път и то, за да ме нарече безчувствена егоистка. Бях се качила в хотелския апартамент, за да помогна на нея, а бях уредила само себе си. След това разбра какви възможности ни се предоставят и се зарадва не по-малко от мен, дори повече. Когато се прибирах у дома, тя шепнеше часове наред, след като си легнем, мечтаеше, градеше планове, убедена, че ще уредя да попее отново за Марио Ланца.

— Опитвам се, но не мога да ти обеща — настоявах аз. — Грижа се за съпругата му, него го няма по цял ден и все работи. Почти не го виждам.

— Стига глупости — ритна ме тя под завивката. — Ти си там непрекъснато. Имаш толкова много възможности.

— Опитвам се... — повторих виновно.

— Следващия път трябва да ме чуе по-внимателно — заяви Кармела. — Там не го тормозят за автографи, не крещят името му. Трябва да сме само двамата, разбираш ли? Някой ден искам да пея на сцената, да правя записи, да участвам във филм. Ти си единствената, която може да ми помогне, Серафина.

Бяхме закъснели, разбира се. Луиза ди Мео беше пяла за Марио и той я беше избрал за филма си. Горката Кармела продължаваше да мечтае и вярваше в шанса. Как да ѝ кажа?

[1] Добър ден (ит.). — Б.пр. ↑

ТАНЦУВАЙ С МЕН

Ръцете на Марио Ланца се движеха, докато говореше, подчертаваха онова, което казваше съвсем като италианец. Акцентът му може и да беше американски, но изглеждаше като един от нас. Беше избухлив, настроението му се менеше за броени минути и тогава гласът му отекваше по мраморните коридори на Вила Бадوليو. Как само ми се искаше да го чуя да пее, вместо да крещи, но роялът си оставаше недокоснат и единствената музика, която слушахме, бяха оперните записи на плоча, които той пускаше почти всяка вечер.

Върна се от болницата след девет дена, блед, но видимо по-слаб. Първоначално ми се струваше необщителен, а Бети бе разтревожена. Тя много се стараяше, ставаше от леглото всяка сутрин, опитваше се да бъде тъкмо съпругата, която той искаше.

Мама ми беше показала как да гримирам и лакирам, така че веднага след като Бети похапнеше нещо за закуска, тя се настаняваше пред тоалетката и аз прилагах новопридобитите си умения върху нея. Красотата ѝ имаше нужда от малко помощ всеки ден. Имаше изразителни черти: зъбите ѝ бяха издадени леко напред, кестенявата ѝ коса беше чуплива и се налагаше всеки ден да я навивам на ролки. Обикновено не казваше и дума, докато я подготвях за света и единствено кимаше, за да покаже одобрението си, след като приключех. Щом се изтръгнеше от трансa, тя запълваше мълчанието с думи, доверяваше ми неща, които никой друг от цялата къща не знаеше. В тези дни ѝ задавах въпроси и тя ми отговаряше с удоволствие.

Бети обожаваше да си припомня младостта: романсът им с Марио, първите им години заедно. Това бяха любимите ѝ истории и аз също им се наслаждавах.

— Кога се влюби във вас синьор Ланца? — попитах веднъж, докато разресвах вълнистата коса.

— Той винаги казва, че си паднал по мен в мига, в който брат ми Бърт му показал моя снимка — каза ми тя, очарована от спомена.

— А те двамата как са се запознали? — попитах аз, нетърпелива за още.

— Бърт също е актьор — обясни Бети. — Дваемата играли заедно по време на войната. Когато дойдоха в Лос Анджелис, Бърт доведе Марио на вечеря. Още помня как бях облечена онази вечер — нови червени панталони и къса блузка без рамене. Така ми се искаше да го впечатля...

Мисълта я накара да замълчи, гласът ѝ заглъхна, затова я подканих да продължи с нов въпрос.

— Какво си помислихте, когато го видяхте за пръв път? Веднага ли го харесахте?

Бети се усмихна.

— Казах си, че е красив, разбира се. Беше толкова едър мъж, с широка усмивка и най-живите очи, които бях виждала. Когато двамата влязоха, Бърт го представи: „Семейство, това е Марио Ланца“. И цялата стая се озари.

— Бяхте ли нервна? — любопитствах аз, докато навивах косата ѝ на ролки и ги заципвах с фиби. — Аз щях много да се притесня.

— Разбира се, че бях. Гърлото ми пресъхна и усетих как се изчервявам. Като пълна глупачка изломотих нещо. Марио обаче изобщо не беше срамежлив. Помня, че ме прегърна през раменете и заяви, че имал чувството, че ме познава открай време. Докато вечеряхме, не можах да откъсна очи от него. Държеше се толкова закачливо. Непрекъснато повтаряше на мама: „Госпожо, накарайте дъщеря си да престане да ме гледа“. Ами как само ме разсмиваше.

— Значи се влюбихте в него още тогава — предположих аз и си представих себе си на нейно място, убедена, че щях да бъда запленена също толкова бързо.

— Всички в стаята се влюбихме в него — призна тихо Бети. — Аз се влюбих, преди дори да го чуя как пее.

Изскубнах няколко косъмчета от веждите ѝ и започнах да нанасям грима на лицето ѝ. Бети имаше хубава кожа, доста бледа, но много гладка. Гордееше се с нея.

— Кога ви пя за пръв път? Как звучеше? — не спирах да питам аз.

— Първия път, когато пъ, беше за брат ми Бърт, не за мен. Войната все още не беше свършила. Бърт, горкичкият, заминаваше отвъд океана. Марио организира парти за него у Ромео Кианти, прекрасна вечеря. След това ни заведе всички на опера. Беше много късно, когато се върнахме у Ромео. Опитай се да си го представиш, Серафина. Вечеряме, всички молят Марио да ни попее, но първоначално той отказва. След това обаче Ромео пуска плоча на „Vesti la Giubba“^[1] и Марио не може да се сдържи. Изправя се, запява и сърцето ми е готово да се пръсне. Много пъти са ми казвали, че гласът му е невероятен, но аз не можех да си представя колко е мощен и завладяващ. Кълна се, че чашите зазвъняха при високите тонове. Прегърнах го и от този миг насетне станах неговото момиче.

— И тогава той ви предложи, нали? — Вече гримирах очите й, внимателно слагах аркансил на миглите. Не бързах, защото стигнех ли до червилото, щях да съм почти готова и нямаше да имам извинение да чуя още.

— Да. Върнахме се у Ромео за вечеря — само двамата — беше невероятно романтично. Когато ми предложи, аз, разбира се, приех на секундата, но нямаше как да се оженим заради войната. Марио го прехвърлиха във Вашингтон и минаха месеци, преди да се видим отново.

— Сигурно ви е писал купища писма.

— А, не. Марио не умее да пише, но за сметка на това ми звънеше почти всеки ден. Когато се върна в Лос Анджелис, нямаше търпение да се оженим. Нямахме време да организираме истинска сватба, нито пък да си шия рокля. Дори не съобщихме на родителите му. Виждаш ли този пръстен? — Тя протегна ръка и показа семплата сребърна халка, която винаги носеше. — Плати шест долара и деветдесет и пет цента за нея. По онова време не можеше да си позволи повече, а после не му позволих да я смени, въпреки че той много настоява. Така че сватбата ни беше в гражданското, нямахме църковна церемония. Аз обаче имах цветя в косите, малка воалетка и букет, а Марио беше много красив. Денят беше прекрасен, изпълнен с много щастие.

Стоях, стиснала червилото в ръка.

— Какво каза семейството му, когато научи? Много ли се ядосаха?

— Марио се страхуваше, че ще се сърдят, много се притесняваше. — Бети се усмихна, докато говореше. — Първия път, когато се опита да им съобщи за нас, не можа да продума. Беше решил да им кажем заедно, но аз знаех, че така само ще влошим положението. Затова измислихме хитър план. Отидох на кино сама, за да му дам възможност да се разбере с тях. Казах му, че е достатъчно да заяви, че се е оженил за момиче, което го обича и иска и те да я обичат. Щом филмът приключи, аз звъннах по телефона и останах невероятно облекчена, когато той каза, че всичко е наред и те нямат търпение да се запознаят с мен.

— Значи са се зарадвали.

— Много. Прекрасни хора. Баща му ме прегърна, майка му ме целуна и ме нарече своя дъщеря. Сякаш цял живот съм била част от семейството им. — Очите на Бети се напълниха със сълзи и аз изтръпнах, че аркансилът ще се размаже. — По-късно същия ден всички отидохме в катедралата, за да се помолим заедно за дълъг и щастлив брак.

Как само ми се искаше да науча и останалото. Какво се беше променило, какво се беше объркало? Като я слушах, имах чувството, че началото е било истинска вълшебна приказка. Може и наистина да е било точно така. Какво обаче бе станало след това? Защо ли тя се чувстваше толкова често нещастна, след като животът ѝ беше свързан с неговия и имаше всичко, за което една жена може да мечтае? Проследих извивката на устните ѝ с червеното червило, и се запитах дали някога ще разбере.

Когато приключих с грима ѝ, Бети се огледа.

— Просто не знам как съм се справяла без теб, Серафина. — Оставих косата ѝ навита на ролки и застанахме пред гардероба, за да изберем подходящ костюм за деня.

Така опознах Марио Ланца през очите на Бети и за мен това бе истинска привилегия. За останалите той беше звезда, лице от обложките на плочите, докато за мен вече бе истински човек. Във всяка история, която Бети ми разказваше, той беше нежен и мил, грижовен, когато децата боледуваха, внимателен с животните, щедър

към приятели и непознати. Той бе точно какъвто си го бях представяла, дори много повече.

Във Вила Бадوليو живеех в периферията на живота им, а на моменти те дори не ме забелязваха. Аз обаче ги забелязвах и попивах всяка незначителна подробност. Слушах и наблюдавах, усещах как стаята се променя, когато той влиза, надявах се да зърна усмивката му, да чуя гласа му, разбирах защо Бети се беше влюбила в него. Може и да се застоявах по-дълго от необходимото зад вратите, преструвах се, че чистя или подреждам цветята в някоя ваза, или събирах разхвърляните от децата играчки, за да чуя разговорите, които те двамата искаха да проведат насаме. За мен това не беше нередно.

Някои от навиците им ми се струваха познати, също като моите. Очаквах, когато Марио се прибере у дома след снимки, да разхлаби вратовръзката си и да я пусне на земята, да разкопчае ризата си и да извика на Бети да му налее проклетото питие по-бързо.

Често с първата чаша вино или уиски, придружена с груби думи, отмиваше натрупалите се през деня тревоги и неприятности. Не разбирах много от онова, което казваше. Споменаваше хора, за които не бях чувала, описваше непонятни за мен ситуации. Използваше жаргон и говореше бързо. Скоро ми стана ясно, че мрази снимките на „Ариведерчи Рома“.

— Тази работа е пълен боклук — чух го да се оплаква една вечер. — Сценарият е пълна каша, а идиотите в студиото нямат понятие какво правят.

— Едва ли е чак толкова зле — измърмори Бети.

— Зле е. Декорите са недовършени, всеки ден дописват нещо, оборудването се разпада. Накъде по-зле.

— Марио, мили...

— Онова нещастно момиче Алазио едва срича на английски и става страшно. Налага се да репетираме нов диалог, преди да започнем да снимаме някоя сцена. А горещината е направо непоносима. Не издържам повече. Дадох им гласа си, а те не могат да се оправят. Нищо няма да излезе от този филм.

— Нали ми каза, че този път всичко ще бъде различно, каза, че ще се получи. — Обикновено тихият глас на Бети стана писклив. — Нали затова дойдохме тук, нали?

— Просто искам да направя свестен филм. Прекалено много ли искам?

— Защо не поговориш с Роуланд? Той знае какво прави. Нали ми каза, че е опитен режисьор?

— Роуланд се опитва да се държи, но истината е, че го е закъсал също като мен. В Холивуд не се работи така. Тук няма правила.

Чу се звънтене на чаша, някой наля още вино, след това Марио въздъхна.

— Не знам, Бети. Поне веднъж имам нужда от малко късмет. И двамата имаме нужда от късмет.

Тя изглежда омекна.

— Мили, какво ще кажеш заедно с децата да дойдем утре? — Гласът ѝ прозвуча ведро. — Ще прекараме деня на снимачната площадка. Ще ти правя компания и ще ти помагам да си научиш репликите.

— Може.

Той не ми се стори зарадван.

— Нали от студиото няма да имат нищо против?

— Изобщо не ми пука дали имат нещо против. Без мен няма филм. Ако искам да дойдеш, значи идваш.

— Добре. — Бети ми се стори много доволна. — Така и ще направим. Ще бъде забавно...

Беше безкрайно трудно, докато ги приготвим на следващата сутрин, защото Бети накара гувернантките Лиляна и Ана-Мария да преоблекат децата два-три пъти, а Марио крещеше нетърпеливо. Аз се опитах да поуспокоя нещата: обух обувките на Деймън и ги вързах, сресах Елиза. Дори с моята помощ те бяха закъснели, когато най-сетне се качиха в автомобила.

— Серафина, най-добре да дойдеш и ти. — В гласа на Бети долових нервност, която се забелязваше всеки път, когато тя се опитваше да се справи, а не успяваше. — Идвай бързо. Децата, направете ѝ място.

Не чаках втора покана. Сложих Деймън на коленете си и докато фолксвагенът на семейство Ланца ни откара в „Титанус Студиос“, си мислех, че горкичката Кармела беше готова почти на всичко, за да е на

мое място, вместо у дома, където тръпнеше в очакване и таеше надежди. Почувствах се виновна, че не съм променила нищо за нея и се запитах дали днес няма най-сетне да имам шанс.

Не знам как точно си представях снимките на филм. Очаквах великолепиe, вълнение. Оказа се, че е свързано с безкрайно чакане и седене. Намирахме се в просторно помещение с високи тавани, с кабели по пода и много ярки светлини на метални пръти, провиснали от тавана. В единия край камерите бяха насочени към малко кътче, където пресъздаваха някакво подобие на разхвърляно ателие с различни столове, стара маса и картини на триножници, пиано с партитура.

— Марио казва, че днес щели да снимат парти — обясни Бети. — Когато видим момчето с дървената филмова клапа и чуем „Начало на снимките“, трябва да накараме децата да мълчат, в противен случай Роуланд, режисьорът, много ще се ядоса.

— Разбира се — кимнах аз, докато все още се оглеждах. Бях гледала толкова много филми, които ми се струваха напълно реални. Вярвах в любовните истории и мистериите, бях очарована от живота на героите и плачех, когато имаше хепи енд. Изпитах истинско разочарование, когато се сблъсках с истината — че любимите ми филми идват от подобни места с ярко осветление, тежко оборудване и работници, които се щураха наоколо с филмови клапи или влачеха кабели след себе си.

Синьор Ланца си имаше платнен стол с името му на облегалката, също и Мариса Аласио, която седеше до него. Тя не беше повече от година или две по-голяма от мен, но вече бе снимала седем филма и бе известна звезда в Италия. Намирах я за изключително красива, русата ѝ коса подстригана на бретон, опъната назад на подскоклива опашка, но тя се беше прочула с извивките си — тънка талия и налят бюст. Кискаше се с Марио, навеждаше се към него, когато искаше да посочи нещо в сценария. Той ѝ се усмихваше, докато по-възрастна жена, застанала на няколко крачки от тях, ги наблюдаваше зорко.

— Сигурно е майката на Мариса Аласио — прошепна Бети, проследила погледа ми. — Очевидно не изпуска момчето от погледа си. Вероятно се притеснява, че дъщеря ѝ ще се влюби в моя Марио не само във филма, но и в истинския живот.

Каза го небрежно, но когато вдигнах очи забелязах напрежение в изражението ѝ. Едва ли имаше жена, на която ѝ беше лесно да наблюдава толкова красиво младо момиче да флиртува със съпруга ѝ, а за Бети всичко в живота изглеждаше двойно по-трудно.

— Остани при децата за момент — нареди ми тя, бухна косата си с пръсти и стисна устни. — Не им позволявай да притесняват когото и да било.

Момичетата нямаха нищо против да си мълчат и да пазят тишина, ала Деймън и Марк не бяха свикнали да кротуват. Те имаха толкова много енергия, че се притеснявах да не се спънат в някой кабел или да не счупят нещо важно, ако ги пуснех да тичат, както им се искаше. Усилено се стараех да ги разсейвам с близалки и книжки.

Шумът в студиото постепенно се усилваше. На снимачната площадка се събираха хора, гримьорка пудреше лицата им и подреждаше косите им. Марио се беше преоблякъл в елегантен син костюм, Мариса Аласио също беше в нов тоалет. При тях видях по-възрастен мъж и реших, че е режисьорът. Той изглежда обясняваше нещо, а Бети, седнала в средата на групата, кимаше и сочеше. Никой не бързаше и аз се запитах дали някога ще стигнат до заснемането на сцената. Не можех да виня децата, че губеха търпение. Самата аз бях отегчена от чакане.

Когато Деймън се отскубна от мен и хукна към баща си, аз скочих да го настигна, убедена, че ще ми се скарат. Синьор Ланца обаче се засмя, привлече сина си на коляното и го щипна закачливо по бузата.

— Искате ли момчето ми да участва във филма? Какво ще кажеш, Роуланд? — вдигна той поглед към по-възрастния мъж. — Може да се окаже, че е нова звезда.

— Не, татко — отвърна сериозно Деймън. — Искам отново да отида и да погледам самолетите.

И двете момчета бяха очаровани от самолетите и винаги, когато баща им имаше свободен ден, ги откарваше до летище „Фиумичино“. Никога не ходех с тях, но шофьорът ми каза, че оставали там часове наред и наблюдавали как самолетите се приземяват и излитат.

— Ще ги видим някой друг път — обеща Марио. — Днес трябва да остана тук и да работя.

— Скучно ми е — оплака се Деймън, смъкна се от коленете на баща си и издаде обидено долната си устна. — Много ми е скучно.

Тогава всички се разсмяха, дори Мариса Аласио.

— Много е сладък, всичките ти деца са сладурчета — рече тя на бавния си, развален английски. — Сигурно много се гордееш с тях.

Тя с нищо не показва, че ме е забелязала, въпреки че бях застанала точно до Деймън. Вече бях свикнала да съм невидима за хората като нея. Гостите на Марио, все известни хора, които идваха на гости във Вила Бадوليو, гледаха право през мен. Често се питах какво подсказва на тези хора, че съм едно нищо. Дали облеклото или държанието ми? Може би обувките? Или пък прическата?

— Извинете ме, синьор Ланца. Веднага ще отведе Деймън при останалите. — Наведох се и поех момченцето на ръце. — Отсега нататък ще бъде много послушен, обещавам.

Марио се усмихна мило.

— Май за пръв път попадаш на снимачна площадка, Серафина. — Той протегна ръка. — Кажу какво мислиш.

Замълчах, защото усетих, че всички ме наблюдават, след като той привлече вниманието им към мен.

— Интересно е — отвърнах аз. — Гледала съм всичките ви филми и не съм и мечтала да видя актьорската ви игра на живо.

— Всичките ли?

— И то много пъти — признах аз.

Той се усмихна отново и ми се стори доволен.

— Нямах представа, че си ми такъв фен.

— И аз, и сестрите ми. Всички обичаме филмите ви, най-вече Кармела. Нали я помните, синьор? Тя е с изключителния глас. Мечтата ѝ е да...

Прекъснаха ме, преди да успея да му кажа за сестра си.

— Не може ли да намерим някоя малка роля на Серафина? — предложи Бети, силно развълнувана от възможността. — Ще ти бъде ли приятно, миличка? Ще се забавляваш ли?

Марио се разсмя.

— Какво ще кажеш, Роуланд? Можем да включим Серафина в сцената с партито. Тя ще е от момичета ти, които танцуват отзад. Достатъчно красива е, нали?

— Стига, Марио, не го прави отново. — Мъжът не скри раздразнението си. — Не ни трябват повече статисти. Всички сервитьори и таксиметрови шофьори, с които се запознаеш, получават роли. А сега искаш да намеря роля и за гувернантката.

— Тя не е гувернантка, а личната ми асистентка. — Останах изненадана от ледения глас на Бети.

— Двамата с Марио сме на мнение, че идеята е страхотна. Не искаш ли да опиташ, Серафина? Можеш да танцуваш, нали?

Със сигурност забелязах как Мариса Аласио изви вежди, а режисьорът се намръщи.

— Сестра ми... — започнах аз, но замълчах. Защо да не се възползвам от подобен шанс? Бях не по-лоша от всички останали. Нямаше да пея, само щях да танцувам някъде на заден план и едва ли някой щеше да ме забележи.

— Какво трябва да направя? — попитах аз.

Заведоха ме в стая, пълна със стойки с дрехи и ме облякоха в похубав тоалет от старата ми блуза и пола; почистиха лицето ми и сресаха назад косата ми, а след това ми връчиха дайре, което да държа, докато танцувам.

— Просто се дръж естествено — обясниха те. — Смей се, прекарвай си добре, както би правила на парти.

Нямах сили да призная, че никога през живота си не съм ходила на парти.

Докато чаках с останалите статисти, ги слушах как бърбят за филмите, в които са участвали и звездите, които бяха видели. От време на време махах на децата и се надявах да не създават много неприятности на Бети. Беше ми трудно да потискам нервността си, защото нямах представа какво да очаквам. Не бях сигурна дали ще се справя.

— Добре, хайде сега на площадката — провикна се мъжки глас. — Готови сме за първата сцена. Бързо, хайде, ако обичате.

Под прожекторите се оказа много горещо. Бях застанала в дъното на тълпата, вдигнала дайрето в ръце. Зачаках режисьорът да обяви началото на снимките, както ме бе предупредила Бети. Познах италианския актьор Ренато Рашел, седнал на пианото, заобиколен от музиканти, но от моето място изобщо не виждах синьор Ланца.

Заслоних очи и се опитах да зърна Бети и децата, но зад камерите цареше мрак, така че не успях да видя нищо.

— Добре — провикна се асистентът на режисьора. — Започваме с близък план на дайретото, след това се отдръпваме бавно и показваме как се вихри партито, така че се постарайте да се държите така, сякаш никога досега не сте се веселили повече.

Снимачната площадка беше пълна с хора, почти не можех да се движа, размахвах дайретото във въздуха и се оставих да бъда въввлечена в танц заедно с момчето, избрано за мой партньор. Когато сцената бе заснета, усетих, че съм останала без дъх.

— Хайде отново. Този път искам да вложите повече енергия, да има повече хаос. Не забравяйте, че това е най-готиното откачено парти, на което някога сте били.

Повторихме отново същия танц, докато не го заснеха от всички възможни ъгли и режисьорът не прецени, че снимките са сполучливи. Всички бяхме плувнали в пот, но почти не ни остана време да се избършем и да си оправим косите, защото ни чакаше следващата сцена.

Музиката стана по-бавна и ние изпълнихме по-бавен танц, докато Марио и Ренато Рашел разговаряха до пианото. Не можах да повярвам колко пъти трябва да повторят репликите си, защото синьор Рашел имаше трудности с акцента и английските думи, а когато най-сетне заснеха цялата сцена без засечки, Марио го шляпна по гърба.

— Следва песента на синьор Ланца, после ще направим почивка за обяд.

— Коя е песента? — прошепнах нетърпеливо на партньора си.

— „Танцувай с мен“ — отвърна той.

— Наистина ли ще я изпълни? Ще я чуем ли?

— Сигурно — сви рамене момчето, сякаш не се интересуваше, че Марио Ланца ще пее.

За последната сцена се събрахме около пианото, насядахме на пода, в краката на синьор Ланца, сбутани плътно един до друг. Когато чухме вика „Начало“, забелязах колко е сериозен и как изпъчи гърди, за да изглежда малко по-висок. След това отвори уста и запя. Не беше някоя известна ария, просто балада, въпреки това тялото ми се полюшваше с музиката и с полупритворени очи аз усетих силата на

гласа му, чух колко лесно покорява всяка нота, усетих радост и сладост.

Когато Марио стисна ръката на една от статистките и я изправи, за да потанцуват, на мен ми се прииска да съм на нейно място. Когато запя за по-възрастна дама и накрая я целуна по челото, аз усетих как завистта ми надига глава. Забравих, че към нас са насочени камери, вече не се стараех да играя, бях на парти на тавана на художник в Рим, заслушана в гласа на най-великия тенор на света.

Сигурна съм, че Марио Ланца нямаше нужда да пее толкова хубаво този ден. Със сигурност вече бяха записали „Танцувай с мен“ във „Ватикан Студиос“ и щяха да използват записа за филма. Той обаче беше изпълнител, а ние публиката. Той умееше да вдъхновява, да създаде истинско вълшебство и аплодисментите ни бяха съвсем истински, въпреки че всичко останало бе просто актьорска игра. Прииска ми се да заснемем сцената още хиляда пъти, да се полюшваме, да слушаме и да го аплодираме цял ден.

Убедена съм, че го опознах истински, когато го чух да пее този пръв път. Звучеше толкова искрено, толкова въздействащо, толкова съвършено. Все още не бях научила, че един глас не може да ви каже всичко, което е важно за даден човек. Дори когато става въпрос за гласа на Марио Ланца.

[1] „Облечи си костюма“ (ит.), ария от операта „Палячи“ на Леонкавало. — Б.пр. ↑

ПИЙ, ПИЙ, ПИЙ

Персоналът идваше и си отиваше от Вила Бадوليو, най-често прислужниците. Вината не беше на децата. Досега бяха свикнали хората да се грижат за тях и да изпълняват всичките им прищевки. Ако Колийн си изпуснеше салфетката на пода, тя даваше знак на човек от прислугата да я вдигне. Ако Деймън захвърлеше комикса си в другия край на вилата, за него бе напълно естествено да повика прислужница, която да му го донесе. Към тях се отнасяха като към кралски особи и всеки, който се осмелеше да въведе някаква дисциплина, го очакваха неприятности.

Бети пък искаше всичко да бъде свършено по определен начин, а няколко минути по-късно начинът трябваше да бъде друг, в зависимост от настроението ѝ. Тя беше непредсказуема, така че отговорностите ни се увеличаваха и променяха с всяка изминала седмица. Скоро се оказа, че трябва да се грижим и за две кучета, една котка и няколко канарчета. Често чувах шушукане и недоволство по задното стълбище или в слугинските помещения, а скоро след това виждах приготвени куфари и някоя нещастна прислужница се сбогуваше тъжно с нас.

Ако можех да съдя по шума откъм кухнята, беше ясно кой ще бъде следващият. Всички чухме крясъците на готвача една сутрин, сигурно и Бети, макар тя да не спомена и дума.

— Варени скариди — беше изревал той. — Салата без винегрет. Една-единствена *grissino*^[1]. Пържола без нищо. Това е то, ден след ден. Затова ли съм учил? Приготвям най-леките и прекрасни ньоки, рагу, което се топи в устата ти. Карузо щеше да ахне при вкуса на моето *risotto alle vongole*^[2]. А какво иска този? Обезмаслено сирене. *Porca miseria*^[3].

Когато икономката се опита да го успокои, той блъсна тенджерите толкова силно, че тя побърза да се измъкне от кухнята.

— Чувал ли е изобщо някой за обезмаслено сирене? — продължи да крещи той.

Готвачът се казваше Филипо Пепе, въпреки че за мен винаги беше само Пепе. Никой от нас не искаше той да си тръгне. Имаше удивително лице с пронизващи тъмни очи, леко гърбав нос и гарваново черни къдрици, които се измъкваха изпод бялата шапка, която винаги носеше. Ястията за персонала, които сервираше, бяха истинско удоволствие.

Пепе ни хранеше с питателна храна, която да ни засити през дългите часове, които ни очакваха: толкова пухкаво ризото, че трептеше в купичките, *spaghetti alla carbonara*^[4], с пушена панчета, дебели макарони в гъст бульон от осо буко. Всяка сутрин вдъхвахме великолепия аромат на ястията му и когато се струпахме около масата в кухнята, винаги наставаше момент на напрегнато мълчание, докато чакахме да видим какво се крие под капациите на горещите тенджери и тави върху печката.

Той знаеше тайна, благодарение на която извличаше аромата от най-обикновените ежедневни съставки. Нямах представа как го прави. Най-обикновен доматен сос, няколко стърготини пармезан, малко спагети, сварени ал денте, щипка рукола — вкусът буквално ни завладяваше и ние изгребвахме и последната капчица сос с хрупкавия хляб, който той бе извадил току-що от фурната. Ядях неща, които не бях вкусвала досега: сладки хапки миди в златна супа от шафран, хляб с чесън и салвия. Сигурно за синьор Ланца бе истинско мъчение да знае, че персоналят му се храни така божествено, след като самият той можеше да си позволи единствено безвкусни ястия. За готвача също бе истинска агония.

Бях неудържимо привлечена от кухнята на Пепе на приземния етаж и все си търсех извинения да отскоча дотам, носех студени напитки и подноси със закуски за Бети или просто чаша вода за мен. Просторното помещение бе топлото сърце на къщата. На едната стена висяха тенджери, на друга още съдове и прибори, разни неща за пресоване и извличане на ароматите от храната, за смесване на съставките, за разбиването и допълнителното им обработване.

Харесваше ми и отношението на Пепе. Той приемаше много сериозно работата си. Понякога го улавях да наблюдава храната по същия начин, по който мъжете зяпат жените.

Тази сутрин обаче го заварих седнал в кухнята, отпуснал унило глава.

— Варена на пара риба и зелен боб, еспресо без капчица захар — мърмореше той. — Защо му е на човек да живее по този начин? Как издържа?

— Синьор Ланца се подлага на процедура за отслабване — напомних му аз. — Сигурна съм, че веднага след като снимките приключат, той отново ще започне да яде както си му е редът.

— Махай се. Нямах представа какви ги приказваш — сопна се гневно той.

— Това е истината — настоях аз. — Бети ми каза.

— Чакай да те питам нещо. — Тъмните очи на Пепе срещнаха моите. — Тук съм от колко време вече? Станаха ли три седмици? Дали не са четири?

— Май са четири.

— Досега синьор Ланца изял ли е нещо за удоволствие?

— Не, но има ограничение от петстотин калории на ден. Така е препоръчал доктор Симънс. Яде, за да се засити, не за удоволствие.

— Кой е този доктор Симънс?

Повторих казаното от Бети.

— Един от водещите диетолози в цяла Европа. Много уважаван доктор. Той следи как синьор Ланца отслабва.

Пепе стана. Беше значително по-висок от мен и когато се подпря на едрите си длани на масата и се приведе напред, аз чух как старата дъбова маса проскърца под тежестта му.

— Въпросният доктор Симънс разбира ли нещо от храна? Я ми кажи.

— Не знам. Мисля обаче...

— Той наясно ли е, че възможностите да си доставиш удоволствие са толкова малко, а храната е единственото удоволствие, на което можем да разчитаме? — прекъсна ме Пепе. — Три пъти на ден имаме възможност да си доставим някаква радост — закуска, обяд и вечеря. Защо му трябва на човек да губи тази възможност, да я пропилява с неподсладено кафе и сухи гризини, след като може да си позволи всичко, което му се прииска.

— Този режим е за известно време.

— Да, бе — отвърна той, без да крие отвращението си. — Тази сутрин ми се искаше да сервирам на синьор Ланца силно еспресо със съвършен *crema*^[5], хрупкав сладкиш, поръсен с настърган шоколад. За

обяд щях да му поднеса чиния с печена паста, покрита с фолио, за да я отнесе в студиото, може би две сочни кюфтета с риган за аромат, няколко чушки в зехтин и аншоа. За вечеря щях да му приготвя равиоли с диви гъби, а после специална бяла риба с орехова паста и сос от каперси и оцет. Представи си удоволствието от тази храна: наслаждаваш ѝ се и с очите, поемаш аромата, похапваш до насита. Вместо това правя недопечена пържолка и подреждам листа от маруля и домати в чинията. С подобно нещо не можеш да си доставиш никакво удоволствие.

Искаше ми се да му напомня, че Марио има предостатъчно удоволствия в живота — музиката, децата, феновете — и онова, което Пепе му сервираше, не беше чак толкова важно. Само че готвачът ми се стори толкова нещастен, че премълчах.

— Персоналът много харесва ястията ти, всички ги харесваме — уверих го аз. — Снощната *pasta al forno*^[6] с пюрето от босилек и *carbonata*^[7]... Никога досега не бях вкусувала подобно нещо.

Пепе кимна, но изражението му си остана същото.

— Не беше лошо. Той обаче дори не го опита. Как е възможно човек да пее, без да яде? Гласът му ще изчезне, след като отслабне и тогава какво ще стане с него?

Поклатих глава.

— Няма. Чух как пее синьор Ланца. Гласът му си е все още хубав, каквото и да разправят. Силата все още не го е напуснала.

— На снимачната площадка ли? Това не е истинско пеене — разгневи се Пепе. — Не бива да пилее таланта си като изпълнява балади. Господ е създал гласа на Марио Ланца за опера, също като на великия Карузо. Ако аз можех да пея така, щях да съм на сцената на Ла Скала в Милано или в Театро дел Опера, вместо да си губя времето като певец във филмчета.

— Много ли знаеш за операта? — попитах с интерес. — Ходил ли си на тези места, за да слушаш?

— Знам предостатъчно — отсече той. — И да, ходил съм дори в римската опера.

— Синьор Ланца защо не пее там? — зачудих се аз.

Пепе се намръщи.

— Ще трябва да питаш него. Не разбирам защо предпочита да принизява така гласа си. Същата работа като с храната.

Капакът на тенджерата изтрака и Пепе се премести, за да разбърка съдържанието и да намали котлона. Обикаляше кухнята самоуверено, сякаш бе негова. У дома, когато готвех за сестрите си, разполагах единствено с две тенджери, дървена лъжица и сито. Не можех дори да си представя подобна империя. Въпреки че Пепе беше млад, към средата на двайсетте, той не се плашеше от нищо.

— И знаеш ли какво ще стане след това? — попита той и вдигна лъжицата към устата си, за да пробва соса. — Тези лишения ще омръзнат на синьор Ланца.

— И тогава? — полюбопитствах аз.

— Катастрофа — заяви той.

Не успях да скрия усмивката си.

— Сериозно говоря. — Подаде ми лъжицата, която бе докосвала неговите устни. — Ще ти обясня защо. Първо опитай това. Кажу какво мислиш.

Опитах послушно соса.

— Хубав е.

— Само това ли ще кажеш... хубав бил.

След като се замислих за момент, добавих предпазливо:

— Ще ми се да похапна още от него.

— Да, ама защо? — попита той.

Опитах се да обясня.

— Защото изпълни устата ми с аромат, който ми харесва. Защото е като коприна върху езика ми. Когато преглътнах, усетих лека лютивина, която първоначално не забелязах. Каква подправка си сложил? Резене ли е? Мама ми показа едно ястие със *salsicce*^[8], която има много подобен вкус.

Пепе разбърка соса още веднъж, след това захлупи тенджерата, като остави малка пролука, през която да излиза парата, и кухнята се изпълни със сладък аромат.

— Значи харесваш соса, защото ти напомня гозбите на майка ти.

— Май да.

— Естествено, защото храната е един от най-силните ни спомени. Когато поглеждам назад, си припомням най-вкусните ястия в живота. Израснах в едно село в Кампания. Нямахме много, но през зимата винаги имахме супа, която да ни стопли, сгъстена с боб и паста, обикновено с резен шунка. Татко сушеше прошуто в мазето и лятото го

изяждахме със сочните пъпеши, които отглеждахме в градината. Помня тортата, която баба направи за дванайсетия ми рожден ден, подсладена с мед, наситена с дъх на бадеми. Ами угощенията, които ни приготвяше в неделя? Печеше червени чушки на жарта и ги поднасяше със *scallopine*^[9] от телешко месо. През пролетта пържеше цветовете от тиквички в масло, а когато застудееше, приготвяше яхнии от волски опашки и целина. В моето семейство храната означаваше любов и удоволствие, така всеки ден беше различен от следващия. Сигурно и в твоето семейство е било същото.

Трябваше да кажа на Пепе истината — мама не беше готвила от много години. Предпочиташе да се храни по ресторанти, колкото по-елегантни, толкова по-добре. Тя обичаше кристалните чаши, фините ленени покривки и сервитьорите, които се въртяха около нея, предпочиташе да се чувства част от красотата в заведението. Нейната майка я беше научила да готви и тя ми предаде това умение, след което побърза да го забрави. Аз обаче реших, че Пепе ще си развали мнението, което имаше за мен, ако научеше всичко това.

— Да, същото беше — излъгах.

— Синьор Ланца може и да е расъл в Америка, но е имал италиански родители, така че детството му едва ли е било много различно от нашето, нали? — попита Пепе. — Научили са го да си похапва добре. Това се е превърнало в инстинкт. Сега обаче той се опитва да го отрече.

— Нали каза, че предстои катастрофа — напомних му аз.

— Да, защото човек не може вечно да потиска инстинктите си. Накрая няма да може повече да контролира глада си. Той ще го победи.

— Става въпрос за най-обикновена диета за отслабване. Много хора се подлагат на такива диети.

— Нищо не знаеш ти, Серафина — погледна ме сериозно Пепе. — Предстои катастрофа, почакай и ще видиш.

Забравих за странното предупреждение на Пепе. Денят беше натоварен и аз не мислих повече над думите му. Запомних обаче онова, което каза за храната, също и детските му спомени за ароматите и семейството. Усетих отново възхитителният аромат на соса, който къкреше на печката, и ме обхвана някакъв копнеж, имах чувството, че съм пропуснала нещо важно в живота си. Пропъдих всичко за катастрофата. Изглежда не съм искала да мисля по този въпрос.

Два дена по-късно, синьор Ланца се прибра рано и в лошо настроение. Повика Бети, претърси стаите и започна да блъска вратите, тъй като не я откри.

— Къде, по дяволите, се е дянала? — прогърмя гласът му, когато ме видя. Лицето му беше поруменяло, челото му, обсипано с капчици пот. — Къде е тъпата ми жена?

— Синьора си почива. Има главоболие — отвърнах притеснено аз.

Марио се олюля леко, когато понечи да излезе от стаята, и кокалчетата му побеляха, когато стисна облегалката на един стол за опора. Бях го виждала да се успокоява след тежък ден с уиски и тогава гласът му ставаше гръмовен, смехът отекваше, но никога досега не го бях виждала в подобно състояние. Последвах го на пръсти по коридора, решена да разбера какво е развалило настроението му чак толкова.

Той остави вратата на спалнята открената, така че не ми се наложи да се напрегам, за да чуя разговора, който се проведе вътре. Притихнах в коридора и се заслушах.

— Онези тъпи нещастници видяха сметката на продукцията. Разправят, че съм бил прекалено пиян на работа.

— Какво? Кой го казва? — гласът на Бети прозвуча объркан и немощен.

— Онзи идиот Ломбардо.

— Президентът на студиото ли? — Сега вече Бети беше наострила уши. — Нали той ти изпрати телеграма? Нали каза, че това щял да бъде най-великият филм на Ланца и бил горд, че ще е продуцент? Нали така?

— Точно така, но сега вече е на друго мнение. Разправя, че щял да ме съди, задето съм скапал тъпия му филм.

— Да те съди ли?

— Е, пийвам по някоя и друга глътка вино между дублите. Как иначе да изтърпя деня?

— Не трябваше да позволяваш да те видят — повиши глас тя. — Защо не се покри?

— Покрих се. Бях пресипал виното в бутилка от кока-кола, но те са разбрали. Изглежда някой ме е изтропал.

— Пиенето ти е проблемът — изкрещя Бети. — Винаги се стига до пиенето ти. — Тя избълва поток от думи. Не бях чувала подобно нещо. Чу се трясък от чаша, когато нещо бе запокитено в другия край на стаята, последвана от друго по-тежко.

— Ти не ме обичаш — писна тя. — Не ти пука за никой от нас. Как можа да го направиш? Съсипа всичко.

— Вината не е моя. Ломбардо ме е накиснал.

— Какво ще правим — разплака се Бети. — Хората ще разберат, пресата, всички у дома... истински кошмар.

— Всички са се настроили против мен — чух накъсания глас на Марио. — Винаги става така. Хората заговорничат: може би дори Аласио, също и Роуланд... искат да ме съсипят. И тук е същата работа както у дома.

— Трябва да ги накараш да те вземат отново. Марио, трябва да го направиш.

— Какво искаш да направя? Да се моля да ме вземат обратно на работа ли?

— Да... ох, не знам. Ако не можеш, тогава се обади на Ал Тайтълбом. Накарай го да поговори с тях. Нали ти е мениджър?

Марио отговори приглушено, каза нещо, което не успях да разбера, въпреки че пристъпих още по-близо до вратата.

— Да, защо не пийнеш още една чаша? — изсъска злобно Бети. — Напий се до смърт, ако искаш. Просто се разкарай от погледа ми, за бога.

Стъпките на Марио ме накараха да забързам по коридора и да се скрия в сянката на една врата. Наблюдавах го как се клатушка, докато излиза, как разхлабва вратовръзката си и се оглежда за чашата си. Това не беше онзи Марио Ланца, когото познавах и останах потресена, че е в подобно ужасно състояние. Гневът му, самосъжалението, въздействието на алкохола, повишените гласове на двамата с Бети; всичко това бе напълно неочаквано и шокиращо. Също така се притесних, защото, ако снимките на филма спрат, тогава бъдещето ставаше несигурно за всички ни.

Едва тогава си припомних предупреждението на Пепе за надвисналата катастрофа.

-
- [1] Гризина (ит.). — Б.пр. ↑
 - [2] Ризото с миди (ит.). — Б.пр. ↑
 - [3] Мама му стара (ит.). — Б.пр. ↑
 - [4] Спагети карбонара (ит.). — Б.пр. ↑
 - [5] Каймак (ит.). — Б.пр. ↑
 - [6] Паста на фурна (ит.). — Б.пр. ↑
 - [7] Сицилианско ястие с патладжани (ит.). — Б.пр. ↑
 - [8] Наденица (ит.). — Б.пр. ↑
 - [9] Котлет (ит.). — Б.пр. ↑

COSI COSA^[1]

Поне за кратко същата нощ у дома се почувствах в безопасност. Лежах в леглото между сестрите си, прекалено изтощена, за да помръдна или да заспя спокойно, и бях доволна. В този апартамент можех да бъда сигурна за много неща. Откакто се помня, той си беше все същият. Може и да не беше кой знае колко подреден напоследък, купищата бижута бяха нахвърляни, шишенцата от парфюм на тоалетката на мама, пръснати безразборно, а обувките ѝ вече не бяха строени в права редица под леглото. Върху скарата за отцеждане бяха натрупани чинии и чакаха някой да ги измие, а кошът за пране преливаше с дрехи, които Кармела трябваше да отнесе до *lavanderia*^[2]. Друго обаче не се беше променило и аз се приспах с мисълта, че никога няма да се промени. Не можех да си представя двете стаи без нас.

Мама се изненада, когато ме видя да влизам, защото не се бях прибирала от няколко дена. Двете с Розалина ме прегърнаха, обсипаха ме с целувки, докато Кармела просто ме наблюдаваше. Струва ми се, че очакваше да измисля поредното извинение защо не съм я уредила да пее пред синьор Ланца. От седмици се чудех какви обяснения да измисля: твърде зает е, не се чувства добре, почти не го виждам, в лошо настроение е, моментът не е подходящ. Днес, за пръв път не се налагаше да лъжа.

— Всичко свърши. Спряха филма — обявих аз, преди тя да ме нападне. — Очевидно студиото ще съди синьор Ланца.

— Какво?

— Ти откъде знаеш, Серафина? — Мама сбърчи загрижено чело.

— Да не би да си клюкарствала... или подслушвала?

— Двамата се скараха жестоко. Всички чуха — настръгнах аз. — Крещяха с пълно гърло.

— И какво ще стане сега? — полюбопитства Кармела и също сбърчи чело.

— Наистина не знам. Може да си тръгнат, да се върнат в Америка. Още е рано да се каже.

Очевидно за Кармела аз бях виновна, че това е краят на мечтата ѝ. Цупи се приведена над едно списание цялата вечер и отказа да разговаря с мен. Когато дойде време да си лягаме, малко се поотпусна.

— Ти какво ще правиш? — попита тя. — Утре сутринта ще се върнеш ли във Вила Бадолио?

— Да, разбира се. Все още съм на работа, нали?

— Един господ знае колко време ще останеш — отвърна небрежно тя. — Ако те освободят, ще се върнеш отново тук. Розалина ще ти се зарадва. Много ѝ липсва твоята *pasta a fagioli*^[3].

Опитах се да си представя как се връщам към стария си живот и се запитах дали ще мога да го приема. Кой знае защо се ядосах на Кармела.

— И без това нямаше шанс да пееш във филма — сопнах ѝ се аз. — Вече бяха решили кого искат. Луиза ди Мео, малката певица от улицата. Тя е единственото момиче в Рим, с което Марио Ланца иска да пее в дует.

Кармела много добре знаеше коя е Луиза ди Мео.

— Лъжеш. — Беше шокирана. — Защо му е тя, след като може да има мен?

— Иска нея. Сега вече ясно ли ти е защо не мога да направя нищо, за да ти помогна?

В мига, в който изрекох думите съжалих, защото нямаше нужда сестра ми да научава това. „Ариведерчи Рома“ беше спрял и Луиза нямаше да пее. Нямаше да има филм, сцената с партито, в която аз участвах щеше да бъде забравена, никой нямаше да ме види как се поклащам, докато Марио изпълняваше „Танцувай с мен“. Все едно не се беше случило.

— Не ти вярвам. — Тя ми се стори съсипана. — Защо не ми каза? Остави ме да се надявам, макар да си знаела, че няма никакъв смисъл.

— Ти толкова много искаше да стане. Знаех, че ще се разстроиш и не знаех как да ти го кажа. А все ми се струваше, че има шанс — признах аз. — Луиза изчезна и си мислех, че ако не успеят да я намерят...

— Ти не разбираш ли какво си направила? Изгубих толкова много време, а можех да измисля друг план. Искам да стана певица и ако Марио Ланца не може да ми помогне, тогава трябва да намеря друг, който може.

— Кой?

— Може мама да познава подходящия човек. Толкова много мъже... все един от тях трябва да има връзки.

— Виж, Кармела... — понечих да я разубедя, но старата ми тревога се върна.

— Ако си решила да ми кажеш, че съм твърде млада, не си прави труда. Мога да изглеждам значително по-възрастна, ако се налага. Готова съм да направя каквото трябва, но нямам намерение да пиля още време.

Обикновено, след като си легнем, тя започваше да ми шепне нещо под завивките, докато не заспим. Тази вечер обаче Кармела беше ужасно ядосана. Обърна ми гръб, зарови лице във възглавницата и аз останах да лежа, завладяна от собствените си мисли.

Изпитвах ужас от завръщането си във Вила Бадوليو, защото нямах представа какво ще заваря. Бети щеше да се е заключила в стаята си и нямаше да отговори, когато почукам, Марио сигурно все още щеше да стиска бутилка уиски, децата щяха да са неуправляеми, а гувернантките — да се чудят какво да правят. Не исках да се връщам, но ми беше ясно, че не мога да остана тук — зелената рокля на точки ми напомняше какъв живот рискувам. Тя бе тук, очакваше ме на закачалката, очакваше да ми потрѣбва. Щеше да чака до вечерта, в която се реша да поема по пътя на мама.

На следващата сутрин поех по задните улички на Трастевере и спрях на трамвайната спирка. Кармела едва се насили да ми каже довиждане, а мама спеше дълбоко, тъй като се беше върнала късно и аз се чувствах много самотна, не знаех къде ми е мястото и за разлика от сестра си нямах представа къде искам да бъда.

Единствено кухнята на Пепе ме привлече с обещанието си за спокойствие и аромата на закуска: силно черно кафе и прясно опечен хляб. Той беше вътре, по-енергичен от обикновено, зает да подготви истинско пиршество. По всичко изглеждаше, че с края на филма е

настъпил и краят на диетата на синьор Ланца, а гладът му е натрапчиво завладяващ. Той бе поръчал американска закуска: омлет с разтопено сирене, поръсено с препържен лук, картопки на кръгчета, препържени, докато покафеняят ръбчетата, месести полски гъби, изпечени във фурната, цяла купчина хрупкав препечен хляб и чиния отрупана с неудържимо вкусни сладкиши. Сама нямаше начин да отнеса тежките подноси горе.

Бети не се мяркаше никъде. Беше се отдръпнала от живота си точно както предполагах, че ще стане. Отначало не отвори вратата на спалнята дори на мен и въпреки че оставих храната отвън, тя не бе докоснала нищо. Чашите кафе с мляко бяха студени, хлябът беше изсъхнал и твърд; сосът за паста се беше сгъстил. Имаше сутрини, когато заставах пред вратата и чуках, виках я по десет минути, дори повече, надявах се най-сетне да ми отвори. Дори когато най-сетне отваряше и ме пускаше, щипваше по някоя и друга хапчица от онова, което ѝ бях донесла.

— Само „Секонал“ и чаша вода, Серафина. Засега не искам нищо повече — заявяваше тя, а аз едва чувах шепота ѝ.

Колкото по-малко се хранеше Бети, толкова повече поглъщаше Марио, успокояваше се с ястия и вино, докато накрая не се почувстваше зашеметен. Сякаш и двамата бяха поели по пътя на самоунищожението. Положението беше нетърпимо. Дните минаваха, нищо не се променяше, аз все си припомнях онзи първи ден, когато ги видях да махат на хората от прозореца на влака. Какво ли би си помислила тълпата на перона, ако ги видеше сега? Едва ли някой би повярвал... Та на мен самата ми беше трудно да повярвам.

Когато бях в кухнята, обсъждах непрекъснато положението с Пепе в напразен опит да разбере.

— И аз не съм виждал подобно нещо — призна готвачът. Първо той отказва да яде, а сега се опитва да се самоубие с храна. Иска пица, паста, разни пържени хапки, после огромни парчета печено месо, хляб с масло, бутилки вино, с които да го преглътне. Това не е никакво хранене. Той се тъпче, без да се интересува от вкуса, дори не забелязва какво дъвче и какво преглъща. Важното за него е да има по много от всичко, а когато се натъпче, ляга да спи и никой не е в състояние да го събуди.

— Защо? Какво го кара да се налива толкова много? — попитах аз, обзета от недоумение. — Вино, бира, шампанско, уиски. Прислужницата ми каза, че всяка сутрин намира празни бутилки под мебелите.

По това време и двамата бяхме наясно какво става, когато Марио Ланца пие. След няколко чаши ставаше свадлив, започваше да блъска по вратата на Бети и настояваше тя да го пусне. Тъй като тя не отговаряше, той вдигаше телефона и звънеше в Америка на адвоката или на мениджъра си, оплакваше им се, че всичко се било объркало и не спираше да пие.

Все му намирах извинения.

— Така е откакто спряха филма — обясних на Пепе. — Това отприщи тази работа. Вината е на студиото — истинска катастрофа, точно както ти предвиди, че ще стане.

Чаках истинският Марио да се върне, човекът от снимката — бащата, за когото копнеех, идолът на няколко поколения. Вместо това положението се влошаваше, той обикаляше къщата брадясал, подпухнал и от досегашната му красота нямаше и следа. Беше ужасно, когато го наблюдавах как се влачи из вилата все още махмурлия, на закуска допива бутилка бира, а след това посяга към гарафата с уиски. Освен децата, алкохолът бе единственото, което го интересуваше. Един следобед го заварих да удря с юмруци по коленете си.

— Защо не мога да спра? — изкрещя гневно той. — Защо? Мразя това чудо. Какво причинявам сам на себе си?

Независимо от всичко, той продължаваше да пие.

Проклинах хората от „Титан Студиос“, които го бяха накарали да падне толкова ниско, вечер заспивах изтощена от плач. Макар че сърцето ми се късаше, не намирах начин да му помогна, затова се спотайвах зад вратите, наблюдавах тайно, подслушвах, изпълнена със страх както за него, така и за Бети.

Положението сигурно щеше да се влоши, ако не беше дошъл американецът. Казваше се Албърт Тайтълбом и пристигна стиснал устни, сериозен, облечен в палто с пухкава кожена яка, която имах огромно желание да докосна. Двамата разговаряха часове наред и макар да не успявах да чуя всичко, новият изглежда даваше кураж на Марио, което ме накара да се почувствам малко по-добре. Ако този

очевидно богат човек вярваше, че има шанс и певецът, и филмът да бъдат спасени, значи това бе истина.

— Италианците нямат никаква представа какво да правят — не спираше да повтаря Марио. — Какъв смисъл има да се снима филм, който ще бъде пълен боклук? Досега не участвах ли в предостатъчно тъпи филми?

— Тези момчета правят филми от години — увери го господин Тайтълбом. — Просто тук действат малко по-различно. Повярвай ми, Марио, филмът ще бъде супер, но да знаеш, че се притеснявам за теб. Изглеждаш ужасно, само господ знае в какво състояние е гласът ти. Как ще влезеш отново във форма?

Марио измърмори нещо, чух звънтенето на чаши и разбрах, че е посегнал към гарафата.

— Недей, остави уискито — нареди господин Тайтълбом. — Пиенето ти навлече всички тези неприятности.

— Само едно питие, нищо повече...

— Дай да се разберем. Готов съм да оправя нещата със студиото, ако обещаеш да не пиеш до края на снимките.

От стаята се понесе нечленоразделно мърморене.

— Според мен, това е единственият ти проблем. Нямах друг изход. Ще остана в Рим, за да ти помогна, но ако близнеш и капка, на секундата си заминавам и повече няма да ме видиш, разбра ли? Да знаеш, че говоря сериозно.

Останах шокирана, че някой се осмелява да говори по този начин на синьор Ланца, но той ме изненада като не откликна гневно. В отговора му долових облекчение.

— Много съм ти задължен, Ал — рече той с надебелял глас. — И Бети също. Ще се стегна и ще се скъсам от работа, за да довършим филма, обещавам. Никаква тлъста храна, влизам във форма веднага. Отсега нататък ще ям само простишки неща.

— Ами пиенето?

— Ще се постарая да не докосвам алкохол. Ще направя всичко по силите си.

Когато научи, Бети най-сетне отвори вратата. Стаята миришеше на застояло, а по нощното шкафче бяха разпилени празни шишенца от лекарства.

Тя не бе хапвала почти нищо от толкова време, че се чувстваше прекалено немощна, за да се измие. Наложих да я обтрия с насапунисана бархетна кърпа, сякаш беше дете.

— Ал в никакъв случай не бива да ме вижда в този вид — рече тя, докосна съсипаната си кожа и коса. — Серафина, моля те, направи ме каквато бях.

Помогнах ѝ да се добере до тоалетката и се опитах да оправя вида ѝ. Отне ми много време, през което тя седеше отпусната и мълчалива.

— Ал ще оправи нещата — бе единственото, което тя изрече. — Трябва... длъжен е...

[1] И така (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Пералня (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Паста с боб (ит.). — Б.пр. ↑

ДЕН ДА МИНЕ, ДРУГ ДА ДОЙДЕ

От приземния етаж се носеше познатият шум, дрънчене на метални съдове и крясъци. Пепе отново бе побеснял и пет пари не даваше кой ще разбере.

— Купища храна и кой ще я яде сега? Пълна тъпацина. Как е възможно един готвач да работи при такива условия.

Икономката ме молеше да намеря начин и да го накарам да замълчи. Тя малко се страхуваше от Пепе, но бе убедена, че аз съм му слабост. Затова се престаших и влязох в горещата кухня при развилнелия се Пепе.

Заварих го да оглежда заредения до пръсване хладилник, страните му бяха поруменели от изблика на гняв.

— Моля те, по-тихо — опитах се да го успокоя аз. — Синьор Ланца ще те чуе. Ще те уволнят, ако продължаваш по този начин.

Пепе посочи гората от завяхваща целина, протегнатите пипала на октопода, бухналите самуни хляб.

— Погледни всичко това, Серафина. Щеше да нахрани цялото ми село през войната, а сега трябва да гледам как се разваля.

— Част от продуктите ще бъдат изядени от персонала, нали?

— Толкова много ще се развали. Поръчах тези продукти, за да подхраня апетита му, а сега той отново намери причина да се въздържа. Този ненормалник или яде прекалено много, или не докосва нищичко. Не може ли да се наслади на едно нормално ястие като другите хора? Не го разбирам. Всичко ще се развали...

Сякаш господин Тайтълбом беше щракнал с пръсти и животът във Вила Бадолио се промени за ден. Той успя да постигне онова, за което се надявах. Уискито бе изхвърлено от гарафите на шкафа и те бяха измити и прибрани. Повикаха бръснар, който да обръсне синьор Ланца и да измие косата му, за да заприлича на филмова звезда. Пиршествата бяха приключили и той отново се връщаше към монотонния живот на диета. Единствено по някоя и друга цигара от

време на време, която димеше между пръстите му, напомняше за начина, по който бе живял досега.

Господин Тайтълбом не се отделяше от него, придружаваше го навсякъде, определяше какво да яде и пие. У този човек имаше нещо — изражението му, когато не предполагаше, че някой го наблюдава. Сякаш непрекъснато преценяваше колко струват хората. Бети ми беше казала, бе бил кожухар, освен че работел като мениджър на Марио, красивият, дълъг бял шал в гардероба ѝ бил от него, освен това бил техен приятел от дълги години. Тя го наричаше „миличък Ал“ и често държеше ръката му. Така и не можах да разбера какво толкова му харесва.

Бети започна да се храни нормално и изглеждаше по-силна. Марио беше трезвен, а филмът — спасен, благодарение на господин Тайтълбом. Така говореха всички. Всеки ден двамата със синьор Ланца тръгваха заедно за снимачната площадка, а ние често ги придружавахме. Дори да предпочитам да остана във вилата, нямаше начин, защото Бети ме водеше, където ходеше.

Повечето време, което прекарахме на снимачната площадка на „Ариведерчи Рома“ беше отегчително. Марио не криеше досадата си, а господин Тайтълбом крачеше или драскаше нещо в тетрадка, която вадеше от джоба си. Единствено Бети се оживяваше, когато отидеше на снимачната площадка. Струва ми се, че ѝ беше приятно да е част от събитията, да дава мнение за декорите или начина, по който трябва да бъде изиграна дадена сцена. Дръзката самоувереност, която проявяваше в студиото, не се забелязваше през останалото време.

Надявах се да ми помогне за сестра ми Кармела. На два пъти подхвърлих името ѝ в разговори, тъй като от Луиза ди Мео нямаше и следа. От студиото дори се обърнаха към полицията с молба да издирят момичето, но те така и не успяха, за огромно разочарование на Марио.

— Толкова ли е трудно да намерите един просяк? — не спираше да пита той. — Не може да няма места, на които редовно ходи.

— Невъзможно е — настоя господин Тайтълбом. — От студиото твърдят, че не могат да я открият. Трябва да си избереш друга певица.

— Не искам друга. Искам малката неаполитанка. Тя ми носи късмет.

— Стол се тревожи, че гласът ѝ е доста ограничен.

— Значи ще ѝ помагам и ще пея в нейната гама, ако се налага. Стол трябва да я намери.

Бети се опита да го разубеди.

— Скъпи, има толкова много красиви момичета с прекрасни гласове. Стотици са. Защо не прослушаш няколко?

— След като ти се струва, че всичките са еднакви, върви ти да пееш с тях — сопна ѝ се Марио.

След като съпругата и мениджърът му не успяваха да променят мнението му, то какъв шанс имах аз? Затова един следобед се опитах да поговоря с господин Тайтълбом, когато ми се стори, че моментът е подходящ.

— Синьор, успяха ли да открият малката неаполитанка? — полюбопитствах аз.

— Никакъв шанс — отвърна той.

— Може би аз ще успея да ви помогна.

— Да не би да знаеш къде е? — наостри уши той. — Как да я намерим?

— Мисля, че лете ходи на плажа, за да пее на туристите, но плажовете са много. Може да е на всеки от тях.

Той сви рамене.

— Значи Марио ще трябва да се примири с ново момиче. Няма друг избор.

— Ами сестра ми Кармела? Тя пее прекрасно и е много красива. Какво ще кажете за нея?

— Дадено. Заведи я на прослушване при Джордж Стол. Той е музикалният режисьор, ще прослушва и други момичета, така че може да чуе и сестра ти.

Поколебах се.

— Не трябва ли синьор Ланца да я чуе?

— Не. Стол е човекът, който ти трябва. Говори с кастинг екипа. Те ще организират каквото трябва.

Де да знаех, че е толкова лесно. Само че няхах представа, че съществува понятието „кастинг екип“ и си въобразявах, че с удоволствие ще прослушат Кармела, особено когато им казах, че тя пее по улиците от години.

— Тя истинска ли е? Късче от истинската Италия? — попита ме груба жена на средна възраст. — Синьор Ланца иска точно това.

— Да, знам. Тя е точно каквото искате — обещах.

— Тогава ще я прослушаме в петък. Кажй й, че няма нужда да си носи музика... искаме да чуем гласа й без акомпанимент.

— Тя ще има ли възможност да попее пред синьор Ланца? — попитах с надежда.

— Ако господин Стол я хареса, тогава със сигурност ще пее пред него — отвърна жената. — Това е най-важната сцена във филма. Ще вземем единствено човек, когото той одобри.

Цял ден се радвах за постигнатото и се питах как ли ще реагира Кармела, когато научи. Представих си я как репетира часове наред, докато Розалина не запуши уши и не я помоли да престане. Стига гласът й да беше в добро състояние в деня на прослушването, Кармела със сигурност щеше да бъде избрана за дуета. Ако Луиза ди Мео стоеше настрани, никой друг не можеше да се конкурира със сестра ми.

Развълнувана и горда, аз нямах търпение да споделя новината с някого. Успях да се сдържа, докато се върнем във вилата и тогава, докато Бети си почиваше, аз забързах към кухнята.

Пепе беше там, както се бях надявала. Той правеше кюфтета за вечеря на децата, оформяше ги, после ги сплескваше с едрите си длани.

— Пропуснах обяда — оплаках му се аз. — Останало ли е нещичко? Малко прошруто или сирене?

— Да, да, разбира се. — Неочаквано Пепе се оживи. — Сядай и ме остави да ти сервирам.

Избърса пръстите си и започна да вади чинии от хладилника и ги постави на масата — тиквички на скара, хлъзгави от зехтин, ароматизирани с розмарин, дребни лукчета, задушени с кафява захар и балсамов оцет, перлено бяла биволска моцарела, толкова прясна, че от нея все още течеше мляко. Притворих очи от удоволствие, когато лапнах първата хапка.

Пепе ме наблюдаваше как ям.

— Открай време мисля, че моцарелата е най-подходящата храна, когато искаш да целунеш някого — рече тихо той.

Стъписах се.

— Как е възможно яденето да е като целувките?

— Свързано е с усещанията в устата ти — меко, нежно, почти копринено. Моцарелата доставя наслада на всеки, който я яде с удоволствие. — Той се разсмя. — Само когато е прясна и свежа, разбира се.

Изядох всичкото копринено меко сирене и вилицата ми се насочи към другите чинии, които той беше оставил пред мен.

— Искам да ти кажа една новина — признах пред Пепе, докато опитвах храната. — Днес се случи нещо хубаво.

— Наистина ли? Казвай.

— Сестра ми ще се яви на прослушване за дует със синьор Ланца. След три дена има среща с музикалния режисьор господин Стол. Не е ли прекрасно? Аз го уредих.

— Сестра ти певица ли е? — Пепе не беше никак заинтересован. — Каква музика обича да пее?

— Кармела може да изпее всичко, което пожелае. Гласът ѝ е наистина специален.

— Всички гласове са различни — изтъкна той. — Някои са ниски и звучат като уиски, подходящи са за джаз, други пък носят бистротата на водата или дълбочината и наситеността на шоколад... но да не забравяме истинските певци, за които съществува единствено операта.

Попих уста с хартиената салфетка, която той ми подаде.

— Ти откъде знаеш толкова много за пеенето?

— Всички в семейството ми обичат музиката. И дядо, и татко, и мама. Израснах с операта. Дори днес, когато чуя Верди, си представям как мама меси тесто за хляб, а в кухнята ѝ звучи музика.

— Моята майка предпочита американските певци — признах аз. — Обожава рокендрол.

— Забавно е да се танцува на тази музика — съгласи се Пепе. — Ако обаче искаш да слушаш музика и да я чуеш истински, тогава трябва да бъде опера. Затова не разбирам синьор Ланца. Талантът му е невероятен, дикцията, контролът на дъха са неповторими. Слушам плочите му и усещам как косъмчетата по врата и гърба ми настръхват. А той да предпочете да пее в Холивуд.

Пепе бе толкова сигурен във всичко, че бе трудно да споря с него. Въпреки това се опитах да защитя синьор Ланца.

— Че какво му е на Холивуд? — учудих се аз.

— Той пропилява таланта си — заяви недоволно Пепе.

— По този начин го слушат много хора — изтъкнах аз. — Холивуд отвежда гласа на синьор Ланца на места, където няма опери, до хора, които не могат да си позволят да ходят на опера.

— Така е, но като е предпочел да стане филмова звезда, е навредил на себе си. Пропуснал е възможността да стане един от великите тенори на своето време. Жалко, че не е бил роден грозен, тъй като тогава Холивуд нямаше да го иска.

— Много се радвам, че синьор Ланца не е роден грозен — разсмях се аз. — И не разбирам каква е цялата тази работа с операта. Защо е чак толкова по-добре да слушаш глас по радиото, отколкото във филм?

— Ако видиш една опера, ще разбереш.

— Никога досега не съм имала възможност. Искан ми се някой ден да отида на опера.

— Тогава ще те заведа — предложи Пепе. — Ще отидем в Театро дел Опера и ще чуем заедно Пучини.

— Наистина ли? — Бях във възторг. — Наистина ли ще ме заведеш?

Той се усмихна.

— Ще бъде чудесно да те наблюдавам как слушаш опера за пръв път. Всичко в операта ще ти хареса — и действието на сцената, и хората, облечени в най-хубавите си дрехи, накичени с диаманти. Преживяването е невероятно.

— Облечени в най-хубавите си дрехи, накичени с диаманти. — Сърцето ми се сви. — Нямам такива неща, само една хубава рокля и много се съмнявам дали тя е подходяща.

— Никой няма да забележи — увери ме Пепе. Те няма да се занимават с теб, интересува ги единствено операта.

Тази вечер мислих единствено за обещанието на Пепе. За пръв път се запитах дали икономката не е била права и дали наистина не съм негова слабост. Докато Бети си почиваше, аз се захванах с работата си — закачих дрехите ѝ, почистих лицето ѝ с крем и други козметични препарати — не се съдържах и запях тихо, почти недоловимо, въпреки това тя отвори очи и се усмихна.

— „Златни дни“. Колко красива песен. Струваш ми се щастлива, Серафина — прошепна сънено тя.

— Да, така е.

— Браво, миличка. Харесва ми. И се чувствам щастлива.

АКО

Бети обичаше да си търси причини да празнува. Когато беше в добро настроение, тя беше толкова приятна и забавна, а очакването на партито озаряваше лицето ѝ. Ако пък нямаше повод за празнуване на хоризонта, то тогава си измисляше.

— Беше толкова скучно. Да отпразнуваме рожден ден — решаваше тя.

Ако никой нямаше рожден ден наскоро, тогава тя избухваше в смях.

— Тогава трябва да направим парти за не рожден ден.

— Ще има ли бонбони? — Елиза винаги посрещаше с радост подобни събития, защото обожаваше сладко.

— И бонбони, и торта, и сладолед — обеща Бети един следобед. — Каквото искаш, защото ще бъде парти по случай твоя не рожден ден.

Цялата къща бе въввлечена в подготовката. Пепе се зае да пече, после да разбива сметана, докато аз помагах на гувернантката да облече момичетата в тюл и малки обувки с токчета. Надухме балони и опаковахме книжки с пъстра хартия.

Марио също изпълни ролята си като изпя пред децата „Честит рожден ден“ на италиански. През всичкото време се кискаше на шегата. Пошегува се с Елиза, като се престори, че ѝ изяжда сладоледа и се опита да убеди Деймън, че книжките с комикси са всъщност за него. Позволи на Марк да го поязди като кон и обсипа Колийн с целувки.

Марио ми се струваше изключително щастлив на тези смешни партита, когато децата бяха развълнувани. Докато ги наблюдавах заедно, разбрах, че със сестрите ми тези моменти много са ни липсвали. Ето как празнуваха другите хора, но не и ние. Как само завиждах на тези деца късметлии, че си имат татко и се питах как ли се чувстваш, когато знаеш коя си и откъде си.

Това бяха най-веселите и приятни моменти във Вила Бадوليو. По това време вече всички знаехме, че те са преходни. Щом децата отвореха подаръците и тортата, настроението на Бети се изпаряваше, а усмивката на Марио угасваше. Тогава си спомнях каква съм късметлийка, защото ме очакваха обещанията на много великолепни дни. Кармела щеше да се яви на прослушване за филма, а Пепе се канеше да ме заведе на опера. Докато прибирах лентичките и знаменцата от партито и почиствах недоядените парчета торта, почти ми дожаля за Бети, която трябваше да полага толкова усилия и да си търси поводи, за да бъде щастлива.

В деня на прослушването на Кармела аз бях по-нервна от нея, суетях се, докато ѝ помагах да се приготви. За пръв път тя се въздържа от показност и блясък — ноктите ѝ не бяха лакирани, косата бе опъната на хлабава опашка, по лицето нямаше и следа от грим. И този път взе назаем роклята ми на точки и ми се стори, че сега вече извивките ѝ я изпълват и няма чак такава нужда от подплънки.

— Дори да трябва да изглеждам като бедна улична певица, няма начин да облека онази грозна стара рокля, след като отивам за пръв път във филмово студио — заяви тя, докато се оглеждаше.

— Знаеш ли песента? Сигурна ли си? — тревожех се аз. — Упражнява ли се достатъчно?

— Престани да се притесняваш. Имало ли е случай да не знам добре някоя песен?

Оправих презрамките на роклята и пригладих няколко кичура коса, паднали над очите ѝ.

— Нали нямаш нищо против, че днес няма да пееш пред Марио, а само пред синьор Стол и кастинг екипа?

— Не разбирам защо не можа да уредиш той също да присъства. Нали той е човекът с влиянието.

— Ако мине добре, скоро ще пееш с него — обещах аз. — Просто дай най-доброто от себе си пред синьор Стол, защото не знам дали някога ще успея да ти уредя подобен шанс.

Бях се освободила от работа, за да я придружа до студиото. Двете се качихме на трамвая и почти не продумахме по целия път от Тростевере. Точно преди да излезем, мама капна от парфюма си на китките на Кармела и от време на време усещах аромата му. Струваше

ми се странно — сякаш сестра ми се променяше и израстваше в този момент.

— Ами ако са открили Луиза ди Мео? Ще ни върнат ли? — попита тя, когато нервите ѝ се опънаха до край.

— Щях да разбера, ако са я намерили — уверих я аз. — Не се тревожи, тя сигурно си е заминала за Неапол и едва ли ще я видим отново.

Портиерът на студиото ми кимна приятелски и докосна шапката си, когато ни пусна да влезем. Поведох сестра си по лабиринта от коридори.

— Офисът на кастинг режисьора е насам, струва ми се. Подрали сме, така че ще трябва малко да почакаме.

Цели трийсет минути седяхме на дървената скамейка пред вратата на офиса, а Кармела ставаше на всеки няколко минути, крачеше напред-назад и вече не се опитваше да скрие колко е неспокойна.

— Още много ли ще чакаме? Къде са се дянали, кажи?

— Винаги е така — успокоих я аз. — Седиш и чакаш.

Най-сетне вратата на кастинг режисьора се отвори и той се показа заедно с дребно човече в смачкани дрехи, с посивяла коса и огромен нос. Кармела се изправи, но нито един от двамата не я погледна. Отвориха друга врата и хлътнаха в стаята, а после затвориха и вратата.

Още десет минути чакахме в задушния коридор, Кармела пребледняла, а на мен отчаяно ми се искаше всичко да е приключило.

След това вратата се отвори отново и някой повика Кармела по име. Станах и я последвах, но кастинг режисьорът поклати глава.

— Само сестра ти, ако обичаш — рече тя. — Вече сме готови за нея.

Дълго време отвътре не се чуваше нищо. По-късно Кармела ми каза, че са ѝ задали толкова много въпроси, че е започнала да се пита дали някога ще ѝ дадат шанс да пее. Най-сетне чух познатия ѝ глас да изпълнява песента, но звучеше толкова приглушено през затворената врата, че бе невъзможно да преценя дали се представя добре. Стиснах палци с надеждата те да останат впечатлени.

Когато пеенето приключи, последва нова тишина. Най-сетне Кармела се появи.

— Струва ми се, че ме харесаха — рече тя задъхано. — Изслушаха две песни.

— И сега? — попитах развълнувано. — Кога ще ти съобщят резултата?

— Не съм сигурна. Първо ще говорят със синьор Ланца. Сега вече зависи от него. — Кармела стисна ръцете ми и ме обърна към себе си. — Серафина, трябва да го накараш да каже да.

— Как?

— При него си, работиш в къщата му, той ти има доверие. Просто поговори с него.

— Не е толкова лесно. Не разбираш.

— Какво ще ти стане, ако кажеш няколко добри думи за мен?

— Ще се опитам, но аз съм просто прислужница. Не искам да излезе така, сякаш се възползвам и по този начин да рискувам работата си.

Кармела изсъска нетърпеливо.

— Все това повтаряш. Не забравяй обаче, че никога нямаше да имаш тази работа, ако не бях аз. Заради мен бяхме в хотел „Екселсиор“. Аз те пратих в апартамента на синьор Ланца.

— Да, знам, но...

— Значи това е най-малкото, което можеш да направиш.

— Вече ти казах, че ще опитам. Повече от това не мога да ти обещавам.

Кармела извади пудриера и червило от чантата. И двете бяха на мама.

— Напускам училище — съобщи ми тя, докато се разкрасяваше. — И мама каза, че така е най-добре.

— Какво ще правиш? Ще въртиш къщата и ще се грижиш за Розалина ли? — попитах.

— Поне за известно време. Розалина расте, а и в този малък апартамент няма кой знае какво за вършене. — Погледите ни се срещнаха. — Рано или късно ще ми се наложи да работя и да изкарвам пари. Мама не може да ме издържа вечно.

Извърнах очи и разбрах какво се опитва да ми каже. Знаех каква работа очаква сестра ми. Тя беше красиво момиче и по всяка вероятност щеше да се справи добре.

— Ще поговоря със синьор Ланца — обещах аз, този път по-решително. — Ще се постарая да се съгласи.

Този ден нямах възможност да говоря с него. Когато пристигнах, Вила Бадوليو беше пълна с хора. Марио беше зает с проба на костюми, организирана набързо от гардеробиерите. Вече му личеше, че е свалил килограми и се налагаше дрехите да бъдат стеснени на талията, да се хванат страничните шевове, преди да продължат със снимките на „Ариведерчи Рома“.

Господин Тайгълбом говореше по телефона в съседната стая, гласът му се носеше, докато се опитваше да обясни нещо.

— Прекъсването ми се струва напълно ненужно — чух го да казва.

— Да, разбира се, че рекламата ще ни дойде добре, но ще забави ли снимките?... Ще поговоря с него, въпреки че по договор не се налага. Да... Добре... Значи казваш, че нямаме голям избор. Добре... Казах добре, нали?

Той хвърли слушалката и го чух да мърмори, а след това се провикна:

— Марио, кажи на Бети да събере малко багаж. Заминаваме за Неапол.

— Нали каза, че ще ни измъкнеш от тази работа?

— Опитах се, но от студиото настояват. Очевидно искат да те направят почетен гражданин и синът на Карузо ще ти поднесе награда. Организирали са някакъв благотворителен бал. Досадно е, но рекламата ще се отрази добре на филма, така че трябва да отидем. А и Бети няма да има нищо против да се поразсее, нали?

— Не, разбира се — отвърна сдържано Марио.

Бети не остана очарована, когато научи за пътуването. Следобедът преровихме гардероба ѝ и обмислихме какво ще облече. Най-красивите ѝ рокли все още ѝ бяха широки, но най-сетне се спряхме на семпла черна, която ѝ стоеше достатъчно добре, особено ако си вдигнеш косата и я комбинираше с висящи диамантени обеци.

— Нали ще дойдеш с мен, Серафина? Искам да ми правиш косата и да ме гримираш. После ще ме придружиш на церемонията, разбира се.

— Разбира се, щом искате — изненадах се аз. Това щеше да е първият ми шанс да изляза от Рим и тя изглежда усети нетърпението ми.

— Тези събития понякога са ужасно скучни — предупреди ме тя.
— Въпреки това е много мило, че искат да почетат Марио.

Бети беше пред тоалетката. Изглеждаше напълно изтощена, притискаше стомаха си с ръка, а лицето ѝ беше разкривено.

— Добре ли сте, синьора? — попитах. — Да ви донеса ли нещо?

Тя се насили да се усмихне, но изглежда усилието ѝ костваше много.

— Само хапчетата, Серафина. Благодаря ти. Те са единственото, което ми помага, когато се чувствам по този начин.

— Не ви ли е добре?

— Малко ме боли. Нищо сериозно.

— Да не би да е от храната — зачудих се аз. — Не може да е от ястията на Пепе.

Тя отново притисна ръка към корема си.

— Не, просто женски проблеми, струва ми се. От време на време ми става така. Лекарите ме убеждаваха да не раждам повече след Елиза, но аз родих момчетата и сега, изглежда, плащам цената.

Донесох хапчетата и чаша вода, без да се замисля над казаното от нея. Бях прекалено млада и не разбирах всичко, което можеше да се обърка в женското тяло. След време разбрах как се е чувствала Бети, но в онзи следобед, докато ѝ подавах хапчетата, ми беше просто жал за нея.

— Добре поне, че пътуването до Неапол не е дълго — рече тя, след като ги преглътна. — Много се радвам, че ще дойдеш, Серафина. На големите партита всички искат да говорят с Марио. Той е звезда и винаги става така. А пък за мен... Както казах, много се радвам, че ще бъдеш с мен.

Развълнувана от възможността, аз започнах да планирам какво да облека. Роклята на точки, разбира се, въпреки че щеше да ми е много трудно да накарам Кармела да се раздели с нея. Щях да си пусна косата и да я бухна около лицето, да си сложа малко грим. След като щях да съм до Бети през цялата вечер, не исках да я засрамя с мизерното си облекло.

До пътуването оставаше малко повече от седмица, а аз се вълнувах не само от партито. Щяхме да пътуваме с влак, всички в едно купе. Това щеше да бъде шансът ми да поговоря с Марио, да насоча вниманието му към сестра ми и да ѝ помогна да се измъкне от другия начин на живот, който се опитваше да я погълне. Сега вече таях големи надежди, а и знаех колко много обич има в сърцето му, когато е в добро настроение. Бети ми беше разказала много истории, но запомних онази за американчето Рафаела Фазано, която умираше от рак и най-голямото ѝ желание било да го чуе да пее. Просълзах се, когато научих прекрасните неща, които синьор Ланца бе направил за горкото дете. Уредил пътуването ѝ до Холивуд, организираше парти и я обсипал с подаръци, а след това, почти цяла година ѝ звънял по телефона всеки петък следобед, без да пропуска, чак до деня, когато тя издъхнала. След като можеше да направи толкова много за една непозната, то тогава щеше да помогне и на сестра ми, която пееше като ангел.

Най-много ми се искаше да споделя новината с Пепе, защото бях сигурна, че ще се зарадва. Само че в този час в кухнята цареше истински хаос. Сигурно правеше спагети, за да има за момичетата, когато се върнат от училище, приготвяше нещо хранително за обяд на Бети и се опитваше да добави някакъв вкус към семплата храна на синьор Ланца. Не можеше да отдели нито миг за почивка, нито пък да ме изслуша и да поговорим за пътуването до Неапол.

В дните, когато Пепе нямаше възможност да ми отдели време, усещах, че ми липсва. Никога досега не бях срещала човек, който да говори като него и разговорите ни винаги ме оставяха замислена над едно или друго. Докато обядвахме с останалия персонал, той се държеше различно. Не беше нито толкова категоричен в мненията си, нито ги споделяше с готовност с останалите. Не говореше за музика с икономката и прислужниците, не молеше гувернантките да опитат новите ястия, които пробваше и никога не споменаваше целувки, когато те похапваха моцарела.

Бях наясно, че това означава, че ме предпочита пред останалите, но не споделих мнението си, както и много други неща, които ме вълнуваха през това лято.

НАЙ-ПРЕКРАСНАТА НОЩ В ГОДИНАТА

Оказа се, че Пепе е купил билети за „Madama Butterfly“^[1]. Отдели цял половин час, за да ми обясни историята и да опише музиката. Тази сутрин печеше хляб и топлият въздух бе наситен със сладко ухание. Синьор Ланца репетираше на горния етаж и чувахме как гласът му отскача от мраморните подове и стени и изпълва цялата Вила Бадوليو.

— Де да можеше той да участва в „Мадам Бътерфлай“. Тогава щеше да е истинско съвършенство.

— Сега гласът му е добър — съгласи се Пепе. — Чуваш ли, че всяка дума, която пее е съвсем ясна? Дори можеш да усетиш чернотата в гласа, която избликва от емоциите.

— Да, много е красиво. Все още не мога да повярвам, че пее самият той, а не слушаме запис.

Тази седмица той пъ часове наред всяка сутрин, първо загреваше гласа си, като тананикаше или издаваше странни звуци като от сирена, след това го отпускате с някоя ария. Пепе знаеше името на всяка песен и от коя опера идва. Когато музиката започваше, той спираше шумната работа — да начуква телешко на тънки пържолки с точилката или да разрязва пиле — за да слуша по-внимателно. Всички оставахме по местата си, когато Марио Ланца започваше да пее. Гласът му действа като магия на всички във вилата.

— Четох, че преди да дойде в Рим, синьорът бил пренапрегнал гърлото си — споделих с Пепе, докато арията достигаше края си. — Сигурно е било лъжа, защото всеки път, когато го чуя, ми се струва съвършен.

— Къде го прочете?

— В клюкарските списания като *Confidenze* — признах аз и зачаках той да изрази неодобрението си.

Пепе само кимна.

— Изглежда няма начин да се избегнат слуховете. Той никога не пее на живо, от много време насам не е пял. Сигурно затова някои са

решили, че вече няма глас.

— Нали сега пее на живо? Ние току-що го чухме, нали така?

— Едно е да пееш, когато си сам в стая, съвсем друго да се изправиш пред публика. Ако синьор Ланца иска да сложи край на клюките, трябва да направи точно това — при това в най-скоро време.

— Може този уикенд да попее на благотворителния бал в Неапол — предложих аз. — Ще бъде прекрасно, още повече че ще бъда там и ще мога да го чуя.

Пепе беше вдигнал точилката, за да продължи да изтънява телешкото, но спря с вдигната ръка.

— Нали няма да ходиш в Неапол с тях?

— Напротив, ще придружа Бети на бала. Щях да ти кажа, но ти беше зает.

— Не можеш — отвърна Пепе. — „Madama Butterfly“, нали не си забравила? Операта ни е този уикенд.

Объркана от многобройните вълнуващи събития в живота ми, не бях разбрала, че двете дати съвпадат.

— О, не. Какво да правя?

— Трябва да говориш със синьора Ланца. Кажи й, че няма да отидеш.

— Не мога да я разочаровам. Обещах й.

— Какво значение има дали си там или не? — сопна ми се Пепе. — Аз съм купил билети. Скъпи са.

— Знам... Извинявай.

— Значи ще говориш с нея.

Спомних си изражението на Бети, докато описваше тези големи партита. Знаех, че ще се чувства самотна, че ще бъде изтласкана настрана от тълпата, която иска да се добере до Марио, защото видях какво стана на снимачната площадка на „Ариведерчи Рома“ и веднъж или два пъти на улицата. Тя винаги се държеше с достойнство, усмивката не слизаше от лицето й, но сигурно се е чувствала безкрайно потисната, когато е виждала как хората й обръщат гръб и й показват, че не ги интересува.

— Обещах й... — повторих тихо.

— И на мен обеща.

— Това ми е работата. Аз съм й асистентка.

— Нали искаш да дойдеш с мен на опера, Серафина? — настоя той. — Планирах това излизане. Поне веднъж жената ще успее да се справи без теб.

— Няма — отвърнах с нескрито съжаление. — Тя има нужда от мен, а пък аз имам нужда от тази работа, не мога да рискувам да я изгубя. Няма ли друг, когото да заведеш?

Пепе изсумтя, хвърли точилката и ми обърна гръб. Не можех да понеса мисълта, че ми е сърдит, че съм развалила прекрасното утро. Докато го наблюдавах как вади хляба със златиста коричка от фурната и го оставя на решетката да се охлади, ми се прииска да върна приятното настроение отпреди няколко минути.

— Пепе, много се извинявам — започнах аз.

Той остана с гръб към мен.

— Марио Ланца не е единственият тенор в Италия — заяви той и поръси твърдата коричка с брашно. — Има и други велики — Ди Стефано, Талиавини, Раймонди, много други. Те имат прекрасни гласове, въздействат с изпълненията си, не са с нищо по-лоши от него. Мислиш, че Ланца е най-добрият, защото не си чувала за останалите.

Излязох нещастно от кухнята и го оставих в лошо настроение. Искрено съжалявах, че го бях разгневила, но нямах представа какво друго да направя. Бети имаше нужда от мен; в това бях напълно сигурна. А пък аз имах нужда от нея и от Марио, така че нямах избор.

Пепе се цупи през цялата седмица. Докато обядвахме, той седнаше колкото е възможно по-далече от мен. Не ми предлагаше да опитвам храната, не ме поглеждаше дори. Компанията му ми липсваше, както и разговорите с него.

Искрено съжалявах за онова, което щях да пропусна — да бъда сред публиката, до Пепе, да слушам как оркестърът загрява, как осветяват сцената, звученето на великолепните гласове. А също и обсъждането след това, когато той щеше да ме попита какво мисля и щеше да ми обясни онова, което не бях разбрала. Щях да пропусна всичко това и много съжалявах. Още по-тъжно бе, че губех приятелството му.

Омръзна ми да го виждам обърнат с рамо или с гръб към мен, извърнал лице настрани и на няколко пъти се опитах да подема разговор с него. Късно една сутрин чаках да приготви подноса на Бети с рохки яйца, препечени филийки и чай, когато се осмелих да заговоря.

— Намери ли на кого да предложиш билета за операта?

Пепе остави колосаната салфетка върху подноса, а до нея подреди лъснатите до блясък прибори.

— Защо да го правя? Ти ще дойдеш с мен — отвърна инатливо той.

— Нали ти казах, че...

— Не искам да чувам и дума повече. — Чайникът издрънча върху подноса, последван от препечените филийки и чашките с яйца.

— Невъзможен си, Пепе. Знаеш колко ми се идва.

— Никой не те спира, поне така ми се струва. Сега върви да занесеш закуската на жената.

Докато качвах подноса на горния етаж, го чух как се разкрещя на икономката и се заоплаква за грешка в поръчката на продуктите. Гласът му отекна по мраморното стълбище също като песните на синьор Ланца, които бяхме слушали по-рано сутринта.

Бети за пръв път заговори за шума, който той вдигаше. Беше будна, когато отнесох подноса, и вече бе седнала в леглото.

— Този готвач — рече тя, докато й наливах чай. — Храната му е превъзходна, но е прекалено темпераментен. Непрекъснато крещи. Започвам да се питам дали не трябва да го освободим.

— Моля ви, недейте — започнах аз и усетих как лицето ми пламва.

Устните на Бети потръпнаха.

— Да не би да си падаш по него? Много е красив, нали?

— Не, не — опитах се да настоявам. — Вината днес да е в лошо настроение е моя.

— Какво си направила? — Бети пое фината чашка от костен порцелан от ръката ми и я остави на нощното шкафче. — Да не си се оплакала от ястията му?

— Не, разбира се. — В първия момент се поколебах. — Искаше да ме заведе да гледам „Madama Butterfly“, защото никога не съм ходила на опера. След като купи билетите му казах, че не мога да отида.

— Защо не можеш?

— Защото денят съвпада с пътуването до Неапол. И двете събития са този уикенд.

— Ясно. — Бети ме погледна с разбиране. — Ти май предпочиташ да отидеш на опера с красивия готвач, нали? Казваш, че не си се zalюбила с него... но аз не ти вярвам.

Почувствах се неловко и усетих как бузите ми пламват отново.

— Харесваш го, нали? — пошегува се през смях Бети. — Признай си, че го харесваш.

— Може би, малко — примирих се аз.

— Колко романтично. — Без да обръща каквото и да било внимание на подноса със закуската, Бети отметна завивките. — Трябва да изберем какво ще облечеш. Сигурна съм, че някои от моите рокли ще ти станат, въпреки че си по-висока от мен. Да пробваме веднага. Какво е подходящо за вечер в операта. Я да видя...

— Синьора, нали искате да дойда с вас в Неапол?

— Онова в Неапол не е важно. Ал ще дойде с нас и ще ми обръща внимание, когато Марио е зает. Според мен, мургавата ти кожа ще изпъква на по-бледи цветове. Ето я копринената рокля, която облякох за „Дъжд от звезди“ преди няколко години и ще ти стои перфектно. Малко е демодизирана, но пък деколтето е приказно, доста ниско.

Опитах се да протестирам, но очите на Бети блестяха и тя нямаше никакво намерение да ме слуша. Вдигна ципа, сложи ми перли, потърси подходяща чантичка, дори ме наметна с шал през раменете, макар времето да беше твърде топло. Беше очарована от мисълта, че ще прекарам вечерта с Пепе.

— Толкова си красива, че готиният готвач няма да ти устои — обеща тя. — Трябва да ми разкажеш всичко, когато се прибереш. Спомням си първия път, когато Марио ме заведе на опера. Пееха на италиански, но той ми обясни за какво става въпрос. Малко мъже биха направили нещо толкова прекрасно за едно момиче. Много се вълнувам за теб.

Чувствах се неудобно в дрехите ѝ, страхувах се да не лекъосам или да не скъсам роклята, която със сигурност беше поне сто пъти по-скъпа от всичко, което бях облича досега. Опитах се да ѝ откажа.

— Не трябва... прекалено много е... Имам една хубава рокля, която мама уши — заекнах аз.

— Глупости, тази ти стои толкова хубаво, че не желая да чувам и дума повече.

Гледах отражението си в огледалото и разбрах, че докато съм в тази рокля никой няма да ме зяпа така сякаш не съществувам. Изглеждах по-възрастна, с повече класа, сякаш се бях превърнала в част от света на Бети.

— Благодаря ви, много сте мила. И двамата със синьор Ланца направихте толкова много за мен. Много съм ви задължена.

— Пак заповядай. Хайде сега да се преоблечеш в твоите дрехи и тичай да кажеш на темпераментния готвач, че ще отидеш на опера с него.

Пепе започна да ме гледа различно, след като ме видя в официалната рокля на Бети. Ако не друго, то поне начинът, по който се отнасяше към мен, се промени. Докосна ме внимателно, пръстите му спряха на кръста ми и ме поведе. На два пъти ми каза, че съм много красива.

Представата ми за Пепе бе оформена от разговорите ни за музиката. Мнението му беше категорично, твърдо. Сега обаче видях друга негова страна, той се представи като внимателен, мил, дори романтичен. Изглежда Бети беше права. Бе наистина чудесно един мъж да заведе момиче на опера.

Когато седнах в операта, се почувствах великолепно. Над нас блестеше огромен полилей от хиляди кристални капчици, около нас се издигаха ложите, пълни с богати хора. Видях възрастни дами с тежки наниз перли и диаманти, мъже с кадифени наметки и папийонки, стиснали в ръце бастуни със сребърни дръжки.

Когато музиката започна, аз останах очарована от гласовете, които се разнесоха в залата и изпълниха всеки ъгъл. Музиката беше завладяваща, но и красива. Искях да обърна внимание на всяка нота, да я почувствам и изживея, също както песните на синьор Ланца. Същевременно усещах седналия до мен Пепе, крака му опрян в моя, ръката му, която докосваше голия ми лакът. Знаех, че наблюдава лицето ми, също и актьорите на сцената. Операта беше изумителна, имах чувството, че двамата сме заедно, сами, някъде навън.

След това той ме заведе в открито кафене на Виа Венето. Похапнахме *granita*^[2], кафе и бадемова торта, говорихме си както

никога досега. Пепе не заговори за операта, както очаквах. Вместо това ме накара да разкажа за себе си.

Внимавах много какво казвам; за да не се изпусна за някое от нещата, които не исках да научава. Само че никой досега не бе проявявал такъв интерес към мен и аз заговорих по-открито. Описах му красотата на мама, колко сладка, но мързелива може да е Розалина, какъв инат е Кармела. Вниманието, с което ме слушаше, се оказа истинско вълшебство и аз започнах да се притеснявам за някои от тревогите, които ме притиснаха.

— Какво ли ни готви бъдещето? — запитах аз, докато бодвах парче бадемова торта. — Може би ще успея да си намеря работа в някоя друга къща, ако семейство Ланца заминат от Рим, ами останалите? Кармела е сигурна, че ще пробие като певица, но малцина имат такъв късмет. А пък Розалина... в момента мисли единствено за храна и красиви рокли. Какво ще стане с нея?

— Ти ли трябва да се тревожиш за всичко това? — попита Пепе.

— Аз съм най-голямата. Открай време се грижа за тях. Не мога иначе.

— Не можеш да планираш живота им — изтъкна той. — Те сами ще изберат накъде да поемат, особено сестра ти Кармела, след като е толкова амбициозна. А ти можеш поне да опиташ да си изградиш живота, който искаш.

— Не съм сигурна какво точно искам — признах аз. — Ти имаш таланта да готвиш, Кармела разчита на гласа си. Аз обаче не притежавам специални умения.

Пепе се усмихна.

— Струва ми се, че грешиш.

Усмихнах му се и неочаквано се почувствах много неловко.

Разхождахме се по Виа Венето до късно покрай кафенетата на тротоара, пълни с двойки, които вечеряха, пиеха коктейли или кафе. Стори ми се странно, че по улиците на Рим продължаваше да кипи живот много след часа, в който си лягах.

Пепе преплете пръсти с моите и двамата поехме заедно, той във взетия под наем костюм, аз променена до неузнаваемост в роклята на Бети, сякаш мястото ни бе сред множеството чудесно облечени хора.

— Не искам тази вечер да свършва — признах аз. — Беше свършена.

— Не се тревожи, Серафина. — Той нежно стисна ръката ми. —
Ще има и други свършени вечери. Сигурен съм.

[1] „Мадам Бътерфлай“ (ит.), известна и като „Чо-Чо-сан“ е опера
от Пучини. — Б.пр. ↑

[2] Замразено плодово пюре, разбито на кристалчета. — Б.ред. ↑

ВСИЧКО, КОЕТО СИ ТИ

Представях си как Марио и Бети се наслаждават на празненството в Неапол, радват се на изпълненото с обожание множество и почестите, които градът им беше подготвил. Връщането им щеше да бъде подходящият момент да повдигна въпроса за Кармела. Просто трябваше да говоря за прослушването и колко подходяща е тя за дуета със синьор Ланца. Бях сигурна, че ще успее да ѝ помогна да спечели ролята в „Ариведерчи Рома“.

Само че в мига, в който двамата влязоха във вилата, стана ясно, че пътуването е било истинска катастрофа. Никога досега не бях виждала Марио така побеснял. Крясъците му проехтяха из цялата вила.

— Как може да ни поставиш в подобно положение? — не спираше да навиква той господин Тайтълбом. — Къде ти беше умът? Ами на онези от студиото?

— Вече ти казах, че нямам представа какво става — опита се да се защити той. — Откъде можех да знам? Подведоха и мен.

— Ти си мой мениджър. Длъжен си да знаеш.

Прекалено изтощена от крясъците им, Бети се качи и си легна веднага. Занесох ѝ топла напитка от пресни лимони. Тя ми се стори необичайно разсеяна и мълчалива, докато почиствах грима ѝ и разресвах косата ѝ. Канех се да ѝ разкажа за операта, но тя изглежда беше забравила къде съм била. Мислите ѝ се рееха някъде далече.

Когато се пхна под завивките, аз се заех да изтръскам роклята, която беше облякла за концерта, и да я закача до отворения прозорец, за да се проветри, с надеждата да ми разкаже какво се е случило.

Едва след като отпусна глава на възглавницата, Бети най-сетне заговори:

— Слава богу, че се върнахме — въздъхна тя.

— Да не би нещо да се е случило в Неапол, синьора?

— Беше отвратително.

— Защо? Да не би да не са почели синьор Ланца, както обещаха?

— Напротив, почетоха го. Само че не беше онова, което мислехме.

Останах в стаята, заех се да подреждам бурканчетата и четките на нощното й шкафче, разместих и почистих всичко с надеждата тя да ми разкаже още.

— Синьор Ланца пъ ли? — опитах се да я накарам да заговори.

— Да, защото не спряха да го молят. Той не беше готов, но как да откаже.

— Затова ли е толкова ядосан?

— Не, разбира се. — Бети се поизправи в леглото. — Ядосан е, защото не беше концерт, ами най-обикновена заблуда. Оказа се политическа надпревара, а нас ни използваша. Цялата работа беше замислена от някой си Лъки Лучано. Бил известен с печална слава, може и да си чувала за него.

— Не, май не съм.

— Ал разбра, че бил мафиот, истински шеф на мафията. Горкият Марио трябваше да се здрависа с него, просто нямаше избор. Сега сме много разтревожени. Ако тези хора се закачат за нас, един господ знае какво ще стане. Ще успеем ли някога да се отървем от тях? Страхувам се да не започнат да ни изнудват, да не заплашват децата. Чувала си за ужасните отвличания, нали?

Бети беше разтревожена, бузите й поруменели. С надеждата да я успокоя, аз й предложих да си пийне от лимоновата напитка.

— Трябва да похапнете, синьора. Да ви донеса ли нещичко от кухнята?

— Не, в момента не мога дори да помисля за храна. Знам само, че не мога да се нарадвам, че съм на безопасно място в леглото си.

Този ден настроението във вилата беше мрачно и всички обсъждаха Лъки Лучано. Оказа се, че Пепе бил чувал за него, тъй като родното му село се намирало недалече от Неапол и славата му се носела дори там.

— Много опасен човек ли е? — полюбопитствах аз.

Пепе сви рамене.

— Такива хора почти винаги са опасни. Предполагам, че се е възползвал от всички облаги, които въпросният благотворителен концерт му е донесъл. Нямам представа дали ще ни заплаши. Надявам се да не го направи.

По-късно една от гувернантките ми каза, че Бети я била помолила да наблюдава децата особено внимателно и да ѝ съобщава незабавно, ако забележи подозрителни лица. Известно време не трябвало да ходят на оживени места като градината на Вила Боргезе. Шофьорът трябваше да ги вози навсякъде, а децата не трябвало да остават сами нито за момент.

Сякаш неочакваният призрак на мафията не беше достатъчен, ами на следващия ден се разрази още по-ужасна криза. Сутринта започна както обикновено. Марио се събуди рано и започна да загрява гласа си, преди да тръгне за студиото с господин Тайтълбом; шофьорът и една от гувернантките заведоха момиченцата на училище, а момчетата останаха у дома да рисуват и да четат комикси.

Бети все още беше потисната, но поседя известно време със синовете си и на обяд я убедих да похапне малко паста. Скоро след това входната врата се хлопна и видяхме господин Тайтълбом да подкрепя Марио, който беше пиян-залян и вонеше на уиски.

В продължение на няколко секунди се възцари тежко мълчание, след което се разрази скандал, какъвто досега не бях виждала и чувала. Бети събра всяка капчица енергия, за да подхрани яростта си, и занарежда изпълнени с горчицина думи към господин Тайтълбом. Нямах начин някой да я успокои. Бях притихнала в един ъгъл на стаята, откъдето наблюдавах и слушах, без да ме забележат.

— Как можа да му позволиш да се напие? Нали уж трябваше да се грижиш за него? Имах ти пълно доверие, а ти допусна да се случи подобно нещо — крещеше Бети.

— Не ме обвинявай — повиши глас господин Тайтълбом. — Не мога да го държа под око всяка минута. Той е възрастен човек и ако е решил да пие, тогава никой не е в състояние да го спре.

— Откъде е докопал алкохол?

— Не знам. Оставих го в гримьорната, а аз излязох да проведа няколко разговора по телефона. Сигурно е изпратил шофьора да му купи бутилка. Когато отидох при него, вече я беше изпил.

— Дойде ми до гуша от тази работа — заяви Бети. — Не издържам повече.

— Нито пък аз. — Гласът на господин Тайтълбом прозвуча студено. Изражението му беше мрачно. — Още когато пристигнах,

казах на Марио, че ще остана единствено, ако не близва алкохол и бях напълно сериозен.

— Не можеш да го оставиш.

— Напротив, мога. Не само че го оставям, Бети... Отървавам се от него. Да си намери друг, който да го следва навсякъде, защото аз приключих.

Не съм сигурна дали Марио чу нещо от скандала, въпреки че беше много шумен, защото беше припаднал на канапето. На следващия ден беше все още в леглото и се опитваше да се пребори с махмурлука, когато господин Тайтълбом си замина, плюшеното му палто с кожена яка метнато на ръката, останалите му вещи прибрани в огромен куфар. Изнесе всичко от Вила Бадолио и тогава го видяхме за последен път.

Бети трябваше да се справи с кашата сама. Положението беше тежко, снимките бяха спрени за втори път, тъй като синьор Ланца не беше в състояние да работи. Отчаяна обикаляше коридорите на вилата и се питаше как да постъпи.

— Трябва да отиде някъде, където няма как да си набавя алкохол. Ако успее да остане трезвен поне два дена, тогава всичко ще се оправя.

— Ами болницата? — подхвърлих аз, изпълнена с желание да помогна. — Както когато постъпи, за да отслабне. Там няма алкохол. Значи не е опасно.

Бети се втренчи в мен, докато преценяваше плана ми.

— Може и да си права. Хората няма да знаят защо е постъпил. Мога да кажа, че е преуморен от работа и си почива. Може пък той да се нуждае точно от почивка.

Същия следобед дочух нов скандал между двамата и на следващия ден Марио беше приет в болница заради стрес и изтощение.

Всички във вилата знаеха истината, но нито един от нас не продума, не обсъждахме проблема дори помежду си от страх Бети да не разбере. Тя беше много лабилна и непрекъснато плачеше. Никой не успя да я утеши, макар всички да опитвахме. Пепе ѝ приготвяше сладки печива, гувернантките учеха децата на италиански песни, с които да я развличат. Колийн имаше хубав глас и Бети дори ѝ ръкопляска, но малко след това отново униваше.

— Толкова е тъжна — споделих с Пепе един следобед, докато му помагах да почисти зеления боб. — Двамата със синьор Ланца се

обичат, но това не им помага. Де да можеше той да се откаже от пиенето, тогава сигурно щяха да са щастливи.

Кухнята беше убежището ми от тъгата, която изпълваше останалата част от вилата. Намирах спокойствие единствено, докато се хранехме, когато можех да се потопя в ароматите и вкусовете. Пепе пък нямаше нищо против да мисли над положението заедно с мен, да го обсъжда и да споделя мнението си.

След като бланшира боба, аз обелих шушулките, които криеха яркозелените сърца и останах да го наблюдавам как приготвя вечерята. Той работеше бързо, не спазваше точни мерки, не следваше точна рецепта, готвеше по усет. Питах се дали може да сготви повторно същото ястие и дали то ще има същия вкус.

— Колко пържиш лука? — попитах го аз, когато започна соса.

— Докато не се стопи — бе отговорът.

— Как правиш тези малки *orechiette*^[1]?

— Нищо особено няма, от брашно и вода.

Въпреки небрежното му отношение, Пепе влагаше сърце и душа в подготовката на храната. Хрупкавата, горчива салата от пунтарела се правеше с огромно внимание, отделяше листата едно по едно, режеше връхчетата, след това ги топваше във вода, за да се накъдрят и станат красиви. Дресингът с аншоа се получаваше от енергична работа с хаванчето. Докато го наблюдавах как разтваря мазното сирене бурата и го освобождава от зелените листа или меси хляб със силните си пръсти, опитва как ароматите се променят и насищат, докато сосът къкри или чувах пукота на спагетите, когато ги пречупваше, за да ги пусне в тенджерата с вряща вода... усещах как животът в кухнята му ме сгрява.

Често ми позволяваше да му помагам с най-простичките неща: да държа дървената лъжица, да разбърквам пържения лук, да почиствам пресен грах и да пълня гевгира, да настържа резен пармезан. В тези моменти имах чувството, че готвя с него. Това бе чудесен начин да сме заедно.

И двамата бяхме свикнали да започваме дните с гласа на синьор Ланца, докато загрева. Така се ориентирахме и за другото: дали е дошло време да събудя Бети и да разберем в какво настроение е, дали Пепе трябва да затопли във фурната хляба или да натрие месото с чесън и розмарин, дали гувернантките трябва да обличат момичетата в

училищните униформи и да ги срещат. Звученето на гласа му ме очароваше и вълнуваше и сигурно и с другите беше така. Сега обаче, докато Марио беше в болница, къщата бе тиха и унила.

Цяла нощ мислих за Марио, питах се как нещата са се объркали чак толкова, след като животът му е бил толкова обещаващ. Надявах се да обсъдя този въпрос с Пепе, както ставаше често, но този ден той изобщо не се трогна.

— Животът е сложен — бе единственият му коментар, когато заговорих за пиенето на Марио и за тъгата на Бети. — Нищо не е толкова просто, колкото изглежда.

— Би трябвало да са щастливи — опитах се да споря аз. — Погледни, че имат всичко — и пари, и слава, и талант, и красив дом, и четири сладки дечица. Ако имах всичко това, сигурна съм, че щях да бъда предоволна.

— Ще си намериш причина да си нещастна, винаги така става. Все ще има някоя издънка в живота ти, която да ти помрачава настроението.

Никога не бях виждала Пепе такъв, никога не го бях чувала да говори с такова безразличие или с толкова песимизъм.

— Какво ти става днес? — попитах. — Май не си на себе си.

— Как да не съм. Просто съм си такъв — отсече той.

— Нещастен си. Какво не е наред? — продължих да настоявам. — Моля те, кажи ми.

— Всичко е наред. Може пък просто да не съм в настроение да съм щастлив. — Пепе се зае да реже картофи на тънки парченца, залиса се в работата, умислен, мълчалив, както и цялата къща тази сутрин.

Оставих го и се качих да потърся по-приятна компания другаде. На горния етаж се надявах да попадна на Бети и да я убедя да се поразходим по Виа Кондоти. Открих я на телефона, лицето ѝ грейнало, гласът оживен.

— Разбира се, ще му кажа веднага щом го видя — обещаваше тя. — Той много ще се зарадва. Много благодаря, че звъннахте и ни казахте.

— Нямах представа каква добра новина научих — обърна се тя към мен, щом остави слушалката. — Обадиха се от студиото. Открили са малката улична певица и тя ще пее в дует с Марио веднага щом той

се почувства достатъчно добре, за да започне отново работа. Чудесно, нали? Той имаше нужда точно от такава новина.

Опитах се да се усмихна, но лицето ми отказа да трепне.

— Той наричаше детето късметче — продължи щастливо Бети.
— Ще приеме новината като добро предзнаменование, сигурна съм.

Тя нямаше търпение да тръгне веднага към болницата, затова ѝ напълних ваната, приготвих ѝ дрехи, извадих ролките за коса и грима и както обикновено я приготвих за излизане. През всичкото това време мислех за сестра си и колко разочарована ще бъде. Не спрях да проклинам Луиза ди Мео, но не спирах да се обвинявам, че не съм уредила нищо. От страх да не ме помислят за прекалено нахална, като се оставих Пепе да ме разсейва, като предпочетох да отида на опера, вместо да отпътувам за Неапол, аз бях съсипала шанса на Кармела да пее в „Ариведерчи Рома“. Щеше ли тя някога да ми прости? Тя имаше нужда от помощта ми, а аз я предадох.

Сега вече разбирах как се чувстваше Пепе и няхах никакво настроение да бъда щастлива.

[1] Паста орекиете (ит.). — Б.пр. ↑

ПОВЕЧЕ, ОТКОЛКОТО ПРЕДПОЛАГАШ

Известно време ми се струваше, че за сестра ми има шанс, тъй като братът на Луиза ди Мео настояваше за безобразна сума пари, за да се снима тя във филма. Той бе убеден, че синьор Ланца иска момичето толкова много, че ще се бори за нея, независимо от всичко. Аз обаче не бях толкова сигурна.

— Той е отвратително превзет и непрекъснато повтаря, че дават дребни пари за частица от истинския Рим — довери Бети, докато миех косата й рано същата вечер. — Само че става въпрос за десетки хиляди лири, много повече, отколкото тя ще изкара за един месец по улиците.

— Така си е, синьора — съгласих се аз. — Какво ще стане сега? Ще платят ли сумата, която той иска?

— Не, разбира се. Очевидно са намерили друго момиче, което се е явило на прослушване и е много добро. Може Марио да предложи ролята на нея.

Надявах се да става въпрос за Кармела, докато оправях косата й и преценявах как да постъпя. Можех да попитам Пепе за съвет, но кой знае защо настроението му си оставаше мрачно и кухнята вече не беше ведрото, приятно място, както преди.

Вместо това реших да поговоря със синьор Ланца при първия възможен случай. Вече го бяха изписали от болницата, разкажал се, но доволен, готов да продължи със снимките на филма. Откакто се върна, не го бях виждала да се клатушка, не бях чувала гласа му да надебелява, нито да заваля думите, но знаех, че все още не е забравил навика си да отпива бавно от чаша уиски, за да се отпусне след дългия ден на снимачната площадка и реших, че това е най-подходящото време да поговоря с него.

Истината бе, че се чувствах безкрайно нервна, тъй като Бети непрекъснато се оплакваше, че хората вечно се възползвали от голямото сърце на Марио, така че аз не исках да мислят, че и аз съм като тях, поредната използвачка. Само че една казана от мен дума

можеше да промени нещата и да го накара да се откаже от Луиза ди Мео.

Същата вечер той влетя във вилата, повика високо Бети и децата. Последва развълнувано посрещане; игра бокс с Деймън и Марк, наведе се и целуна Колийн и Елиза. След малко обаче шкафът с напитките го привлече с пълната гарафа, който чакаше до искряща кристална чаша. Оставих му няколко минути, за да пийне от брендито и почуках на вратата.

— Синьор Ланца, може ли за момент, ако не възразявате?

— Заради Бети ли е? Какво не е наред? — притесни се той.

— Не, синьор. Въпросът е личен. Може ли?

— Разбира се, Серафина, кажи какво искаш.

Усмихна се, когато изрече името ми и за момент единствената ми мисъл беше, че съм сама в стаята с него. Марио умееше да накара всички да се почувстват значими: гледаше ни право в очите, говореше с нас като с равни. Независимо от това, аз се почувствах малко засрамена.

— Серафина?

Поех си дъх и колкото умолително, толкова и самодоволно, се опитах да похваля сестра си и прекрасния ѝ глас.

Той ме изслуша и поклати глава.

— Много съжалявам, но е прекалено късно. На брата на Ди Мео най-сетне му дойде ум в главата и всичко е уредено. Чух обаче, че имало още едно момиче с талант, идвало ѝ отвътре. Нямах представа, че ти е сестра. Не я ли слушах веднъж? Бяхте на улицата пред „Екселсиор“, в деня, когато те наех?

— Тя изпя „Бъди моята любов“ — напомних му неуверено аз.

— Точно така. Не се натъжавай, Серафина. Този път може и да не се получи, но съм сигурен, че ще се отвори нова възможност. Толкова красив глас не може да бъде похабен.

— Наистина ли?

— Да, но за този филм няма възможност — рече той със съжаление. — Няма да я забравя, обещавам.

— Не мислете, че не съм благодарна за всичко, което направихте, синьор... — започнах аз.

Той обаче надигна чашата и я изпи до дъно, погледна златния часовник на китката си и ме прекъсна.

— Бети готова ли е? Нали не е забравила, че тази вечер ще вечеряме с Ред Силвърстийн? Не искам да закъсняваме.

През следващите дни, Луиза ди Мео идва в къщата на няколко пъти, за да си играе с децата. Тя беше приятно момиче и аз не я мразих дълго, въпреки че, според мен поне, не пееше наполовина хубаво като сестра ми.

Макар че донякъде ми се струваше, че предавам Кармела, не се стърпях и отидох с останалите да видя как ще запишат сцената с дуета край фонтана на Пиаца Навона. Бяхме всички: и Бети, и децата, и гувернантките, и икономката, всички, освен Пепе. Денят беше приказен, тълпите се скупчиха, нетърпеливи да зърнат какво става. Бяхме достатъчно близо, за да виждаме добре и на мен ми се стори, че Луиза се чувства неловко в новия син пуловер и пола, докато се опитваше да се задържи на парапета. Акордеонист изсвири първите няколко ноти от песента и Марио запя, а тя не знаеше какво да прави с лицето си, отначало му отправи неуверена усмивка, след това започна да приглася.

Той беше много внимателен, пое ръката ѝ и я насърчи да стане и да изпее солото си, сякаш бе негова дъщеря. С протегнати ръце тя запя с пълно гърло. Не харесвах натрапчивия неаполитански начин на пеене и се намръщих. Дори когато приключиха, той затихна елегантно, а тя все още пееше с пълно гърло. Сигурна съм, че Кармела щеше да се справи много по-добре, въпреки това тълпата изръкопляска радостно и изглежда всички бяха доволни.

След това Марио даде автографи и ни зарадва с още една песен. Гласът му този ден беше превъзходен и не помня досега да ми се е струвал толкова красив и елегантен като днес, в тъмния костюм, гарваново черната му коса зализана, а очите, както винаги изразителни, блестящи.

Снимките на „Ариведерчи Рома“ бяха почти приключили и настроението му ставаше все по-ведро с всеки изминал ден. Бети също беше по-весела, говореше за партита и пътувания, за посещения от американски репортери и телевизионни водещи, може би дори за представления на живо. Животът във Вила Бадолио беше пълен с вълнение.

Настроението у дома, в Трестевере, съвсем не беше толкова ведро. Макар да уверих Кармела, че синьор Ланца няма да забрави обещанието си, тя не ми повярва.

— Следващият филм — изсъска злобно тя. — Може да няма такъв. Нали първо трябва да видят какво е мнението на критиците за „Ариведерчи Рома“? Ами ако се окаже пълен провал?

— Със сигурност ще бъде небивал хит — настоях аз, — и тук, и в Америка. Всички го казват.

— Само защото подслушваш личните разговори на хората не означава, че разбираш нещо — сопна ми се тя.

От думите на сестра ми ме заболя, защото бе истина, че много често чувах приказки, които не бяха за мен. Невероятно колко бързо хората престават да забелязват прислугата. Свикват да сме около тях и забравят колко много можем да видим и чуем. По това време животът на Бети и Марио ми се струваше по-истински от моя. Те бяха в средата на сцената, а аз бях тяхната публика, очарована от пиесата. Не можех да откъсна очи.

— Чувам много неща — отвърнах на Кармела. — Няма как да не ги чуя.

— Както кажеш — измърмори тя и изви многозначително очи.

— Не се дръж гадно. Направих всичко по силите си и непрекъснато ти повтарям, че и твоят шанс ще дойде, стига да проявиш малко търпение.

— Няма никакво значение. Имам си собствени планове. — След тези думи Кармела се обърна и отказа да ми каже за какво намеква, колкото и да настоявах.

На следващата вечер си тръгнах от работа по-рано от обикновено и забързах право към къщи в Трестевере. Мама беше с тежка настинка и исках да ѝ направя от топлата лимонова напитка, която Пепе приготвяше винаги, когато някой не се чувстваше добре. Носех торба с плодове, малко бурканче мед и канела, които взех от кухнята. Есента бе настъпила, топлината и светлината угасваха, докато вървах бързо, с наведена глава, нетърпелива да се добера до апартамента ни и да проверя какво прави мама.

По навик погледнах към бара на ъгъла, защото знаех, че мама не е никак добре и не е там. Забелязах приятелката ѝ Джана и две от другите, натруфени както винаги, да говорят с по-млада жена, която не познах. Тя беше седнала с гръб към мен, облечена в червена рокля, прекалено лека за хладната вечер. Не съм сигурна дали Джана вдигна ръка за поздрав, когато момичето се обърна да погледне и аз разбрах, че това е Кармела. Устните ѝ бяха с черешовото червило на мама и нейните маргаритки от изкуствени диаманти блестяха на ушите ѝ. Останах шокирана, че изглежда толкова голяма.

— Какво правиш тук? — попитах аз.

— Очевидно е, че пия. — Тя вдигна нахално чашата си към мен.

— Би трябвало да си вкъщи, да се грижиш за мама и Розалина.

— Нали си тук, значи ти ще се грижиш за тях.

— Мисля, че трябва да се прибереш — настоях аз.

Джана протегна ръка и сребърните гривни на китката ѝ издрънчаха.

— Стига си се суетила, Серафина. Ще пийнем набързо и тя ще се прибере.

— Прекалено млада е... — започнах аз, без да крия, че съм вбесена.

— Прекалено млада за чаша безалкохолно и „Ангостура“^[1] ли?

— Ами...

— И да си побъбри няколко минути с най-добрите приятелки на майка ви ли?

— Мястото ѝ не е тук.

Джана потупа празния стол до себе си.

— Защо не поседнеш, изпий едно „Чинцано Росо“ и си почини. Не можем да се видим с теб, откакто започна работа за голямата холивудска звезда и семейството му. Ела да ни разкажеш. Хайде, седни — настоя тя.

— Нямам време...

— Напротив, имаш. Майка ти си почива, а Розалина е при нея. Поне веднъж се позабавлявай. Винаги си толкова сериозна.

Запитах се дали хората ме възприемат по този начин, като сериозна и скучна. Макар да не исках, аз седнах и приех напитката, която ми предложиха.

— Червената рокля откъде е? — попитах Кармела. — Не съм я виждала.

— Нова е, от мамините. Знае, че съм я взела назаем.

Сестра ми се чувстваше в свои води сред тези жени, бърбеше и се смееше приятелски. Дори с чаша в ръка сред тях, аз усещах, че не съм на мястото си, чудех се какво да кажа. Те бяха приятелки на мама, жени, които познавах толкова отдавна, че ми бяха почти като лели, въпреки това, когато видях колко естествено се чувства Кармела сред тях, се притесних.

Когато нощта се спусна, те излязоха от бара и тръгнаха по обичайния си път на високите токчета, пристъпваха внимателно по калдъръма и вероятно се насочваха към осветените кафенета на Виа Венето или Испанския площад. Бях доволна, че Кармела няма да тръгне с тях, макар да ѝ се искаше.

Вместо това се върнахме в апартамента, където мама си почиваше в леглото, а по кухненската маса се търкаляха опаковки от шоколад, с който мама се беше опитала да накара Розалина да пази тишина и малката ми сестра се беше оплескала до ушите. Избърсах бързо с влажна памучна кърпа и се заех да направя напитката на мама, изстисках лимоните, затоплих сока и в апартамента се понесе уханието на цитруси и всичко изведнъж стана по-чисто и свежо.

— Тревожа се за Кармела — споделих с мама тихо, когато ѝ занесох напитката. Тя се чувстваше много зле, очите ѝ сълзяха, носът ѝ беше почервенял, сополив. Знаех, че този ден няма да излезе от стаята, тъй като мрази да я виждат в подобно състояние.

— Нищо ѝ няма — настоя мама. — Била е с Джана и останалите, те ще се погрижат за нея.

— Тя още няма петнайсет.

— Знам на колко е, Серафина — тросна се тя.

— Когато облече дрехите ти изглежда колкото мен, дори по-възрастна.

— Новата ми червена рокля ли? — въздъхна тежко мама. — Казах ѝ, че не ѝ позволявам да я облича, но нали я знаеш. Бях същата на нейната възраст. Дори по-ужасна.

Докато седях край леглото ѝ, само двете в тихата стая, въпросът сякаш дойде от само себе си.

— Ти на колко беше, когато започна да работиш, мамо?

— По-голяма от Кармела, но не много — призна тя, след това се усмихна тъжно. — Родителите ми искаха да започна работа като твоята, прислужница в къщата на богато семейство.

— Защо не започна?

— Не можех да понасям мисълта, че ще слугувам на някого. Затова избягах и ми беше трудно, защото бях млада и сама, а хората се опитваха да се възползват от мен. Това обаче се промени и ето че сега съм независима жена. — Тя духна горещата лимонова напитка и отпи. — Никой не ми нарежда какво да правя. Не ми се налага да готвя или да си съсипвам ръцете като мия чинии. Животът ми се подреди точно както исках.

Дори докато лежеше в пропитите от пот чаршафи, косата ѝ сплъстена на възглавницата, носът протрит от кърпичката, у мама имаше гордост, сила, срещу които никога нямаше да посмея да се изправа.

— Ти не искаш живот като моя, Серафина. Даде ясно да се разбере — рече остро тя. — Сега разбираш ли защо не завиждам на твоя?

— Но Кармела...

— Моята работа е тя да е в безопасност. — Мама отпи нова глътка от напитката. — Благодаря ти. Точно от това имах нужда. Много те бива да се грижиш за хората, сага. Тъкмо за това си създадена.

За втори път тази вечер се запитах дали наистина бях толкова безлична, колкото всички изглежда ме възприемаха.

[1] Горчива ароматична настойка на суха основа, която придава „сух“ вкус на коктейлите. — Б.пр. ↑

ДОВЕЧЕРА ЩЕ ИМА ПАРТИ

Във Вила Бадолио бяха организирани много партита, а на мен ми беше безкрайно приятно да стана част от тях. Грабвах поднос хапки, обикалях залата за приеми, движех се между американските посетители, италианските старлетки и певци, понякога познавах лица от списанията, които четях, но в повечето случаи нямах понятие кои са непознатите. Бети изглежда се познаваше с повечето, държеше се мило, гостоприемно, беше в страхотно настроение, както и Марио, защото той обожаваше добрата компания и възможността да демонстрира щедростта си.

В кухнята Пепе също се вихреше, доволен от предизвикателството да приготви нещо различно за гостите. За по-големите партита наемаха допълнителен персонал, но когато ставаше въпрос за храна, Пепе бе единственият господар в кухнята и не допускаше нито приказки, нито смях около себе си. Той трябваше да бъде навсякъде: край печката, където вкусваше и разбъркваше, провикваше се да даде инструкции, оглеждаше внимателно всяко плато или чиния, преди да разреши да бъде отнесено горе. С мен се държеше като с непозната, строго, дръпнато, по нищо не приличаше на приятеля, когото имах преди.

Но на партита всички бяха различни: Бети се държеше по-самоуверено, Марио преливаше от идеи и вълнение, след като снимките на филма бяха завършени и той беше свободен.

— Пея като десет тигъра — чух го да казва на гостите на едно от партитата, организирано в чест на поредния американски гост. — Чакайте само да чуete какви планове имаме. Ще обиколим Европа, ще пея пред кралицата на Англия, ще изнасям концерти по цял свят.

— Какво ще кажеш за операта, Марио? — попита някой. — Ще пееш ли в „Ла Скала“?

Половината от гостите в стаята замълчаха в очакване на отговора.

— „Ла Скала“ ли? — отвърна небрежно той. — Преди няколко години ме поканиха да открия сезона, но аз бях поел ангажимент с един филм и така и не можах да отида.

— Може би сега е моментът — настоя гостът.

— Никога не се знае. Може. — Марио шляпна човека по гърба и изрева: — Ще ги разбия в „Ла Скала“! — Гостите избухнаха в смях заедно с него.

Повторих разговора на Пепе, когато слязох в кухнята, за да напълня подноса с малки препечени филийки с мус от съомга. Той не обърна внимание и реши, че ставало въпрос за обичайните приказки по време на парти, но аз не бях сигурна, че е прав. Откакто от Ню Йорк пристигна Коста, приятелят на синьор Ланца, имах чувството, че подготвят нещо важно.

Коста говореше тихо и бавно, често си слагаше тежки очила с тъмни рамки и изглеждаше най-доволен и щастлив, когато седеше на пианото и акомпанираше на Марио. Понякога ги чувах да се карат, а веднъж или два пъти не си говориха дни наред, въпреки това връзката им беше забележителна.

— Познават се от десет години — обясни Бети, докато ѝ помагах да се приготви за партито в чест на Коста. — Марио работи най-добре с него.

Всяка вечер идваше моментът, когато гостите молеха синьор Ланца да попее и той никога не отказваше. Същата вечер се събраха около пианото, Коста изсвири няколко акорда, за да го представи, и Марио изпълни стаята с най-възхитителния, най-завладяващ звук.

Вложи толкова чувство в песента, сякаш оголваше душата си и аз заставах неподвижно, с поднос в ръка, полупритворила очи, за да се изолирам от телата, които ме притискаха отвсякъде и да се насладя единствено на чудото на гласа, който избликваше от синьор Ланца.

Първо ни изпя „Санта Лучия“, след това „Защото си моя“ и най-сетне любимата ми „Аве Мария“, като задържа последната нота дълго, убедително, а накрая се усмихна на гостите си. Изглежда сред гостите имаше хора, които го бяха слушали единствено на запис и по всяка вероятност бяха повярвали на слуховете, че е изгубил гласа си или не постига нищо без микрофон. Сега се убедиха лично в истината.

— Браво Марио, браво! — провикваха се те и аплодираха.

Когато пеенето приключи, партито отново стана каквото беше преди: лееше се шампанско, гласовете ставаха все по-високи, някой пушна плоча и започнаха танци.

Група гости се задържаха около Марио и аз забелязах как Коста остана сам на пианото да разгръща нотните листа, изпълнен с неудобство.

— Синьор, да ви донеса ли нова напитка? — попитах го аз. — Искате ли шампанско?

— Благодаря — усмихна се той и кимна към бутилката. — „Дом Периньон“, нали? Чудесно.

Отпуснах салфетката, за да види етикета.

— Точно така, Марио признава единствено най-доброто.

Налях му внимателно — бях видяла как кипва шампанското и прелива извън чашата.

— Хубаво ли е? Никога не съм опитвала — признах пред Коста.

— Наистина ли? — погледна ме той, неспособен да повярва. — Тази вечер се лее като вода, сигурен съм, че можем да отделим малко.

Намери втора чаша, избърса ръбчето със салфетка и взе бутилката.

— Едно момиче никога не бива да си налива само напитката, не и в тази къща — заяви той.

Шампанското беше меко, погъделичка нежно устата ми, мехурчетата кипнаха на езика ми, а вкусът ми напомни на мая, мед и лимони.

— Виждам, че ти харесва — усмихна се Коста. — Недей да свикваш, освен ако не започнеш да изкарваш милиони като Марио.

Усмихнах се и поклатих глава.

Коста погледна към тенора, който продължаваше да бъде в центъра на вниманието, стиснал бутилка вино във всяка ръка, докато наливаше щедро на приятелите си.

— Да знаеш, че е най-великият след Карузо — рече тихо той. — Когато го чух да пее за пръв път, имах чувството, че някой ми е изиграл най-невероятната шега. Не можех да повярвам на ушите си.

— Защо е толкова прекрасен гласа му? Откъде идва? — не скрих изумлението си аз. Така и не можех да разбера и се радвах, че имам възможност да попитам експерт като Коста.

— Предполагам, че това е талант, даден от Господ. Извира от дробовете, диафрагмата, гласните струни, резонира в костните кухини на носа, гърлото и устата. Марио ще ти каже, че идва от главата му.

— Наистина ли ще пее за кралицата на Англия, както каза?

— Тъкмо затова съм в Рим. Подготвяме се за кралското представление в лондонския „Палейдиъм“. Марио най-сетне ще пее на сцена.

— Ами опера? — полюбопитствах аз. — Ще пее ли в „Ла Скала“, как мислите?

— Не знам — призна Коста. — Говори по този въпрос, а и в момента е толкова щастлив, че е в Италия, че всичко е възможно. Нещата обаче може да се променят... обикновено се променят.

Искаше ми се да му задам още въпроси, да чуя за ариите, които планираха да изпълни пред кралицата и да разбере кога заминават за Англия. Забелязах обаче Колийн и Елиза, целите в тюл, с официални пантофки с малки токчета. Незнайно как бяха успели да се промъкнат на партито, без никой да ги забележи. Елиза, която обожаваше сладки неща, беше застанала до тортичките, поставени на един шкаф, докато Колийн се въртеше под звуците на музиката.

— Много се забавляваме, не ни карай да си лягаме — замоли се тя, когато се опитах да ги изпратя в стаите им.

— Партито е само за големи — обясних аз. — Не сте поканени.

— Искахме да поговорим с чичо Коста.

— Ш-ш-т, вървете да спите. Той е зает.

Когато се върнах, Коста наистина беше зает, разговаряше с красива, русокоса жена. Бях оставила недопитата си чаша шампанско и ми беше омръзнало да наливам на другите и да чистя пепелници. Беше много късно и знаех, че партито ще продължи до зори — на Марио му беше безкрайно неприятно, когато хората си тръгнаха и щеше да поръча още вино, да усили звука на музиката, да запее отново; бе готов на всичко, за да ги задържи.

Спрях, за да завия няколко тортички с мед за Розалина и се измъкнах, без да се сбогувам, без дори да се обадя на Пепе. Утре щях да го видя, но той сигурно щеше да е прекалено зает с подготовката на вечерното меню и коктейлните хапки, за да разговаря с мен за Бизе и Пучини. Също като шампанското, което бях опитала, той бе недосегаем, въпреки това копнеех за още от него.

ЗАЩОТО

До пътуването за Лондон оставаше по-малко от месец и Коста ставаше неспокоен, че двамата с Марио не са достатъчно подготвени. Беше пристигнал още един гост, англичанин, господин Причард, който отговаряше за планирането на концертното турне. Беше веселяк, добродушен и обичаше да започва всеки ден във Вила Бадолио с бутилка шампанско за закуска. Предобед, когато Коста идваше да репетира, Марио често не беше в настроение за работа. Ако момичетата не бяха на училище, той ги водеше в хотел „Екселсиор“ да пият кафе. Друг път нахлупваше шапка, слагаше си специални очила без диоптър и решаваше, че е добре дегизиран, за да излезе с автомобил или да се разходи из градината на Вила Боргезе.

Коста никога не се опитваше да го принуди, ако той нямаше желание да пее. Вместо това си вземаше нотните листа.

— Тогава продължаваме утре, Марио.

Друг път просто изчакваше, с надеждата тенорът да промени мнението си.

Бях на мнение, че Коста е мил човечец. Ако се разминехме в коридора, той винаги ми се усмихваше, но много пъти ми се струваше толкова разсеян и замислен, че започвах да се притеснявам дали Лондон няма да се окаже истинска катастрофа за Марио.

Когато научих, че ще ги придружа на пътуването, безпокойството ми стана по-силно, но сега вече бе примесено с вълнение. Не бях и мечтала да пътувам извън Италия, не бях предполагала, че ще имам такъв шанс. Това бе нещо отредено единствено за други. Сега обаче щях да се кача на експресния влак за Париж, след това да пътувам до Лондон на известния влак „Голдън Ароу“. Щях да отседна в елегантен хотел, да се храня в ресторант, да седя в концертната зала в компанията на кралски особи. Самата мисъл... самата възможност... струваше ми се нереално.

Докато течеше подготовката, вълнението ми нарастваше. Наистина щеше да се случи.

— Да провериш дали документите ти са наред, Серафина — повтаряше Бети. — Марио и Коста ще бъдат много заети. Искам да ми правиш компания.

Щяхме да отсъстваме десет дена и събирането на багажа ми отне много часове. Бети държеше да уточни всичко: от обувките, които щеше да носи, до бижутата, защото искаше да изглежда в най-добрата си форма до Марио.

— Ноември там е студен и дъждовен, затова ще ни трябват и шапки — суетеше се тя. — И топли чорапогащи. Може би кожи? Не искам да настина.

— Разбира се, не се тревожете — отвърнах и се постарях да говоря спокойно, макар да бях не по-малко нервна. — Ще подредим всичко, преди да го сложим в куфарите, така че ще видите точно какво ще вземем.

Бети ме погали по рамото.

— Какво щях да правя без теб? — подхвърли тя, както обикновено. — Нали нямаш нищо против да дойдеш с мен? Да не се окаже, че красивият готвач иска да те заведе на друга опера?

— Не — отвърнах кратко, защото Пепе все още се държеше студено с мен. Вече не говорехме за излизане. Всъщност, през последните седмици той почти не отделяше време, за да побърбим.

— Така ли? Нищо, Серафина. Двете с теб добре ще се позабавляваме в Лондон. Готвачът изобщо няма да ти липсва — обеща Бети.

Бе истинско вълшебство да се пътува, особено по начина, по който предпочиташе семейство Ланца. „Голдън Ароу“ беше елегантен влак, вагоните „Пулман“ бяха снабдени с меки кресла и приглушено осветление. Марио и Бети бяха свикнали на този лукс, Коста също не го забелязваше. Аз бях единствената, която обикаляше навсякъде с отворена уста, удивена от пищната обстановка във влака, не спирах да ахкам при вида на елегантната обстановка. Запомнях дребни подробности, които исках да споделя с Пепе — храната, която сервираха под сребърен похлупак с формата на кубе, в тапицирания с плюш вагон-ресторант, чая и тортите, изложени на количка с ленена покривка, която минаваше през целия ресторант. Беше толкова

съвършено, че нямах нищо против, ако пътуването до Лондон ни отнемеше три пъти повече време.

Бети ми беше казала, че синьор Ланца е много популярен в Англия, но аз не бях подготвена за грандиозното посрещане, което ни очакваше на гара „Виктория“ — огромна тълпа от предимно млади жени, които се блъскаха и натискаха напред и не спираха да крещат: „Искаме Марио, искаме Марио“. Беше почти същото като тълпата, в която бяхме ние при пристигането му в Рим, но през прозорците на вагона изглеждаше доста по-страшно. Никак не се изненадах, че Марио има нужда от чаша вино, за да изтърпи цялата тази работа.

Хората навън бяха поне двеста и когато слизахме на перона, те се лашнаха напред, събориха преградите, повалиха Марио. Оттеглихме се бързо, неспособни да устоим на феновете още дълго, Марио се надвеси от отворения прозорец на купето и запя песен, която ги накара да изреват от възторг и отново да се спуснат напред, докато полицаи във високи шапки се мъчеха да ги удържат.

Когато повторно слязохме, вече нямаше писъци и репортер тикна микрофон под носа му. Той се усмихна и изчака да го интервюират. Останах в тълпата до Коста и трябваше да се напругам, за да чуя гласовете им.

— Колко време ще останете в Англия? — попита репортерът и аз останах изумена, когато синьор Ланца отговори, че се надявал да се върне и да поживее известно време със съпругата и децата си тук, защото за пръв път чувах за подобно намерение.

По-късно щях да се питам какво точно е имал предвид, но в онзи момент, притисната до Коста, докато си проправяхме път през множеството към автомобила, аз бях прекалено шокирана, за да мисля трезво.

Марио никак не се трогна от истерията, дори му беше приятно. Докато се опитваше да се качи в автомобила, все още усмихнат, той се провикна:

— Все едно съм на футболен мач и аз съм топката.

Разсмях се на собствената си шега. Все още грееше щастливо, когато потеглихме. Видях го да покрива ръката на Бети и да я стиска.

— Добре ли си, мила? Все още ли си цяла?

Тя се приведе към него.

— Виждаш ли колко те обичат тук, Марио. Нали ти казах?

До хотел „Дорчестър“ пътят беше кратък, минахме покрай огромни къщи и паметници, през просторен парк, който се надявах някой ден да открия, за да се поразходя в него. Хотелът се оказа много красив, с мраморни колони и персонал в ливреи. Останах близо до Бети, докато се регистрирахме, слушах съветите ѝ, объркана от странните усещания в чуждата страна, където всичко изглеждаше, миришеше и ми се струваше коренно различно от дома.

Семейство Ланца щяха да се настанят в красивия апартамент на последния етаж, с частна тераса, откъдето се виждаше цял Лондон. Моята стая беше много по-малка, разбира се, въпреки това великолепно обзаведена, с лампи, които вечер хвърляха меки отблясъци, завеси с пискюли на прозореца и чудесна кувертюра с флорални мотиви. В мига, в който влязох, отворих всички шкафови и пробвах колко са меки фотьойлите и леглото.

Стресна ме почукване на вратата. Отпред бе застанал сервитьор с чаша шампанско на сребърен поднос. Милият Коста ми я изпращаше. Вдигнах чашата в безмълвен тост към него и синьор Ланца и изпих и последната капка шампанско, след което ми се прииска всички в Рим, които ме караха да се чувствам сериозна и безинтересна, да могат да ме видят в този момент.

Ако не бяха вестникарските репортери, може би всичко в Лондон щеше да мине напълно безпроблемно. Имаше насрочена среща с представителите на пресата за следващия ден в апартамента на семейство Ланца. Същия следобед бях там и забелязах как се напрегна Марио, докато чакаше вестникарите да пристигнат. Двете с Бети му помогнахме да избере дрехи — тъмносин костюм и синя вратовръзка. Беше понапълнял след края на снимките, под очите му имаше тъмни сенки, беше малко блед, въпреки това си беше красив и аз си казах, че ще очарова всички, както винаги.

Първоначално ми се стори, че му е приятно да позира пред репортерите, да се усмихва и да се забавлява и известно време настроението беше ведро. След това репортерите започнаха да го засипват с въпроси. Само да не бяха повдигали въпроса за теглото му, но те не се въздържаха, разбира се, и това го разгневи толкова много, че за момент ми се стори, че ще удари човека, който зададе въпроса.

— Защо поне веднъж никой не ме попита за пеенето? — възмути се той. — За бога, няма ли други въпроси, които да зададете на един

артист? Дрънкате само глупости за талия и тегло. Да не би да съм дошъл тук да се включа в световния шампионат по борба тежка категория? Не, дошъл съм, за да пея за хората, така че защо, момчета, не престанете да ровичкате в лични въпроси като теглото ми?

Репортерите проявиха здрав разум и смениха тактиката, попитаха го за новия филм, но настроението на Марио вече беше развалено и той започна да се налива с шампанско прекалено бързо, което не вещаеше нищо добро.

— Според мен, новият филм не е чак толкова добър — призна той, докато те бързаха да надраскат всяка изречена от него дума в бележниците си. — Говоря за собственото си представяне, разбира се, но на публиката може и да ѝ хареса.

Английските репортери нямаха никакво намерение да го улеснят. Последваха подли подмятания, един дори го обвини, че бил темпераментен и избухлив. В отговор Марио им се озъби и им напомни, че все още е артистът, който продава най-много плочи на света. След това се умори и ги отпрати.

— Не искам да бъда груб, господа, но пет пари не давам за репортерите — зави той и се изправи. — Никой не помни вчерашната новина, освен вестникарите. За мен са важни аплодисментите на публиката. На тях трябва да доставя радост, не на вас.

Щом излязоха от апартамента и вратата се хлопна след тях, Марио поръча още шампанско и го изпи. Бети се опита да го спре, също и Коста, въпреки че го бяхме виждали и преди в подобно състояние и знаехме, че положението е безнадеждно.

— Утре те чака репетиция — напомни му Коста. — Нали не искаш да си махмурлия?

Марио притисна чашата шампанско до гърдите си и поклати глава.

— Не съм много сигурен за това представяне. Ами ако забравя думите? Направо се побърквам от притеснение.

— Много добре знаеш песните. Репетирали сме ги предостатъчно. Няма да ги забравиш — уверяваше го Коста.

— Ами ако изключа, когато се кача на сцената? Какво ще стане? Най-добре да изричаш думите с устни, докато дирижираш. Обещай ми, че ще го направиш.

— Добре, щом искаш. Само че повече никакво шампанско, Марио, моля те.

— Точно така, послушай Коста — умоляваше го Бети.

— Малко вино отпуска гърлото — реши да се пазари Марио и си наля нова чаша.

Щом изпразни две бутилки, той се разчувства, говорът му стана неразбираем и най-сетне заспа. Изтощена от събитията този ден, Бети реши да пропусне вечерята и да си почине с него. Затова същата вечер се нахраних заедно с Коста, докато струнен квартет изпълняваше приятна музика в зала, пълна с палми и огледала. Той поръча пържоли; порция хрупкави печени картофи, спанак със сметана и накара сервитьора да ми донесе още една чаша шампанско. Аз погледнах напитката; бледожълта, леко газирана. Отпих, обзета от нещо като нежелание, след като видях какво причини на Марио същия следобед.

— Защо пие толкова много? — попитах Коста.

— Нямах представа колко пъти съм си задавал същия въпрос — призна той. — Не вярвах, че е алкохолик, защото минава много време, без да близне и капка. Проблемите започват, когато Марио се опитва да избяга от действителността. Сигурно по този начин намира спокойствие, макар и за съвсем кратко.

Спомних си топлината, която се разля в мен след втората чаша кампари в ъгловия бар в Трастевере, цялата се отпуснах и ми се стори, че разбирам защо Марио иска да изпита същото чувство.

— Утре ще може ли да пее?

— Надявам се — отвърна сериозно Коста. — Това е първото му представление на живо от седем години. Един господ знае как ще мине. Повечето хора не разбират колко много всички се страхуват да не им пресекне гласът. Той не е по-различен от останалите.

— Възможно ли е да се случи? — попитах уплашено.

— Възможно е, разбира се. Гласните струни са просто две мускулчета. Могат да се надуват, да се пренатегнат, да изгубят еластичността си както всеки друг мускул в тялото. Когато Марио се изправи и отвори уста, за да изпее първата нота, страхът ще бъде в него. Какво ще стане, ако гласът му е слаб или ако не може да качи горно до? Ами ако дарбата му вече я няма?

ТАЗИ ВЕЧЕР СВЕТЪТ Е МОЙ

Репетицията на следващия ден мина добре. Марио не забрави думите на песните, гласът му звучеше великолепно дори на височините. За кратко си позволихме да си отдохнем. След това обаче той направи грешката да прочете вестникарските материали на английските репортери. Повечето бяха груби, наричаха го дебелак, разбира се, но също така недодялан, дребнав и непостоянен.

В отговор той надигна бутилката, обзет от тиха решителност, наливаше се с шампанско с приятелите, които се отбиваха, понякога дори със сервитьорите, в краен случай сам, за да убие нервността и разочарованието. Доставяха огромни количества шампанско в апартамента на семейство Ланца, както денем, така и нощем и никой не бе в състояние да го спре.

Пиенето обаче го правеше още по-нещастен. Неведнъж го виждах да вдига чаша към Коста и господин Причард и тъжно да повтаря италианската поговорка: „La vita e breve, la morte vien“ — животът е къс, смъртта идва. Струва ми се, че в очите му имаше сълзи.

Колкото и да пиеше, Марио не забравяше да поглези гласа си. Ден-два преди представлението той даде почивка на гласните си струни, почти не говореше, а когато искаше да каже нещо, то бе изречено шепнешком. Често пишеше в бележник, вместо да говори на глас, правеше си гаргара с аспириин и ходеше с шал на врата. Гласът му бе най-важното за него, за Бети, за Коста... също и за мен. Разбирах, че всички трябва да участваме в грижата за него.

Щеше да има и други звезди, освен него в лондонския „Палейдиъм“, включително американската актриса Джуди Гарланд, но аз не бях изпълнена с нетърпение да я видя, защото вече ми беше ясно колко нервен е Марио. Брояхме часовете и минутите, докато се качи на сцената, молехме се да има успех и да го посрещнат така, както заслужава.

Най-сетне великата вечер настъпи. Облечена във взета назаем рокля, с бижута на Бети на врата, аз пътувах до нея в колата към

„Палейдиъм“. Нито една от нас не проговори, но мислите ни бяха еднакви. Ако минеше зле, какво щеше да стане с Марио?

По тапицираните в червено кадифе столове в залата бяха насядали хиляди хора. Всички очакваха да видят великия Марио Ланца, да го чуят и да преценят какво представлява. Изправил се на огромната сцена в смокинг, той ми се стори много самотен. Лицето му изглеждаше малко подпухнало, а сенките под очите му бяха станали по-ясно изразени. Докато чакаше музиката да започне, той нервничеше, бършеше челото си, сякаш бе покрито с пот, пристъпваше от крак на крак.

Коста почука с палката си и оркестърът започна въведението към „Защото си моя“. Марио кимна към кралската ложа и изпрати въздушна целувка на публиката. В отговор избухнаха аплодисменти, които спряха чак когато той вдигна ръка, за да им даде знак да спрат.

Бети стисна ръката ми в тъмното.

— Мили боже, дано е добре — прошепна тя.

Когато Марио пристъпи напред, микрофонът бе преместен настрани — той нямаше нужда от помощта му, за да изпълни залата с красотата на гласа си.

Първата песен бе последвана от възторжени овации. След това той започна ария и Бети прошепна, че била от „Тоска“. Тя стискаше ръката ми силно, докато и двете се молехме гласът на Марио да издържи до края на песента.

Едва след като и последната нота от арията бе изпята, аз си позволих да се поотпусна малко. По нищо не личеше, че гласът му няма да издържи и бях сигурна, че няма да възникне проблем. Беше силен и устойчив като носеща колона. Оставаше му само една семпла любовна песен, след което идваше краят на проблемите ни.

Последното изпълнение беше „Най-прекрасната песен на годината“. Марио се запъна малко на думите, докато я представяше и аз стиснах отново ръката на Бети, от страх, че той ще си изпусне нервите. След това обаче тенорът се успокои, разхлаби яката и вратовръзката си, прокара ръка по обсипаното си с капки пот чело и запя. Жестовите му бяха оскъдни, лицето сериозно, изглеждаше изпълнен със страхопочитание, а когато завърши, нямаше човек от публиката, който да не е на крака и да не крещи от възторг. Никога

досега не бяха чувала подобен звук. Облекчена и горда, аз се включих, ръкоплясках, докато не усетих, че ръцете ми горят.

Аплодисментите продължиха и докато той се покланяше, и докато махаше на Коста на диригентското място, и дълго след като напусна сцената. Погледнах към Бети и видях сълзи в очите ѝ.

— Беше страхотен, нали? — попита тя. — Много го харесаха... чуй ги само.

След това, всички изпълнители се подредиха, за да подадат ръка на кралицата, а по-късно щеше да има парти. Стори ми се, че Бети е изтощена, но тя отказа да се прибере в хотела, защото мислеше, че Марио има нужда от нея.

— Неговата работа е да пее, моята е да го подкрепям — настоя тя. — Ще остана, нищо ми няма.

Когато най-сетне отидохме при него, Марио изглеждаше във възторг. Единствено аз долових несигурност, познах напрежението в изражението му и го чух да шепне на Бети.

— Потях се като прасе на сцената, ти видя ли? Много ли личеше? Как звучах? Кажи ми истината.

— Ти направо ги взриви — увери го тя. — Много се гордея с теб, Марио, скъпи, много съм щастлива. Знаех си, че ще се справиш.

Щом стисна чаша с напитка в ръката си, напрежението му сякаш се оттече и той се оживи, разказа ни как е бил представен на кралицата.

— Тя каза, че нямала представа, че човешките дробове можели да произведат такъв звук — довери той и се ухили като момче. — Обзалагам се, че е решила, че покривът ще се срути, когато изпях високите тонове.

Нощта беше дълга, но щастлива и аз бях във възторг, че съм част от всичко, което се случва. Бети грееше, макар да бе болезнено слаба, Коста се смееше много, а господин Причард не спираше да повтаря все една и съща смешка — как стоял близо до Марио, да не би тенорът да се отнесе и да вземе да целуне Нейно величество по бузата. Настроението беше приятно и колкото и пъти да я разказа, историята предизвикваше смях.

След партито се опитахме да похапнем нещо леко, въпреки че ни беше трудно да се храним, докато синьор Ланца бе обсаден от фенове и подписваше автографи. Не че той имаше нещо против

прекъсванията. На всеки фен казваше по няколко мили думи. Сигурна съм, че тази нощ спечели много английски сърца.

През цялата вечер не спрях да мисля за Пепе. Сега вече не можеше да обвини синьор Ланца, че пилее таланта си. След като му опишех триумфа, на който бях станала свидетелка, след като го накарах да разбере колко свършено е било всичко, тогава той щеше да се съгласи, че нищо не може да го надмине — дори операта.

Предстояха толкова много, безкрайни и много вълнуващи планове: връщане в „Палейдиъм“ за втори концерт, дълго турне из Европа, нова публика, нови песни. Представих си Марио на всички онези сцени, просто човек и неговият глас, никаква измама, никаква заблуда, толкова зашеметяващ, че онези, които го чуеха, ръкопляскаха, докато не усетеха болка в дланите.

В дома на семейство Ланца бедите винаги следваха триумфа. Дойде ред на Бети да се разболее. Когато се върнахме в Рим, тя започна да се оплаква от болки в стомаха. Една сутрин я намерих превита на две, дишаше плитко, стенеше от болка и ме молеше да не пускам децата да я видят в това състояние.

— Ами ако е нещо сериозно? — завайка се тя. — Така съм отмаляла, непрекъснато се чувствам изтощена, а болката сякаш ме разкъсва. Никога не ме е боляло така.

За лекаря състоянието ѝ бе истинска мистерия. Нито едно от предписаните хапчета не ѝ помагаше, болките в стомаха не преставаха и Бети се чувстваше напълно безпомощна.

След това падна лошо в коридора и си удари главата в мраморния под. Не ми беше никак приятно да я виждам толкова слаба и болна, страхувах се, че се е наранила сериозно и предадох тревогата си на Марио. Най-добре беше да постъпи в болница, за да ѝ направят изследвания и да се възстанови под лекарско наблюдение. Почувствах се ужасно, докато я изнасяха на носилка от Вила Бадوليو, лицето ѝ бледо като пергамент над одеялото, което бяха придърпали чак до брадичката ѝ.

Когато стана ясно, че Бети страда от недोхранване, останахме ужасени.

— Аз ще ѝ приготвям добра храна — заяви гневно Пепе. — Пълна лудост е да си недохранен в къща, в която има толкова много храна. Просто не разбирам.

— Когато се опитва да овладее нервите си, тя не може да преглътне и хапка, колкото и апетитен вид да има сготвеното от теб — напомних му аз. — А в момента е много неспокойна. Лондон ѝ се отрази зле, сега пък планират дълго концертно турне, което означава месеци на път в най-различни страни. Тъкмо затова не яде, защото се страхува ужасно много за него.

— Когато се върне от болницата ще ѝ правя супи от говежди кости и кореноплодни зеленчуци — реши той. — Лека храна, същевременно питателна, която лесно се усвоява от организма. Нали няма проблем?

Грижата за Бети щяхме да поемем двамата с Пепе. Седяхме на масата в кухнята и умувахме над ястия, с които да я изкушим: лимонено ризото с фино нарязано филе от бяла риба, меки равиоли с пюре от целина и масло, кадифена *ribollita*^[1], питателна храна, ястия, които да я върнат при нас.

Аз настоявах за по-дискретните аромати, но Пепе не беше съгласен. Той искаше да изненада Бети с по-дръзки вкусове, да я накара да яде, дори когато ѝ се струваше, че не е гладна.

— Ще ѝ направя супа от омар, точно както я правят в Сицилия, подправена с канела и резене, остричка от лютите чушки — довери той. — Или пък супа от солена треска с чесън. Какво ще кажеш за тлъста аншоа, смляна в качамак и запържена до златисто. Ами телешки дроб с много салвия и сладък червен лук. Ще успееш ли да я накараш да изяде всичко това?

— Ще опитам — отвърнах, без да крия съмнението си.

Струваше ми се, че е минало много време, откакто двамата с Пепе сме си говорили по този начин, въпреки че бяха минали едва няколко месеца. Толкова много се беше случило, което ни държеше разделени: пиенето на Марио, партитата и пътуванията, непредсказуемите възходи и падения в настроението на всеки от нас. Сега болестта на Бети ни събра заедно.

Въпреки упоритите грижи, които полагах, Бети бе толкова слаба, че падна лошо няколко дена след като я изписаха от болницата. Марио започна сериозно да обмисля да сложи килими върху мраморните подове, за да я предпази от ново падане. Наближаваше Коледа и двамата бяха много развълнувани, че ще прекарат празника в Италия за пръв път. Нямахме да допуснат нищо да го развали.

През следващата седмица състоянието на Бети малко се подобри, бузите ѝ отново придобиха цвят, благодарение на чудесните супи на Пепе, от които хапваше по няколко лъжици. Тя бе твърдо решила да не пропусне очарованието на коледната елха, която докараха във Вила Бадوليو. Това бе най-голямата елха, която някога бях виждала; върхът ѝ докосваше тавана, а клоните се разпростираха великолепно. Бети я украси с лъскави гирлянди, пъстроцветни топки и шоколадчета в станиоли. Отдолу бяха натрупани подаръци, толкова много, пищно опаковани в златна хартия и сребърни панделки. Имаше по нещо за всеки от нас. На повечето етикети бяха написани имената на децата. Във вилата бе отделена цяла стая с техни играчки: автомобили с педали, скутери, триколки и десетки кукли. Сега трябваше да намерим място и за новите.

На Коледа се събрахме около елхата — и персоналът, и семейство Ланца, и Коста, тъй като Марио настоя всички в къщата да празнуваме заедно. За пръв път нямаше да бъда у дома и усетих, че малката ни традиция ми липсва: сладките, които похапвахме, докато си раздавахме подаръците, единственото прилично ядене в годината, което мама приготвяше. Въпреки това останах поразена от Коледа във вила Бадوليو. Стаите бяха окичени с лъскави гирлянди, осветени от църковни свещи, от които капеше восък в чинийки. Имаше плата със студено месо и хубаво сирене, шампанско в сребърен охладител пълен с лед. Настанихме Бети в един стол, загърнахме раменете ѝ с топъл шал, а на главата ѝ сложихме хартиена шапка и тя остана да наблюдава щастливо, докато разопаковахме подаръците.

За мен имаше шал от фина вълна в нюанс на синьото, което тя знаеше колко много ще ми отива. За гувернантките имаше книги, плочи с рок за Антонио, пудриера, бродирани кърпички за прислужниците и икономката, а за Пепе кутия пури, тъй като Бети изглежда бе забелязала колко много обича той да сяда под магнолиите и да пуши с удоволствие, докато си почива от работата в кухнята.

Тази вечер на децата позволиха да останат до много по-късно от обикновено. Щом новите играчки им омръзнаха, Марио се отпусна на длани и колене и им позволи да го пояздят. Когато им се доспа, той им изпя приспивни песнички, докато Бети не настоя, че е крайно време да си лягат.

През този ден видях истинския Марио: спокоен, както никога досега, бърбеше с Пепе и Антонио, сякаш бяха стари приятели, разказваше смешки, радваше се на смеха им. Опитах се да подслушам какво си говорят, но ако можех да съдя по начина, по който снишаваше глас и се обръщаше с гръб към жените в стаята, не искаше смешките му да стигнат до ушите ни.

Преди малкото ни парти да приключи, той ни попя коледни песни с нежен глас, изпълнен с обич. Ние се включихме плахо, Коста седна на пианото, а Бети се престори, че дирижира от стола си.

По-късно получих втори подарък, нещо, което не бях очаквала. Бях си облякла палтото и загърнала глава с шал, защото навън валеше и тъкмо когато се канех да си тръгна, Пепе пхна плик в ръката ми.

— *Buon Natale*^[2] — рече той.

— Какво е това?

— Отвори го и ще видиш.

Вътре имаше билети за опера. Погледнах ги изненадано.

— Следващата седмица има галапредставление на „Норма“ — обясни Пепе. — Синьор Ланца ми осигури билетите преди няколко седмици и аз ги пазех, за да те изненадам. Мислех, че ще ти бъде приятно. Не се ли радваш?

— Просто не очаквах подарък.

— Нали ще дойдеш?

Поколебах се, тъй като много ми се искаше да прекарам още една вечер с Пепе, същевременно се чувствах объркана от промяната в настроенията му.

— Ще пее великата Мария Калас. Не бива да я пропускаш — настоя той.

— Ако наистина искаш да...

— Разбира се, че искам — усмихна се той. — Мария Калас! Нямам търпение.

По пътя към къщи се опитвах да разбера какво се бе случило. Как бе възможно Пепе да се държи толкова приятелски с мен в един

момент, а в следващия да е така безразличен. Опитах се намеря причина, но нито една не бе убедителна. Изглежда Пепе бе от хората, които никой не би могъл да разбере.

[1] Гъста тосканска супа от хляб и зеленчуци (ит.). — Б.пр. ↑

[2] Весела Коледа (ит.). — Б.пр. ↑

ТИ СИ ЛЮБОВТА

По-късно чух истории за синьор Ланца, че бил женкар, че изневерявал на Бети, че плащал на курви и се отнасял зле с тях. Мога единствено да кажа, че докато бях при тях, не видях и намек за подобно нещо. Според мен, те двамата се обожаваха. Той я докосваше непрекъснато: отпускате пръсти върху ръката ѝ, целуваше я по бузата. Макар и двамата да избухваха лесно, по-често се отнасяха един към друг с нежност, отколкото с гняв.

По време на онази Коледа и Нова година, те бяха непрекъснато заедно. Коста беше отседнал в *pensione*^[1] на Виа Венето, но често идваше да се храни с нас и да поговорим, тъй като Марио обичаше да е обграден с хора. Обичаше да бърбри, обичаше и музиката, дима на пури и всичко, което му даваше причина да се смее. Според мен, изпитваше ужас от празни дни и празни стаи.

Концертното турне щеше да започне през януари и ги чух да обсъждат плановете си. Щяхме да видим толкова много градове: Шефилд, Глазгоу, Нюкасъл, Лестър, лондонския „Албърт Хол“, а след това заминавахме за Германия. Запитах се откъде Марио намира енергия за всичко. Бети определено не беше достатъчно силна, за да го придружи и двамата ми се сториха нещастни от предстоящата дълга раздяла.

— Ще бъда толкова самотна — оплака се Бети, — да не говорим колко ще липсва на децата. Де да можеше да се прибира вкъщи всяка вечер, както когато снима филм.

— Тук ще бъде много тихо без него — отбелязах аз, защото присъствието му щеше да липсва и на мен.

— Тихо и скучно — съгласи се Бети. — Ще трябва сами да си търсим забавления — ще организираме чаени партита, ще мислим за дребни глезотийки, с които да се разсейваме. Хайде да си направим списък.

Донесох лист и химикалка и двете седнахме в стаята ѝ и започнахме да мечтаем, за да измислим как да запълним дългите

седмици през отсъствието на Марио. Обичах тези моменти с Бети — когато ме допускаше в живота си, молеше ме за помощ и ми се струваше, че ми е по-скоро приятелка, отколкото работодател.

Към нея се обърнах, когато се опитвах да разбера загадката, наречена Пепе. Тя бе по-опитна от мен и се надявах да ми обясни какво се крие зад поведението му.

— Уж се държи приятелски, а в следващия миг се отдръпва — доверих ѝ аз, докато двете бяхме на пазар на Виа Кондоти. — Никога не знам в какво настроение ще го заваря. Често се питам дали не съм направила нещо нередно, но не знам къде съм сбъркала.

— Понякога мъжете са крайно непостоянни — обясни Бети, докато оглеждаше лимоненожълта копринена рокля на една витрина.

— Но защо? — попитах настоятелно. — Не виждам причина.

— Според мен, те са много различни от нас. За тях работата е почти всичко и не им се отразява никак добре, когато са в лошо настроение или разсеяни.

— Работата на Пепе не е като на синьор Ланца. Все пак той е просто готвач.

— За него тази работа е важна, може би най-важното нещо на света. Мъжете могат да бъдат много целенасочени и всеотдайни. — Тя се обърна с гръб към роклята на витрината и двете продължихме покрай магазините.

— Той отново ме покани да отида с него на опера — признах аз.

— Та това е чудесно, нали? Доволна ли си?

— Не знам... Не трябва ли да внимавам, да не би да реши, че нямам търпение? Няма ли да е по-добре да откажа...

— Държиш ли на него? — прекъсна ме Бети.

— Мисля, че да.

— Тогава никакви игрички — мъжете ги ненавиждат. — Тя се замисли. — Не очаквай да ти бъде лесно с него, Серафина. Той няма да се промени. Очаквай и занапред онова, което получаваш сега.

След това отидохме да прием чай и да ядем торта близо до Испанския площад и разговорът отново се насочи към лимоненожълтата рокля и дали ще ѝ отива.

Представлението, което Мария Калас изнесе тази нощ в римската опера, вече е влязло в историята. Бях сред публиката и бе ясно още от първата нота, че гласът на великата дива е съсипан. И двамата с Пепе се напрегнахме, неспособни да повярваме, че продължава да се напруга, за да пее. Седяхме шокирани, смълчани, докато публиката около нас я осмиваше. Беше истинско фиаско, особено когато тя се опитваше да достигне високите тонове, а гласът ѝ гаснеше, трепереше и тя не успяваше да го управлява.

Когато великата певица отказа да се върне на сцената след първото действие, Пепе каза, че не е никак изненадан. Сред останалите от публиката настъпи истински хаос, стигна се почти до бунт заради отказа ѝ да продължи и се насъбра толкова много гняв — хората крещяха, искаха да им бъдат възстановени сумите за билетите и настояваха тя да напусне Рим — че изглежда животът на певицата беше в опасност, ако се появи отново на сцената.

— Тъкмо от това се страхува синьор Ланца — рекох аз, докато Пепе ми помагаше да се промъкна през тълпата и да се отдалечим.

— Точно от това.

На следващия ден бяха публикувани какви ли не слухове. Репортерите писаха, че Калас е пила шампанско до късно в нощен клуб и когато се събудила в деня на представлението, гласът ѝ звучал като шепот. Казаха, че много молила да я сменят, но режисьорът категорично отказал, тъй като не могли да ѝ намерят дубльор. Двамата с Пепе разтворихме вестниците на масата в кухнята и се наведохме над тях, сигурни, че Марио на горния етаж чете същите материали.

— След няколко дена трябва да се изправи на сцената в Англия и да пее — напомних му аз. — Ами ако си отвори устата и няма глас, ами ако гласът му звучи приглушено и се разтрепери като нейния снощи?

Пепе се намръщи.

— Тогава с кариерата му е свършено, също както с нейната в най-скоро време.

— Толкова е жестоко.

— Тя се провали — отвърна простиичко Пепе. — Хората не прощават провалите.

Очаквах Марио да е помръкнал, но се оказа, че той е във върховно настроение. Зареден с бира, той отказа да започне поредната

репетиция с Коста, настоя да се организира празненство, най-неочаквано нахлу в кухнята и ние с Пепе набързо прибрахме вестниците.

— Утре трябва да започна сериозна работа, така че днес е време за ядене и пиене — обяви Марио. — Слушай, Пепе, какво ще кажеш да сготвим един тон фетучини и малко пилешко по ловджийски? Само двамата с теб, а? — Пепе гледеше недоумяващо, когато чу, че трябва да сподели кухнята си с великия тенор, но Марио изглежда не забеляза погледа му, наля си още бира и нави ентузиазирано ръкави. — Вече се сдоби с асистент, така че казвай какво да правя — настоя той.

Застанали един до друг, двамата кълцаха лук, след това започнаха соса по ловджийски и шумно разрязваха две пилета, когато Бети надникна от вратата.

— Парти ли ще има?

— И още как — отвърна Марио.

Никой от нас не спомена за проблема на Калас, нито пък заговорихме за концертното турне, дори след като и Коста дойде при нас. В момента Марио имаше желание да говори за храна, за ястията, които беше опитвал и за онези, които имаше желание да опита.

— В Англия ще ме тъпчат с печено говеждо и картофи всеки божи ден — въздъхна той и се обърна към Пепе. — Как само ми се иска да дойдеш с нас, за да готвиш прилична паста.

Ядохме на масата в кухнята заедно с Бети и децата, персонала, дори шофьора. Донесоха още бира, последвана от чаши „Кианти“, а накрая Марио извади лепкаво — сладки ликьори, с които да приключим обяда; накрая всички бяхме поруменели, говорехме високо, гласовете ни леко заваляха от изпития алкохол, а стаята се въртеше около нас.

Когато светлината започна да угасва, хората си тръгнаха: гувернантките качиха децата на горния етаж, за да ги изкъпят, последвани от Бети, която искаше да си легне, икономката се прибра у дома, при съпруга си, прислужниците, шофьорът и портиерът също си тръгнаха. Най-сетне останахме трима на масата. Празни бутилки от вино бяха разхвърляни по плота до мивката. Марио отваряше нова, а Пепе донесе още храна, резен пармезан, прясно нарязана зряла круша и купа орехи. Предложи на Марио пура от кутията, която бе получил

като подарък за Коледа и двамата се запrikaзваха като стари приятели, докато аз седях тихо и слушах.

— И така, Пепе, кажи ми как стана готвач — полюбопитства Марио.

— Мама започна да ме учи, докато бях още момче. Тя казваше, че всеки, който знае как се готви, винаги ще може да си изкарва хляба и изглежда е била права, защото засега поне се справям.

— Очевидно майките ни са били разумни жени. Моята знаеше, че бъдещето ми е свързано с музиката. Работеше до изнемога, за да плати уроците ми, така че татко се озова в кухнята. — Марио се усмихна при спомена. — Обикновено мама не беше много доволна с работата му там и не се страхуваше да му каже. По онова време храната не ме интересуваше кой знае колко. Музиката бе най-важното за мен.

— Открай време ли имахте глас? Дори като момче ли? — попита Пепе.

— Да. — Облегнал лакти на масата в кухнята, Марио ни разказа за детството си, как пеел с плочите на Карузо, когато у дома нямало никой, как бил сигурен каква ще бъде съдбата му още от самото начало. — След това всичко се случи изневиделица, точно както мечтаех. Нямаше борба — призна той. — Успехът ме споходи бързо. Може би всичко при мен се получи прекалено лесно.

— Сигурно сте имал и трудни моменти — предположи Пепе.

— Да, но при мен беше ту така, ту иначе, кариера на спадове и възходи. Сърдечните ми проблеми и неудачите започнаха да се появяват, след като се изкачих на върха, а не по време на изкачването. — Марио отпи отново. — Независимо от всичко съжалявам за много малко неща. Допускал съм грешки, но ако мога да изживея живота си отново, ще го изиграя почти по същия начин. Постигнал съм успех, имам пари, красива жена и децата си. Аз съм един невероятен късметлия.

— Така е, синьор.

Думите не прозвучаха искрено. Дори на фона на целия успех, който Марио беше постигнал, у него често се долавяше тъга. Усетих я и в този момент, бях сигурна, че Пепе също я е усетил.

— Снощи сте ходили на опера, нали? — попита неочаквано той и впи в Пепе кървясалите си очи. — Станали сте свидетели на

унижението и срама ѝ.

— За Калас ли говорите? — смути се Пепе.

Марио закима енергично.

— Тя не беше добре, да знаеш... Не е трябвало да я карат да излиза на сцената. Пяла е, независимо от препоръките на лекарите, така че как да не се стигне до катастрофа?

— Защо изобщо е излязла на сцената? — запита се Пепе.

Марио сви рамене.

— Винаги има някой, който иска да изкара пари на гърба ти, облагодетелства се, като те принуждава да излезеш на сцената. Видя ли я как изглежда? Казват, че била свалила двайсет и девет килограма. Не е достатъчно да имаш глас, певецът трябва да бъде и моден образец... идол на хората...

Настроението на Марио се промени и стана ясно, че той вече не говори за Калас, ами за себе си. Започна да се оплаква от мениджърите си, да плюе репортерите, Холивуд, твърдеше, че се отнасяли несправедливо с него, но най-много мразеше критиците.

— Не спират да говорят колко съм бил дебел и непрекъснато питат колко килограма съм станал. — Той стовари юмрук върху масата. — Тези тъпаци не виждат ли как е? Имаме нужда от тези килограми, за да се разтворят ребрата ни, те ни дават сили да контролираме дъха си. Без тях не можеш да овладееш фразите, гласът ти изтънява, не издържаш на височините. В Холивуд изобщо не им пука за всичко това. Връчват ти един сценарий, който е пълен боклук, не уважават гласа ти...

Нито един от нас не се опита да го прекъсне, докато изливаше душата си.

— Ами какви простотии пишат за мен — оплака се той. — Ако се закашлям, ако имам зачервено гърло, те започват да тръбят, че губя гласа си. Имам чувството, че нямат търпение да се случи. Те просто не разбират... почти никой не разбира... какво е да имаш глас... как този глас управлява целия ти живот... съпругата ми е омъжена за глас... децата ми са отгледани от него...

Той вече заваляше думите, а очите му натежаваха.

— Слава богу, че сега съм в Италия — призна той. — Холивуд е на девет хиляди и шестстотин километра, малко повече от един неприятен сън.

Двамата с Пепе му помогнахме да се качи на горния етаж. Марио беше едър човек и едвам успяхме да го отведем. Положихме го на едно канапе, за да се наспи и изтрезнее, с надеждата утре сутринта да си е старият човек.

Тъкмо бяхме угасили лампата, когато го чух да мърмори:

— Човек трябва да бъде свободен, в противен случай няма желание да пее.

Скоро след това до нас достигна гръмкото му хъркане.

Когато започна концертното турне, Пепе нямаше търпение да изтичам до кухнята, за да споделя с него последните клюки, които съм научила. Примамваше ме там с вкусни деликатеси, които бе сигурен, че ще ми харесат — паста от артишок и смлени бадеми върху хрупкави кростини, резен добре узряло таледжо, намазано върху хляб с дебела кора, стрък целина, напълнен с кремообразна горгонзола и печени семки от пиния. Неочаквано намери време да си бърборим. Пепе се обръщаше към мен отново, но аз нямах пълно доверие на тази промяна.

Не ми оставаше време да се мотая, тъй като се занимавах с Бети, която заяви, че иска да лети до Лондон за следващото представление на Марио. Този път реши аз да остана във вилата и да помогна с децата и единствената помощ, от която имаше нужда, бе да изберем тоалетите и да ги сгъна в куфара.

— Само за няколко дена — рече тя. — Ще се настаним в същия апартамент в „Дорчестър“, така че ще се чувствам почти като у дома, а Марио е направил планове да отидем на гости на приятели. Лана Търнър снима там. Взела е къща под наем в красивия лондонски квартал Хампстед и каза, че там щяло да бъде идеално за децата, ако решим да се преместим в Англия.

Надявах се приказките за заминаване от Рим да са просто клюки, пуснати от британските репортери, затова се постреснах, когато тя го спомена за втори път.

— Наистина ли мислите да заминете да живеете там? — попитах. — Мислех, че тук много ви харесва.

— Да, много ни харесва, но заминаваме там, където ни отведе кариерата на Марио. Не се тревожи, Серафина, ти ще дойдеш с нас,

също и Лиляна и Ана-Мария. Не можем да се справим без вас.

Лондон ми беше харесал, но нямах желание да напусна завинаги Рим. Животът ми беше тук, семейството, всичко познато, всичко, което обичах. А и Бети не спомена Пепе сред персонала, който искаше да вземе със себе си. Колкото и да беше дразнещ, не исках да го изоставя.

Докато Бети беше в Англия, аз изпитвах ужас от завръщането ѝ, убедена, че ще донесе новината, че са открили най-симпатичната къща и трябва да съберем багажа от Вила Бадوليو веднага. Не споделих страховете си с никого от персонала, за да не ги тревожа. Една нощ обаче се събудих, не можах да заспя и до сутринта мислих все за това.

За щастие, този път нищо в Лондон не беше допаднало на Бети. Щом се върна, започна да се оплаква от „Дорчестър“, от Коста, който, според нея, се държал неразумно и бил станал алчен. Не каза нищо добро за никого.

— Всички ни мамят — заяви гневно тя. — Всички до един гледат да ни измъкнат парите. Това трябва да престане.

Дори дългоочакваното посещение в дома на филмовата звезда Лана Търнър не беше минало добре, защото Марио се спънал на някакви стъпала към градината и си натъртил ребрата. След това забелязах с огромно облекчение, че Бети повече не споменава преместване в Англия.

Докато Марио го нямаше, тя беше тиха и съм сигурна, че се тревожеше за него всеки ден. През повечето време нервите ѝ бяха опънати и за мен бе истинска борба да я накарам да хапне малко дори от най-вкусните ястия, които Пепе измисляше. Чиниите оставаха пълни, докато шишенцата с лекарства, които тя държеше в стаята си, се изпразваха бързо, както и преди.

— Притеснявам се, че Марио се претоварва — довери ми тя. — Когато отидох в Лондон, не ми се видя добре.

— Заради гласа ли? — попитах стреснато аз. — Да не би да е прекалил?

— Не, изпълненията му бяха добре. Той обаче е много изморен и кракът му ми се стори подут. Обеща да отиде на лекар. Дано не отлага прекалено дълго, защото може да се окаже сериозен проблем.

Бети ми се стори притеснена, но не се учуди, когато научи, че ангажиментите на синьор Ланца са отложени и той се връща в Рим.

— Казах му, че турнето му идва прекалено много, но той не ме послуша — оплака се тя.

След това научихме, че му е поставена диагноза флебит, което за мен поне бе мистериозно състояние, но икономката ми каза, че майка ѝ страдала от същото. Ставало въпрос за съсирек, така ми обясни тя, дълбоко във вените на крака и ако се премести, можел да причини толкова сериозно запушване, че да го убие.

Първоначално отказах да повярвам. Как бе възможно човек, изпълнен с живот, да бъде повален от мъничък съсирек? След това обаче го видях и ми стана ясно, че горкият Марио го боли много. Лицето му беше бяло като платно, под очите му имаше сенки, които повече приличаха на синини. От жизнеността му не беше останала и следа.

Още щом пристигна в Рим, личният му лекар го прегледа и бързо го откараха в болница. Остана там цели тринайсет дена, всички бяха силно разтревожени, най-много Бети.

— Ще го излекуват ли, синьора? — попитах аз, тъй като знаех, че останалите от персонала се питат същото. — Той ще се оправи ли?

— Надявам се. — Тя ми се стори уплашена, говореше приглушено. — Положението му обаче е много по-сериозно, отколкото хората мислят. В Мюнхен са му казали, че ако не внимава, ще умре до една година. Здравето му е изключително крехко и му трябва пълна почивка, докато кризата не премине. Едно знам със сигурност. Повече няма да има никакви турнета.

— Можем ли да помогнем с нещо? — попитах аз.

Тя поклати глава.

— Сега вече всичко зависи от лекарите. Дават му лекарства за разреждане на кръвта и той трябва да носи специални чорапи. Казаха ми, че бил в много добри ръце. „Вале Джулия“ е една от най-добрите клиники в Рим и отзивите за доктор Морика са чудесни. Остава само да се молим скоро да се оправи.

През повечето време Бети държеше вратата си затворена и ми позволяваше да влизам и излизам с подносителите храна, до които категорично отказваше да се докосне, освен до водата, с която преглъщаше хапчетата си. Беше съвсем отслабнала и изглеждаше по-немоощна от когато и да било. Не за пръв път започвах да се страхувам за нея.

Опитах се да поговоря със семейството си по този въпрос. Избрах един от следобедите, когато посмях да си тръгна рано от Вила Бадوليو. Кармела ме завари да търся кутията, която бях оставила под леглото, и се опита да надзърне вътре, когато извадих снимката на семейство Ланца, изрязана от *Confidence*. На нея шестимата бяха хванати ръка за ръка на снимачна площадка.

— Не ги ли виждаш достатъчно, докато сте на работа? — попита злобно тя. — Трябва ли да им зяпаш снимката и докато си тук?

— Искях да видя дали изглеждат, както ги помня — обясних аз. — На снимката ми се струват толкова щастливи. Виж усмивката на лицето на Марио.

— Той е известен в цял свят, има милиони, защо да не е щастлив?

— По-сложно е. Ти просто не разбираш.

Мама беше пред тоалетката и се решише, преди да си сложи ролки.

— Струваш ми се разтревожена, сага. Какво не е наред?

— В момента там е наистина ужасно — признах аз. Всички са притеснени за здравето на синьор Ланца, но Бети също е зле: Единствените хора, които се съгласява да вижда, сме ние с доктор Силвестре. Той казва, че тя трябвало да почива, но това съвсем не ѝ помага. Ако не я накарам да яде, тогава тя просто ще се стопи.

— Серафина, тази жена не е твоя отговорност — каза ми мама загрижено. — Не ти си човекът, който да се тревожи за нея. Тя няма ли семейство, приятели?

— Всички са в Америка. Тук в Рим има единствено мен.

— Ти работиш при тези хора, те не са ти семейство — настоя мама. — Много ме е яд, че си в такова положение. Изобщо не трябваше да се стига дотук.

— Нямам нищо против... щастлива съм, че мога да направя всичко по силите си.

— Серафина...

— Само да го беше чула, мамо, ако беше чула гласа му сутрин, когато репетира... Великолепен е, неповторим, изпълва те цялата. Ако мога да му помогна, да подкрепя този глас по някакъв начин, значи върша работата на господ.

И сестра ми, и майка ми ме бяха зяпнали със странни изражения.

— Ти си влюбена в него, нали? — рече с нескрита почуда Кармела.

Свих рамене при тези думи, защото всеки, който го познаваше, щеше да се чувства по същия начин като мен. Да, обичах го, но това не бе любов като тази, за която тя намекуваше. Как бе възможно? Марио Ланца не беше мой; той принадлежеше на Бети и децата. Обичах го заради таланта му, заради милото, сърдечно отношение и тъгата, и най-вече за моментите, когато изглежда имаше нужда от помощта на малката слугиня римлянка, макар да беше велик човек.

— Говоря сериозно — казах аз на семейството си. — Мислите си, че преувеличавам, знам, но нито една от вас не ги е виждала. — Погледнах снимката в ръката си. — Когато го погледна и го видях толкова щастлив, не мога да повярвам, че всичко се е объркало. Кога е правена тази снимка? Преди две години, може би преди три. Как е възможно животът да се промени толкова бързо?

Мама взе внимателно снимката и я постави обратно в кутията.

— Забрави за него поне за малко. Ела да ми помогнеш да си направя косата. Освен това трябва да чуеш новините, които сестра ти ще ти каже. Тя си има работа и изкарва почти колкото теб. Изненадана ли си? Е, може би е така, защото напоследък си прекалено загрижена за семейство Ланца и забрави собственото си семейство.

Обзета от чувство за вина, аз осъзнах, че тя е права. Нямах представа, че Кармела си е намерила работа и че пее в местните кафенета и барове, понякога дори на частни партита. Тя ми показва вечерната рокля, която мама ѝ беше ушила — тъмносиня фина коприна — и ми се похвали гордо, че получавала страхотни бакшиши всеки път, когато я обличала.

— Ето, виждаш ли, няма значение, че не пях в тъпия филм. Ще стана звезда и това е то. Сигурна съм.

Представих си я в тънката рокля, изправила се, за да пее пред непознати и се почувствах неловко. Но ето че тя пееше, казах си аз, нали това беше мечтата ѝ и не бе нужно да я отведе до нищо друго, макар да беше прекалено млада за подобни дрехи и партита. Истината бе, че в главата ми нямаше място за повече тревоги, дори да бях свързани със сестра ми. Бях преситена от проблемите на Бети и Марио.

[1] Пансион (ит.). — Б.пр. ↑

С ПЕСЕН В СЪРЦЕТО

Марио отново си беше вкъщи. Пренебрегваше напълно предупрежденията на лекарите и разправяше, че флебита се дължал на прекалено много антибиотици, настояваше, че се оправя. Макар все още да се движеше с бастун, той ми се струваше неспокоен и бе твърдо решен да продължи с концертното турне час по-скоро.

Когато бяхме сигурни, че сме сами, двамата с Пепе се питахме дали не е останал без пари. Видяхме как безразборно се пилеят средствата в този дом, чухме Бети да се оплаква от безбожните болнични сметки и хонорара на Коста за акомпанимент.

— Може би синьор Ланца няма друга възможност и му се налага да продължи да пее — подхвърлих аз късно една сутрин, докато наблюдавах как Пепе приготвя обяда.

— Карузо не се е спрял дори когато не бил добре и това не му се е отразило никак добре — припомни мрачно той.

Навън беше студено и прозорците на кухнята бяха замъглени от парата, която се вдигаше от пилешкия бульон часове наред. Пепе беше решил да направи гъста супа с ечемик, подправена с лимон.

— Синьор Ланца има проблем с крака — рекох аз. — Това няма да го спре да пее.

— Помниш ли какво ни каза онази нощ, когато седяхме заедно на масата? Гласът много зависи от общото физическо състояние. Той има нужда от сили, за да пее — напомни ми Пепе, докато вадеше пилешките кости и зеленчуците.

Пепе беше единственият, с когото можех да говоря за всичко, което се случваше зад стените на Вила Бадوليو. Макар че нито чуваше, нито виждаше колкото мен, той разбираше какво става и ми се струва, че също се тревожеше.

— Забелязала ли си, че когато говори, гласът му е много по-дълбок. — Интересно, как ли се е отразило това на пеенето му?

Никой от нас не беше чувал Марио да репетира, след като се върна от болницата, тъй като Коста му забрани дори да се опитва да

загрява гласа си, преди да се възстанови напълно. Всяка сутрин чакахме с надеждата да чуем как тишината се раздира от упражненията му, а след това и от късметлийската му ария „Облечи си костюма“. Подобна тишина беше истинско нещастие за онези от нас, които знаеха каква радост и удоволствие доставя гласът му, щом запълни тази тишина.

— Едва на трийсет и седем е — отбеляза Пепе. — Повечето гласове стават по-мощни и изразителни. Може би затова неговият се променя. Става по-мрачен, още по-наситен и силен.

Опита пилешкия бульон и се намръщи, добави щипка бял пипер и сол. Накълцан лук се запържваше в зехтина, нарязани лимони чакаха да бъдат изстискани до пакет ечемик, но имаше цял час преди супата да стане готова, а и Бети си почиваше и разполагахме с предостатъчно време за приказки.

Не помня точно как протече разговорът ни този следобед. Може да сме поговорили още малко за музика или за семейство Ланца. Напоследък децата бяха подивели и създаваха единствено неприятности на гувернантите, Марио беше прекалено отстъпчив, а Бети твърде изтощена, за да направи каквото и да било. Една прислужница напусна, а икономката не беше никак доволна. Възможно е да сме говорили за това или да сме обсъждаме здравето на Марио, ястията на Пепе или дори най-добрия начин да се направи пилешки бульон. Отново ни беше приятно заедно и общувахме с лекота. Независимо от проблемите, сполетели дома, това поне ми доставяше радост.

Пепе, както винаги, се грижеше много за храната на Бети, препичаше ѝ хляб, мажеше го с масло, настъргваше пармезан, за да сгъсти супата, пробваше я внимателно и доизкусуряваше подправките, преди да ѝ сипе в купичка. Ако по-късно върнех подноса с почти недокосната храна, той бе сломен, въпреки това следващия път полагаше същото усилие.

— Мирише много хубаво. Ще се опитам да я накарам да хапне мъничко — обещах аз, когато поех подноса от ръцете му.

— Успех — провикна се той след мен.

На горния етаж, в стаята на Бети, завесите бяха дръпнати и тя лежеше неподвижно в леглото си.

— Синьора, време е за ставане — рекох бързо аз.

— Серафина? — измърмори тя. — Ти ли си?

— Да, донесох ви малко супа.

— Къде е Марио?

— Отиде в „Екселсиор“ да обядва с господин Коста. — Оставих подноса на нощното шкафче и отидох да дръпна завесите.

Бети потри очи, когато светлината нахлу.

— Сигурно ще настоява Коста да му позволи да пее — предположи тя. — Толкова е нетърпелив да се поднови турнето, особено след като новият му филм е изхвърлен на боклука.

— Какъв нов филм? — попитах аз, докато ѝ помагах да се изправи.

— Не знам, имаше някакво тъпо име, нещо свързано с любов — отвърна неопределено тя и се облегна на възглавниците с полупритворени очи. — Марио хареса сценария и трябваше да започне да снима следващия месец в Лондон, но всичко се разпадна, когато разбраха, че е болен.

— Може да направи друг филм в Рим — предположих с надежда.

Бети се прозя.

— Едва ли. Определили са му нови дати за концерти из цяла Англия, след това отново в „Албърт Хол“ и после из Европа. Колко много представления.

— Той достатъчно добре ли е?

— Така казва. Аз обаче ще трябва да замина с него, поне за част от времето. Някой трябва да следи дали се грижи за себе си, а вече не мога да разчитам на Коста.

— Значи трябва да съберете сили. Пепе казва, че супата е вкусна и много хранителна. Ще пробвате ли малко?

Тя погледна купичката.

— Не съм гладна.

— Вложи толкова много любов, докато я приготвяше. Поне пробвайте... Сигурна съм, че ще ви хареса.

В този момент по устните ѝ трепна нещо като усмивка.

— Да разбирам ли, че отношенията ви с готвача са станали по-топли? — пошегува се тя.

— Той ми е приятел, нищо повече.

Бети взе лъжицата от ръката ми, поднесе я към устните си и сръбна съвсем малко.

— Може пък така да е най-добре.

— Така ли?

Тя загреба по-щедро количество от златистия бульон, преглътна го и кимна.

— Ако замина на това кошмарно турне из Европа, ти ще дойдеш с мен. Ще се чувствам по-добре, ако знам, че не вехнеш по него.

Независимо че Бети имаше планове, турнето започна без нея. Стиснал здраво бастуна, кракът му добре опакован в гумена превръзка, Марио замина за Англия с Коста. Никой не бе особено доволен, но друг начин нямаше, защото Колийн беше прихванала заушка и искаше майка ѝ да е до нея.

Пътуването ни беше отложено за втори път, тъй като на двете момичета им предстоеше първото причастие. Бяха много сладки в белите роклички, всяка с було, лицата им сериозни по време на церемонията. Марио настоя да се върне от Англия, твърдо решен да не пропусне празника. Пред църквата бяха направени десетки снимки, за да не забравят момичетата този специален ден.

Марио ми се стори слаб и болнав. Загърнат в палто с кадифена яка и вълнен шал, той се облягаше тежко на бастуна и очите му бяха уморени. Въпреки това се усмихваше винаги, когато фотоапаратът се насочеше към него, навеждаше се, за да прегърне момичетата, преизпълнен с обич и гордост. Аз наблюдавах отстрани и си припомних как мечтаех, докато бях по-млада, да се окаже, че той ми е баща. Колко много се случи оттогава. Бях се запознала с нови хора, бях посетила нови места. Животът ми се беше променил напълно и аз вече не бях същото момиче. Въпреки това копнеех да запазя малка частица от него, която да остане завинаги в мен.

Щом приключиха със снимките на семейството, аз се възползвах от възможността.

— Синьор Ланца, може ли да се снимам с вас? — помолих аз.

Макар и уморен, той не ми отказа.

— Разбира се, разбира се. Ела до мен, Серафина. Точно така, точно така. Едно, две, три, усмивка... готово. Още една за всеки случай, нали?

Прегърна ме през раменете, притисна ме близо до себе си, така че усетих аромата на одеколона му и топлината на тялото му. Фотоапаратът щракна, фотографът пренави лентата, а аз останах сгушена до него, сякаш мястото ми беше там.

— Готово ли е? — провикна се той към фотографа и отпусна ръка. — Снимката ще стане хубава. Да ми напомниш да ти дам една, Серафина.

— Благодаря, синьор Ланца. Много ще я пазя — обещах аз.

Най-яркият ми спомен от турнето в Англия беше смазващата умора в края на всеки ден. Местехме се от място на място и никъде не се застоявахме дълго. Това означаваше, че трябва да събирам и разопаковам багажа на Бети, да поръчвам храна от хотела и да следя тя да похапне по малко, да слушам безкрайните ѝ оплаквания от всички около Марио. Толкова много хора идваха и си отиваха — както бяха любимци, така имената им повече не се споменаваха. Последният беше актьорът Алекс Ривайдс. Така и не разбрах каква е работата му, освен че Марио отново започна да се застоява до късно и да пие прекалено много, нещо, което направо побъркваше Коста.

За щастие, здравословните проблеми на синьор Ланца не бяха оказали никакво влияние върху гласа му и на всяко следващо представление той ставаше все по-дързък. Имаше обаче дребни неща, които забелязвах, които и Бети не беше пропуснала. Често, щом застанеше на сцената, започваше да се мести от крак на крак или да ритя, сякаш му е неудобно. Критиците веднага го ухапаха за тази работа, изтъкваха, че бил прекалено небрежен. Разкъсаха го за избора на всекидневен костюм, вместо смокинг, не им се нравеше начинът, по който разхлабваше вратовръзката си и се извиваше, когато му станеше горещо, дори изтъкваха крайно неодобрително, че пиел вода на сцената. Един нарече поведението му „типично американска небрежност“, а друг написа, че бил „лошо момче с неприлично държание“. Бяхме много разгневени, но не можехме да направим абсолютно нищо. Марио не искаше да се вдига шум за здравословните му проблеми, не искаше и публиката да знае какво му коства всяка вечер да се изправи на сцената пред тях.

В мига, в който запееше, той сякаш ги омагьосваше, гласът му се лееше, извисяваше, трептеше. Всеки път, когато го слушах, си припомнях предупрежденията на лекарите — ако не внимава, животът му е в опасност. Опитах се да си представя света без него и той ми се стори студено, празно място.

Ритъмът ни на живот си казваше своето и при Бети. Тя просто не издържаше. Преди края на месеца се наложи да се върнем в Рим, за да може тя да си почине. Сигурно Марио е бил загрижен, защото независимо къде се намираще, звънеше всеки ден. Често връзката беше лоша и аз чувах как гласът на Бети се носи по коридорите на Вила Бадوليو, докато се опитваше да надвика шума по линията.

След като затвореше, обичаше да преразказва разговорите и от нея разбрах, че синьор Ланца е постигнал триумф и във Франция, и в Белгия, а сега заминавал за Германия. Навсякъде го харесвали. Представянето му на турнето било истинско вълшебство. След това обаче в Хамбург стана гаф.

Така и не стигнах до дъното на цялата работа, но изглежда имаше нещо общо с Алекс Ривайдс, беше свързано с пиене и гръмогласно пеене през цялата нощ, докато накрая тенорът изхабил глас като за три концерта, а гостите на хотела не можели да спят и започнали да се оплакват. На следващата сутрин последвали медицински прегледи и инжекции, гърлото на Марио било напръскано с лекарство, но той не бил достатъчно добре, за да пее и накрая съобщили на публиката, че концертът се отлага. Това бе версията, която научихме и сякаш вечерта с Калас се повтори отново: публиката щурмувала сцената, повикали полиция, за да помогнат на Марио и Коста да напуснат театъра, а разбеснялата се тълпа ги последвала чак до хотела, без да спира да крещи подигравки и да ги освирква.

— Истинска катастрофа. Сега няма да пее месеци наред — предрече Пепе.

Не исках да повярвам. Не исках и да чувам онова, което Бети ми шепнеше през сълзи същия следобед, че не гърлото на синьор Ланца тревожело германския лекар.

— Той каза, че Марио бил в ужасна форма. — Тя беше отпуснала глава в ръце. — Мисли, че здравето му е силно разклатено, а животът му отново е в опасност. Нямах представа колко се страхувам,

Серафина. Какво да направя, за да се оправи отново? Как само ми се иска всичко да стане каквото си беше преди.

Протегнах ръка, за да я погала по косата, обзета от съчувствие и тъга, защото исках същото като нея.

Когато отложиха и останалата част от турнето, Марио се прибра при нас. Самолетът му кацна рано един следобед, в топъл пролетен ден, когато подухваше лек ветрец. Чакахме го на пистата: аз, децата и Бети. Когато го видяхме да слиза от самолета, Бети покри устата си с ръка и замълча. И тя като мен изглежда забеляза колко е наедрял и колко изтощен изглеждаше, как провлачваше десния си крак на всяка крачка. Беше остарял, усмивката му изглеждаше напрегната, а очите бяха изгубили блясъка си.

Марио прегърна и целуна семейството си, опита се да омаловажи болестта си и да ни вдъхне кураж.

— Добре съм — увери ни той. — Престанете да се тревожите толкова много. Силен съм като бик, Бети, знаеш го много добре. Трябва ми само малко почивка и отново ще съм като нов.

МАЛКО ЛЮБОВ, МАЛКО ЦЕЛУВКИ

Мястото ми вече не беше в Трастевере. Сервитьорките в малките кафенета с масички на тротоара вече не ми махаха, когато минавах; бабката, която белеше грах на прага на дома си не вдигаше глава, за да ми се усмихне. Вече не купувах хляб от предишния ден, нито пък завехнали зеленчуци на пазара Кампо деи Фиоре, в неделите не ходех на служба с мама, нито пък обикалях Рим със сестрите си. Не бях искала всичко това да приключи, но сега вече всичко бе свършило, бе различно и животът им изглежда продължаваше без мен.

Дори в апартамента бе различно. Вече не се носеше миризма на готвено в тясната кухня, защото те предпочитаха да се хранят в кафенетата, на балкона не висяха прани дрехи, тъй като вече можеха да си позволят да пращат дрехите на пералня. Таблите на леглото в спалнята се превиваха под тежестта на новите рокли на Кармела — пищно обсипани с пайети, вталени, за да подчертават фигурата ѝ, яркорозови в копринен брокат или лъскав сатен, прихванати в талията. Сред хаоса се търкаляха нови обувки с тънки токчета в комплект с чанта със сребърна закопчалка, обеци с изкуствени диаманти и кутийка от кадифе, където тя държеше яркочервено червило, грим и лак за нокти. Реших, че е най-разумно да повярвам на сестра си, когато тя ми каза колко важно било да изглежда добре, докато пеела в кафенета и по частните партита на хората. Дори да имаше други причини за този нов разкош, аз нямаше да понеса да ги науча.

Розалина най-много се радваше да ме види, когато се прибирах у дома. Често се връщах със сладкиши от Пепе или комикси, които децата на семейство Ланца вече не искаха, заварвах я самотна, отегчена, а от мама и Кармела нямаше и следа.

— Те пак работят — оплакваше се тя. — Не ми позволяват да ходя с тях.

Тя ми се струваше толкова изоставена и тъжна, че понякога я водех във Вила Бадолио, като избирах дните, когато не беше на училище. На възраст бе почти колкото Колийн и Елиза, така че си

играеха добре заедно и ми се струва, че на Бети ѝ беше приятно, че дъщерите ѝ имат приятелка италианка. Отначало Розалина се кокореше, когато застанеше пред играчките на децата: къщичката за кукли и автомобила с педали, куклите с дрешки, ушити от прислужниците. Когато я доведох за четвърти път, срамежливостта ѝ се беше стопила и докато я наблюдавах да си играе на феи или да рисува, имах чувството, че малката ми сестра се превръща в част от вилата, също като мен.

Интересно, дали се чувстваше обърквана, когато се върнеше вкъщи, където имаше една-единствена кукла, с която да си играе, нямаше просторни стаи с персонал, който да се върти около децата и да изпълнява желанията им. Според мен не. Имах чувството, че Розалина приема и двете места, без да отбелязва специално, че едното е по-добро от другото, готова да се порадва на всичко, което животът ѝ поднесе.

Често се случваше да се приберем и да заварим мама и Кармела в бара, на масата в ъгъла и ако вечерта беше топла, сядяхме с тях, докато Розалина пиеше чаша *limonata*, а аз отпивах малки глътки кампари. През повечето време си мълчах, слушах какво говорят другите, изненадана колко често Кармела водеше разговорите. Обикновено говореше за пари — бакшишите, които била получила и какво възнамерявала да си купи с тях, а високият ѝ глас се носеше наоколо и хората на съседните маси чуваха всяка дума. Може и да ревнуваше, когато чуваше, че Розалина се вместила безпроблемно в семейство Ланца, защото подхвърли няколко неприятни забележки и използваше всяка възможност, за да критикува Марио.

— Онази вечер видях шефа ти в едно кафене недалече от Вила Бадوليو — подхвърли тя и по лицето ѝ премина хитро изражение.

— Така ли?

— Беше с момиче, много по-младо от жена му, много мургаво, страхотно. Дватама изглежда добре се забавляваха.

— Да не би да е от момичетата, които познава мама? — не се съдържах да попитам, обзета от чувство на неудобство при мисълта, че Марио ходи в същите заведения като нея.

— Може би... вътре беше тъмно и шумно. Не можах да се приближа достатъчно, за да я гледам. Той обаче беше пиян и му

личеше. Когато запях „Ариведерчи Рома“, той се изправи на крака и също запя с пълно гърло.

— Значи най-сетне си постигнала мечтата си да пееш с него — подхвърлих заядливо аз.

— Да, и бях хиляди пъти по-добра от Луиза ди Мео, в това съмнение няма. Не че той беше в състояние да направи разлика.

— Синьор Ланца може да ходи по кафенета и да си прекарва добре също като останалите мъже — опитах се да го защитя аз. — Винаги носи на Бети цветя от уличните продавачи.

— Онази вечер изобщо не мислеше за жена си — натякна злобно тя.

Този случай й даде повод за много приказки. Непрекъснато изтъкваше колко дебел бил станал, колко зачервено било лицето му, колко състарен изглеждал.

— Не е същият човек, когото видяхме пред хотел „Екселсиор“ преди година — не спираше да повтаря тя. — Сега вече разбирам защо се притесняваш толкова много за здравето му.

— Той ще се оправи — троснах се аз. Разчита на най-добрите лекари. Скоро ще го оправят, няма страшно.

Лъжех сестра си. Истината бе, че лекарите на Марио предвещаваха неприятни неща и всяка нова подробност, която научавах, ме тревожеше повече и повече. Сърцето му било уголемено, черният дроб давал отклонения, белите дробове били възпалени, кръвното налягане се вдигало. Пиеше някакви лекарства, от които се зачервяваше и не му достигаше дъх. И макар да настояваше за спартанската храна, благодарение на която отслабваше, когато порцията беше пред него, той променяше мнението си и искаше ястията, които обичаше — копринени спагети с яйца, лъснали от панчета, *fritto misto*^[1] от сардини, сепия и едри скариди; свинска рибица, приготвена с мляко и резене; пица на жар, която Пепе правеше в градината. Марио ядеше, както пиеше шампанско, сякаш запълваше дупка в себе си и това му носеше утеха и спокойствие.

Кармела беше права. Той не беше същият човек. Надебелял и затворен, чийто ентузиазъм за живот се оттичаше. Времето бе все още топло, но той не помръдваше, не разхождаше децата в градината на Вила Боргезе, нито обядваше заедно с Коста на Виа Венето. Нямахше желание да слуша музика или да организира партита. Повечето му

приятели вече не идваха във Вила Бадолио, а той излизаше от къщи колкото да отиде до някой бар наблизко, където, поне според мен, се освобождаваше от разочарованието на Бети и съветите и предписанията на лекарите.

Кухнята на приземния етаж се беше превърнала в негово убежище, където бе заобиколен от аромати и се радваше на компанията на Пепе. Беше готов да избяга там за часове наред, да седи на дългата борова маса, стиснал чаша „Кампари“ в едната си ръка, а пред него бе поставена чиния с едри, зелени сицилиански маслини, вдигнал болния си крак на един стол, докато пие и приказва.

— За какво си говорите толкова време? — попитах веднъж Пепе.

— Слушам го, докато се оплаква — отвърна той. — Под напрежение е заради нов филм, концерти в Южна Африка. Готови са да му дадат купища пари, но не виждам как ще се справи. Той няма никаква енергия. Иска само да спи, да яде, да пие и да забрави за всичко друго.

Откакто Марио взе да се застоява в кухнята, се чувствах неудобно. Имах чувството, че се натрапвам, ако се застоя по-дълго. Двамата мъже си говореха и думите им не бяха предназначени за моите уши. Ако обаче открях вратата и чуех гласовете им, оставах на място и се заслушах. Така научих за много от тревогите на Марио: хора от мафията продължавали да се въртят около него, не спирали заплахите, че ще го съдят за провалените концерти, страховете му за бъдещето. Така разбрах, че Пепе се опитва да го убеди да си вземе отпуск за цяла година и да изучи сериозно роля за опера.

— Слушал съм ви неведнъж — изстреля разпалено Пепе. — Не спирам да се чудя и дивя на мощта и контрола ви. Няма нещо, с което да не можете да се справите. Ако имах глас като вашия...

— Ако имаше глас като моя, приятелю, щеше да си наясно, също като мен, че той е дар от бога — отвърна уклончиво Марио.

— Ясно е, че вашият дар се пилее в Холивуд. Заслужава да бъде използван в някоя от големите опери.

— Предложенията са много — долетя отговорът на Марио. — Ковънт Гардън иска да пея в „Отело“, „Ла Скала“ — да открия сезона. Някой ден ще стане, сигурен съм. Защо да бързам? Гласът ми си е глас.

Марио нямаше желание да говори за нещата, които би трябвало да прави. Предпочиташе да обсъжда онова, което го прави нещастен:

неизпълнени обещания, гадно отношение, шумните скандали с Бети, които не преставаха, заговорите срещу него. Беше започнал по цял ден да се налива с бира, а следобеда се прехвърляше на кампари или коняк. Дори когато гласът му станеше лепкав от алкохола, той намираше нови извинения, за да продължи да пие.

Ако Бети се опиташе да поговори с него, разговорът скоро преминаваше в крясъци. Тя бе уплашена и затова се държеше грубо. Не спираше да го кара да започне отново да се упражнява, да престане да се тъпче и най-вече да спре да се налива с бира и уиски.

— Когато съм щастлив, не правя подобни неща — изломоти той. — Не се ядосвай, не мисли, че съм луд, просто трябва да намеря начин да махна тези тревоги от главата си.

Обзета от отчаяние, тя повика лекар, който накара Марио да седне и заяви ясно, че ако продължи да пие, скоро ще бъде мъртъв. За кратко поне лекцията изглежда го стресна, но два дена по-късно Пепе го завари отново в кухнята, стиснал бутилка бира в едната ръка, а с другата се тъпчел със студена паста.

— Аз съм силен — не спираше да повтаря той пред Бети. — Мога да се стегна и да сваля килограми. Пак ще започна да ям протички храни. Започвам от следващата седмица, обещавам. Тогава няма да се чувствам толкова нещастен.

Когато се заговори за пръв път, сънната терапия изглеждаше истинско чудо. Казаха ни, че синьор Ланца трябва да бъде откаран в санаториум, високо в Баварските Алпи, където въздухът е чист и здравословен. Там дни наред щял да спи, освободен от мъчението на мислите и тревогите си, докато тялото му стопявало натрупаните тлъстини.

Бети бе много ентузиазизирана за лечението.

— Ще прекара там седмици наред, но това е единственият начин да влезе във форма за следващия си филм — довери ми тя. — Този санаториум бил изключителен. Ричард Бъртън и Елизабет Тейлър са се лекували там, така че ще успеят да се справят и с Марио.

Първоначално синьор Ланца нямаше никакво желание да замине. Скандалите във Вила Бадوليو продължиха, Бети повика Коста, за да убеди тенора.

— Пише го в договора ти, Марио — чух го да убеждава певеца.
— Трябва да свалиш осемнайсет килограма преди началото на снимките през септември.

— Седем седмици в Бавария, затворен като тигър в клетка. Ще полудея, ще умра от скука.

— Нямаш избор — настоя Коста. — Или сънната терапия или нищо.

— Може ли да поговорим по този въпрос утре? — помоли Марио.

— Няма какво повече да говорим — заяви твърдо Бети. — Наложило се е да отложат снимките на филма и няма да им е никак приятно, ако се наложи да го направят отново. Заминаваш за Валхензее и доктор Фрухвайн ще ти помогне. Никакви приказки повече.

Марио прекара почти целия следобед в кухнята, излезе чак на следващата сутрин и аз знам, че е пил още бира, защото по-късно видях празните бутилки. Пробвах онова, което беше останало от фетучините на Пепе, обилно полети със сметана, пържен праз лук, пармезан и бекон — последно пиршество, преди началото на диетата. Нямам представа за какво са си говорили двамата, докато са похапвали паста, защото Пепе отказа да сподели с мен. Три дена по-късно Марио се качи сам на влака за малкото селце в Бавария и се регистрира в клиниката, готов да се подложи на лечението.

Скоро Бети ми довери, че престоят във Валхензее не се отразявал никак добре на Марио. Звънял ѝ по телефона, за да ѝ каже колко много му липсвали с децата, че ненавиждал сънната терапия, дори се оплаквал, че бил затворник на лекарите. Две седмици по-късно я молеше да го спаси, като отиде да го види.

Отново извадихме куфарите и аз ги напълних с топли дрехи, тъй като в Алпите е по-хладно. Щяхме да пътуваме с огромния фолксваген бус на семейството, тъй като и децата, и двете гувернантки щяха да дойдат с нас. В последния момент Бети реши да направи място и за Пепе.

— Ще ни се наложи да се храним, нищо че Марио живее на компот от праскови и извара — изтъкна тя.

Валхензее се оказа прелестно място. Малко селце от планински хижи, накацали по брега на дълбоко езеро, толкова тихо и спокойно, че всички имахме чувството, че сме във ваканция. Нямахме почти

никакви занимания, освен да плуваме в леденостуденото езеро, да обикаляме гората по отъпканите пътеки, да слушаме песните на птиците и да дишаме дълбоко чистия въздух. Мястото оказва вълшебното си въздействие дори върху Марио. Облекчен, че е приключил със сънната терапия, той се упражняваше през деня, играеше на топка с децата или водеше Бети на пазар в близкото градче. Няколко дена след пристигането ни, той обяви Валхензее за „късче от рая“.

Тъй като разполагахме с достатъчно свободно време, двамата с Пепе можехме да се разхождаме заедно. Прекарвахме фантастични дни: радвахме се на извисилите се планини, на аромата на затоплени от слънцето борове, на ромона на ледените потоци, които се изливаха в езерото, ходехме на пикник на брега, ловяхме риба с взета под наем лодка. Най-много ми харесваше възможността да разбере що за човек е Пепе.

Той се криеше така успешно в кухнята на Вила Бадолио — използваше работата си като буфер, изплъзваше се като обръщаше гръб, за да разбърка сос или да накълца лук, да изпържи късчета месо в загрят тиган, барикадираше се зад остри ножове и врящи течности. Тук, сред природата, той не можеше да ме държи на разстояние с многото си задължения. Бяхме заедно непрекъснато, извървявахме километри и разговаряхме часове наред, карахме се, смеехме се, разголвахме душите си и мислите си. Досега не го бях чувствала толкова... близък.

Денят, в който ме целуна, двамата седяхме на сянка под дърветата край езерото, похапвахме панирани пържоли с хрупкав хляб. Той почисти ръцете и лицето ми с чистата салфетка, в която беше увил сандвичите. След това бе съвсем естествено да ме хване за ръката, наведе се към мен и докосна устните ми със своите, отначало лекичко, след това по-дръзко, докато не започнахме да се целуваме истински и продължихме толкова дълго, че устните ни пламнаха.

За пръв път позволявах на мъж да ме докосва по този начин. След като се отдръпнахме един от друг, последваха няколко минути, в които имах сили колкото да дишам, сетне докоснах бузата му.

— Не очаквах подобно нещо... но аз така или иначе никога не знам какво да очаквам от теб, Пепе.

Той заяви, че бил объркан, затова изтъкнах всички начини, по които ме беше държал настрани — и безкрайното мълчание, и дръпнатото държание, и чувството, което понякога създаваше у мен, че не съм му особено приятна.

Пепе забодя поглед в далечния бряг, но аз знаех, че чува всяка моя дума. Когато приключих, той въздъхна дълбоко и се опита да се измъкне. Била съм прекалено чувствителна, заяви той, била съм си въобразявала, разбира се, че много ме харесвал, било очевидно. Нали ме целуна?

— Целувката е лесна работа — отвърнах аз. — Тя не доказва абсолютно нищо.

Забелязах, че се намръщи. Преплетох пръсти с неговите и ги стиснах силно. И двамата се взирахме дълго в лъчите, които си играеха по вълничките на езерото. Проследих с поглед лодка, която се поклащаше при всеки порив на вятъра, наблюдавах нощна чапла да дреме край брега и чаках Пепе да заговори.

— Понякога — започна той — се страхувам от настроенията си. Сякаш не ги владеея.

Не бях сигурна, че разбирам. Надявах се той да продължи, но единственият звук, който чувах, бе плискането на водата и шумоленето на ветреца в клоните на дърветата.

— Всички изпадаме в лошо настроение — наруших мълчанието най-сетне. — Нормално е.

— Не и като моите, не толкова крайни. — Пепе не откъсваше очи от водата. — Не разбираш, защото не съм ти позволил да видиш. Говоря за чернота, за празнота и когато ме завладее, не съм сигурен, че ще видя отново светлината. Има моменти, когато ми се струва, че полудявам и единственото, което съм в състояние да направя, е да се стегна с надеждата това състояние да премине. Не искам да ме опознаеш такъв, Серафина. Не трябваше да те целувам, нито да те водя на опера. Заслужаваш нещо по-добро от мен.

— Ти си добър човек.

— Невинаги.

— Стараеш се да бъдеш, а това е най-важното.

Пепе се обърна към мен и погледите ни се срещнаха.

— Извинявай, Серафина... Обичам те, но няма да мога да те направя щастлива.

— Обичаш ли ме? — повторих аз като глупачка. — Наистина ли?
— Не може да не знаеш. Не ми се усмихвай. Не говоря за нещо хубаво.

— Ами ако и аз те обичам? Тогава какво значение има?

— Не говори така.

— Ами ако...

— Ще те нараня дори да не искам — настоя той. — Накрая ще започнеш да се страхуваш от настроенията ми не по-малко от мен.

Дали под въздействието на езерото или светлината, която галеше лицето ми, или може би заради свежия аромат на бор и бризът, но в този момент във Валхензее имах чувството, че нищо лошо не може да се случи. Този път аз целунах Пепе.

За няколко седмици в планината всички загладохме косъм и се сдобихме с тен. Дори Бети изглеждаше позаякнала. След цял ден на открито тя имаше апетит за простички храни: супи с картофени кнедли, варени бели наденички и сладка горчица, кисело зеле и зряло сирене. Синьор Ланца пък ми се струваше нов човек и вече се кълнеше, че ще се върне в Бавария, за да изживее живота си тук. Държеше се много геройски и дисциплинирано, почти не докосваше местните бири и следваше оскъдната диета, която лекарите му бяха назначили. Когато и Коста дойде при нас, той репетираше всеки ден и бе напълно готов да се върне на работа. Бе истинско облекчение да чуя отново гласа му — мощен, изразителен, по-весел от когато и да било преди.

Всички си тръгнахме от Валхензее по-щастливи. Марио беше свалил осемнайсетте килограма и вече не се подпираше на бастун, докато вървеше, Бети бе облекчена, че той е в добро здраве и също се чувстваше по-добре.

Аз също бях щастлива, защото се чувствах по-сигурна в Пепе и чувствата му към мен.

[1] Панирани късчета месо, морски дарове и зеленчуци (ит.). — Б.пр. ↑

КОГАТО СИ ВЛЮБЕН

Щом усети какво става, Бети започна да търси какви ли не причини, за да ме изпрати в кухнята на Пепе. Искаше чаша след чаша чай или изстудена кола, нещо малко за хапване, при това в напълно неприемливи часове. Беше очарована от факта, че под покрива ѝ разцъфваше романс и не спираше да се шегува с мен, докато не се изчервя.

— Питам се, защо настроението на готвача ни е толкова добро — шегуваше се тя. — Трябваше да ви изпратим в Бавария много отдавна.

Беше много неловко пред останалите от персонала, затова се стараех да се държа както обикновено, освен когато бяхме сами. Не споменах и дума пред мама и сестрите си. Отношенията ни с Пепе бяха нови, романтични, все още неизпитани и ми се струваше най-разумно да ги запазя в тайна.

От Бети обаче не успях да ги скрия. Тя разбра почти веднага. Денят, в който се върнахме от пикника край езерото, тя забеляза подпухналите ми порозовели устни и се усмихна, когато се опитах да намеря някакво извинение.

— От вятъра ли? Слънцето ли ги е жарнало? Не вярвам времето да има нещо общо с тази работа.

По това време вече я чувствах много близка. Бях я виждала сгушена под завивките, отдадена на нещастieto, бях споделяла триумфа ѝ. Все едно ѝ бях по-малка сестра или приятелка. Тя често отбелязваше, че нямало да се справи без мен, непрекъснато ми правеше дребни подаръчета: шноли с изкуствени диаманти, червило, чийто цвят не бил подходящ за нея. От време на време се опитваше да ми помогне с някой и друг съвет, все уроци, които бе научила през живота си, които може би щяха да ми послужат.

Невинаги успявах да открия значимото в думите на Бети, но един от разговорите така и не забравих.

Отивахме с автомобила при шивачката ѝ, тъй като фигурата ѝ се беше променила толкова много, че дрехите ѝ трябваше отново да бъдат

променени. Тя гледаше през прозореца, наблюдаваше как Рим профучава покрай нас, мълчеше, потънала в мислите си, но ето че неочаквано се обърна към мен.

— Серафина, може ли да те попитам нещо?

— Разбира се.

— Напълно сигурна ли си в чувствата си към готвача? На мен ми се струва доста труден човек.

— Не е от лесните — съгласих се аз.

Бети ме погледна замислено.

— Едно е да си паднеш по мъж с труден характер, съвсем друго е да живееш с него.

— Няма винаги да е лесно, знам...

— Не знаеш, още нищо не знаеш — прекъсна ме тя. — Абсолютно нищо.

Бе мой ред да погледна през прозореца.

— Никой не е свършен, нали? — отбелязах аз.

— Вярно е — съгласи се Бети.

— Има мъже, които са колкото прекрасни, толкова и невъзможни. Те не си ли струват усилието?

— Може би... ако наистина обичаш такъв човек. — Бети докосна леко ръката ми. — Важното е да си наясно какъв избор правиш.

Този ден не спомена отново Пепе. Автомобилът ни спря до тротоара и през следващите час, може би два, Бети пробва дрехи, а шивачката цъкаше възмутено, стиснала карфиците в уста; говорихме за модата през следващия сезон, а от съседното кафене ни донесоха кафе на сребърен поднос.

В салона беше задушно и аз си мислех, че приключваме, когато Бети заяви, че искала още нещо специално.

— Вечерна рокля, изящна.

От чантата си извади изрезки от списания.

— Премиерата на новия филм на съпруга ми ще бъде в Рим и искам да съм много красива, когато застана до него на червения килим. Искам нещо неповторимо, дълга рокля, лъскава, която ще нося с дълги бели ръкавици и новото диамантено колие, което той ми подари.

— Подобна рокля ще ви излезе много скъпо, синьора — предупреди тихо шивачката, докато разглеждаше изрезките.

— Сигурно — отвърна, без да трепне Бети.

— За нас ще бъде удоволствие да ви я ушим — добави бързо жената.

На връщане към вилата, аз бях толкова развълнувана, че залях Бети с въпроси за премиерата на „Ариведерчи Рома“. Къде щеше да се проведе? Щеше ли да има парти? Кои известни личности очакваше да отидат?

— Това означава ли, че скоро ще пуснат филма във всички кина? — любопитствах аз. — Ще отида да го гледам в мига, в който го пуснат.

— Ти ще дойдеш с нас на премиерата, Серафина — каза ми Бети и се усмихна на онова, което се канеше да добави. — Всички ще дойдат, Марио настоява.

По-късно научих, че синьор Ланца е поканил много от хората, с които се беше запознал в Рим: сервитьори, носачи, собственика на любимото му кафене, таксиметрови шофьори, както и приятели и бизнес партньори. Дори Лъки Лучано, мафиотът от Неапол беше получил покана, въпреки че настроението на Бети помръкна, когато някой спомена името му.

Ние, от персонала на Вила Бадолио, обсъждахме единствено тоалетите си и кои филмови звезди ще видим. Непрекъснато се питах какво ли е станало с краткотрайната ми поява в сцената с партито, надеждата да се видя как танцувам и се поклащам на екрана и да се надявам някой ще ме познае.

Единствено Пепе ми се струваше безразличен към събитието. Разговорите за червения килим и старлетките никак не го вълнуваха и той правеше физиономии всеки път, когато му се наложеше да търпи подобни приказки.

— И без това филмът ще бъде ужасен — напомняше ми той при всяка възможност, — така че не си струва шума, който всички вдигат.

— Ти никак ли не си развълнуван?

Пепе се намръщи така, сякаш бе вкусил нещо горчиво.

— Защо да се вълнувам, след като съм го видял как се продава за никакви пари, как унижава гласа си в поредния тъп филм?

Внимавах много да не разваля настроението му и да не върна чернотата, затова не спорих с него и внимавах да не спомена отново премиерата, съхранявах ентузиазма си за моментите, когато той

нямаше да ме чуе и бърбурх възторжено с Бети и гувернантките при всяка възможност.

Въобразявах си, че сестра ми Кармела ще бъде сред хората, които ще извият недоволно очи, когато спомена „Ариведерчи Рома“, но тя ме изненада с ентузиазма си и настоя да пробвам прекрасните ѝ рокли, дори любимите ѝ обувки, онези с тънките високи токчета.

— Помниш ли как взех от теб сладката рокличка на точки, която мама ти уши? — напомни ми тя. — Сега аз имам красиви дрехи. Трябва да облечеш нещо мое на премиерата. Наистина трябва.

Тъмносинята ѝ копринена рокля ми беше няколко сантиметра по-къса, а пък розовият сатен не ми стоеше добре. Имаше още една рокля, която подчертаваше фигурата и бе обсипана с хиляди пайети в сребристо и ми стоеше великолепно.

Кармела се усмихна, когато я облякох.

— Обличала съм я един-единствен път, но с нея прекарах най-великата нощ в живота си. Някъде имах и обувки, които много ѝ отиват. — Тя се отпусна на длани и колене, за да надникне под леглото. — Струва ми се, че мама ги беше сложила онази вечер. Дано не ги е очукала.

Наблюдавах я как търси и около нея се вдигат облачета прах, които блестят на слънчевите лъчи, преди да се успокоят и отново да покрият всичко наоколо.

— Не мога да облека твоя дреха, Кармела — реших аз.

Тя престана да търси и седна на пети.

— Защо да не можеш? Не са ли достатъчно добри за теб?

— Не е това... но знам как си се сдобила с пари, за да си ги купиш. — Прилоша ми при мисълта.

— Какво точно знаеш?

За момент двете останахме загледани една в друга и аз едва сега забелязах колко много се е променила сестра ми. Тя притежаваше нов блясък, но и твърдост. Беше тръгнала по стъпките на мама и това беше факт.

— Не мислех, че това е животът, който искаш — отвърнах аз. — Ами гласът ти? Така ли ще го пропиленеш? Той ти е дар от бога, Кармела.

— Господ не би искал да гладувам — изтъкна тя. — Освен това пея непрекъснато. Някой ден ще стана известна с гласа си. Не

притежавам излишна гордост, която да ми пречи да си изкарвам насъщния.

— Щях да ти дам пари, да ти помогна, трябваше само да ми кажеш.

— Не ти искам парите — разбесня се тя. — Защо реши, че знаеш кое е добро за мен и кое не е? Да не би да си въобразяваш, че си по-добра от мен? Или пък от мама?

— Не казах това — побързах да отвърна аз. — Ти обаче си още много млада и се тревожа, че си избрала грешните неща. Много те обичам, Кармела...

— Не ми е притрябвала загрижеността ти. Ако мислиш, че роклята ми е мръсна заради местата, на които съм ходила с нея, тогава не я обличай. — Тя стрелна с поглед отражението ми в огледалото. — Това е просто рокля... която ти стои добре.

Накрая взех назаем една от роклите на Бети, същата, с която бях, когато синьор Ланца пъ в лондонския „Палейдиъм“. За нея си купих нови обувки с ниски токчета, защото не исках да стърча над Пепе. Май изглеждах прекалено обикновена, защото в последния момент Бети настоя да ми сложи сребърна гривна за китката.

— Прекрасна си, миличка — рече тя.

— Вие също, синьора. — Беше истина. Не само че роклята й беше великолепна, ами кожата й, с лек загар, очите блеснали и най-важното, тя изглеждаше по-щастлива, отколкото по времето, когато бяхме в планината. Марио, по-слаб и изключително красив, бе застанал до нея и се опитваше да си оправи вратовръзката. Изглеждаше малко уморен и с бръчки около очите.

Бяха наети автомобили, които да ни вземат от Вила Бадوليو, и аз пътувах заедно с Пепе и икономката. Чухме виковете на тълпата, която тръпнеше в очакване на Марио още преди да стигнем. Стотици фенове се бяха скупчили по тротоарите и улицата. Таксито ни намали и пропълзя, за да мине през множеството.

— Невероятно — измърмори Пепе.

— Всеки път е така — обърнах се към него.

— Защо пищят?

— Сигурно си мислят, че и ние сме известни.

Пепе се усмихна.

— Дали да не им помахаме? — предложи игриво той. — Тъкмо няма да мислят, че са чакали напразно.

Имаше още много около премиерата на „Ариведерчи Рома“, което ми хареса — докато вървах до Пепе по тесния червен килим до входа, Бети и Марио позираха за фотографите, широко усмихнати; когато тълпата започна да скандира имената им, последва ги отвъд кордона и нахлу в киното. Най-много обаче ми хареса филмът. Историята беше глупава. Синьор Ланца играеше американски певец, който се озовава в Рим и се запознава с момиче, в което се влюбва. Това беше просто извинение да се покаже красивият ни град и да се демонстрира страхотният му глас и в това отношение поне филмът беше наистина успешен.

След това го гледах поне сто пъти. Така и не ми омръзна, защото бях участвала в снимките. А, да, ако се вгледате внимателно, ще ме забележите на екрана, профучавам пред камерата, полата ми се е разперила, докато танцувам. Появявам се само за миг и никой не спомена, че ме е видял.

След прожекцията беше организирано страхотно парти в балната зала на „Екселсиор“, имаше фонтан, от който бликаше шампанско и банда, която изпълняваше хитове. Всички звезди участваха: и Мариса Аласио, и Ренато Рашел, и Реги Касъл. Почувствах се странно, когато видях персонала от Вила Бадолио в най-красивите им дрехи. Никой от нас не приличаше на себе си. Първоначално се почувствах неловко и се държах в ъглите на залата. Пепе пък непрекъснато ми носеше напитки, танцуваше и постепенно, след две чаши шампанско, започнах да се забавлявам. Танцувахме заедно, докато бузите ми не поруменяха и партито бе почти към края си.

Надявах се синьор Ланца да потанцува с мен. Беше глупаво, но ми се искаше да ме избере сред останалите, затова непрекъснато поглеждах към него, да не би да ме забележи. Той, разбира се, пя, държа реч и благодари на Бети и на всички хора, които го бяха подкрепяли, дори спомена готвача си Пепе. Вечерта беше незабравима, но ако Марио ме беше избрал, ако ме беше хванал за ръката и ме бе завел на дансинга пред всички, то тогава щеше да е истинско вълшебство.

През цялата вечер той беше заобиколен от почитатели, не можеше да избяга дори да иска. Бети също бе заета и двете не можахме да разменим и дума, откакто потеглихме от вилата. Аз непрекъснато опипвах сребърната гривна, която тя закопча на китката ми; беше взета назаем, никога нямаше да е моя, колкото и красива да изглеждаше на ръката ми. В този момент осъзнах, че Бети и Марио също са взети назаем.

Виждах ги всеки ден, живеех с възходите и паденията им вече повече от година, познавах мириса на косата на Бети, усещах промените в настроението ѝ преди другите. Разбирах ги много по-добре от останалите хора в балната зала. Аз обаче не бях част от техния свят, а пък те никога не бяха виждали моя. Някой ден вратите между нас щяха да се затворят и това щеше да е краят. Потръпнах при тази мисъл.

Имаше обаче един човек, който можеше да е мой, само мой, напълно и завинаги. Той танцуваше на дансинга със същата лекота, както и в кухнята, тъмната му коса беше мокра от пот, а лицето грееше. Наблюдавах го как върти едната гувернантка на децата — Лиляна, струва ми се — но може да беше и Ана-Мария. И двете бяха красиви момичета и танцуваха с него повече от веднъж тази вечер. Изчаках песента да свърши и се отдръпнах. Изчаквах нещо бавно, за да потанцуваме близо един до друг и да усетим топлината на телата си. Исках да усетя фината вълна на взетия му под наем костюм, начина, по който мускулите му потръпваха при всяко движение. Исках да бъде негова.

ЦЕЛУВКА В МРАКА

Всички вече знаеха, че двамата с Пепе сме двойка — той дори хвана ръката ми пред икономката и двете гувернантки. Ежедневието си беше същото: вършехме си работата, открадвахме по малко време, когато имахме възможност, обсъждахме обичайните неща. Сега обаче се знаеше, че сме специални един за друг и затова всичко бе различно.

Помогнах на Пепе да напише дълго писмо на майка си, за да ѝ съобщи новината. Щом семейство Ланца ни освободеше за кратко, щяхме да отидем до Кампаня, за да ме представи на семейството си. Той също чакаше покана за Трастевере, но аз все намирах извинения. Или мама бе настинала или Кармела имаше твърде много работа.

Как да го заведе там? Нощем лежах будна, разкъсвана от тревога. Когато разбереше какво представлявам, откъде идвам, уважението му към мен щеше да се изпари.

Пепе ми беше разказал за семейството си — баща му сечеше мрамор и обработваше малък парцел земя, майка му готвеше в кухнята за братята му, съпругите и децата им. Те бяха обикновени хора, които откриваха удоволствие в музиката и храната. Мама се стремеше да избяга от подобен живот, затова бе избрала различен живот, при това без капка съжаление. Как да го обясня на Пепе? Никога преди не се бях срамувала от мама и затова сега се чувствах нещастна.

Нямаше на кого да се доверя. Затова криех проблема, прехвърлях фактите на ум, докато те се превърнаха в истинска лавина.

Трябваше това време да е най-щастливото в живота ми, още повече че настроението във Вила Бадوليو беше чудесно, синьор Ланца бе възстановил здравето си и щеше да участва в нов филм. Дватамата с Коста работеха упорито и бяха горди, че ще запишат ариите в римската опера. Всеки ден къщата се будеше от гласовете им, докато репетираха песни за триумф, любов и смърт. Настроението ми обаче беше толкова лошо, че дори музиката на Марио не ме докосваше, не и както трябваше.

— Гласът му е чудесен — отбелязваше Пепе, когато се отбивах в кухнята.

— Отново пее забележително, нали? — подхвърляше Бети.

— Фантастично, Марио, великолепно — не можеше да се нарадва Коста.

Всички бяха завладени от възторг — и икономката, и гувернантките, и прислужниците, дори Антонио, портиерът, се застояваше в антрето, за да чуе „Облечи си костюма“, а след това въздишаше. Сърцераздирателната, меланхолична песен напълно отговаряше на настроението ми. Едва издържах песента.

Какво значение имаше за мен, че Марио бележи успехи на сцената в операта? Животът ми щеше да си остане непроменен, проблемите ми щяха да са същите, както винаги.

Затова пък Пепе беше развълнуван, особено когато научи, че можем да присъстваме на важен запис.

— Все едно го гледаме в операта — зарадва се той. — Първото му истинско представление в Италия. Това е невероятна привилегия.

— Знам — отвърнах бездушно.

Седяхме в градината на вилата, под магнолията, докато той пушеше пура. Беше топла вечер в края на август и Пепе ми се стори ведър и щастлив, точно както след завръщането от Валхензее.

— Това може да се окаже най-добрият филм, който синьор Ланца е правил — заяви той и изпусна дима от пурата. — Има толкова много елементи от операта, а и той ще изпее интерпретации на ариите.

— Любовна история ли е? — попитах.

— Да, но те всичките са такива — сви рамене Пепе. — Никой не се интересува от сюжета. Важни са песните.

Целувката му носеше аромата на дим, пръстите му се вплетоха в косата ми, а после се спуснаха надолу. Притиснах се в него и се опитах да освободя мислите си и да се насладя. Само че така и не успях да избягам от дълбоко скрития ужас и страха какво може да се случи, когато той разбере истината за мен.

Поне веднъж тревогите ми бяха насочени към мен. Не се притеснявах за синьор Ланца, когато се настанихме в римската опера в

деня на записа. Бях слушала ден след ден, докато гласът му ставаше по-силен и уверен. Знаех, че той е готов за записа.

Първият запис бе на триумфалната сцена от „Аида“. Двамата с Пепе го бяхме чували да я репетира много пъти, докато за останалите присъстващи мощният глас на Марио бе истинска изненада. Никой не очакваше страстта, която той вля във всяка дума, нито пък въздействието на песента. Когато приключи, всички от оркестъра оставиха инструментите си, за да го аплодират, докато хорът извика „Браво, браво“, а Пепе изви устни в доволна усмивка.

— Сега вече ще го молят да открие следващия сезон — обърна се той към мен, след като оваците затихнаха. — Всички опери в Европа ще искат да пее.

С всяка изпята ария бележеше нова победа и ние усетихме как възторгът на публиката нараства. Гласът на Марио Ланца бе най-прекрасният в света и никой не можеше да го отрече. Аз обаче така и не успях да усетя удоволствие. Проблемите ми съсипаха триумфалния момент.

Дори Пепе да бе забелязал лошото ми настроение, той не спомена и дума.

— Това е ново начало — рече ентузиазирано той на излизане от киното. — След всички проблеми със здравето, имаше нужда тъкмо от това. Отсега нататък нещата ще потръгнат, ще видиш.

Подобен оптимизъм ми се струваше неоснователен.

— Мислехме същото и когато пъ в лондонския „Палейдиъм“, но се оказа, че грешим — изтъкнах аз.

— Сега е различно. Това е опера — настоя Пепе. — Сега той ще може да избяга от Холивуд. Време му е да се впусне в кариерата, за която е роден.

Новината за изумителното представяне на Марио се разнесе и предложенията започнаха да ваят. Искаха го в цяла Европа, в Южна Америка, опитваха се да го привлекат, като му даваха възможност да избере партньорите си и ролите. „Ла Скала“ предлагаше договор за две години, Рим искаше да участва в „Pagliacci“^[1] и „Tosca“^[2]. Струва ми се, че той се наслаждаваше на вниманието, беше поласкан. Често го чувах да обсъжда с Бети и Коста какво би направил, ако имаше достатъчно време.

— Сега обаче се случват толкова много неща — заявяваше той в заключение, след като обсъдеше и последното предложение. — Трябва да снимам филм, така че от „Ла Скала“ ще трябва да почакаш още малко.

Новият му филм беше за оперен певец, който заминава за Капри и се влюбва в красиво, младо, глухо момиче. Нямаше да снимат целия филм в Италия, но за мое облекчение, Вила Бадолио щеше да остане дом на семейството и персоналът щеше да остане.

— Ще снимаме и във Виена, и в Берлин, така че ще се наложи да попътуваме — предупреди ме Бети. — Искам семейството да е до Марио колкото е възможно повече. Така ще го опазим в добро здраве, а ти ще ми помагаш, Серафина. Разчитам на теб.

Тъй като знаех, че ни предстоят дълги периоди на раздяла, двамата с Пепе прекарвахме много време заедно, възползвахме се от всеки свободен миг, за да излезем в градината, открадвахме си по минута или две в кухнята, често колкото да докоснем ръце или да се спогледаме бързо рано сутрин.

Вечерите обаче бяха само наши. След като вечерята беше приготвена и сервирана, бяхме свободни и Рим ни очакваше. Може и да нямахме пари, за да се храним в хубавите кафенета на Виа Венето, но поне можехме да се разхождаме по улицата колкото си искаме. Нямаше такса за това, че седяхме край Фонтана ди Треви, нито че се промъквахме хванати за ръце сред красиво облечените тълпи на Пиаца Навона, че се качваме нагоре и надолу по стъпалата на Испанския площад. В някои отношения тези вечери ми напомняха годините, в които заедно със сестрите ми обикаляхме града. Само че с Пепе се целувахме, вместо да пеем.

В Рим има много места за целувки: по притихнали калдъръмени улички, на терасата Пинчо, където свиреха улични музиканти, откъдето се виждаха куполите в града, зад мраморните колони на Пантеона, на моста над Тибър с обляния в светлина Кастел Сант Анджелио. Най-красивите места бяха неочаквани, като фонтана или закътаната стена на някоя сграда, които откриваш, когато завиеш за пръв път зад някой ъгъл.

Понякога, докато се прегръщахме, двамата с Пепе усещахме аромата на кафе или на печено месо. Чувахме гласовете на приближаващи хора и се отдръпвахме за кратко; ако огладнеехме,

спирахме, за да си разделим парче пица или да изядем по един сладолед. Най-често обаче се разхождахме, а всеки път, когато спирахме, се целувахме.

Трастевере беше единственото място, което избягвах. С лабиринта от тесни улички и сенчести пиаци, рискът беше твърде голям. Дори когато обикаляхме сърцето на Рим, аз се напругах всеки път, когато минавахме покрай някое препълнено кафене или входа на голям хотел. Рано или късно щяхме да ги видим, мама и Кармела, облечени красиво, докато са на работа в града. Те отиваха там, където бизнесът ги отвеждаше и от разговорите, които бях подслушвала, знаех някои от местата, които предпочитаха. В един хотел имаше пиано бар, в нощните клубове ходеха с мъже, които обичаха да танцуват или да слушат джаз, имаше лоби барове, където сядаха в кафенето, за да похапнат. Не можех да избегна всичките.

Вечерта, когато се случи, бяхме излезли от работа по-рано от обикновено и се разхождахме из градината на Вила Боргезе чак до Пиаца дел Пополо. Пепе реши да се отбием в кафене „Розати“, за да си купим сладолед, а след това да се върнем на Пинчо, за да наблюдаваме залеза.

Те ме бяха забелязали, преди аз да ги видя. Седяха на една от масите на тротоара и пиеха кафе с по-възрастен, добре облечен господин. Мама ме зяпна, след това впи очи в Пепе, който ме беше прегърнал. Усмихна се и каза нещо на Кармела и тя вдигна поглед и кимна за поздрав. В първия момент застинах на място, след това небрежно извърнах поглед, сякаш не ги бях видяла.

— Шамфъстък или *limone*^[3]? — попита Пепе. — Какво предпочиташ тази вечер?

— Нито едното, нито другото — отвърнах аз, като се опитвах да говоря спокойно. — Предпочитам *fior di latte*^[4].

— Не, в кафе „Розати“ винаги си поръчваме шамфъстък или *limone* — напомни ми той. — На Фонтана ди Треви е най-хубавият *fior di latte*.

— Тогава да отидем там — предложих бързо.

— Готова си да вървиш пеша чак дотам заради един сладолед?

— Вечерта е чудесна, защо не?

— Ти май наистина много обичаш *fior di latte* — усмихна се широко Пепе.

Полагах огромни усилия, за да се държа нормално и му се усмигнах едва-едва. Истината бе, че сладоледът бе последното, което ме интересуваше в този момент. Усещах погледите на Кармела и мама и си представих какви мисли им се въртят в главите, докато преценяваха Пепе. Страхувах се, че всеки момент може да станат и да се приближат, затова го дръпнах за ръката.

— Хайде, бързо, да вървим.

Озърнах се назад. Просто не можах да се сдържа. Мама беше направила странен жест: беше навела глава на една страна, а по устните ѝ играеше тъжна, крива усмивка. Сякаш се опитваше да каже: „Разбирам, не се тревожи“.

Никога досега не се бях срамувала толкова от себе си. Известно време не бях сигурна дали мога да кажа и дума. Освободих ръката си и тръгнах на крачка зад Пепе.

Светлината порозовяваше, когато стигнахме фонтана. Все още малко разтреперана, аз намерих място, а Пепе отиде да купи сладолед. Поднесе ми *fior di latte* със замах.

— Каквото пожела прекрасната синьорина — рече той.

Насилих се да се усмигна отново.

— Благодаря.

В продължение на няколко минути наблюдавахме туристите, които хвърляха монети във водата и ядяхме сладолед. Сладкото кремообразно лакомство ме успокояваше, фонтанът беше изключително красив, а нощта прекрасна. Насилих се да прогоня лицето на мама от мислите си.

— Идват от всички краища на света, за да посетят това място — отбеляза Пепе и погледна Треви. — Помниш ли първия път, когато го видя?

— Не съвсем... Имам чувството, че го познавам, откакто се помня.

— И аз така — призна той. — Открай време съм убеден, че това е съвършеното място да помоля момичето да се омъжи за мен.

Забравих сладоледа и го зяпнах.

Той се разсмя.

— Изненадах ли те? Не се плаши, защото и аз самият съм изненадан. Ти обаче ме правиш щастлив, Серафина, много повече, отколкото очаквах. Най-сетне искам да усетя това щастие.

— И аз искам — отвърнах.

— Момиче, което е готово да прекоси половината Рим, за да вкуси определен вид сладолед, със сигурност знае какво иска. Кажи, ще помислим ли двамата с теб над съвместно бъдеще?

— Да не би да ми предлагаш да се оженим? — попитах неуверено.

— Не нося пръстен... Не бях мислил да ти предложа тази вечер, но двамата с теб се обичаме, така че защо да чакаме?

Светът около нас забави крачка. Хората с шепите монети се размазаха, по полата ми закапа разтопен сладолед, сърцето ми забумтя в ушите. Пепе ме наблюдаваше в очакване на отговор.

— Не си ли сигурна? — попита тихо той. — Няма нищо, разбирам. Не бива да се прибързва с подобно решение.

Той хвърли сладоледа на земята, скочи на крака и застана с гръб към мен, обърнат към ниската стена около фонтана.

— Не, Пепе, сигурна съм, напълно сигурна. — Скочих и аз и сграбчих ръката му. — Много искам да се ожения за теб.

— Защо тогава се поколеба.

— Защото има някои неща... неща, които ти... — не можех да намеря подходящите думи, затова замълчах.

— Какви неща? — попита той.

Спомних си усмивката на мама, когато ни видя хванати за ръце и осъзнах, че много ще се зарадва, когато се запознае с него. Само че аз не бях сигурна в любовта му, все още не.

— Няма значение... може ли да поизчакаме малко? — попитах. — Няма защо да бързаме. Когато Бети и Марио се сгодили, минали месеци, преди хората да научат. Дори се оженили, без да казват на родителите си.

Пепе се намръщи.

— Тази работа няма абсолютно нищо общо с Бети и Марио — започна той, след това спря и поклати глава. — Това ли искаш да направим?

— Не, но предпочитам да изчакам и всичко да си остане както досега поне още малко. Може ли? Искам двамата с теб да прекарваме всяка вечер заедно. Обичам да се разхождаме, да си говорим. — Ръката ми галеше неговата, докосвах бузата му. — И целувките, обожавам целувките ти.

Фонтана ди Треви е най-прекрасното място в Рим за целувки. Щом затвориш очи, чуваш ромона на водата, отвориш ли ги отново, небето е притъмняло и фонтанът е ярко осветен. Има стари каменни пейки, на които да поседнеш, ако се умориш от седене. Тълпите бавно оредяват, а уличните чистачи идват да почистят, след това всичко утихва. Над шума на водата се чуват църковните камбани, които съобщават, че е късно, въпреки това продължавате да се целувате, защото няма причина да спрете, освен ако не искате да промълвите колко сте влюбени, а това е поредното извинение, за да започнете отново.

[1] „Палячи“, опера от Леонкавало. — Б.пр. ↑

[2] „Тоска“, опера от Пучини. — Б.пр. ↑

[3] Лимон (ит.). — Б.пр. ↑

[4] Мляко и ванилия, когато става въпрос за сладолед (ит.). —

Б.пр. ↑

СПОМЕНИ

Направих снимка на палубата на ферибота за Капри. На нея Марио е прегърнал и четирите си деца. Момичетата бяха с шалове на косите, защото беше студено и духаше пронизващ вятър. На Деймън и Марк им липсваха зъбки и дупките се виждаха всеки път, когато се усмихваха. Всички се държаха за татко си, изглеждаха сигурни, щастливи. Много харесвам тази снимка. Години наред я държах в рамка, сякаш щеше да ме върне назад във времето.

По онова време всички бяхме изпълнени с надежди и много развълнувани за новия филм. Бети дори направи натруфен талисман и го занесе на снимачната площадка, за да донесе късмет на актьорите и снимачния екип. Непрекъснато говореше за ново начало, за бъдещите планове, сякаш не смееше да спомене лошото здраве на Марио, да не би да го урочаса и той отново да се разболе.

След Капри заминахме при него в Берлин и те бяха много близки. Започнаха да говорят дали да не си подновят брачните клетви, дори да си направят ново бебе. Във филма Марио си партнираше с красиви жени, но при всеки удобен случай им напомняше, че е верен на съпругата си.

— Любовта ми към нея е като атомна експлозия — заяви разпалено той един ден и всички останаха очаровани колко е открит, че се държи като типичен италианец.

Вече знаех колко всепоглъщаща може да е любовта, че тя можеше да те изпълни или остави празна за една секунда. При Марио и Бети беше така. Имаше и още нещо — дълбочина, нетърпение да се потопят един в друг, което изглеждаше необичайно при двойки с дълъг брак.

Берлин не им донесе само щастие. Там Марио научи, че приятелят му, актьорът Тайрон Пауър, е починал от сърдечен удар и новината го разстрои. Веднага накара Бети да му помогне да напише съболезнователно писмо, въпреки че на няколко пъти тъжно заравяше глава в длани.

— Няма да умра... няма да умра като Тайрон — повтаряше той с дрезгав глас.

— Разбира се, че няма, мили, дори не го споменавай — каза му Бети.

— Ето че се е случило. — Марио щракна с пръсти. — Бил в Испания и снимал сцена с дуел за новия си филм, отишъл в караваната си, за да почине и след това край.

— Горкичката Дебора — рече тъжно Бети. — Бяха женени от няколко месеца. Тя дали не е бременна?

Марио кимна.

— Чух, че го молела да не снима този филм, молила го да намали темпото... Нали и ти ми повтаряш същото.

— Ти не си същият — настоя Бети. — Ти си почина добре, сега вече се грижиш добре за себе си. Съвсем не е същото.

— Тай беше свестен човек. — Той остави химикалката и отново отпусна глава в ръцете си. — Господи, не мога да повярвам, че го няма.

Бети го погали по косата.

— Марио, мили, нека довършим писмото и да приключим с тази работа — рече тя и вдигна химикалката. — След това ще измислим нещо по-весело. Какво ще кажеш да организираме голямо парти у дома за Коледа и за рождените дни на децата. Ще поканим всичките си приятели и много, ама много деца. Ти ще играеш дядо Коледа и ще раздаваш подаръци. Ще бъде много хубаво, нали? Какво ще кажеш?

Марио ѝ се усмихна уморено.

— Защо не? Да се веселим, докато още можем.

Същата вечер пи много и въпреки че Бети изглеждаше напрегната, тя не се опита да го спре. След няколко вечери той организира коктейл в хотелския им апартамент и покани и партньорите си от филма. Аз присъствах, за да поемам палтата и да поднасям напитки, въпреки това намирах време да наблюдавам и да се заслушвам в разговорите.

Марио изглежда обичаше всичките си гости, но не криеше слабостта си към русата актриса За За Габор, която беше дръзка, запомняща се, с много бърз ум. Когато се облягаше на него, за да запали цигара, тя имаше готов отговор независимо какво бе казал той. Очите ѝ блестяха и аз веднага разбирах колко са ѝ приятни словесните дуели с него.

По-късно дочух да говори с Бети. Двете бяха приближили глави също като първи приятелки, които си доверяват тайни.

— Ще ти призная, че преди да се запозная със съпруга ти, бях чувала големи ужасии за него — призна За За. — Бил грубиян, използвал гаден език, какво ли не. Той обаче се оказа най-милият, най-сладък човек, когото познавам. Обожавам го, също и теб, скъпа.

Тя се държеше изискано, трепкаше пресилено с изкуствените си мигли, безспир мърдаше с лакираните в ярки цветове нокти и съвсем не приличаше на жена, каквато Бети би харесала за приятелка. Виждахме я непрекъснато по време на снимките, тя бе забавно и много приятно развлечение за Марио, който се държеше много по-весело, когато бе в нейната компания.

За мен най-хубавото на филма бе, че ме държеше далече от Рим. Да, Пепе ми липсваше, въпреки че бе напълно достатъчно да затворя очи, за да видя лицето му, маслиновата му кожа и черни очи, леко гърбавия му нос. Градът също ми липсваше, както и местата, където се бяхме разхождали заедно. Заминаването обаче беше чудесно извинение да стоя далече от семейството си. Нямах никакво желание да отговарям на въпросите им.

От вечерта, когато ги видях близо до Пиаца дел Пополо, се прибрах вкъщи само веднъж, колкото да си събера багажа за пътуването до Берлин. Както обикновено, Кармела нямаше търпение да говори само за себе си. Била срещнала нов мъж, който работел в голямото филмово студио „Чинечита“ и двете с мама бяха силно впечатлени от него. Сега вече излизаха по всяко време, плащаха за бавачка на горката Розалина, а малкият апартамент вече по нищо не приличаше на дом.

Събрах си бързо нещата, натрупах дрехите, без да ме е грижа, че ще се смачкат. Докато затварях капака, мама ми подаде вълнен шал в малинов цвят.

— Вземи го, в Германия е студено, доколкото знам.

— Благодаря, мамо — отвърнах с благодарност.

— Пътуваш до интересни места със семейството, за което работиш — отбеляза тя. — Лондон, Капри, Берлин... Кой знае кое ще бъде следващото място, на което ще те заведат.

— Там, където кариерата на Марио ги отведе — отвърнах аз, повтаряйки думите, които Бети ми беше казала.

— Ами ухажорът ти? Говоря за онзи, с когото изглеждаше толкова щастлива онази вечер. Той няма ли нищо против, че ще го оставиш?

— Не съм сигурна — отвърнах с неудобство.

— Повечето мъже искат да бъдат най-важното в живота на жената, центърът на вселената ѝ — отбеляза тя.

Кармела се изсмя сухо.

— Така е, мамо, самата истина.

— Той не е като мъжете, които познавате — заявих аз. — Съвсем различен е.

Сестра ми се изсмя отново.

— Всички са еднакви, ти просто не си го осъзнала. Онзи, за когото работиш, Марио Ланца, да не би да мислиш, че е нещо кой знае какво? Чувала съм за него неща от момичета, които познавам, какви ли не слухове, направо да не повярваш. Той не е какъвто си мислиш. И ухажорът ти е същата работа.

— Не знам нищо за него.

— Не знаеш, защото избяга, вместо да ни запознаеш.

Мама се опита да я спре.

— Кармела, недей...

— Така е, мамо. — Тя дори не ни казва името му. Мисли се за префинена, откакто работи за онова семейство. Прекалено добра е за нас.

— Не е вярно — отвърнах.

— Запознай ни тогава с твоя човек... или поне ни кажи как се казва.

Навих малиновия шал на врата си и грабнах куфара.

— Трябва да тръгвам — рекох. — Съжалявам, мамо.

— Да се пазиш — рече тя и ме целуна по бузите. — Изпрати ни пощенска картичка. Поне да знаем, че си добре.

Затворих вратата, облекчена, че ще минат седмици, преди да ги видя отново, а след това ме обзе чувство на вина.

Така и не накарах сестра си Кармела да ми разкаже повече за слуховете, които бе чувала. Не разбрах и кой беше казал на За За Габор онези ужасни клюки. Струваше ми се, че няма да бъде лоялно, ако

любопитствам. И какви бяха тези хора, та си позволяваха да разнасят слухове? Познаваха ли Марио като мен? Бяха ли живели в къщата му, бяха ли част от живота му? Аз помагах на децата да научат италиански. Аз се возех в автомобила му, аз се хранех на масата му. Виждах го в моменти, когато си мислеше, че до него няма никого. Аз бях свидетелка на чудесните му жестове на благородство, познавах настроенията му, истинския Марио, човека, който обичаше да прави хората щастливи, който всяка вечер пееше на децата си, за да заспят, който можеше да е толкова смешен и забавен, че Бети се смееше до припадък. Хората не желяеха да повярват на подобни неща. От тях не излизаше подходящ материал за клюки.

В Берлин, след като научи за приятеля си Тайрон Пауър, той отново започна да пие и видяхме другата му страна. Но всяко падение си има и възход, така че Марио се представяше чудесно, макар да бе станал невъзможен.

Беше краят на ноември, когато се върнахме в Рим. Подписан бе нов звукозаписен договор, заваляха предложения за филми. Говореше се какво ще пее Марио и с кого ще работи оттук нататък. Във Вила Бадوليو се провеждаха безкрайни срещи; хората идваха и си отиваха, подписваха се документи, организираха се партита. Всички работехме до късно, което бе добре дошло за мен, защото имах извинение да не се прибирам у дома. Изпратих бележка на мама, за да ѝ съобщя, че съм се върнала, както и подарък — ръчно шити кожени ръкавици, които ѝ бях купила в Берлин. Държах се обаче далече от Трастевере и прекарвах всеки свободен миг с Пепе.

През повечето време помагах на Бети да се подготви за партито, което щеше да е най-забележителното, което някога бе организирала. Разпратихме десетки покани, купихме нови тоалети за децата, опаковахме подаръци и наблюдавахме как върви украсата на коледната елха, която щеше да е дори по-великолепна от предишната. Бети искаше американска храна: пържено пиле и хамбургери с мек бял хляб, със сосове и туршия. Прекара цял един следобед в кухнята, за да покаже на Пепе как да ги приготви, за да станат хубави. Той се стараеше да се владее, но беше на ръба. По-късно, докато се разхождахме в Рим, с шапки и шалове, за да ни предпазят от студа, той фуча повече от час.

— Тя да не би да си мисли, че не знам как да сплескам едно кюфте, да го изпържа и да го сервирам с лук, сирене и доматиен сос? Ти разбра ли, че тя е поръчала торта на четири етажа? Кой знае колко ще струва? Можех да я направя за една четвърт от цената, дори за по-малко.

Настроението на Пепе беше ужасно мрачно, а лицето му разкривено в гримаса. Беше по-разгневен заради партито, отколкото трябваше.

— В момента парите не са проблем — отвърнах аз. — Защо да не се позабавляват?

— Ако не профукваха всяка пара, която той изкарва, нямаше да му се налага да се скъсва от работа.

— Сигурно обичат партита.

— Сигурно — отвърна безрадостно Пепе.

Независимо от казаното, според мен, партито беше чудесно. Имаше фокусници, клоуни от цирка, много деца в карнавални костюми и всички поглъщаха с огромно удоволствие хамбургерите на Пепе. Накрая се появи Марио, облечен като дядо Коледа. Грейнал под брадата от памук, той раздаде подаръците, които аз бях опаковала, докато децата се изнизваха едно след друго.

Организирахме и второ тържество, само за семейството и персонала. Отново отваряхме подаръците под елхата и открихме специални неща за всеки. На следващия ден заминахме с влак за Швейцария, за да прекараме ваканцията в снега. Пепе остана, замина да види семейството си и сигурно му се искаше да замина с него, но Бети настоя да помагам. Колийн се учеше да кара кънки на лед, момчетата нямаха търпение да се спускат с шейни, Марио имаше нужда от почивка преди натоварената нова година.

Мястото, на което отседнахме — Сейнт Мориц — беше невероятно. Там прекарахме толкова малко време, но пък беше тихо и спокойно, а Бети бе весела и безгрижна.

— Толкова е хубаво да се откъснем от всичко и всички — призна тя. — И репортери, и фенове, и хората, които непрекъснато се въртят около Марио. Имам чувството, че най-сетне е само мой. Трябва често да ходим във ваканция. Отразява ни се чудесно на всички.

Марио беше развълнуван като момче.

— Направо невероятно — повтаряше той пред всеки, който бе готов да го слуша. — Какви гледки само, не можеш да откъснеш очи... а следващата е още по-красива.

Той купи картички на местата, на които се възхищаваше и изпрати на родителите си в Лос Анджелис. Аз ги пуснах всичките и въпреки че ми беше трудно да прочета английските думи, забелязах, че е подписал всичките с Фреди. Дотогава не си бях давала сметка, че това е истинското му име и ми се стори странно, че има част от Марио, която не познавах — човек, когото не познавах от времето преди да стане известен, който бе расъл в друга страна и имаше различно име.

В Сейнт Мориц направих още снимки, докато семейството играеше в снега. Марио беше много красив с кожената руска шапка, а Бети бе добре загърната в кожух.

Ако тогава знаех, че това е последната ни Коледа заедно, то празникът щеше да е съсипан. По това време обаче приемахме всичко за даденост — аз и Пепе, икономката, двете прислужници, шофьорът, гувернантките, портиерът, домашните любимци.

Те нямаха намерение да ни напуснат. През последните няколко седмици чух и двамата да казват, че ще живеят поне още три години в Рим.

— Много ми харесва тук — беше доверил Марио на приятелите си. — На децата им харесва. Дори Бети говори италиански. Защо да си ходим?

Ако знаех колко близо е краят, щях да направя още снимки, да открадна още спомени. Щях да го снимам, докато показва на Деймън как да направи снежна топка, как държи Бети за ръката, за да ѝ помогне да мине по леда или просто, докато се смее. Аз обаче нямах представа какво ни очаква и се радвам, че беше така.

НЕЖНО КАТО ЗОРА

През цялата зима, чак до ранна пролет настроенията на Пепе се променяха като времето. Понякога нищо не бе в състояние да го развесели. Всяка сутрин, докато слушахме как синьор Ланца загрива гласа си, той се напрягаше, но щом пеенето започваше, качеството му рядко му доставяше удоволствие.

— Къде се скри сладостта? Ами чувството? Звучи напрегнато, сякаш го пресилва — оплака се той.

— Може да е уморен или пък кракът го боли отново — подхвърлих аз.

— По-вероятно е причината да е „Moet & Chandon“, което допи снощи или половината бутилка бренди — отвърна мрачно Пепе.

За всички беше ясно, че синьор Ланца съвсем не се справя добре. След завръщането от Сент Мориц имаше толкова много работа и прекалено много пиене. Лицето му беше подпухнало, тялото отново наедряваше. Струваше ми се изтощен.

Често имаше изблици на гняв, когато се връщаше вкъщи след дълъг, труден ден в звукозаписното студио. Веднъж запокити телефона в стената и той се пръсна на парчета; блъскаше врати, чупеше чаши. Всички стъпваха на пръсти, най-вече Бети, и ми се струва, че цялата къща си отдъхна, когато през април той обяви, че щял да се върне в клиника „Вале Джулия“ за ново лечение.

Не изглеждаше освежен, когато си тръгна от клиниката, въпреки това започна нови репетиции.

— Нямам време, за да боледувам — повтаряше той. — Чака ме прекалено много работа. Бети бе престанала да ми говори за здравето му, но един ден я чух, докато говореше с доктор Силвестре по телефона и гласът ѝ ми се стори изтощен, а думите, които каза — зловещи: кръвно налягане, запушване, хронично.

Двамата с Марио се караха непрекъснато, гневът им бе толкова ожесточен и неовладян, колкото и любовта им. Всички се чувстваха уморени в тази обстановка. Междувременно, аз си имах собствени

причини, за да се чувствам напрегната. Да държа Пепе и семейството си настрана едни от други не бе никак лесна задача и всеки ден се тревожех какво ще стане.

Вече имах пръстен, миниатюрно диамантче на златна халка, което пазех в кадифена кутийка. Кой знае колко седмици Пепе бе събирал заплатата си, за да го купи, и колко разочарован се чувстваше, че не го вижда на пръста ми.

— Още не — повтарях му аз. — Скоро, но все още не.

За щастие, когато небето стана синьо, настроението на всички се позатопли. Подготвихме се за летните посетители — този път щеше да дойде семейството от Америка — и Бети искаше всичко във Вила Бадوليو да бъде спретнато и лъснато, тъй като майка ѝ също щеше да дойде. С нея пристигаше и майката на Марио, Мария Кокоца, леля му и дядо му Салваторе.

— Не сме се виждали две години — обясни Бети, тръпнеща от нетърпение. — Мама никога не е идвала в Италия. Трябва да направим престоя на всички незабравим и много да ги забавляваме.

Бети може би щеше да се възползва от момента, за да се похвали с новия си начин на живот в Рим, ала за Пепе важна бе единствено храната. Мрачното му настроение беше пометено от прилив на енергия, докато планираше ястията, с които щеше да впечатли новите гости. Винаги имаше нещо, което да се опита, когато минавах през кухнята, на печката винаги съскаха и цвърчаха тигани, а Пепе се бе надвесил над тях.

— Ще им стотвя храна, каквато ще помнят до края на живота си — обеща той. — Вкусовете ще ги накарат да мислят за Италия. Синьор Ланца ми каза, че дядо му бил заминал за Америка преди повече от петдесет години. Искам да му покажа какво му е липсвало през всичкото това време.

— Значи няма да има хамбургери — пошегувах се аз.

— А, не, това е детска храна — отвърна пренебрежително той.

Лятото бе най-горещото, което помнех. Всички се потяхме обилно, дори във Вила Бадوليو с мраморните подове и високи тавани. Пепе страдаше най-много в кухнята, но рядко го чувах да се оплаква. Понякога излизаше, за да поседне под дърветата, бършеше потта от лицето си със стара кърпа, но през повечето време работеше, подготвяше гощавка след гощавка за тълпите хора, които бяха

поканени във вилата, за да посрещнат семейството на Марио. Това беше най-прекрасната храна, която помнех: огромни подноси с печена паста, дълбоки купи_ сароната_, кремообразни рибни супи, панирани раци, сепия, задушена в собственото си мастило.

Партитата следваха едно след друго, идваха какви ли не гости, известни, важни люде, наслаждаваха се на гостоприемството. Дори мафиотът Лъки Лучано се домъкна една вечер, въпреки че Бети щеше да го остави на прага, ако имаше как.

Майката на Марио, ниска, но властна жена, никога не се въздържаха да сподели мнението си.

— Фреди, защо не стоиш настрана от такива хора? — попита тя, когато чу тревогите на Бети. — Винаги сме се държали настрана от тях в Калифорния.

— Мамо, те няма да направят нещо — настоя Марио. — Свестни хора са. Човекът просто харесва гласа ми, затова е тук.

Който и да беше на гости, Марио държеше дядо му Салваторе да бъде почитан като глава на семейството. На вечеря никой не се докосваше до вилицата, докато старецът не посегнеше към своята, и никой не смееше да стане, преди той да се нахрани. Може и да беше стар, но все още беше горд, с изпънат гръб, с гъста бяла коса и грижливо оформени мустаци. Питам се дали някой ден Марио няма да стане същият като него.

Дните ни бяха натоварени, но едновременно с това и учудващо спокойни. Докато семейството му беше на гости, Марио знаеше кога да спре да пие и контролираше настроенятията си. Не повишаваше глас, не избухваше, когато майка му беше наблизо и непрекъснато го наричаше „миличкият ми Фреди“. Пред нея той се представяше в най-добра светлина и я водеше почти навсякъде — до звукозаписното студио, за да го чуе как записва, в любимите си кафенета. За него беше истинско удоволствие да ѝ покаже Рим, сякаш бе личният му град. Когато тя му каза, че било време да се връща в Америка, той бе толкова нещастен, че скри паспорта ѝ, даде ѝ го едва когато тя се съгласи да остави дядо Салваторе и обеща да се върне за Коледа.

Доброто настроение на Марио се изпари със заминаването на майка му. Дни след това той изглеждаше потиснат, не харесваше гласа си и се чувстваше смазан от дългите записи в студиото. Двамата с Коста непрекъснато се караха, тенорът се оплакваше от оркестъра, от

натоварения график. Както обикновено, Бети търпеше пиянството му и гневните изблици. Не ми беше никак приятно да чувам скандалите им. Заедно с останалите от персонала стъпвахме на пръсти, тихи, невидими, докато двамата не престанеха да раздират тишината с крясъци.

През юли се разрази най-кошмарният скандал. Беше късно вечерта и двамата с Пепе се надявахме да открием хладен полъх в пламналия от жега град. Тъкмо се канехме да тръгваме, когато двамата започнаха да си разменят обиди. Както обикновено, всичко започна с пиенето на Марио и молбите на Бети да престане. В отговор той я обвини за всичко, което се било объркало в живота му — била нейна вината, че той не бил започнал оперна кариера, че поемал роли в скапани филми, че се съгласявал на турнета и записи, които го изкушавали, че пеел, когато гърлото го боляло. Колкото повече крещеше, толкова по-високо се носеше гласът на Бети. Чух го, когато той стовари юмрука си по вратата, обзет от бяс и безсилие.

— Да почакаме малко — предложих на Пепе, тъй като не ми се искаше да оставя Бети по средата на такъв скандал.

— Не, по-добре да вървим — настоя Пепе. — Не искам да ги слушам повече.

— Предпочитам да остана и да се уверя, че всичко е наред — настоях аз.

— Защо? Чували сме всичко това и преди и знаем какво ще стане. Синьор Ланца ще счупи нещо, тя ще се разплаче и ще се заключи в стаята си. Той ще пие до среднощ, а на сутринта ще отпусне главата си в ръце и ще съжالياва. Не можем да направим нищо, за да ги спрем.

— Не можем, наистина. — Въпреки това не ми се искаше да тръгна, докато крещяха като побеснели.

Взехме такси до върха на хълма Джаниколо и пристигнахме тъкмо навреме за кукленото шоу Пулчинела. Бяхме решили да си купим пресни плодове и разхладителни напитки от една от сергиите и да си намерим пейка с изглед към града. Само че тази нощ дойде краят на сушата и над града се изсипа студен дъжд. На хълма задуха вятър и скоро бяхме принудени да се върнем в града, за да потърсим подслон. Пепе купи билети за филм с Марчело Мастоляни, който бяхме гледали,

затова седнахме на последния ред и се целувахме под трепкащите светлини, докато публиката се смееше на случващото се на екрана.

Останахме по време на цели две прожекции, след това Пепе ме изпрати пеша до Вила Бадолио и се върна да спи в малката стаичка под наем, недалече от Стационе Термини, където живееше. Беше късно, във вилата цареше тишина, аз влязох и се прокраднах на пръсти до стаята си, като внимавах да не притесня някого.

Будих се няколко пъти през нощта от летния дъжд, който барабанеше по прозорците. На следващата сутрин станах рано и се облякох бързо, за да проверя как е Бети, защото често пъти разправиите ѝ с Марио бяха последвани от поредния срыв и тя сигурно щеше да има нужда от хапчетата си или пък щеше да поиска да отвори прозорците на стаята.

Вратата ѝ беше оставена откритата, вместо заключена, както очаквах. Надникнах вътре и с изненада открих, че леглото е оправено, сякаш никой не беше спал в него. Не се мяркаше никой, затова отидох да проверя стаите за гости и както предполагах, открих Бети дълбоко заспала на леглото, в което спеше майка ѝ, докато беше на гости.

Оставих я да поспи още малко и слязох, за да направя кафе. Навън бе все още мокро и за момент останах в празната кухня и наблюдавах как дъждът капе от магнолиите. Пиех си еспресото и изброявах всичко, което трябваше да свърша — да помогна на Бети да напише списък с гостите за поредното парти, да зашия скъсаното място на една от вечерните ѝ рокли, да взема гривната, оставена на златар за поправка. Денят се очертаваше скучен, но аз си казах, че и така става. Допих кафето и се качих в празната стая на Бети, за да зашия скъсаната рокля.

Забелязах, че вратата към терасата е отворена едва когато бръкнах в гардероба ѝ и усетих студен полъх по гърба си. Пердето се издуваше от вятъра и аз пристъпих към него. В този момент забелязах тъмната фигура, просната на мрамора, мокра от дъжда. В първия момент не разбрах какво виждам, а щом ми просветна, останах напълно неподвижна още няколко секунди.

Той лежеше напълно неподвижен. Сигурно бе заспал напълно пиян и е бил на терасата през цялата нощ, защото дрехите му бяха съвършено мокри, устните посинели, кожата студена на пипане. Не можах да разбера дали диша.

— Синьор Ланца — извиках аз, уплашена, че сърцето му е спряло да бие, докато е лежал в безсъзнание под студения дъжд. Притиснах пръсти към врата му с надеждата да открия там топлина.

— Синьор Ланца, чувате ли ме?

Тъй като той не издаде никакъв звук, нито пък помръдна, аз усетих как ме завладява паника, затова започнах да удрям лицето му, щипех бузите му, виках името му още по-високо. Сигурна бях, че сме го изгубили.

— Серафина? — Гласът му прозвуча немощен, разтреперан, но той беше жив и аз усетих как ме залива облекчение.

— Да, синьор, аз съм.

Той отвори очи с огромно усилие.

— Какво правя тук навън? — изграчи той.

— Не съм сигурна. Ще ви помогна да влезете. Можете ли да седнете?

Той беше твърде объркан и слаб, за да се изправи на крака, прекалено тежък, за да успее да го повдигна. Дъждът се стичаше от косата ми, течеше на струйки по лицето ми, докато се борех с него.

— Помощ... някой да ми помогне — извиках аз. — Пепе... Антонио... Лиляна... Има ли някой?

Никой не дойде. Незнайно как успях да подпъхна ръце под раменете му и положих огромно усилие да го изтегля към вратата, докато той пъшкаше и трепереше.

— Помогнете ми — продължих да крещя аз. — Моля ви, някой да ми помогне.

Дотича Бети, ококорена и пребледняла.

— Мили боже, Серафина, какво става?

Тя изглежда помисли, че той е мъртъв, защото изпищя, когато го видя проснат там. Отпусна се на колене, хвърли се върху него.

— Марио. Марио. Диша ли? Не мога да разбера. Господи, Марио, моля те, не ни напускай. Моля те. Господи, не го прави.

— Диша, синьора — уверих я аз бързо, — но му е много студено. Трябва да го внесем вътре и да му свалим дрехите.

Двете успяхме да го внесем на сухо. Докато Бети събличаше подгизналите му дрехи и го увиваше във всички одеяла, които успя да намери, аз отидох да повикам линейка. Останалите от прислугата бяха започнали да пристигат, а икономката хукна да види дали не може да

помогне с нещо, докато Пепе слезе на долния етаж, за да направи горещи напитки. Аз останах на входа, за да чакам линейката, а стомахът ми все още се надигаше от преживения шок.

Веднага го откараха в клиника „Вале Джулия“ и ни казаха, че има пневмония. Изглежда още нещо не беше наред, тъй като Бети проведе с лекарите много разговори, но не ми каза нищо.

— Животът му не е в опасност, това е важното — рече тя. — Благодаря на господ, че си го намерила. Благодаря на господ, Серафина.

Дни наред я чувах, че плаче, очите ѝ бяха зачервени и подпухнали. Сигурно се чувстваше гузна, винеше се за случилото се, за ужасната кавга. Всеки път, когато се върнеше от клиниката, трябваше да си почива със студена кърпа на челото. Ако можеше, щеше да спи по цял ден, но аз я будех и я карах да се храни, защото не исках да е следващата, която ще откарат в болница.

Коста отиде в болницата един ден и се върна във вилата потресен.

— Изглежда поне десет години по-стар — чух го да казва на Бети. — Но пък не спира да говори как щял да пее в римската опера и „Сан Карло“ в Неапол. Изглежда си мисли, че е непобедим.

— Останал ли му е някакъв глас? — чудеше се Бети.

— Не знам. Ще трябва да видим как звучи, когато започне отново работа. Бети, трябва да знаеш, че здравето му е много разклатено в момента. Дори да иска да изпее някоя опера, не знам дали ще му стигнат силите.

— Ти каза ли му го?

— Предупредих го, че тази работа може да го убие — призна Коста.

— Той какво отговори?

— Само се изсмя и заяви: „Да знаеш, Коста, че никой от нас няма да живее вечно“. След това обеща обичайното, че щял да спре да пие, че ще води здравословен начин на живот, че отново ще свали натрупаните килограми.

Синьор Ланца остана в клиниката до края на месеца и аз почти се страхувах от завръщането му. Пред очите ми непрекъснато беше черната купчина на терасата — свита, неподвижна — и се питах как ли ще го открия следващия път, ако отново потъпче обещанията си.

Лятната жега се върна и къщата стана непоносимо задушна. При всяка възможност излизах навън и сядах под сянката на дърветата с надеждата да ме лъхне бризът, често вадох годежния пръстен на Пепе от кутийката и си го слагах.

Обичах да гледам как камъкът хвърля искри, да усещам непознатата тежест и да мечтая за онова, което той обещавахе. Беше ми приятно да мисля, че някой ден ще открия начин да съобщя на Пепе коя съм в действителност, че той ще продължи да ме обича, а след това ще се оженим.

МОЛИТВА КЪМ ГОСПОД

Последното, което чух Марио Ланца да изпее бе Божествената молитва на Малот^[1]. Отидох с Бети в студио „Чинечита“ и двете седнахме при пулта, докато двамата с Коста довършваха записа на песните, над които работеха, преди той да постъпи в клиника.

Марио настояваше, че е напълно оздравял. Опитваше се да следва нова диета, често отпиваше само по няколко глътки леденостудена вода в опитите си да свали килограми за следващия си филм. Той обаче се беше променил изключително много. Струваше ми се изхабен, пречупен, много по-възрастен от своите трийсет и осем години и много крехък.

Единствено гласът му беше все още огнен. Докато Коста дирижираше, той призова всичката енергия, която имаше, и запя със страстен, мощен глас. Някои песни бяха записани с един-единствен опит, нито една не се наложи да бъде повтаряна повече от два пъти. Към обяд оставаше да бъде записана единствено Молитвата.

Той пъй толкова чисто, познатите думи носеха сладост, гласът му беше завладяващ, неповторим. Затворих очи и благодарих на господ, че му е позволил да задържи този дар въпреки всичко, което се беше случило.

Щом завърши, той сведе глава и потри уморено очи. След това погледна към Коста, който се усмихна и кимна.

— Красота — рече той.

— Искаш ли да повторим за всеки случай?

— Няма нужда. Не помня някога досега да си пял по-добре. Настръгнах.

Марио се разсмя и в очите му заблестяха старите познати искри.

— Дванайсет години работим заедно и все още те изненадвам, така ли е, Коста? Не е зле, никак не е зле, нали, приятелю?

— Никак не е зле — съгласи се Коста.

— Знаеш, че нямаше да успея без теб. Нямаше да стигна дотук.

Коста сви рамене.

— Има и други диригенти и акомпанисти — тросна се той.

— Да, но ти си единственият, който ме разбира — настоя Марио.
— Знаеш кога и как навлизам в песента, дишането. Работиш в същия ритъм като мен. Благодаря ти, че улесни толкова много този ден, приятелю. Благодаря ти за всичко.

Възможно бе Марио да се е разчувствал, защото Коста заминаваше за Америка късно същия следобед и тази мисъл му навяваше тъга. Докато пътувахме към вилата, тримата заговориха с носталгия за хората и местата, които им липсваха; някой си Тери и къща на Тойопа Драйв, която Коста обеща да посети.

Пепе беше подготвил чудесен прощален обяд за Коста с всичките му любими ястия: *Timballo*^[2] от макарони, плата с морски дарове и печени меса, салати с лимон и зехтин. Щом поляха новите записи с шампанско, аз пренесох чиниите в трапезарията, като много внимавах да уловя части от разговора им, докато влизах и излизах. Те обсъждаха завръщането на Коста, следващите албуми, които щяха да запишат, все бъдещи проекти. Вече градяха планове за Коледа.

— Тази ще бъде най-великата — заяви Марио. — Искам цялото семейство да се съберем тук. Доведи ги, Коста — и мама, този път и татко, и Тери. Крайно време е този човек да си извади паспорт.

— Няма да им позволя да се измъкнат — съгласи се Коста. — В замяна обаче искам да ми обещаеш нещо. Закълни се, че ще почиваш колкото е възможно повече, докато ме няма. Когато се върна, искам приятелят ми да е какъвто беше преди.

Марио сви рамене и се засмя.

— Не се тревожи чак толкова. Добре съм — настоя той.

Когато Коста тръгна, се наредихме до вратата, за да му пожелаем приятно пътуване и махахме, докато таксито му се отдалечаваше. Щом се скри от погледите ни, аз се заех с обичайните си следобедни задачи, очаквайки седмиците на отсъствието му да отлетят като миг и той да обядва с нас отново.

Този септември продължи горещ и сух, а вилата кипеше, докато Марио се подготвяше за новия си филм. Идваха хора по всяко време; срещите продължаваха цели следобеди. На няколко пъти го чух да се оплаква тихо на Бети, че гърдите го болели, въпреки това не забави темпото.

— Помниш ли приятеля си Тайрон? — предупреди го разтревожено тя. — Помниш ли, когато ми каза, че не искаш да ти се случи същото?

— Няма да снимам дуели в тежък костюм, само ще пея, както обикновено — отвърна Марио. — Не се тревожи толкова много за мен.

Седмица по-късно обаче той отложи пътуване до Лондон, тъй като не се чувстваше достатъчно добре, за да пътува. Отказаха се да отидат на опера, когато фенове го разпознаха въпреки черните очила и го обсадиха, за да даде автографи. Преди това внимание му доставяше огромно удоволствие; сега се чувстваше твърде немощен, за да се справи.

— Работата е там, че десният крак ме мъчи — призна той пред Бети една сутрин, когато се отпусна на стола до леглото им, подпрял бастуна на подлакътника.

Аз бях в стаята, готова да сваля ролките от косата на Бети, но както обикновено, те разговаряха, сякаш ме няма.

Бети ми се стори притеснена.

— Трябва веднага да отидеш в клиниката — настоя тя. — Кракът ти, гърдите, непрекъснато се оплакваш от болки... Имаш нужда от лечение, Марио. Не трябва да се напрягаш и да продължаваш, без да се лекуваш. Не искам да свършиш като приятеля си Тайрон.

— Добре — примири се той с нежелание. — Веднага след благотворителния концерт в Неапол ще отида в болница.

— Не, не, отложи концерта — настоя Бети. — Ще бъдеш напълно изтощен. Здравето ти е разклатено.

— Не мога да го отложя. Знаеш, че не исках да го изнасям... знаеш как е.

Неочаквано ме забелязаха, спогледаха се и Бети се намръщи.

— Много ми е неприятно, че тези хора имат такова влияние над нас. Лъки Лучано и приятелите му. Ще се отървем ли някога от тях?

— Само за една вечер, а когато приключя, отивам във „Вале Джулия“ — успокои я Марио. — Ще следвам много точно предписанията на лекарите, ще правя всичко, което кажат. Нещата ще се оправят, ще видиш.

Същата вечер се прибрах у дома в Трастевере. През последните месеци почти не се връщах в апартамента, а се отбивах единствено, когато мислех, че е празен. На няколко пъти се виждах с мама и Кармела, не споделих с тях почти нищо за себе си, а пък те бяха престанали да задават въпроси.

Стаята, която използвах във Вила Бадوليو, ми беше по-скъпа и приятна; бях поставила снимка на Розалина на нощното шкафче и бях преметнала малиновия шал на мама на една облегалка. Тази вечер, незнайно защо, усетих, че семейството ми липсва. Искрах да науча как се справя Розалина в училище, да погледна лицето на мама. Копнеех за спокойствието, което ми навяваха старите, познати неща. Затова, щом приключих работа, вместо да седна край Фонтана ди Треви с Пепе, аз се качих на трамвая, който ме отведе от другата страна на реката.

Заварих Розалина на масата в кухнята, да рисува завъртулки по корицата на учебника, вместо да си пише домашното. Зарадва се, когато ме видя, скочи веднага, след това притисна пръсти към устните си.

— Не вдигай никакъв шум — прошепна тя. — Мама си е легнала, защото я боли главата. Нямаме аспирин, затова тя се опитва да се наспи.

— Къде е Кармела? Тя защо не е купила?

— Не знам. Излезе преди цяла вечност.

— Добре, аз ще отида — отвърнах нетърпеливо.

— Донеси ми нещо сладичко — помоли Розалина. — Шоколадче или тортичка.

— Може би. Ще видим... Първо си допиши домашното.

Розалина направи физиономия, но щом излязох от апартамента, тя сведе глава над книгите и изглежда се съсредоточи. По това време на вечерта навън имаше най-много хора. Съпругите се връщаха у дома с кошници, препълнени с храна, която да приготвят за вечеря на съпрузите си, малки групи хора се скупчваха в тесните улички и клюкарстваха, автомобили надуваха клаксоните си, докато се опитваха да преминат. Приятелките на мама се наслаждаваха на последните слънчеви лъчи пред бара на ъгъла, сестра ми Кармела беше сред тях, устните ѝ в ярко коралово, косата ѝ подстригана по-късо от преди, така че едва докосваше лицето. Дори не прекъсна разговора, но поне ми кимна едва-едва.

— Кармела, какво правиш? Мама е болна, лежи, има нужда от аспириин — започнах възмутено аз.

— Знам, купила съм й. Ето го. — Кармела бръкна в чантата си. — Спрях да пийна набързо едно, преди да се прибера. След като си тук, вземи да й го занесеш, за да поостана.

Тя ме погледна, сякаш ме предизвикваше да започна спор. Взех аспирина, врътнах се и без да кажа и дума повече, тръгнах обратно към апартамента.

Розалина остана разочарована, че се връщам толкова бързо.

— Няма ли сладичко? — нацупи се тя.

— Може по-късно — успокоих я аз. — Чакай сега да дам на мама нещо за главоболието.

В стаята на мама беше задушно и миришеше на болен човек. Макар завесите да бяха дръпнати, аз веднага забелязах, че тя е прежълтяла, а косата й не е сресана.

— Кармела, ти ли си? — прошепна тя.

— Не, мамо, аз съм.

— О, Серафина — отвърна с дрезгав глас тя. — Свършихме аспирина, а главата ми ще се пръсне.

— Нося ти. — Притиснах длан към челото й. — Мамо, гориш. Откога си така?

— Два дена, струва ми се. Трябват ми още няколко хапчета и да поспя още малко, след това ще се оправя. — Тя протегна с благодарност ръка към чашата вода, която й подадох. — Никога досега не съм имала такова главоболие.

Седнах на леглото до нея и се запитах дали да не повикам лекар.

— От два дена ли си така? — попитах.

— Май да. — Тя намръщи чело. — Днес кой ден е?

— Петък — отвърнах.

— Наистина ли? — изненада се тя. — Значи съм болна от повече време, отколкото мислех.

— Кармела не се ли грижи за теб? Ти яла ли си нещо?

Тя направи физиономия.

— Не мога да погледна храна. Просто искам да спя, както никога досега.

— Трябва да хапнеш нещичко. Донесла съм малко храна, *peperonata*^[3], телешки кюфтенца с каперси и лимон. Ако ти донеса, ще

хапнеш ли малко?

— Може малко. Само една-две хапки.

Отидох в кухнята и направих поднос, все едно беше за Бети, подредих внимателно храната и увих приборите в пъстра салфетка.

— Толкова добре се справяш в грижите за тези хора — отбеляза мама, когато видя храната.

Яденето ѝ достави удоволствие, тя хапна малко от чушките и изяде почти цяло кюфте.

— Как ми се иска да имах апетит, за да се насладя на хубавата храна — рече тя. — Много е вкусна. Ти ли си я приготвила?

— Не, Пепе готви. Той ме накара да ти я донеса.

— Пепе ли? — Тя ме погледна внимателно.

— Готвачът във Вила Бадолио... мой приятел...

Усетих как бузите ми пламнаха, затова замълчах.

Тя едва тогава се досети.

— А, говориш за младия ухажор, нали?

Кимнах.

— Точно така.

— Най-сетне научавам нещо за него. — Мама постави чинията настрана и стисна ръката ми. — Разкажи ми още, Серафина. Щастлива ли си с този мъж? Влюбена ли си в него?

— Да — отвърнах, обзета от неудобство.

— Отнася ли се добре с теб?

Заиграх се с пискюл на кувертюрата.

— Мамо — започнах аз, без да вдигам поглед — той ми даде пръстен.

— Какъв пръстен? — попита остро тя.

— В чантата ми е. Ще ти го покажа.

Мама остана разочарована, когато видя диаманта.

— Мъничко камъче, нали? — не се стърпя да натякне.

— Повече не може да си позволи — оправдах го аз. — Важното е, че е истински.

— Защо го носиш в чантата, вместо на пръста?

— Изчаквах първо да ти кажа... — Плъзнах го на пръста си и вдигнах нервно ръка. — Кажи, отива ли ми?

Мама се намръщи.

— Сигурна ли си, че той е подходящият за теб човек? Аз дори не го познавам. Струва ми се, че всичко се случва прекалено бързо и не мога да кажа, че се радвам.

— Все още не сме определили дата за сватбата — успокоих я аз. — Не бързае. Но, да, сигурна съм. Освен това сме готови.

— Малкото ми момиченце ще се жени — рече замислено тя. — Май това означава, че вече не съм толкова млада.

Пръстенът на Пепе привличаше погледа ми при всяко движение и аз се притеснявах. Отначало Розалина не го забеляза. Беше погълната от разкритието, че все пак съм ѝ донесла нещо сладичко: дебел резен шоколадова тарта, която Пепе беше опекар. Едва когато се засити със захар, блясъкът на камъка привлече вниманието ѝ.

— Това истински диамант ли е? — любопитства тя.

Кимнах с неудобство и протегнах ръка, за да го види добре.

— Много е красив. Дори Кармела все още няма такъв.

— Имам го, защото ще се омъжвам — обясних аз.

— Ще се омъжиш ли? Аз ще ти стана ли шаферка? Ще имам ли розова рокля и букетче цветя.

— Сигурно — усмихнах се аз. — Щом искаш.

— Ами Кармела?

— Не знам. Не съм сигурна дали ще иска.

— Тя ще предпочете един диамант — увери ме Розалина.

— Сигурно.

Въпреки че тежестта му все още ми се струваше необичайна, бе истинско облекчение да нося пръстена, да го пазя на пръста си. Стараех се да не мисля чак толкова напред в бъдещето. Някой ден мама и Пепе щяха да се запознаят, но аз имах намерение да отложат тази среща колкото бе възможно повече. Дотогава щях да разчитам на удоволствието, че му принадлежи и той принадлежи на мен.

[1] Алберт Х. Малот — американски пианист, органист и композитор. — Б.ред. ↑

[2] Гратен от паста, ориз или картофи (ит.). — Б.пр. ↑

[3] Задушени чушки (ит.). — Б.пр. ↑

ЩЕ ПОЕМА РЕДОМ С ГОСПОД

През последната седмица от септември синьор Ланца се подготви за завръщането си в клиника „Вале Джулия“. Помогнах на Бети да му събере багажа. Вече бяхме свикнали с това. Това щеше да е четвъртият му престой и цяло крило в най-усамотената част от сградата бе резервирано за него — с хол, в който да приема посетители, допълнителни спални за гости, които ще остават и медицинска сестра, която щеше да се грижи само за него.

Бети разказваше на всички, че Марио отива в клиника, за да се подложи на процедура за отслабване заради следващия си филм, но тъй като подслушвах често и задавах небрежно въпроси, научих, че здравето му отново е силно разклатено. Дните и нощите на пиянство бяха увредили черния му дроб, натоварили сърцето и блокирали артериите. Сега имаше нужда от много почивка и лекарства. С подобно лечение не можеше да се прибързва и вкъщи се знаеше, че няма да се прибере скоро. Нищо чудно, че той се сбогува дълго, разтърси ръката на Пепе, прегърна и двете гувернантки, усмихна се и на мен.

— Грижете се за децата и за Бети — помоли той. — Разчитам на вас, знаете го.

— Обещаваме... разбира се — уверихме го ние.

Приятелят му доктор Силвестре дойде сутринта, за да го вземе.

— Трябва да тръгваш — рече Бети и се притисна до Марио за последна целувка.

Той се обърна към вратата, поколеба се, сякаш искаше да каже още нещо. След това сви рамене, наведе глава и без да каже и дума повече, се насочи към автомобила.

Всички знаехме колко много мрази той клиниките. Беше нетърпелив пациент, измъчваше се от празните дни и безкрайното лечение и все нямаше търпение да се прибере у дома. Този път му беше особено трудно, защото знаеше, че нещата във вилата не вървят добре. Почти в мига, в който тръгна, Бети легна с висока температура

и суха кашлица и се чувстваше толкова зле, че не можа да отиде да го види дори веднъж.

След по-малко от седмица, той вече се оплакваше по телефона, че му било писнало лекарите да го бодат и ръчкат, че нямало да търпи повече. Бети се опита да спори с него, но той не желаше да слуша, закани се, че се връща. Заяви, че щял да продължи лечението си в собствения си дом, заобиколен от семейството.

— Не мога да го спра — рече безпомощно тя. — Истината е, че предпочитам да си е вкъщи.

Подготвихме се за завръщането му на следващата сутрин. Пепе бързаше да приготви лека зеленчукова супа и зареждаше хладилника с нетлъсто говеждо и бяла риба, за да може тенорът да спазва диетата си. Беше началото на октомври, мрачен есенен ден и ние от персонала се бяхме събрали в кухнята на обяд, когато чухме телефона да звъни в коридора на горния етаж.

— Аз ще се обадя — реших, но звъненето престана. След малко чух писък, последван от трясък. Пепе се втурна нагоре, където открихме Бети припаднала на земята, слушалката до нея.

— Какво стана? Какво не е наред? — попитах аз и се отпуснах на колене. Очите ѝ бяха ококорени, устата зееше, но тя не можеше да продума.

— Синьора... Бети, Бети.

Накрая Пепе посегна към слушалката.

— Ало, ало? — Притисна слушалката към ухото си. — Кой се обажда?... Доктор Силвестре?... Не, господине, тя падна. Моля, какво казахте?... Какво?... Не... не...

Гласът на Пепе заглъхна. Стори ми се, че се олюля и ще падне, но се подпря на стената. Преди да успея да го попитам какво е станало, Бети издаде ужасен вой, жален. Заклати се и наведе глава към пода.

Опитах се да я спра с тежестта на собственото си тяло, но тя се оказа силна и главата ѝ продължи да се удря в мрамора.

— Кажи на лекаря, че трябва да дойде веднага — извиках на Пепе.

— За бога, кажи му да побърза. Тя ще се нарани.

Добре че децата бяха навън, защото щяха да бъдат ужасени, ако видеха майка си в подобно състояние. Останалите от персонала ни заобиколиха, наблюдаваха ни безпомощно и не знаеха какво да правят.

— Какво е станало? Защо е в това състояние? — любопитстваха те. — Какво е станало?

Пепе погледна мен, но думите му бяха за всички.

— Синьор Ланца е мъртъв — бяха единствените думи, които той изрече.

Първоначално го погледнахме неспособни да повярваме, след това ни заля вълна от мъка. Спомням си, че една от прислужниците се свлече на пода и покри глава с колосаната си престилка, за да заглуши риданията си. Не е възможно, повтаряхме всички. Сигурно доктор Силвестре нещо е объркал. Марио мъртъв? Невъзможно. Прислужницата продължи да хлипа.

Останах при Бети до пристигането на лекаря, легнах до нея и я притиснах с тялото си. Тя крещеше обзета от бяс или мъка.

— Остави ме да умра, остави ме да умра.

Можех единствено да я стискам силно и да се моля доктор Силвестре да дойде час по-скоро с нещо успокоително.

Едва след като иглата му се заби в ръката ѝ и бяхме сигурни, че лекарството е подействало, аз се осмелих да я пусна. По това време всички се бяха събрали в кухнята и слушаха радио. Седнах при тях и чух края на „Бъди моята любов“, преди водещият да обяви: „Това беше гласът на Марио Ланца, който почина днес от сърдечен удар в клиника «Вале Джулия» в Рим“. Едва тогава ми се стори истинско.

— Значи е истина. Той наистина е мъртъв.

Отпуснах се тежко.

— Да, истина е — отвърна Пепе. — Изгубихме го... светът го изгуби.

Седяхме шокирани около масата, сълзите ни се стичаха по лицата, икономката ридаеше, прислужниците се бяха прегърнали. Обзети от скръб, напълно забравихме дядото на Марио, Салваторе, който бе все още във вилата. Едва когато го чухме да плаче в коридора, разбрахме, че е научил от човек на улицата. Горкият старец не можеше да повярва. Помогнахме му да се настани в кухнята, за да чуе официалното съобщение по радиото и да се убеди, че е истина. *Тенорът Марио Ланца почина днес в Рим, повтаряше мрачно гласът. Той остави съпруга и четири деца.*

Никога досега не бях губила човек, на когото държа. Сякаш животът ми беше разкъсан на две; едната част беше с Марио, а новата бе ужасна, без него. Той ми липсваше повече, отколкото мислех, че е възможно; липсваха ми и усмивката му, и игривите му очи; липсваше ми гласът му и начинът, по който те обгръщаше, докато имах чувството, че го вдишвам. Той ме беше приел в семейството си; беше означавал много за всички ни. Сега вече го нямаше, остави след себе си единствено тъга и болка. Първите дни преминаха в някакво затъмнение. Някой се беше обадил на майка му в Америка, на Коста, на всички хора, които нямаше да го видят повече. Не знам кой е бил. Животът ми се въртеше около Бети. Беше мое задължение да се грижа за нея и аз никога не пренебрегнах работата си.

Доктор Силвестре я държеше упоена, но тя не можеше вечно да спи, а в момента, в който се събудеше и посегнеше към Марио, разбираше, че него го няма. След това мъката я поваляше така, сякаш едва сега научаваше. Клатушкаше се, размахваше ръце, гласът ѝ беше продран, груб, не спираше да пита защо не са го спасили, обвиняваше ту клиниката, ту доктор Силвестре, понякога дори мафията.

— Те са го убили — изплака веднъж тя. — Не можах ли да убият и мен?

Това не беше най-лошото. За мен то настъпи, когато пренесоха тялото у дома. Положиха го в средата на хола, в отворен ковчег, така че всички да го виждат. По небръснатото му лице имаше синини, стомахът му беше надут, от ноздрите се показваше памук, а устата бе залепена с тиксо. Това не беше моят Марио и аз не можех да го гледам. Налагаше ми се обаче да стоя при него часове наред, да държа ръката на Бети, докато тя плачеше като животно, разкъсвано от болка.

Хората идваха да го почетат, но тя отказваше да види гостите. Дори когато не беше упоена, тя беше замаяна от хапчета и алкохол, често говореше за Марио, сякаш току-що бе излязъл от стаята и отказваше да обсъжда погребението или да мисли за бъдещето. Замаяна от барбитурати, тя остави персонала да се справя, както намери за добре.

Никой обаче не беше достатъчно смел, за да съобщи на децата. Очаквах гувернантките да им кажат или доктор Силвестре, но може би те се надяваха Бети да се оправи и да им каже. Разбраха сами, една ужасна сутрин, когато Колийн се качи през прозореца на хола и откри

какво е положено вътре. Горкото момиченце видя баща си в този вид. Письците ѝ ни събраха всички, но никой не можа да я успокои, нито сестра ѝ и братята ѝ.

Мъката на децата беше неподправена и дълбока. Изглежда това разчупи леда у мен. Дни наред не можех да плача, а сега очите ми почти не изсъхваха. Пепе държеше запас от кърпички, грижливо изгладени и щом ме видеше, вадеше една от джоба си и я притискаше в ръката ми. Не само ние във вилата скърбяхме, скърбеше и целият свят. Хората заставаха пред портата, оставяха букети с тъжни писма.

— Защото го обичат — отвърна Бети, когато ѝ казах. — Всички го обичат.

Валеше и цветята изгниха, но ние нямахме сили да излезем навън, за да ги изчистим.

За облекчение на всички, майката на Марио, Мария Коцоца пристигна в Рим. Тя също бе разстроена, но силата ѝ прозираше и тя пое контрол над всичко. Не прекара много време в стаята, където бе положено тялото на сина ѝ, не се зальгваше като някои хора, че Марио ще бъде погребан в Неапол, близо до идола си Карузо.

— Вземаме го с нас — бе категорична тя. — Моят Фреди се прибира у дома.

Първо имаше заупокойна молитва в Рим и на мен ми се стори, че половината град дойде да скърби заедно с нас в онзи ден. Започнаха да се събират пред вилата много рано сутринта, някои пееха тихо, гласовете им звучаха тъжно. Когато просветля, портите бяха отворени, за да могат да влязат, да се подпишат в съболезнователната книга и да минат покрай ковчега. Чухме стъпките им, понякога се разнасяше приглушен вопъл, но повечето минаха през дома на Марио в сърцераздирателна тишина.

Бях в стаята на Бети и се опитвах да я приготвя. Обикновено тя проявяваше жив интерес към прическата, към избора на тоалет, но този ден бе завладяна от пълно безразличие пред тоалетката, едва измърмори нещо, докато я пудрех и гримирах. Очите ѝ бяха червени, подпухнали, затова ги скрих зад черни очила, лицето ѝ бе покрито с черна воалетка, а тялото загърнато в кожа, за да не може никой да види колко слаба е станала. След това облякох момчетата в елегантни блейзъри, помогнах на момичетата да си сложат белите дантелени

шалове за глава и роклите. Не съм сигурна дали някой от тях разбираше какво точно става, въпреки че се постаряхме да им обясним.

— Много сте красиви — прошепнах аз. — Татко ви щеше да се гордее с вас, ако ви видеше.

Преди да излезем, аз покрих косата си с черен шал и си облякох старо, сиво, вълнено палто. Щях да бъда непрекъснато с Бети, да я следвам, да нося чантата ѝ, да ѝ подавам кърпички, да я придържам, ако се налага.

Предобедът Марио Ланца напусна Вила Бадوليو за последен път. Светкавиците на фотографите осветяваха пътя, докато пренасяха ковчега в Базиликата в карета със стъклени стени, теглена от четири украсени с пера черни коня. Хиляди хора се бяха наредили по улиците, докато минавахме, всички бяха притихнали, мрачни, навели глави. Обичаха го. Всички го обичахме.

В Базиликата чакаха още фотографи, а стотици опечалени се бяха подредили на стълбите под високите колони на входа. Доктор Силвестре прегърна Бети и ни помогна да минем през тълпата.

Службата беше дълга, официална, а на Бети бе отказано единственото, което поиска — да чуе гласа му. Може би, ако в църквата зазвучеше неговото „Аве Мария“, щяхме да почувстваме старата близост за последен път. Пасторът обаче отказа да пусне плоча, оправда се с църковните разпоредби и вместо това италиански баритон изпълни песента под акомпанимента на хор. Музиката беше наистина хубава, но не я изпълняваше Марио и всички имахме чувството, че сме го предали.

Бети бе непрекъснато с децата, стискаше ръката на Марк, подръпваше Елиза на коляното си. И четирите деца бяха сериозни, притихнали, по бузите им се стичаха сълзи. До тях беше застанала Мария Кокоца, притиснала кърпичка към лицето си и дядото на Марио, Салваторе, който наблюдаваше ковчега, неспособен да повярва на онова, което се случваше.

— Фреди, Фреди, скъпи приятелю — провикна се той, когато дойдоха да отнесат ковчега.

По време на тази дълга и наистина ужасна служба, докато седях на твърдите дървени пейки в Базиликата, се опитвах да си представя бъдещето. Какво щеше да стане с Бети и децата? Ами с Пепе? След като Марио вече го нямаше, какво щеше да стане с всички нас?

АРИВЕДЕРЧИ, РОМА

Животът, който Марио си беше създал в Рим беше опакован в денкове и готов да се върне в Америка с тялото му. Аз отговарях за вещите на Бети и се отнасях към тях с особено внимание: загръщах роклите в тънка хартия, тъпчех хартия в чантите и обувките, за да не се смачкат при пренасянето, сгъвах и подреждах копринени и вълнени тоалети, заключвах накитите. Опитах се да си представя мястото, където ще бъдат разопаковани и прибрани, също и американската прислужница, която щеше да види как добре съм подредила всичко. Тъй като не исках никой да ме съди и да ми намира недостатъци, аз сложих всичко така, сякаш Бети щеше да го използва утре, макар да не можех да си я представя толкова да се развесели, че да облече отново тези прекрасни дрехи.

Тя ме наблюдаваше, докато работех, не казваше почти нищо, единствено кимваше или поклащаше глава, сякаш я питах нещо. Не че имаше някакво значение, защото аз следвах нарежданията на Мария Кокоца, а те се сипеха едно след друго. Майката на Марио обикаляше коридорите на Вила Бадوليو със списък в едната ръка и химикалка в другата. Отнасяше се подозрително към персонала, убедена, че някои неща са били задигнати: спомени от Марио, някои от партитурите и записите му. Не вярвах някой от хората, които работеха тук да открадне от Бети, не и по онова време. Сърцата ни се свиваха заради нея и мъката ни бе все още твърде болезнена.

Аз взех само едно нещо от вилата, снимката, на която бях с Марио в деня на първото причастие на дъщерите му. Намерих я в едно чекмедже и я отнесох у дома, за да я пхна в кутията с вещите, която все още пазах под леглото на мама. Това не беше кражба, тъй като той самият бе казал, че е за мен.

Същия ден се прибрах вкъщи неочаквано, докато мама все още спеше. Тя изглежда се събуди, когато ме чу да плача, и ме завари на масата в кухнята, надвесена над снимката, прегърна ме през раменете и отпусна лице в косата ми.

— Преди години си представях, че ми е баща — признах аз с изтънъл глас. — Толкова ми се искаше, че дори завиждах на децата му. Мислех, че са най-щастливите деца на света.

Тя ме притисна по-силно, но не каза и дума.

— Така беше, преди да дойде в Рим, преди да го опозная. А сега вече го няма. Всички го изгубихме.

— Твоят синьор Ланца имаше прекрасен глас — рече тихо мама. — Истински талант. Смъртта му е ужасна загуба.

— Ужасна загуба за човека, не просто за таланта. — Вдигнах снимката. — Правена е скоро. Тогава можех да протегна ръка и да го докосна...

— Трудно за вярване.

— Дори невъзможно.

Мама запали печката, за да направи кафе, разрови шкафа за зърна и захар.

— Завинаги ли се прибираш? Освободиха ли те от работа? — любопитства тя.

— Още не са. Скоро обаче ще съберем всички вещи и тогава оставам без работа.

— Какво ще правиш?

Този въпрос си задавахме всички във вилата. Икономката и една от прислужниците вече си бяха намерили нова работа, също и Антонио, портиерът. На останалите ни предстоеше да търсим.

— Нямам представа — признах пред мама. — Нямам никаква представа.

Тя се замисли.

— Можеш да се прибереш и да се грижиш за нас както преди.

Това ми се струваше жалък край на живота, който водех в дома на семейство Ланца. Бях така обвързана с тях, толкова обичах Бети и децата, че сбогуването с тях щеше да е поредната загуба, поредната причина да скърбя и да се чувствам празна.

— Ще остана с нея, докато има нужда от мен — вдигнах очи към мама.

— Много си лоялна, *cara*.

— Обещах му, това е. — Докоснах лекичко снимката. — Първия ден, когато се запознах с него, се заклех, че няма да го разочаровам. А в последния, когато той ни напусна, помоли единствено за това.

— Тя ще се оправи — успокои ме мама, взе чашата си и се отпусна на един стол до прозореца. — Тя ще се върне в Америка, за нея ще се грижат близките ѝ, вярно, ще ѝ бъде нужно много време, но един ден ще се почувства по-добре. Ще си изгради нов живот, ще си намери нови причини да бъде щастлива.

— Може — отвърнах с нескрито съмнение.

— Мъката е като останалите болести. Трябва да намериш лек за нея.

— Какво става, ако не намериш? — поинтересувах се аз. — Ще те убие ли?

— Тя си има децата — напомни ми мама. — Ще остане силна заради тях.

— Не си я виждала. Сякаш си е изгубила ума от мъка. Мисли, че мафията го е убила, че от много време замислят подобно нещо. Има един Лъки Лучано, чието име непрекъснато споменава. Пепе разправя, че нямало никакъв смисъл, защото синьор Ланца щял да бъде много по-ценен за тях жив, отколкото мъртъв. Той обаче беше ангажиран за един благотворителен концерт в Неапол, който отложи в последната минута и тя мисли, че те са поръчали убийството му тъкмо заради това.

— Съгласна съм с твоя Пепе. Няма смисъл.

— Сега разбираш ли защо не мога да я оставя? Тя не е с ума си. Страхувам се да не се нарани сама.

— Ако подобно нещо се случи, вината няма да е твоя.

— Но аз мога да го предотвратя, ще бдя над нея...

Мама остави чашата си и отново ме прегърна. Усетих топлината на тялото ѝ, вдъхнах мускусния аромат и мириса на пури, полепнал снощи по косата ѝ.

— Тя не е твоето семейство, а ние — напомни ми тя.

Сякаш самата вила скърбеше. Картините бяха свалени от стените, снимките махнати от полицата над камината, мебелите покрити. Останаха единствено костите на къщата. Благодарение на Пепе все още миришеше като дом. Ароматът на храната, която той приготвяше, нахлуваше в празните коридори, оживяваше стаите. Мисълта, че в кухнята къкри сос от зрели домати и босилек, че се

пържи чесън в зехтин, че се пекат чушки, докато почернеят и се надуют, носеше истинско облекчение. Никой нямаше апетит, въпреки това Пепе ни готвеше.

Бети почти не се хранеше, колкото и да я убеждавах. Ако ме видеше с чиния ризото с гъби или все още гореща паста с боб, тя се мръщеше и обръщаше глава като инатливо дете. Всяко хранене бе истинска битка и аз започнах да се страхувам от дрънченето на тиганите, които предвещаваха новото време за ядене. Обикновено я увещавах, докато не хапнеше малко, но никой друг нямаше моето търпение. Когато Мария Кокоца се опита да я накара да изяде порция печени макарони, се чу трясък от счупена чиния и гласовете се повишиха.

— Тази работа трябва да престане — изкрещя побеснялата Мария. — Трябва да ядеш, да станеш от леглото, да започнеш да се грижиш за себе си и децата си. Стегни се.

— Остави ме. — Бети зарови глава във възглавницата. — Просто си върви.

Мария беше упорита. Погледна ме, както бях коленичила на пода, за да събера счупеното, и се разпореди:

— Върви в кухнята и донеси още храна. Ще я натъпча в гърлото й, дори това да е последното, което ще направя.

— Синьора, позволете да опитам, когато се успокои — помолих я аз. — В това състояние няма да хапне нищичко.

— Казах ти да донесеш още макарони — тросна се Мария. — Върви и не се обаждай повече.

Събрах разсипаната храна в един поднос, преглътнах отговора, който напираше, и се подчиних.

Пепе се намръщи, когато видя какво се е случило с пастата му.

— Вината не беше нейна — обясних бързо. — Онази жена непрекъснато дудне и натяква. Не трябва да се държи така с нея, но не иска да ме чуе.

Той извади покрит с фолио поднос от топлата фурна, загреба от печените макарони с доматиен сос и разтопена моцарела.

— И на синьора Кокоца не й е лесно — отбеляза Пепе. — Тя изгуби единствения си син и цялата отговорност за семейството сега лежи на нейните рамене.

— В такъв случай е напълно разумно да ме остави да се грижа за Бети — реших аз.

— Много скоро горката жена ще трябва да се справя без теб, нали така? Предполагам, че синьора Кокоца се тревожи, дори е уплашена и това я прави по-груба... затова крещи непрекъснато.

Пепе ми подаде нова купа паста.

— Да видим в какъв вид ще ми върнеш тази — подхвърли сухо той.

На горния етаж заварих Мария седнала в креслото, отпуснала глава в ръцете си, изтощена и отпусната. Без да ѝ кажа и дума, аз се настаних на обичайното си място до Бети и прошепнах да пробва хапка, преди да е изстинала, че е безкрайно вкусно, че Пепе много се е старал и ще се зарадва, когато му кажа, че тя е опитала.

— Ако не се храните, няма да имате сили да се приберете у дома — напомних ѝ аз. — Пътуването е дълго. Затова всички се тревожат толкова много за вас.

Последва мълчание, а лицето на Бети си остана скрито.

— Обещах му да се грижа за вас — изтъкнах в отчаянието си. — В последния ден, когато замина за клиниката, той се интересуваше единствено за вас с децата. Направих всичко по силите си, за да не го разочаровам. Какво ще стане в Америка, когато не съм до вас? Ако вие не сте в състояние да се грижите за себе си, тогава кой ще го стори?

Бети се обърна към мен и аз зърнах лицето ѝ, белязано от гънките на възглавницата и сълзите.

— Ти ще дойдеш с мен в Америка — заяви тя с дрезгав глас.

— Не, синьора, оставам в Рим.

— Идваш — настоя тя.

— Не, синьора...

— Не помниш ли, че обсъждахме този въпрос? — прекъсна я уморено Мария. — Гувернантките на децата идват с нас, но Серафина остава.

Бети седна в леглото, рошава, с блеснали очи.

— Ще дойде — натърти тя с изненадващо силен глас.

— Невъзможно. Не сме планирали подобно пътуване... ще ѝ трябва билети, документи... — опита се да спори Мария.

— Накарай Мърт Блъм да се погрижи — сопна се Бети. — Нали се нарича бизнес администратор на Марио? Нека да си изработи петте

процента.

— Можеш да наемеш друго момиче, когато се прибереш.

— Искам тази. Тя се прибира у дома с нас заедно с гувернантките и домашните любимци на децата и изобщо не ме интересува какво казваш.

— За кучетата нищо не казвам, но за канарчето не съм съгласна — започна Мария.

Лицето на Бети се изпъна, тя изви вежди и стисна устни.

— Не можеш да вземеш цялата къща — опита се да я вразуми отчаяната Мария.

— Марио купи канарчето. Той нае Серафина. Сигурна съм, че би искал да останат с мен. Абсолютно сигурна съм.

— Добре, добре. Взemi ги всички, ако искаш. Само хапни нещо, за бога, друго не искам.

Бети се насили да преглътне няколко хапки макарони, въпреки че от усилието ѝ се догади. В продължение на половин час останах при нея, докато тя се колебаеше дали да преглътне поредната хапка. Когато заяви, че не може повече, аз попих доматения сос полепнал около устата ѝ със салфетка. Очите ни се срещнаха и тя ми отправи полуусмивка, сякаш бе доволна от себе си. За секунда ми се стори, че видях искра от старата Бети.

— Отиваме си вкъщи — рече тя. — Слава богу, че се прибираме.

Много хора мечтаят за Америка, но не и аз. Защо ми е да мечтая за подобно нещо? В Америка имат ли си фонтани на всяка крачка, могат ли да виждат от куполите на църквите морето? Има ли там места, на които можеш да си купиш толкова силно еспресо, че да потръпнеш от него? Има ли там музика и история навсякъде? От всичко, което бях видяла във филмите, там беше чудесно, но Рим ми се струваше по-хубав. Рим беше моят дом.

Докато траеше данданията около подготовката на документите и билетите, не можех да си представя, че наистина заминавам. Едва когато и последните вещи на Бети бяха събрани в денкове и изпратени, след като документите ми бяха в ръцете, разбрах, че наистина заминавам за Америка.

Повтарях си, че нямам избор. Сега вече не можех да изоставя Бети; тя едва ли щеше да оцелее сама. Бях решена да остана там единствено, докато тя се настани и вдигне на крака. След това се връщах в Рим.

Страхувах се да съобщя новината на Пепе, защото знаех, че няма да му е никак приятно. Същата вечер се разходихме до Фонтана ди Треви. Духаше силно и нямаше много туристи, но ние бяхме омотани в шалове и се опълчихме заедно на студа. Пепе си беше намерил работа в един ресторант близо до Стационе Термини, малко заведение на приземен етаж, където сервираха традиционни римски ястия като шкембе сварено в бяло вино на бавен огън, тънко нарязано телешко с препържена салвия навито на руло, месест артишок изпържен в зехтин, фасул задушен със свинско и лук. Изглежда беше доволен от работата, щастлив, че си е осигурил бъдеще.

— Само че ще работя до късно вечер, така че може и да не се виждаме много — рече той с нескрито съжаление. — Вече няма да е същото.

— Пепе, трябва да ти кажа нещо — започнах, но той не ми обръщаше внимание.

През ръкавицата потри мястото, на което годежният пръстен беше образувал ръбче.

— Мога да ги попитам дали имат нужда от сервитьорка — предложи той. — Може би няма да е веднага, ами след като видя как върви. Така ще работим по едно и също време и ще ни е по-добре.

Отпуснах лице в бодливия вълнен шал на врата му, вдъхнах познатия мирис, земен, леко сладникав, кожата му топла от деня, прекаран в кухнята. Той ме привлече към себе си.

— Пепе, изслушай ме — вдигнах лице към него.

— Какво има, *cara*?

— Бети иска да замина за Америка.

— Какво?

— Помоли ме да замина с нея.

— Тя какво каза, когато ѝ отказа?

Прехапах устни и извърнах поглед, загледах фонтана с извисените колони и крилати коне, докато не чух как Пепе изсъска следващите думи.

— Кажи ми, че си ѝ отказала, Серафина.

— Не мога да ѝ откажа — опитах се да му обясня аз. — Не и след като имат толкова голяма нужда от мен.

— Ами ако и аз имам нужда от теб?

— Ще бъде за кратко. Само докато тя се установи, след това се връщам. Нали ще ме чакаш, нали? — стиснах ръката му аз. — Много ще ми липсваш.

— Ако заминеш за Америка, никога няма да се върнеш — заяви убедено той. — Там ще си създадеш нов живот, без мен. Ще ме забравиш.

— Ще се върна — отвърнах ведро. — Разбира се, че ще се върна.

— Почти никой не се връща. Америка ги поглъща, хората получават по някое и друго писмо или снимка. Погледни дядото на синьор Ланца. От колко години не се е връщал? Повече от петдесет, почти цял живот. А когато най-сетне се върна, се чувстваше като чужденец.

— Моля те, прояви разбиране — умолявах го аз.

— Има и други хора, които могат да се грижат за нея — сопна се гневно той. — Да не би да имаш толкова голямо мнение за себе си, че си въобразяваш, че си единствената?

— Не е това. Просто искам да ѝ помогна, след като мога. Държа на нея.

— Повече отколкото на мен ли?

— Не, разбира се.

— Сигурно е истина. В противен случай щеше да поставиш мен на първо място.

Не намирах смисъл в думите му, бях прекалено обсебена от загубата на Бети и не виждах нещата от неговата гледна точка.

— Нека не се караме — умолявах го аз.

— Трябва да избереш — настоя той и се отдръпна от мен. — Или тя или аз. Кой е по-важният? Кой от двамата избираш?

Зяпнах Пепе. Вече познавах всяка частица от лицето му, извивката на устните, на носа, тънките бръчици до ушите, които се набираха, когато се засмееше.

— Нали разбираш, че трябва да спазя обещанието си? — напомних му аз.

— Обещанието, което даде на мен... или на Бети?

— На нито един от двамата... Говоря за обещанието, което дадох на Марио.

Пепе се намръщи.

— Значи за мен надежда няма. Как мога да се съревновавам с мъж като него... особено след като вече е мъртъв и всички говорят за него като за някакъв светец?

— Не се дръж така... той ти беше приятел.

Пепе ме стисна за раменете.

— Събуди се, Серафина. Ние работехме за тези хора, те се отнасяха добре към нас, но никога не са ни били приятели и ние не им дължим нищо. Мислиш ли, че Бети Ланца би се отказала от целия си живот заради теб? Не, разбира се. Никой не очаква да направи подобно нещо.

Не очаквах да чуя подобни думи. Може и да беше истина, че семейство Ланца не са ми приятели, но аз бях важна за тях. Докато бяхме заедно, те свикнаха да разчитат на мен, имаха нужда от помощта ми, аз се бях превърнала в неразривна част от ежедневието им. Как бе възможно Пепе да не вижда всичко това? Защо се държеше толкова неразумно, след като единственото ми желание беше да придружа Бети до Америка, а след това да се върна при него?

— Обещала съм. Не мога да пристъпя думата си... Не искам — настоях аз.

— Това означава, че вече си направила избор — заинати се Пепе. — Заминаваш с нея... между нас е свършено.

— Моля те, нека не постъпваме по този начин. Не може ли да поговорим по-късно, след като се успокоим?

— По-късно ще се чувствам по абсолютно същия начин — погледна ме остро той. — Нищо няма да се промени.

Аз също побеснях и ми се прииска да го нараня колкото той бе наранил мен. Дръпнах ръкавицата, свалих пръстена от ръката и му го подадох.

— В такъв случай, взemi си го — сопнах се аз. — След като така искаш.

Не очаквах той да посегне, за да вземе пръстена, да го стисне в ръка и да го пхне в джоба си. Не мислех, че ще ми обърне гръб с думите: „Сбогом, Серафина, и късмет“, след което да си тръгне, без да каже и дума повече.

— Пепе — провикнах се след него, неспособна да повярвам на онова, което се случваше. — Пепе...

Наблюдавах го, докато завиваше зад ъгъла. Дълго стоях така и не помръдвах. Туристите около мен хвърляха монети във фонтана с надеждата да се върнат отново някой ден. Никога досега не бях изпитвала нуждата да сторя същото, но сега бръкнах в джоба, открих няколко монети и ги пуснах във водата една по една.

— *Arrivederci, Roma* — прошепнах на себе си.

ВИЖДАМ ТЕ В СЪНИЩАТА СИ

Не помня някога досега да съм се чувствала по-нещастна, а ми предстоеше още тъга — да се сбогувам със семейството си. Всеки път, когато усещах, че започвам да се колебая, Бети ме прегръщаше, подчертаваше, че съм била истинска благословия, повтаряше, че без мен нямало да има сили, за да продължи.

Какво друго можех да направя? Друго бъдеще не ме чакаше, нямаше място, на което да отида, никой друг човек нямаше по-голяма нужда от мен. Нямаше да е вечно така, напомнях си аз. Монетата ми беше във фонтана, значи някой ден щях да се върна у дома.

Купих им подаръци. Чантичка с мъниста за Розалина, копринен шал за Кармела, красив гребен за косата на мама във формата на морска звезда, покрит с изкуствени скъпоценни камъчета.

— Още не е Коледа — рече мама, когато видя пакетите в пъстра хартия, вързани с червени панделки.

Изчаках ги пред Базилика ди Санта Мария, тъй като знаех, че неделната служба е ритуал, който не пропускат. Изненадани и щастливи, че ме виждат, заедно отидохме в любимото ми кафене, където настоях да платя за пълните с рикота хрупкави сладки и чудесните пасти със сироп от ром. Розалина подритваше от радост под масата, дори Кармела облиза лепкавите си пръсти като дете.

Когато им съобщих новината, мама избърса сълзите си с дланта на ръката и се опита да ми покаже, че се радва.

— Америка! Каква възможност. Разбира се, че трябва да заминеш.

Розалина ме засипа със стотици въпроси и аз не знаех на кой по-напред да отговоря. Знаех само, че пътуваме за Лос Анджелис. Никой не ми беше казал къде ще отседнем, нито какъв живот да очаквам там.

— Ще можеш ли да се прибиращ за вечеря? — любопитства Розалина. Придърпах я на коленете си и ѝ обясних колко далече се намира Америка. Когато тя най-сетне разбра, се притисна към мен с

всички сили, издуха облак сладък дъх в лицето ми и започна да ме умолява да не заминавам.

Кармела посрещна новината по-спокойно, отпусна се назад на стола и като никога не каза и дума.

— Може да ми дойдеш на гости — предложих аз, защото знаех колко много иска да види Америка.

Кармела загреба с пръст шоколад от украсата на тортата и го размаза върху езика си.

— Просто не знам дали ще намеря време — отвърна тя. — Пея три вечери в седмицата в нощен клуб близо до Пиаца Барберини. Трябва да дойдеш да ме видиш, преди да заминеш.

— Ще се постарая — отвърнах аз, макар да знаех, че няма да ми остане време.

— Ти разбра ли, че на Луиза ди Мео все още ѝ се налага да пее по улиците? — попита тя. — Беше решила, че е постигнала страхотен успех с филма, разправяше на всички, че Марио Ланца щял да я отведе в Америка, защото не искал гласът ѝ да бъде пропилян. Сега обаче се е върнала там, откъдето тръгна.

— Горката Луиза. Сигурно е много разочарована.

— Че как иначе — отвърна ведро Кармела. — При мен обаче нещата се получиха много по-добре, нали? Нощният клуб е много добър, вътре е красиво, има полилей и мраморни маси. Трябва да дойдеш на всяка цена.

Захванах гребена в косата на мама, показах на Розалина тайното джобче в чантичката ѝ и се възхитих на копринения шал, който Кармела върза на врата си. Направих всеки миг с тях незабравим, тъй като знаех колко много време може да мине, преди да се видим отново.

На раздяла мама стисна ръката ми и потри с палец голия ми пръст.

— Пръстенът ти го няма — отбеляза тя.

— Върнах му го — признах аз. — Всичко между нас приключи.

Тя само кимна.

— Така и трябва. Защо да се обвързваш с мъж тук, след като там те чака съвършено нов живот?

— Но аз не заминавам завинаги. Някой ден ще се върна — настоях, все още убедена, че това е истината.

Тя стисна ръката ми.

— Искрено се надявам да е така, *cara*. Много ще ми липсваш.

Видях Пепе още веднъж, за последно. Той дойде във Вила Бадوليو на сутринта в последния ми ден. Изглежда предишната вечер бе работил до късно в ресторанта, защото очите му се затваряха и не бе намерил време да се обръсне. Облекчението, че го виждам отново бе помрачено от мисълта, че този път ще се сбогуваме завинаги.

— Това е твое — рече той и ми подаде диамантения пръстен, обвит в чиста кърпичка. — Искам да го задържиш. Няма да го дам на друго момиче, а няма какво да правя с него.

— Ако го взема, ще ме чакаш ли? — попитах с надежда.

— Колко дълго?

Поколебах се.

— Не съм сигурна.

— Тогава, както вече ти казах, ти си направила избора си. Вземи пръстена. Открай време е твой, това не се е променило.

— Нямам какво да ти дам в замяна.

— Знам.

Пепе ме целуна, но толкова бързо, че едва успях да вкуся устните му, а телата ни почти не се докоснаха.

— Все още ти се сърдя, задето заминаваш — натякна той. — Въпреки това не искам да се разделим с лоши чувства. Това е подобрият начин да си кажем довиждане.

Не се сдържах и се притиснах в него.

— Може ли да ти пиша? — попитах.

Той поклати глава със съжаление.

— Най-добре недей. Аз обаче няма да забравя времето, което прекарахме заедно... не съжалявам за нито една минута.

Видях го, че поглежда назад, докато вървеше към портата на вилата. Стоях на стълбите, но той като че ли вдигна поглед към сградата, сякаш се сбогуваше с живота, който бе водил тук. В продължение на секунда или две той не помръдна, след това потегли отново.

В Америка заживяхме живот без музика. Никой не пускаше плочите на Марио, не смееше да включи и радиото, да не би да чуем някоя негова месен. Живеехме незначителен живот в огромна страна. Виждах само отделни кадри от онова, което бе извън стените на къщите, в които отсядахме. Автомобилите бяха по-големи, магистралите по-широки, светлината много по-ярка. Храната нямаше вкус, да не говорим, че беше съвсем малко. А пък дните бяха дълги, влачеха се едва-едва и също нямаха вкус.

Хората поне се държаха добре с нас. Първо, нямаше къде да живеем и Бети беше благодарна, че нейна приятелка, филмовата актриса Катрин Грейсън, я приюти. Познах я от многобройните филми, които бях гледала с нея. Тя се оказа срамежлива, но ни прие в дома си с арковидни дървени тавани и ширнали се ливади. Беше мила с нас и най-много глезеше децата. Когато Деймън ме представи като леля Серафина, тя стисна ръката ми и каза, че ѝ било много приятно да се запознае с мен, беше мила и любезна.

Мина много време, а децата се чувстваха като зашеметени. Непрекъснато превключваха на италиански, настояваха да отидат на места, които бяха посещавали в Рим: любимата им сладкарница за *gelato*, градината на Вила Боргезе, хотел „Екселсиор“. Деймън най-трудно прие факта, че животът им е вече променен.

— Ако не се приберем вкъщи до Коледа, дядо Коледа ще знае ли къде да ни намери? — попита той госпожица Грейсън един следобед, докато тя се опитваше да го успокои със сладък чай с мляко и овесени сладки. — Ще успее ли да ни намери тук, в Санта Моника?

— Миличък, дори не съм сигурна дали ще бъдете тук тогава — отвърна тя. — Сигурна съм обаче, че дядо Коледа ще ви намери, където и да се намирате.

— А татко ще успее ли да ни намери? — чудеше се Деймън. — Той знае ли, че сме тук?

Тогава госпожица Грейсън се опита да обясни онова, което всички се стараехме да разберем, че Марио вече го няма, че по някакъв необясним начин той е изчезнал от нашия свят и ни е изоставил.

— Татко ти ми липсва и на мен, всеки ден ми липсва — призна тя пред детето. — Беше мой много добър приятел.

Да усещаш липсата на даден човек бе като огромно натъртено място. Дори когато едва се докоснеш до нещо, отново започва да те

боли. Миризмата на лук, който става златист, докато се пържи в зехтин, ми напомняше за кухнята на Пепе. Острият мирис на лак за нокти или нежният аромат на „Л’Ер дьо Там“ на Нина Ричи ме отвеждаше при мама. Дори празните кристални гарафи на шкафа извикваха стари спомени. Да не говорим, че непрекъснато ги сънувах. Кармела се натрапваше редовно, докато спя, Марио пееше. Не ме оставяха на мира и всяка сутрин, когато се събудех, бях обзета от съжаление, че ги изоставям.

Имам чувството, че траурът продължи безкрайно дълго, бяха организирани още две служби в негова памет. Твърдяха, че изблиците на мъка във Филадельфия, родното му място, били дори по-печатляващи, отколкото в Рим. Казаха ни, че хиляди се стекли, за да видят тялото и когато в полунощ се опитали да затворят вратите на погребален дом „Леонети“, последвала такава врява, че се наложило да се намеси полицията, за да овладее тълпите.

За щастие, ние останахме в Лос Анджелис в очакване да го върнат със самолет за последно сбогом. В един приятен есенен ден в църквата „Блест Сакръмънт“ на Сънсет булевард Бети седна за последен път пред ковчега му, покрит със знаме. По време на тази служба огледа насъбралото се множество. Видях хора, които познавах. За За Габор, русата актриса, която участваше в последния му филм, други лица, които помнех от екрана. И Коста беше дошъл, разбира се, нещастен, и господин Тайтълбом. Бети с нищо не показва, че ги познава. Измъчена от сполетялото я нещастие, очите ѝ бяха сухи, а тя се беше оттеглила в свой свят.

Организацията на екстравагантното шоу бе паднало на плещите на други хора. Бащата на Марио бе неутешим, не спираше да повтаря:

— Вземи мен, вземи мен. Не закачай горкичкото ми момченце.

Накрая припадна пред ковчега.

— Детенцето ми, детенцето ми — повтаряше тихо Мария Кокоца.

Изглежда болката им рани още по-дълбоко Бети, защото тя протегна облечената си в черна ръкавица ръка и нежно докосна ръката на Мария.

— Мамо, татко, моля ви. Всичко ще се оправи — шепнеше безпомощно тя.

Когато свалиха знамето от ковчега, сгънаха го и го връчиха на Бети, аз си отдъхнах. Предостатъчно любопитни очи бяха видели останките му, предостатъчно молитви бяха изречени, проляха се реки от сълзи. Крайно време бе Марио Ланца да бъде погребан, а ние да се научим да живеем без него.

В къщата, която наехме в Бевърли Хилс, имаше негови снимки навсякъде, до една поставени в рамки, закачени по стените, подпрени на полицата над камината, по шкафовете. Някои бяха семейни портрети, други — кадри от филми или снимки, правени по време, когато пее. Докато вървах през къщата, имах чувството, че минавам през живота му.

Бети може и да беше закачила снимки навсякъде, но тя не ги виждаше. Дните ѝ ставаха по-леки от изпития „Секонал“, преглътнат с водка; тя живееше в унес и почти не излизаше от стаята си. Идваха приятели, опитвах се да я върнат обратно в света. Най-много харесвах господина, когото децата наричаха чичо Тери. За всички беше ясно, че той е съсипан от мъка по Марио, въпреки това всеки ден идваше да види Бети и децата.

— Как е тя днес? — питаше ме той.

— Почти същото — отвърщах ден след ден.

— Облечена ли е? Станала ли е?

— Опитах се, но тя отказа.

Той беше як мъж, силен, внушителен. В ясни дни вдигаше Бети на ръце и я отнасяше на остъклената веранда, настаняваше я с одеяло метнато върху коленете и обикновено ѝ носеше малко подаръче — модно списание или книжка с кръстословици — за да събуди интереса ѝ. Понякога ставаше нетърпелив, особено ако лекарствата я караха да заваля думите или главата ѝ клюмваше и тя задремваше, докато той говори.

— Ако Марио те видеше в подобно състояние, сърцето му щеше да се пръсне — скара ѝ се веднъж той. — Трябва да се стегнеш, да влезеш в клиника. Обещай ми да пробваш.

По това време господин Тери беше единственият, който бе в състояние да я изтръгне от апатията.

— Върви по дяволите — сопваше му се яростно тя. — Трябвало е да станеш свещеник. Вечно казваш на хората как да живеят.

— Говоря сериозно, Бети, не може да продължаваш по този начин.

— Ами ако изобщо не искам да продължавам? Тогава какво?

— Децата имат нужда от теб — изтъкна той. — Останала си им единствено ти, въпреки това ми се струва, че вече си ги изоставила.

— Те се оправят добре... момичетата се грижат за тях. Няма защо да се тревожиш.

Децата обичаха господин Тери. Той ги водеше в дрогерията, за да им купи безалкохолно или тичаше заедно с тях из градината, играеха с него на топка часове наред. Често си припомнях как Марио се занимаваше с тях, с тази разлика, че господин Тери беше по-строг, настояваше всяка неделя да ходят на църква, караше им се, когато се държаха безотговорно или се тръшкаха.

Той се превърна в човека, на когото всички разчитахме и аз винаги се радвах да го видя. Денят ставаше по-хубав, след като господин Тери пристигнеше. Той обичаше да говори, често ми разказваше истории от миналото, какво били правила двамата с Марио, как го тренирал, за да заякне за филмите, как го откарвал на едно или друго място, дори му помагал да си намери жилище. Беше се държал с него по-скоро като брат, отколкото като приятел, и аз много пъти се питах дали нямаше всичко да е различно, ако беше дошъл в Рим.

Винаги, когато възникнеше проблем, звъняхме на господин Тери и той полагаше огромни усилия, за да ни помогне, независимо дали ставаше въпрос за счетоводството, за купищата съболезнователни картички и писма или разговор с банката, ако ни свършеха парите за домакинството.

На него звъннах в деня, когато не можах да накарам Бети да отвори вратата на спалнята. Тя беше болна вече цяла седмица, тежка настинка и мъчителна, раздираща кашлица. Въпросната сутрин застанах пред вратата с подноса със закуската, но отвътре не чух никакъв шум, а вратата остана заключена. Почуках, след това започнах да натискам бравата, но отговор така и не последва.

— Синьора, аз съм, Серафина. Кафето ви изстива. Пуснете ме да вляза — виках я аз. — Бети, чуваш ли ме? Там ли си?

Не мога да кажа със сигурност колко време останах пред вратата и блъсках по нея. Дали не бяха десет минути? Може би измина половин час. Накрая кокалчетата ми станаха червени, върху кафето с мляко се появи каймак, а яйцата вече не ставаха за ядене. Накрая икономката и прислужницата чува виковете ми и дотичаха.

Отначало се ядосах, после се уплаших, накрая пак се вбесих. Притиснах ухо към вратата, напрегнах се, за да чуя дали тя се движи вътре.

— Бети, добре ли си? Отговори ми, моля те.

Икономката поклати глава.

— Тази работа не ми харесва. Най-добре звъни на господин Тери и го питай какво да правим.

Никак не исках да го безпокоя толкова рано сутринта, но така и не измислих какво друго да направя. Той изглежда долови паниката в гласа ми, защото, макар да ми се тросна, пристигна веднага. Бях сигурна, че Бети ще отключи, когато разбере, че е дошъл, когато го чу да блъска с юмруци по вратата и гласът му се понесе в коридора. Можеше и да го прати по дяволите, но поне щеше да отвори вратата. Вътре продължи да цари тишина.

— Нещо не е наред — уплаших се аз. — Сигурно й е зле, може дори да е в безсъзнание. Сигурна съм, че има нещо. Какво да правим?

— Налага се да избия тъпата врата — рече нетърпеливо той. — Не знам какво друго може да се направи.

Накара ни да се отдръпнем и миг по-късно ключалката се пръсна и вратата се залюля на пантите. Завесите бяха спуснати, халатът й беше отворен и голите й крака се виждаха.

Господин Тери я докосна по рамото.

— Събуди се, Бети.

Тя не помръдна. Той я погали по ръката.

— Бети? Бети?

След това я разтърси веднъж, после втори път, грубо на третия.

— За бога, Бети. О, мама му стара, не, не...

Разбрах, че е прекалено късно в мига, в който я видях, кожата й беше восъчно бяла, гърдите й не се повдигаха. Тя би ме пуснала в стаята, ако можеше. Винаги ми отключваше.

Господин Тери се отпусна до нея и покри очи с ръце.

— Викни линейка, повикай полицията. Бързо, Серафина — нареди той с дрезгав глас.

Пристигнаха с надути сирени, добре оборудвани, опитаха се да я съживят, но напразно. Бети не дишаше, сърцето ѝ беше спряло да бие, тя си беше отишла завинаги.

След като всички си отидоха, а тялото ѝ бе отнесено, къщата остана празна, необикновено спокойна.

— Ами децата? — попита господин Тери, изморен, съсипан.

— Все още са на училище.

— Върви да ги вземеш и ги заведи у Мария Кокоца. Тя знае какво да прави.

По-късно се обвинявах; искаше ми се да бях позвънила за линейка по-рано или сама да бях избила вратата, съжалявах, че не съм заключила хапчетата, че не съм изляла водката в мивката. Чувството за вина ме притиска дълго, бях дала обещание, а ето че бях предала Бети. Онази сутрин обаче всичко ми се струваше нереално.

— Поне най-сетне намери мир и спокойствие — казах аз с надеждата самата аз да намеря утеха. — Вече няма да скърби. Не се налага да търпи болката.

Господин Тери ме погледна.

— Мислиш ли, че го е направила нарочно? — попита той.

Тази мисъл ме шокира.

— Не, разбира се.

На нощното ѝ шкафче имаше преобърнато шишенце със „Секонад“, хапчетата плъзнали около него и полупразна бутилка водка. По навик посегнах, за да оправя.

— Ще се проведе разследване, после ще чакаме доклада на съдебния лекар и вестниците отново ще гръмнат. — Господин Тери ми се стори напълно сломен. — По дяволите, Бети, какво направи? Как можа да ни изоставиш?

Денят, в който Марио почина, бе изпълнен с врява и болка, докато при Бети беше различно. Нямахте писъци, никой не се разрида. Мъката на всички беше по-тиха.

— Тя никога не би изоставила децата. Никога! — подчертах разпалено аз.

— Тогава какво е станало? Грешка, може би?

— Може да е ръката на мафията. Може да са изпратили някой да я ликвидира. Възможно е — обясних аз като повторих старите стракове на Бети, докато се опитвах да намеря някаква причина.

— Недей, Серафина...

— Тя беше болна — добавих бързо. — Бронхит... дробовете ѝ бяха засегнати. Може да не ѝ е достигнал въздух.

— Ами хапчетата... пиенето? — продължи да изброява тъжно той.

— Не е искала да се случи подобно нещо. Сигурна съм.

— Все едно, вече я няма.

— Какво ще кажат хората? — попитах аз. — Как ще им съобщим?

— Просто им кажи, че е починала от разбито сърце — нареди господин Тери. — То си е така... почти. За Бети нямаше живот без Марио. Нямаше живот.

САМА

Всяка рокля бе свързана със спомен. Наниз перли ме отведе на пазар с нея на Виа Кондоти, сатенена обувка ме върна на едно от партитата ѝ. Докато опаковах всяка вещ за последно, аз се сбогувах с Бети. Роклята, която беше облякла на триумфа на Марио в Ройъл Албърт Хол, коженото палто, което ѝ топлеше в Сент Мориц, слънчевите очила, които скриваха очите ѝ на погребението. Прехвърлих всичко: вещи, които трябваше да бъдат запазени за децата, други натъпках в чували за благотворителни магазини.

Повечето дрехи все още носеха аромата на парфюма ѝ и аз си представях, че тя е в стаята, че лежи на леглото или е пред тоалетката. Разговарях с нея, понякога на глас, най-често на ум. Казах ѝ колко трудно ми е било да се появя на прага на къщата на Тойопа Драйв с четири недоумяващи деца. Описах как Мария Кокоца ни прие, как се молихме заедно за силата, от която имахме нужда. Често ѝ шепнех, че лицето ѝ ми липсва, също и гласът, и смехът. Обещах ѝ, че винаги ще я помни и с ума, и със сърцето.

— Сега е с Марио — повтаряха хората и вероятно си мислеха, че това е облекчение. Аз обаче знаех, че тя никога не би предпочела да изостави четирите си деца, дори заради него и ѝ го казах.

Останах в къщата на Тойопа Драйв, защото нямаше къде да отида. Мария Кокоца беше мила. Каза, че била напълно обърквана, когато Марио починал, но сега вече знаела какво ѝ е отредил господ.

— Аз ще се грижа за наследството му — децата му, музиката му, всичко, което той остави. Това е най-важното сега.

Аз също се чувствах изгубена, но намеренията на господ не бяха толкова ясни. Чувствах се самотна и далече от всичко познато. Намирах утеха единствено в кухнята на Мария. Там вдъхвах познатите аромати на чесън и лук, острия мирис на риган и натрапчивия розмарин, насищаният вкус на печена панчета. Всичко това ми напомняше какъв е бил животът, докато в него все още имаше радост. Знаех, че трябва да го направя.

Нямах рецепти, само споменът за вкуса, въпреки това започнах да готвя храната, която Пепе приготвяше. Първо направих простичко ястие от нежни миди на пара в гнездо от спагети, след това макарони на фурна с разтопена моцарела и галета. Правех супи с бяла риба, домати и риган, дресинги от счукана аншоа и лимонов сок — опитвах се да повторя всичко, което бе готвил той. Докато опитвах да сготвя ястието, мислех за него.

Дори посудата, която вадох от шкафовете, ми напомняше за него. Каменното хаванче, донесено от майката на Мария чак от Италия, за да смачквам в него чесън и подправки. Обгорелите дървени лъжици и метални черпаци. Пресата за равиоли бе съвсем същата като неговата. Само че готвенето на Пепе бе заредено с енергия, съпроводено с шум, звънтене на метал, клокочене и съскане, изблици на гняв. Аз предпочитвах тишината в кухнята, да подредя съставките и съдовете, да работя тихо и да се чувствам спокойна.

Изолирах мъката и се съсредоточавах над онова, което готвех, наслаждавах се на цветовете в чинията, съчетавах ароматите, кисело и сладко.

Придържах се към италианската храна, защото това бяха вкусовете, които познавах и ми напомняха за дома. За децата всяка сутрин бе спомен. Те бяха по-спокойни, когато коремчетата им натежаваха от ризото с масло или вкусни спагети; спяха по-добре и кошмарите не ги измъчваха чак толкова. Радвах се, че успях да им доставя поне малко удоволствие.

По навик продължих да подслушвам на вратите, въпреки че онова, което чувах, вече не ме интересуваше чак толкова. Дори изпълненият с горчицина скандал между Мария и майката на Бети за попечителство над децата не ме развълнува особено. Не можех да направя нищо, за да променя нещата. Единственото, с което можех да помогна, бе да нахраня хората с нещо вкусно.

— Серафина, сигурно Италия много ти липсва — отбеляза Мария, докато стържех пармезан над купичките с гъсто рагу и паста. — Храната ти носи италиански вкус. Всяка хапка ми напомня за времето, което прекарах там.

— И на мен ми липсва Трастевере и семейството — признах аз.

— Защо не се прибереш? Върни се към стария си живот. Много ще ни липсваш, но ще те разберем.

Не можех, не и тогава. Все още не бях готова да призная, че всички си бяха отишли и че този етап от живота ми е приключил. Освен това децата имаха нужда от мен.

— Не мога да ги оставя, докато делото не приключи — признах пред Мария. — Не и преди да съм сигурна, че са на сигурно място при теб.

Делото продължи цяла година. Изнервена от безкрайните срещи с адвокати, Мария с радост ме остави да се грижа за дома. Често в края на натоварен ден сядахме с бутилка червено вино и тя разказваше истории от миналото, от времето, когато Марио е бил просто Фреди Кокоца и славата все още е била част от бъдещето. Тя обичаше да говори и често ме отвеждаше в спомените си.

— Гласът му беше само наш — разказваше тя. — Слушахме го как пее заедно с плочите на Карузо в малката ни къщичка на Марси стрийт. Колко много се гордеехме с таланта му. Нищо не бе в състояние да го удържи. Гласът на моя Фреди щеше да го отведе много високо. Накрая същият този глас го отведе далече от нас.

— В Холивуд ли?

— Точно така. След това в Италия... и накрая го запрати в гроба. Не мафията го уби, както си мислеше горката Бети. Виновникът беше гласът му, нищо друго.

— Лекарите казаха, че е починал от сърдечен удар. Как е възможно да е бил причинен от гласа му? — недоумявах аз.

Мария отпи глътка вино и погледна портрета, който държеше в рамка на тоалетката си. На нея Марио беше много млад, загорял, мускулест, позираше засмян на плажа сред група приятели в бански.

— Ако го познаваше по онова време, щеше да разбереш — каза ми тя. — Беше добро момче, с огромно сърце, вечно си търсеше развлечения, най-обикновено хлапе от Южна Филадельфия. След това гласът го въвлече в съвсем различен живот. Всичко се случи неочаквано бързо. Изневиделица разни хора искаха частица от него — агенти, мениджъри, босове на студия — и той не знаеше как да им откаже. Бореше се, не знаеше на кого да се довери, бедите се сипеха една след друга. Животът му вече не беше простичък, както дотогава. Моят Фреди беше обикновено момче, което се озова в откачен бизнес. Често ми се струва, че ако успехът беше дошъл малко по-късно... ако изобщо не беше дошъл... може би той щеше да е жив и днес.

— Дали нямаше да е по-добре, ако гласът му си беше останал само за вас? Тогава нямаше да го убие.

Мария въздъхна и поклати глава.

— Гласът му принадлежеше на господ, който го даде на света, а накрая го отне от всички. Сега Фреди е при него.

Започвах да харесвам Мария все повече и повече, докато слушах разказите ѝ. Когато най-сетне съдебната битка приключи и бе решено, че децата ще растат в нейната къща на Тойопа Драйв, аз можех да остана. Бях намерила своята ниша в техния живот и се чувствах добре. Двете гувернантки бяха решили да започнат нов живот в Америка, аз можех да последвам примера им. Само че не бях забравила мястото, което миришеше на напечени от слънцето камъни и бе изпълнено с ромона на вода във фонтаните. Искях да усетя калдъръма под краката си, да повървя по улиците, където се носеше италианска реч. Искях да виждам мама, не само разкривеният ѝ почерк на някоя и друга пощенска картичка, да видя как се е променила Розалина, да послушам песните на Кармела. Домът ми липсваше. Не спирах да мисля и за Пепе — къде е, за кого готви.

Повече от година след като пристигнах в Америка, аз приех предложението на Мария да ми купи билет за дома. Прегърнах децата, сбогувах се с всички от семейство Ланца. Прегърнах Деймън и го задържах най-дълго до себе си, тъй като той бе до мен от самото начало.

— Не забравяй леля си Серафина — прошепнах аз, но той беше още малък и споменът щеше да избледнее.

ЕТО ГО ЛЮБИМИЯТ МИ

Когато се върнеш в Италия, трябва да демонстрираш успех, да се облечеш в скъпи дрехи, да се накичиш със златни накити на врата и по пръстите, да изискваш уважение заради онова, което си постигнал. Аз се върнах в палтото, с което заминах и стисках в ръка същия евтин куфар. Прибрах се у дома безработна, с почти нищо, което да покажа за изминалите години работа. След като семейство Ланца вече ги нямаше, не можех да си позволя пътувания до нови места, нямаше пред чии врати да подслушвам. Бях се върнала към незначителния живот, който водех и преди.

Дори хората от семейството ми приличаха на непознати. Розалина беше станала по-висока и се чувстваше неловко около мен; Кармела бе станала още по-лъскава и надута, мама ми се видя остаряла, изгубила част от блясъка си. Опитах се да се заема със старите си задължения, перях им дрехите, готвех, но аз също бях различна и подобен живот не ме задоволяваше.

Беше началото на лятото и дните бяха слънчеви и дълги. Възползвах се от всеки случай да избягам от малкия апартамент. Теглех от спестяванията си и обикалях града. Веднъж отидох чак до Париоли, за да погледам затворената порта на Вила Бадوليو; на няколко пъти посетих Фонтана ди Треви или се наслаждавах на гледката от Джаниколо. Върнах се на всички места, на които ме беше водил Пепе и все се оглеждах за висок мъж с коса на къдрици, леко гърбав нос и оставах разочарована, че така и не съм го зърнала.

Веднъж дори отидох до ресторанта близо до Термини, където си мислех, че работи, заставах отпред, постоях известно време, докато сервитьор с мръсни нокти не ме попита дали не искам маса. Намръщи се, когато споменах името на Пепе.

— Напусна — излая той. — Оттогава не сме го виждали.

— Знаете ли къде е отишъл?

— Не знам и не искам да знам. — Сервитьорът сви рамене.

Бях донякъде облекчена, че не го открих. Ако беше излязъл от кухнята, какво щях да му кажа? Може би, че най-добрите дни от живота ми са били с него ли? Въпреки това дори аз не съжалявах за избора си да остана с Бети до края.

След това се въртях повече в Трестевере, всяка вечер сядах на някоя маса на бара на ъгъла заедно с мама и приятелките ѝ, опитвах се да се включа в разговорите им. Те говореха все за едни и същи неща — дрехи, обувки, бижута, клюки и скандали. Докато ги слушах, разбрах, че животът им все още ме очаква. Дали да не се предам? Дали някоя вечер, когато тръгнат от бара, да не ги последвам и да не отида на работа?

Според мама не биваше да бързам.

— Порадвай се на лятото — настоя тя. — Започни да си търсиш нова работа, когато застудее.

Кармела се съгласи с нея.

— Рим е пълен с богаташи — изтъкна тя. — Навсякъде са. Когато му дойде времето, няма да е трудно да си намериш друго семейство, което има нужда от прислужница или икономка.

Тя се канеше да се пренесе в малък апартамент на последния етаж на сграда на няколко пресечки от нас. Помогнах ѝ да го почисти и да боядиса стените. Тя много държеше на подредбата, на светлите цветове, на пъстрите копринени шалове и пухкави възглавници. Беше ми приятно да ѝ помагам, да работим заедно и отношението ѝ към мен се позатопли.

— Щеше да е много по-трудно, ако нямаше опит или препоръки. Сега със сигурност ще си намериш работа навсякъде — увери ме тя, докато лежахме една до друга на новото легло.

— Не мога да си представя да работя за друго семейство, след като съм била с Марио и Бети Ланца. Не съм сигурна, че искам да го направя.

— Сигурно гласът му ти липсва — рече замислено тя. — Пускаш ли плочите му понякога?

— Отдавна не съм. Бети не можеше да ги слуша, а после Мария се тревожеше, че ще разстрои децата. Откакто се върнах, все си мисля да пусна нещо, но така и не съм.

Кармела се надигна от леглото, извади плоча от обвивката и я зареди на грамофона. Двете заедно слушахме как Марио пее

„Единствена“, а след това късметливската си ария от „Палячи“.

Пуснахме друга песен, след това още една. Истинско горчиво-сладко удоволствие. Кожата ми все още настръхваше при звука, потръпвах от тъга заради изгубеното.

— Все още много ми липсва — признах пред Кармела.

— Беше влюбена в него, нали? — рече доволно тя. — Сигурна бях.

Замислих се над думите ѝ.

— Влюбена ли? Май това не е точната дума, с която да опиша онова, което чувствах — признах най-сетне аз. — Той промени всичко за мен. Разкри пред мен свят, който никога нямаше да опозная. Възхищавах се на гласа му, бях благодарна за милото му отношение, държах на всички — и на него, и на Бети, и на децата. Никога обаче не съм го обичала, не и по начина, по който обичах Пепе. Не беше същото — свих безпомощно рамене. — Вече няма значение, защото изгубих всички.

— Марио и Бети Ланца са си отишли. Можеш да намериш Пепе, ако искаш — рече мъдро Кармела и аз се надявах да е наистина така.

Тази вечер пуснах и други от песните на Марио, останах потопена в музиката му часове наред. На следващия ден открих кино, в което излъчваха последния му филм — „За пръв път“ — и го гледах няколко пъти. Когато се прибрах у дома, взех поставената в рамка снимка на нас двамата и я прибрах в кутията под леглото. Бях присъствала на две заупокойни служби, но това бе истинското ми сбогуване с него.

Как да намериш някого в голям град като Рим? Ако човекът се е откъснал от миналото, ако е напуснал работа, ако се е преместил от мястото, на което е живял досега, то тогава изпълнението на задачата е почти невъзможно. Бе напълно възможно Пепе да е заминал, да се е върнал при семейството си близо до Неапол, да се е преместил в друг град, където си е намерил работа. Въпреки това аз продължих да го търся, обиколих много улици, питах във всеки ресторант, покрай който минех.

— Да имате готвач, който се казва Филипо Пепе? Да сте чували за него? Всички го знаят като Пепе.

Вече свикнах хората да вдигат рамене и да клатят глава. Понякога се опитвах да ми помогнат.

— Проверихте ли в „Ла Матричанела“ близо до Испанския площад? Чух, че там били взели нов човек на работа. Или идете в „Чекио“, там си търсеха персонал.

Други флиртуваха, казваха ми да забравя Филипо Пепе и да обърна внимание на тях. Навсякъде удрях на камък. Никой не го познаваше.

Проверих във всички барове на Виа Венето, в кафенетата около операта, в новите заведения, които бяха отворили след заминаването ми. Върнах се в ресторанта близо до Термини и помолих сервитьора с мръсните нокти да попита останалите от персонала дали не знаят нещо.

— Все някой трябва да знае къде е отишъл Пепе.

— Малко вероятно — отвърна сервитьорът. — Една вечер той просто си тръгна. Избухна, разкрещя се и си замина. Дори не се върна, за да си вземе надницата. Тогава го видяхме за последен път.

Струваше ми се невъзможно да е изчезнал завинаги, също като Марио. Дори нямах снимка, за да я показвам на хората.

Често се връщах на Фонтана ди Треви. Ако можеше да се каже, че си имаме място в Рим, то бе тъкмо това. А и там ми беше приятно. Туристите ми се струваха толкова щастливи и безгрижни. Идваха тук, защото бяха гледали „La Dolce Vita“^[1] и обичаха да хвърлят монети, да се снимат пред фонтана. Представях си какъв е животът им, много по-простичък и уреден от моя, завиждах на влюбените и потръпвах от болка, когато видех деца. Не спирах да търся Пепе, но него го нямаше. Най-сетне един следобед го открих.

Едва не го подминах. Беше се прегърбил на каменна пейка близо до мястото, на което ми предложи, стори ми се по-слаб, беше брадясал. Когато спрях пред него, той дори не вдигна поглед.

— Пепе — започнах неуверено и пристъпих напред.

Той вдигна очи към мен.

— Серафина — отвърна той.

Много пъти си бях представяла тази среща, но никога не ми беше минавало през ум, че ще бъде толкова неловко или че Пепе ще се е превърнал в непознат.

— Как си? Какво правиш? — попитах аз. — Ходих в ресторанта близо до Термини, за да те търся.

— Там — замахна презрително с ръка, — са малоумници, нищо не знаят за храната, да не говорим, че са мърлячи.

— Къде работиш сега? Къде живееш?

Той не отговори на въпросите ми. Вместо това Пепе ме погледна.

— Значи Бети Ланца умря.

— Да. — Седнах до него и той ме прегърна.

— Съжалявам... след всичко, което направи...

— Не беше достатъчно — отвърнах със съжаление. — Не можех да я спася. Никой не можеше.

— Четох във вестника и оттогава все идвам тук — призна Пепе. — Надявах се да се върнеш в Рим. Нямах представа къде другаде да те намеря.

— И аз идвах, с надеждата да те открия.

— Ето, намерихме се. — Той ме прегърна по-стегнато.

Седяхме край фонтана повече от час и през повечето време мълчахме. Когато попитах Пепе за живота му, той избегна отговора. Докато говорех за Америка, той изглежда не слушаше.

С течение на времето бях свикнала с промените в настроението му, първо жарко слънце, след това неочаквани гръмотевици. Този път обаче беше различно. Нещо в него изглежда се беше отпуснало, докато ме е нямало. Друг човек едва ли щеше да забележи промяната, но аз му бях приятел и знаех, че той е различен.

— Какво ти се е случило, Пепе? — попитах. — Какво не е наред?

— Нищо... добре съм.

— Те липсват ли ти? — попитах. — Питам за Марио, Бети и децата. Това ли е?

— Те не бяха семейството ми. Не съм изпитвал към тях онова, което изпитваше ти.

— Сигурно ти е мъчно, че стана така.

— Той така и не изпълни обещанието си — отвърна почти гневно Пепе. — Гласът му беше за операта. Можеше да има забележителна кариера, да се превърне в легенда. Това искаше, въпреки това го захвърли, за да стане певец във филми. Провали се.

— Мислеше, че е все още млад, че разполага с достатъчно време. Ако животът му не беше прекъснат...

— По-лесно е, нали, да се дръпнеш от талантите си? — отбеляза Пепе. — Всеки мъж може да го направи. Накрая, като се обърнеш назад, виждаш всичко.

Гласът му ме стресна.

— Това не е краят за теб, Пепе — отвърнах бързо.

— Погледни ме. И аз се провалих. Изгубих работата си, изгубих любовта си към готвенето... и най-лошото е, че изгубих теб. Така и не изпълних обещанието си, нали?

Неочаквано ми стана ясно какво трябва да направя. Станах и протегнах ръка към него.

— Ела с мен — предложих аз. — Да повървим.

— Къде?

— Отиваме до Трастевере... до едно място, на което не сме ходили никога досега. Моментът настъпи.

Отне ни доста време, докато стигнем дотам, спряхме в бара, за да купим студени напитки, останахме за кратко на моста, за да усетим хладния полъх откъм водата. На Пепе изглежда му беше приятно да се разхожда. Той стисна ръката ми и усетих, че настроението му започва да се оправя.

— Тук живея — посочих аз, когато навлязохме в тесните улички на Трастевере. — Съвсем наблизко.

Мама бе точно където предполагах, че ще я намеря, седеше пред бара заедно с Кармела и приятелките им. Опитах се да ги преценя през погледа на Пепе и разбрах, че му се виждат прекалено ярки — и като цветове, и като накити, и като грим — просто натруфени.

Мама вдигна поглед, когато приближихме по улицата.

— Искам да те запозная — обърнах се към Пепе. — Време е да се запознаеш със семейството ми.

Мама поръча шампанско. Настани Пепе до себе си, обърна гръб на приятелките си и заговори единствено с него. Първоначално слушах внимателно и напрегнато, но мама много добре знаеше как се говори с мъж, как да го накара да се чувства интересен и привлекателен. Тя водеше разговора умело, запълваше мълчанията с лекота. Кармела също се намеси и се представи като весела и приветлива. Останаха с нас по-дълго, отколкото очаквах. Слънцето вече залязваше, когато мама поръча още шампанско и продължи да говори. Когато най-сетне стана и се извини, тя отпусна ръка на рамото на Пепе.

— Ще се видим отново — рече тя.

— Не съм сигурен — погледна ме той. — Нямам какво да предложа на дъщеря ви, синьора. Абсолютно нищо.

— Може би ти си мислиш така. Не трябва ли да я попиташ какво иска? — засече го мама.

Останахме, за да допием шампанското. Пепе започна да ми разказва какво се е случило през годината, докато бяхме разделени. Напуснал още две места, след като изфучал от ресторанта край Термини. Причините бяха все едни и същи. Или храната била лоша, или управителите били глупаци, или кухнята не се управлявала, както е редно. Разчуло се и никой не искал да го наеме. Парите му свършили бързо, той спял на пода в стаята на свой приятел и скоро не му останал друг избор, освен да се върне при семейството си.

— Сама виждаш, нямам нищичко, което да ти предложа — завърши той.

— Все още пазя пръстена ти — напомних му аз. — Можеш да го продадеш.

— Не — задъха се той.

— Не се интересувам от бижута. Не ми трябва.

— Всички жени обичат бижута.

— Не и аз.

— Какво обичаш тогава? Какво искаш?

Отпихах от шампанското си, наблюдавах как хората минават по тясната уличка, докато обмислях отговора си.

— Пепе, аз съм дъщеря на проститутка — започнах аз и наблюдавах внимателно реакцията му. Тъй като изражението му почти не се промени, аз продължих. — Нямам баща, нямам друго семейство, освен мама и сестрите ми. Животът ми не беше нищо, преди да се запозная със семейство Ланца, а след като тях вече ги няма, отново нямам нищо. Тъкмо това искам, Пепе. Искам живот... живот с теб.

— Сигурна ли си? — отвърна той развълнувано.

Кимнах.

— Да. Всички твърдят, че съм обичала Марио Ланца и може и да е било така в известен смисъл. Влюбвах се в него всеки път, когато чувах гласа му и винаги ще бъде така. Но ти, Пепе, си истински, освен това си мой. Той никога не е бил.

[1] Филм на Федерико Фелини от 1960 г. с Марчело Мастоляни, Анита Екберг, Анук Еме. — Б.пр. ↑

ДЪЛБОКО В СЪРЦЕТО МИ, МИЛИ

Продажбата на годежния пръстен донесе достатъчно пари, за да може Пепе да издържи още известно време. Междувременно аз се задействах. Първо писах на Мария Коцоца и я помолих да ни изпрати препоръки, в които да подчертае колко предано и добре сме служили на известния ѝ син. С такива препоръки, бях сигурна, че много лесно ще си намерим нова работа.

Мама и Кармела имаха връзки и скоро чуха за жена в Париоли, която имаше нужда от бавачка за децата си. Къщата ѝ беше на няколко пресечки от Вила Бадوليو, но съвсем не беше толкова внушителна. Тя ме караше да обличам униформа и се хвалеше пред приятелките си, че била наела най-доверената прислужница на Марио Ланца. Въпреки това ми плащаше добре, а аз имах нужда от парите. Мама може би щеше да предложи да плати по-голямата част от сватбата, но предстояха нови разходи, наемът за наше жилище, обзавеждане, за да ни бъде уютно.

— Твоят Пепе е добър човек, но ми се струва малко труден — предупреди ме мама.

— Може и така да е — примирих се аз.

— Мислиш ли, че си струва... че ще бъдеш щастлива с него? Ами ако не е толкова лесно, колкото си мислиш?

— Ще се справим — заявих аз и си спомних как любовта на Бети към Марио се беше запазила, независимо от трудностите. — Сигурна съм.

Двамата с Пепе не можехме да предложим нищо един на друг, освен любов и това трябваше да ни бъде достатъчно. В живота, който успеехме да си създадем, щяхме да открием радости в малките неща: готвене и хранене заедно, слушането на опера, разходки из Рим. Бях видяла достатъчно от света и познавах най-красивите му кътчета.

Надявах се обичта ми да е силна като на Бети и Марио, но да живеем по-спокойно; да разполагаме с много дни и години, някои трудни, други свършени.

Сватбеният ни ден беше свършен. Оженихме се в „Санта Мария“ в един слънчев летен ден на 1962 г. Мама ми беше ушила рокля от дантела шантили с богато разкроена пола, изрязано деколте и буфан ръкави. В косата си имах брошка, обсипана с изкуствени скъпоценни камъни, а обувките ми бяха от най-елегантния магазин на Виа Кондоти. Всички казаха, че съм много красива, а и аз се чувствах така.

Гостите ни бяха разделени в църквата. Мама и Кармела бяха от едната страна на пътеката, а семейството на Пепе от другата. Докато седях пред олтара, не ми се налагаше да виждам погледите, които си стрелкаха. Не се интересувах и от хорското неодобрение. Хората, които обичах истински, присъстваха — поне онези, които бяха живи. Мама ме предаде на младоженеца и аз бях изключително горда с нея, а сестра ми Розалина ми беше шаферка. Бяхме поканили икономката от Вила Бадوليو, портиерът Антонио и шофьорът. Те бяха хора от стария ни живот, но аз се радвах, че ще ми помогнат в прехода към новия. Пепе беше до мен, обеща да ми бъде верен в радост и болка, да ме обича и почита цял живот. Сигурна бях, че изрича думите с чисто сърце. Моят Пепе си имаше недостатъци, но никога не говореше неискрено.

Сватбеният банкет бе сервиран в „Ил Пастареларо“ на подредени в тясна уличка маси, покрити с бели покривки, украсени с цветя. Ядохме артишок, сготвен, докато се разтвори като цвете и салтимбока със салвия, докато слушахме приятни мелодии, изпълнени на пиано.

— Не е ли свършено? Имаме музика и храна — обърнах се към Пепе.

— Винаги ще имаме тези неща — обеща ми той.

Отвориха още бутилки вино и разликите между гостите започнаха да се стопяват. Те се чукнаха, когато бащата на Пепе вдигна тост и постепенно приятелките на мама се смесиха със значително по-непретенциозното му семейство. Гласовете станаха по-високи, имаше смях и още пиене. Небето потъмня, но никой не отиде на работа тази вечер.

— Сега вече си омъжена — погали ме по бузата Кармела и се усмихна. — Питам се дали някога ще ми се случи и на мен.

— И на Розалина — зачудих се аз. — Ами тя?

— Тя ще поеме по свой си път, както стана с нас. Кой знае какво ще избере.

След това Кармела стана и почука с лъжица по чашата вино, за да накара гостите да замълчат. Обяви, че иска да ми посвети песен.

— Коя искаш? — попита тя.

— „Дълбоко в сърцето ми, мила“ — отвърнах аз без колебание.

— Сигурна ли си? Толкова е тъжна.

— Да, но е много красива.

Тя пъ със същата страст като Марио, всяка дума беше безценна. Когато приключи, всички се бяха просълзили.

Благодаря, изрекох с устни и тя ми изпрати въздушна целувка.

Мама взе цветята от масата и ги закичи в косата си, след това направи същото и с мен. Запалиха свещи, донесоха още вино. Тази вечер се напихме, дори Пепе, който рядко пиеше повече от чаша. Той беше много красив, къдриците му подстригани по-късо от обикновено, костюмът му нов, елегантен. Беше привлекателен и нежен. Беше радостен.

— Не съм и помислял, че този ден ще настъпи — прошепна той.

— Все се надявах да дойде — отвърнах.

На следващия ден се събудихме с мътни глави. Чакаше ни много работа. Бяхме открили неугледни стаи, които се даваха под наем, в тясна уличка недалече от „Санта Мария“. Имаше малка, закътана тераса, където Пепе щеше да отглежда подправки, а банята щяхме да делим само с още една двойка. Двамата с него живяхме там дълго. Създадохме си хубав живот.

Имаше години, в които Пепе работеше, но никога не постъпи отново в кухня. Готвеше единствено за мен и намирахме други начини да си изкарваме прехраната — той като майстор, като охрана във влакове, като кондуктор. Така му беше по-лесно.

Единствено съжалявах, че няхахме дечица. Стараехме се много, но така и не се появиха. Понякога си спомнях как Елиза се наместваше на коленете ми, как Деймън стискаше ръката ми и копнеех за собствено дете, което да прави същото. Понякога Пепе ме заварваше на терасата да плача самотно край босилека. Вадеше кърпичка от джоба си и чакаше, докато се поуспокоя. След това ме въвеждаше вътре и намираше мил начин да ме успокои: или ми правеше тарта с портокалови корички и ванилия или ми белеше свършената праскова

и я накисваше в червено вино, или ми предлагаше лепкава от зрялост смокиня с резен твърдо зърнисто сирене.

Повечето вечери се отбивахме в бара на ъгъла и с мама и добрата ѝ приятелка Джана изяждахме порция маслини с бутилка червено вино. Те отиваха там в обичайното време, облечени елегантно, начервени, лъскави и готови за работа.

Годините се изнизваха и здравето на мама се развали, красотата ѝ повехна. Тя продължаваше да се държи като красавица с изпънат гръб, а глезените ѝ се запазиха тънки и изящни. Години наред в двете стаички в Трастевере тя шиеше сватбени рокли и официални рокли и изкарваше прилични пари.

Сестра ми Розалина намери своя път, както бяхме сигурни, че ще стане. Откри, че има умели ръце, с които да приготвя сладкиши. Омъжи се за пекар от Неапол, закръглен, приятен човечец, която обожаваше нейните *sfogliatelle*^[1]. Двамата заминаха за Америка, където тя роди много деца и стана твърде дебела, ако мога да съдя по снимките, които идваха с писмата ѝ.

Ами Кармела? Винаги имаше по някой богаташ, който държеше да го придружава тук или там, или я искаше в леглото си, винаги се намираше бар или нощен клуб, където да пее. Тя намери животът, който ѝ прилягаше.

Ние обаче си останахме едно семейство. Принадлежахме едни на други.

Никога повече не видях децата на семейство Ланца, но следях внимателно живота им винаги, когато имах възможност. След като Мария Кокоца почина, аз продължих да поддържам връзка с господин Тери. Пишехме си, когато имаше нещо ново, независимо дали беше добро или лошо. Често новините бяха тъжни. Животът на Колийн, Елиза, Деймън и Марк се промени, когато майка им и баща им си отидоха. Те се радваха на много малко щастие.

Марк страдаше от агорафобия и бе едва на трийсет и седем, дори по-млад от баща си, когато го повали инфаркт. Колийн също си имаше проблеми. Шест години след като изгуби Марк, тя бе блъсната от автомобил и загина. Малкият Деймън също го няма, и при него

проблемът бе сърцето. Не мога да кажа, че и неговият живот бе щастлив.

Остана единствено Елиза, красивата Елиза, която помня облечена като за парти, докато похапва медена торта. Господин Тери ми изпрати снимка и лицето ѝ си е все същото. Мисля, че животът ѝ е хубав. Поне така се надявам.

Всяка вечер до тежкия удар, който го отне от мен, двамата с Пепе седяхме на терасата. Тя беше съвсем малка и столовете ни бяха поставени плътно един до друг, но ние нямахме нищо против. Работата ни за деня беше приключила и бяхме доволни, че сме заедно. Обичах да говоря за миналото повече от него. Според Пепе беше по-разумно да се гледа напред. Въпреки това, за да ми достави удоволствие, особено когато говорех за Марио и Бети, ме изслушваше. Той знаеше, че по този начин поддържам спомена за тях жив.

— Какво се случи? Как можаха нещата да се объркат чак толкова? — питах аз от време на време. — Те имаха всичко, а сетне изведнъж си отидоха. Защо им трябваше да се самоунищожат? Бях там, въпреки това не разбирам.

Тогава Пепе пускаше музика; понякога песен на Марио Ланца, по-късно арии на новите тенори, които предпочиташе да слуша: Павароти, Доминго, Карерас.

Питах се какво ли е чувството да изпълниш тези ноти. Дали им носеше щастие? Дали изместваше проблемите им поне за известно време? Предпочитах да мисля, че е така.

[1] Паста във формата на мидена черупка, пълна с крем с дъх на лимон или портокал. — Б.пр. ↑

БОЖИЯТА МАЙКА НА МИЛОСЪРДИЕТО

Днес нямат усет към музиката, тя е само съвкупност от ноти, затова се отказах да слушам много отдавна. Песните, които обичам най-много, са в главата ми, останалите са просто шум, който не ме интересува.

Защо съм на това място? Защото старостта те впримчва и светът започва да се върти около теб все по-бързо. Защото идва ден, когато разбираш, че хората, на които държиш, са си отишли или са много далече.

Много по-лесно е да направиш като Бети навремето: нека всичко върви без мен. Лежа си кротко в леглото в малката стая в старческия дом „Божията майка на милосърдието“ със спуснати завеси и полупритворени очи, за да си мислят, че спя.

Хората идват и си отиват, но те са просто сенки и единствено миналото е истинско. Там живея — с Пепе в две малки стаички в Трастевере, във Вила Бадолио, във взета под наем къща в Бевърли Хилс. Танцувам на партита, плача на погребения, помня абсолютно всичко.

Де да можеше да ме оставят на мира. Само че винаги има някой доброжелател, който се опитва да ме изтръгне от мислите. Искат и аз да се включа. Опитват се да ме срещат и ме откарват с инвалидната количка в общата стая. Говорят с приповдигнати гласове.

— Синьора, днес има урок по аранжиране на цветя. Сигурна съм, че ще ви хареса. Хайде да ви приготвим и облечем, за да отидете.

Познавам гласовете им, мога да кажа дали ръцете им са груби или внимателни. Познавам онези, които бързо губят търпение. Познавам ги всички.

Днес обаче жената е нова и акцентът ѝ ми напомня за миналото. Звучи напевно където не трябва, гласните са някак проточени, вместо кратки. Има тихият глас на Бети и звучи като нея, когато се опитваше да говори италиански.

— Синьора, аз съм Джени Бътлър — представя се тя. — Как се чувствате днес?

Не ѝ обръщам никакво внимание, но на нея изглежда ѝ е все едно. Говори, без да спира.

— Видях снимката на вратата. Сигурна съм, че познавам мъжа. Кажете, не е ли певецът Марио Ланца?

Старая се изражението ми да си остане каквото е винаги, неутрално, изпълнено с безразличие. Само че се появява някакъв проблясък, тъй като Джени ми се струва обнадеждена.

— Той е, нали? Това е великият Марио Ланца. Моята баба му беше невероятен фен. Непрекъснато ми пускаше плочите му, онези прекрасни стари песни: „Защото си моя“ и „Аве Мария“. От колко години само не съм ги слушала.

Не отговарям, но Джени Бътлър е доволна сама да води разговора.

— Бил е звезда по онова време, нали? По-велик и от Франк Синатра. Нали така, синьора? Помните ли?

Отварям очи.

— Разбира се, че помня — отвърщам.

След като вече проговорих, ще се започне с пресиления ентузиазъм и настойчивостта. Джени Бътлър ще се опита да ме изкара от стаята ми. Ще има дейности, които тя ще реши, че ще ми се отразят благотворно, упражнения, които са само за мен. Отново затварям очи.

— Интересно, как се запознахте и кога е правена снимката — продължава тя с нежния си американски глас, който ми напомня на Бети всеки път, когато го чуя. — Ще ми разкажете ли? Кажете ми как се запознахте с Марио Ланца?

Макар и с неудоволствие заговарям отново.

— Дълга история.

— Нищо, много ми се иска да я чуя.

— Няма време. Вие сте твърде заета. Трябва да работите.

— О, не, аз не работя тук. Аз съм от доброволците. Съпругът ми премести в Рим бизнеса си и аз не познавам абсолютно никого в Италия, така че разполагам с предостатъчно време, за да чуя историята ви. Ще ви призная, че бях забравила за Марио Ланца, докато не видях снимката на вратата ви. Навремето гледах един от филмите му. „Великият Карузо“. Гледала ли сте го?

— Да, много пъти.

— Точно това ми харесва тук — признава тя. — Толкова много хора, толкова много истории. Някои не помнят всичко, за съжаление. Сигурно умът им не е успял да задържи спомените. Вие обаче не сте като тях, нали?

— Помня абсолютно всичко.

— Защо избрахте тази снимка за вратата?

— Изборът не беше мой — признах аз. — Снимката беше в рамка, сигурно са решили, че това е съпругът ми.

— Въпреки това Марио Ланца е бил много специален човек за вас, след като сте поставили снимката в рамка.

Погледнах я внимателно. Тя се беше настанила на стола до леглото, сякаш нямаше никакво намерение да си ходи.

— Знам какво се опитвате да направите — озъбвам се аз.

Тя ме поглежда учудено.

— Моля?

— Искате да ме заведете в общата стая, за да гледам телевизия с останалите старци. Няма нужда. Добре ми е и тук.

— Казаха ми, че сте в депресия — признава тя.

— Много знаят те.

Тя избухва в смях.

— Може и да е истина. Казват, че сте истинска загадка.

Чакам я да си тръгне, но Джени Бътлър се оказва решителна. Седим заедно и потъваме в мълчание. Тя разлиства списанието, което някой е оставил на нощното ми шкафче и налива чаша вода. След това се изправя и аз се изпълвам с надежда, но тя се приближава, навежда се, за да ми помогне да се изправя, бухва възглавниците зад гърба ми точно както аз правех едно време за Бети.

— Не съм дошла, за да ви принуждавам да правите каквото и да било — уверява ме тя. — Искане ми се обаче да прекарам известно време с вас. Чувствам се самотна в Рим. Не е никак весело да разглеждам града сама, докато съпругът ми работи.

— Липсва ли ви дома? — питам.

— Да, много и имам чувството, че съм без посока. Сякаш не виждам смисъл за себе си, поне в момента. Разбирате ли какво се опитвам да кажа?

Толкова отдавна не бях обръщала внимание на друг, освен на себе си. Тази непозната ми показа тъгата си и аз останах изненадана. Бях трогната.

— Затова ли искаш да научиш за живота ни? — питам я аз. — За да избягаш от своя ли?

Тя се стряска от думите ми.

— Може би — съгласява се тя. — Не съм мислила по този начин.

— Като научиш какъв е бил животът ми, нищо няма да се промени за теб.

— Да, така е. — Тя се настанява отново на стола. — Само че ми трябва приятел. Честна дума.

Мама беше права, открай време обичах да помагам на хората. От много отдавна никой не бе искал онова, което мога да предложа. Сега се появи Джени Бътлър и нейната самота. Джени Бътлър има нужда от приятел. Усещам как се размеквам.

— С удоволствие ще чуя как сте се запознали с Марио Ланца — настоява тя. — Разкажете ми поне това.

— Сложно е...

Тя ме поглежда с очакване.

— Не се познавах с него просто така... познавах го... познавах го много добре...

След тези думи се предавам и историята е готова да се излее, иска да излезе. Повече не мога да устоя.

— Историята не започва с него — разказвам аз на новата си приятелка. — Започва с една жена, която се е облегнала на прозореца на сграда в Трастевере, обраснала с бръшлян, и се провиква над тясната уличка:

— Серафина... Серафина... Серафи-и-ина-а-а.

В ЗНАК НА БЛАГОДАРНОСТ

Влюбих се малко в Марио Ланца още първия път, когато го гледах във „Великия Карузо“. Това беше преди години, когато бях още младо момиче със слабост към старите филми от 50-те и красивите изпълнители. Всеки път, когато слушах гласа му, докато работех над тази книга, аз се влюбвах в него отново и отново.

Позволих си някои волности заради историята. Семейство Ланца наистина са имали много верен персонал в Рим, но не и лична асистентка Серафина, а пък готвачът във Вила Бадолио е била жена. На места съм поразтегнала или съкратила времето, но в по-голямата част подробностите около периода, който Марио е прекарал в Рим, се базират на факти. И една забележка: премиерата на филма „Ариведерчи Рома“ е извън Италия, както и „Седемте хълма на Рим“.

Благодаря на биографа на Ланца Дерек Манъринг за помощта му, най-вече заедно ме свърза с единственото живо дете на Марио Елиза Ланца Бъргман, чиито спомени за баща ѝ бяха безценни и аз ѝ благодаря, че ги сподели с мен. Другите ми източници са три биографии: „Марио Ланца: американска трагедия“ от Армандо Сезари („Баскървил“); „Марио Ланца: тенор в изгнание“ от Роуланд Л. Бесет („Амадеус“) и „Марио Ланца: песен с боговете“ от Дерек Манъринг („Мисисипи“), както и документалния филм на BBC Four със същото име. Прекарах много време в различни уебсайтове, които предлагат информация за Ланца, но най-полезни бяха www.rense.com и www.mariolanzatenor.com.

Благодаря на оперната певица Тифани Спейт, която ми помогна да разбера какво е да имаш глас, както и на всички, които ме поощряваха да напиша тази книга.

Повече от петдесет години след смъртта на Ланца, тенорът има фенове. Тази книга е посветена на тях и на всички, които все още усещат тръпка всеки път, когато чуят гласа му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.